

การศึกษาการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาในสาระภูมิศาสตร์
เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ตามทักษะระดับมัธยมศึกษา

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการทางการศึกษาและการจัดการเรียนรู้
สิงหาคม 2560

การศึกษาการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาในสาระภูมิศาสตร์
เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ตามทักษะศรระดับมัธยมศึกษา

ปฏิญานิพนธ์
ของ
ปวีณา ทาระ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการทางการศึกษาและการจัดการเรียนรู้

สิงหาคม 2560

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การศึกษาการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาในสาระภูมิศาสตร์
เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ตามทักษะระดับมัธยมศึกษา

บทคัดย่อ
ของ
ปวีณา ทาระ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการทางการศึกษาและการจัดการเรียนรู้
สิงหาคม 2560

ปวีณา ทาระ. (2560). การศึกษาการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาในสาระภูมิศาสตร์ เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ตามทักษะระดับมัธยมศึกษา. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (วิทยาการทางการศึกษาและการจัดการเรียนรู้). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อาจารย์ที่ปรึกษาปรินญาณิพนธ์: อาจารย์ ดร.เกศินี ครุณาสวัสดิ์, อาจารย์ ดร.วิไลลักษณ์ ลังกา.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการจัดการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ ตามทักษะระดับมัธยมศึกษา 2) เปรียบเทียบสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ จำแนกตามระดับการศึกษา สาขาที่จบการศึกษา ประสบการณ์การสอนและขนาดโรงเรียน กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูสังคมศึกษาโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 28 จำนวน 83 โรงเรียน โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA)

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์ครูมีปัญหารายด้านเรียงจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านสื่อการเรียนรู้ ($\bar{x}=3.64$) ด้านบรรยากาศ ($\bar{x}=3.28$) ด้านการจัดการเรียนรู้ ($\bar{x}=3.22$) ด้านการวัดและประเมินผล ($\bar{x}=2.67$) ด้านหลักสูตรและเนื้อหา ($\bar{x}=2.65$) ตามลำดับ สำหรับแนวทางการจัดการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ ครูแสดงความคิดเห็นว่า การใช้เทคนิคการใช้คำถาม ผังกราฟิก การวิเคราะห์ข่าวเหมาะสมกับการพัฒนาการคิดวิเคราะห์ในสาระภูมิศาสตร์ตามลำดับและครูควรมีการจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้ฝึกการคิดวิเคราะห์อย่างสม่ำเสมอและนักเรียนควรได้สัมผัสกับสื่อจริง โดยควรมีการจัดอบรมเพื่อการผลิตสื่อภูมิศาสตร์สำหรับครูสังคมศึกษาและควรมีห้องปฏิบัติการสังคมศึกษาในโรงเรียน 2) ผลการเปรียบเทียบสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์ จำแนกตามตัวแปร ระดับการศึกษา ประสบการณ์การสอนสังคมศึกษาและขนาดโรงเรียน พบว่า ความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านหลักสูตรและเนื้อหา ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านสื่อการเรียนรู้ ด้านบรรยากาศ และด้านการวัดและประเมินผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

A STUDY OF GEOGRAPHY IN SOCIAL STUDIES LEARNING MANAGEMENT
FOR DEVELOPMENT ANALYTICAL THINKING COMPETENCIES OF
SECONDARY SCHOOL TEACHERS.

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Master of Education degree in Education Science and Learning Management
at Srinakharinwirot University

August 2017

Paweena Thara. (2017). *A Study of Geography in Social Studies Learning Management for Development Analytical Thinking Competencies Of Secondary School Teachers.*

Master thesis, M.Ed. (Educational Science and Learning Management).

Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee:

Dr. Kesinee Karunasawat, Dr. Wilailak Langka.

The purposes of this research were: 1) to study the problems and the guidelines for developing Analytical thinking among teachers teaching Geography in the Secondary Education Service Area Office Twenty Eight and 2) For comparison the problems of learning management in Geography to develop Analytical thinking, as classified by educational level, the degree obtained, work experience and school sizes, including small sized schools, medium sized schools, large sized schools and extra-large sized schools, under the authority of the Secondary Education Service Area Office, twenty eight. The samples in this study from eighty three schools, The school has three hundred and forty three Social studies teachers, through Purposive Sampling. The data was collected from a questionnaire and a structured interview developed by the researcher. The difference between sample were calculated using statistics such as a One way ANOVA

The research findings found that: 1) In terms of instructional of problem with learning management in Geography, and considering each aspect, can be put in order from high to low as follows: Materials ($\bar{x}=3.64$) Atmosphere ($\bar{x}=3.28$) Learning Management ($\bar{x}=3.22$) Evaluation ($\bar{x}=2.67$) Curriculum and Content ($\bar{x}=2.65$)

The guidelines for learning management in Geography to develop analytical thinking found that using the Questions and Answers technique, graphic layout analysis and news analysis. The students always practiced analytical thinking and the teacher program with used authentic materials using in learning and teaching. The school has a training in made the geography materials and a social studies practice room. 2) The results of the data analysis comparing learning management in geography according to educational level, teaching experience and school size found that educational experience in teach and the school size were significantly different at a level of 0.5

ปริญญาบัตร

เรื่อง

การศึกษาการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาในสาระภูมิศาสตร์ เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์

ตามทักษะระดับมัธยมศึกษา

ของ

ปวีณา ทาระ

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการทางการศึกษาและการจัดการเรียนรู้
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)
วันที่.....เดือน.....พ.ศ. 2560

อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาบัตร

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

.....ที่ปรึกษาหลัก

.....ประธาน

(อาจารย์ ดร.เกศินี คุรุณาสวัสดิ์)

(รองศาสตราจารย์ สุจิตรา ภัคดีสงคราม)

.....ที่ปรึกษาร่วม

.....กรรมการ

(อาจารย์ ดร.วิไลลักษณ์ ลังกา)

(อาจารย์ ดร.เกศินี คุรุณาสวัสดิ์)

.....*.....กรรมการ

(อาจารย์ ดร.วิไลลักษณ์ ลังกา)

.....กรรมการ

(อาจารย์ ดร.วรุณี สุภาพ)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดีเนื่องจากผู้วิจัยได้รับความกรุณาอย่างยิ่งจาก อาจารย์ ดร.เกศินี ครุณาสวัสดิ์ ที่ปรึกษาหลักและอาจารย์ ดร.วิไลลักษณ์ ลังกา ที่ปรึกษาร่วม ผู้เป็นกำลังใจสำคัญ ให้คำแนะนำ ข้อเสนอแนะตลอดจนปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ในการทำ ปริญญานิพนธ์ทุกขั้นตอนจนเสร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

กราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ สุจิตรา ภัคดีสงคราม ที่ให้ความกรุณาเป็นประธาน กรรมการสอบปากเปล่าปริญญานิพนธ์ครั้งนี้ และได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมที่เป็นประโยชน์จนทำให้ ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

กราบขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.วรุฒิ สุภาพ ที่ให้ความกรุณาเป็นกรรมการสอบเค้าโครง ปริญญานิพนธ์และกรรมการสอบปากเปล่าปริญญานิพนธ์ รวมทั้งให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะ ที่เป็นประโยชน์ในการทำวิจัยเป็นอย่างมาก

กราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ ประธานกรรมการสอบเค้า โครงปริญญานิพนธ์ อาจารย์ ดร.วิลาวัลย์ ต่านสิริสุข กรรมการสอบเค้าโครงปริญญานิพนธ์ ที่ได้ให้ ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ จนกระทั่งผู้วิจัยสามารถทำปริญญานิพนธ์นี้เสร็จสมบูรณ์

กราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ จตุพล ดวงจิตร ที่กรุณาให้คำปรึกษา คำแนะนำ และข้อเสนอแนะในการทำวิจัยที่เป็นประโยชน์จนกระทั่งงานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

กราบขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.อรอุมา เจริญสุข อาจารย์รุจน์ ภาษา อาจารย์อชิระ อุดมาน คุณครุมาลี ครอบสินทรัพย์ และคุณครูจรรุภี จันทร์เทพ ที่กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบ คุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการทำวิจัย

กราบขอบพระคุณผู้อำนวยการโรงเรียนและครูสังคมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัชฌมศึกษา เขต 28 ทุกท่านที่ให้ความเมตตาและความอนุเคราะห์ในการทำวิจัยจนสำเร็จ ลุล่วงไปด้วยดี โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คุณครูถนอม ทองพันชั่ง คุณครูศิริรัตน์ ธนทองคำเหลือและ คุณครูไพริน คำศรี ที่กรุณาให้ความอนุเคราะห์สำหรับการสัมภาษณ์ในงานวิจัยนี้

ขอขอบคุณพี่ๆ เพื่อนๆ น้อง ๆ สาขาวิชาวิทยาการทางการศึกษาและการจัดการเรียนรู้ทุกๆ คน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง นางสาวเวนุภา ตาลาน นางสาวรุ่งฤดี แจ่มใส นางสาวพิมพ์ทิพย์ ดวงจิตร นางสาวนาราทิพย์ ส่งสุขและนายตะลันต์ ปลื้มใจ ที่คอยช่วยเหลือและให้คำแนะนำที่ดีเสมอมา

สุดท้ายขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อประสพชัยและคุณแม่สุพรรณิ ทาระ ญาติพี่น้องทุกท่าน และเพื่อนๆ ที่ไม่ได้กล่าวชื่อนามทุกคนที่กรุณาให้ความช่วยเหลือ สนับสนุนและเป็นกำลังใจ จน ปริญญานิพนธ์นี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี คุณค่าและประโยชน์ อันพึงมีของปริญญานิพนธ์เล่มนี้ ผู้วิจัย ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณบิดา มารดา ครู อาจารย์และผู้มีพระคุณทุกท่านที่ได้วางรากฐาน การศึกษาและกรุณาประสิทธิ์ประสาทความรู้ให้ผู้วิจัยจนกระทั่งปัจจุบันนี้

ปวีณา ทาระ

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	4
ความสำคัญของการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	5
ประชากรที่ใช้ในการวิจัย.....	5
กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย.....	5
ขอบเขตของเนื้อหา.....	5
ตัวแปรที่ศึกษา.....	5
คำนิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
กรอบแนวคิดการวิจัย.....	7
สมมติฐานการวิจัย.....	8
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	9
เอกสารที่เกี่ยวกับกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมตาม หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551.....	10
กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม.....	10
มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดสาระภูมิศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษา.....	10
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการคิดวิเคราะห์.....	15
ความหมายของการคิดวิเคราะห์.....	15
ประเภทของการคิดวิเคราะห์.....	17
กระบวนการคิดวิเคราะห์.....	21
ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาความสามารถการคิดวิเคราะห์.....	25
แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อให้เกิดความคิดวิเคราะห์.....	32
ประโยชน์ของการคิดวิเคราะห์.....	39
การวัดและประเมินความสามารถการคิดวิเคราะห์.....	41

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2 (ต่อ)	
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการคิดวิเคราะห์.....	48
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพการจัดการเรียนรู้.....	52
3 วิธีดำเนินการวิจัย	58
การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	58
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	60
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	64
การจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูล.....	64
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	65
สถิติพื้นฐาน.....	65
สถิติที่ใช้หาคุณภาพเครื่องมือ.....	65
สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน.....	65
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	67
5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	110
สรุปผลการวิจัย.....	111
อภิปรายผล.....	115
ข้อเสนอแนะ.....	121
บรรณานุกรม.....	122
ภาคผนวก.....	130
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	167

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 วิเคราะห์ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางสาระภูมิศาสตร์ระดับมัธยมศึกษา...	11
2 การสังเคราะห์กระบวนการคิดวิเคราะห์.....	25
3 ตัวอย่างผังข้อสอบสำหรับแบบวัดความสามารถทางการคิดวิเคราะห์.....	45
4 ประชากร จำแนกตามสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระดับมัธยมศึกษาใน พื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.....	58
5 กลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามขนาดขอโรงเรียน.....	60
6 จำนวนและร้อยละของครูสังคมศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามตัวแปรที่ ศึกษา.....	68
7 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาที่ มีต่อสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ โดยรวมและรายด้าน.....	70
8 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาที่ มีต่อสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ ด้านหลักสูตรและเนื้อหาแยกเป็นรายข้อ.....	71
9 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาที่ มีต่อสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แยกเป็นรายข้อ.....	75
10 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาที่ มีต่อสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ ด้านสื่อการเรียนรู้แยกเป็นรายข้อ.....	76
11 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาที่ มีต่อสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ ด้านบรรยากาศการจัดการเรียนรู้แยกเป็นรายข้อ.....	78
12 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาที่ มีต่อสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ ด้านการวัดและประเมินผลแยกเป็นรายข้อ.....	79
13 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาที่ มีต่อสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ โดยรวมและรายด้าน จำแนกตามระดับการศึกษา.....	81

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
14 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาที่มีต่อสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์โดยรวมและรายด้านจำแนกตามสาขาที่จบการศึกษา.....	83
15 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาที่มีต่อสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์โดยรวมและรายด้าน จำแนกตามประเภทของการสอนสังคมศึกษา.....	86
16 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาที่มีต่อสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์โดยรวมและรายด้าน จำแนกตามขนาดโรงเรียน.....	88
17 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาที่มีต่อสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์โดยรวม จำแนกตามระดับการศึกษา.....	90
18 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ของค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาที่มีต่อสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ โดยรวม จำแนกตามระดับการศึกษา.....	90
19 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาที่มีต่อสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ด้านหลักสูตรและเนื้อหา จำแนกตามระดับการศึกษา.....	91
20 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ของค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาที่มีต่อสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ด้านหลักสูตรและเนื้อหา จำแนกตามระดับการศึกษา.....	91
21 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาที่มีต่อสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จำแนกตามระดับการศึกษา.....	92
22 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ของค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาที่มีต่อสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จำแนกตามระดับการศึกษา.....	92

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
23 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาที่มีต่อสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ด้านสื่อการเรียนรู้ จำแนกตามระดับการศึกษา.....	93
24 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาที่มีต่อสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ด้านบรรยากาศการเรียนรู้ จำแนกตามระดับการศึกษา.....	93
25 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาที่มีต่อสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ด้านการวัดและประเมินผล จำแนกตามระดับการศึกษา.....	94
26 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ของค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาที่มีต่อสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ด้านการวัดและประเมินผล จำแนกตามระดับการศึกษา.....	94
27 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาที่มีต่อสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์โดยรวม จำแนกตามสาขาที่จบการศึกษา.....	95
28 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาที่มีต่อสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ด้านหลักสูตรและเนื้อหา จำแนกตามสาขาที่จบการศึกษา.....	95
29 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาที่มีต่อสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ด้านการจัดการเรียนรู้ จำแนกตามสาขาที่จบการศึกษา.....	96
30 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาที่มีต่อสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ด้านสื่อการเรียนรู้ จำแนกตามสาขาที่จบการศึกษา.....	96
31 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาที่มีต่อสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ด้านบรรยากาศการจัดการเรียนรู้จำแนกตามสาขาที่จบการศึกษา.....	97

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
32 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาที่มีต่อสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ด้านการวัดและประเมินผล จำแนกตามสาขาที่จบการศึกษา.....	97
33 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาที่มีต่อสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์โดยรวม จำแนกตาม ประสบการณ์สอน.....	98
34 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ของค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาที่มีต่อสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์โดยรวมจำแนกตามประสบการณ์สอน.....	98
35 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาที่มีต่อสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ ด้านหลักสูตรและเนื้อหา จำแนกตามประสบการณ์การสอน.....	99
36 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ของค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาที่มีต่อสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ด้านหลักสูตรและเนื้อหาจำแนกตามประสบการณ์การสอน.....	99
37 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาที่มีต่อสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จำแนกตามประสบการณ์สอน.....	100
38 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ของค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาที่มีต่อสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จำแนกตามประสบการณ์สอน.....	100
39 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาที่มีต่อสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ด้านสื่อการเรียนรู้ จำแนกตาม ประสบการณ์การสอน.....	101
40 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาที่มีต่อสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ ด้านบรรยากาศการจัดการเรียนรู้ จำแนกตามประสบการณ์สอน.....	101

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
41 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาที่มีต่อสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ด้านการวัดและประเมินผล จำแนกตามประสบการณ์สอน.....	102
42 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ของค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาที่มีต่อสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ด้านการวัดและประเมินผล จำแนกตามประสบการณ์สอน.....	102
43 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาที่มีต่อสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์โดยรวม จำแนกตามขนาดโรงเรียน.....	103
44 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ของค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาที่มีต่อสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์โดยรวมจำแนกตามขนาดโรงเรียน.....	103
45 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาที่มีต่อสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ด้านหลักสูตรและเนื้อหา จำแนกตามขนาดโรงเรียน.....	104
46 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาที่มีต่อสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จำแนกตามขนาดโรงเรียน.....	104
47 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาที่มีต่อสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ด้านสื่อการเรียนรู้ จำแนกตามขนาดโรงเรียน.....	105
48 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ของค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาที่มีต่อสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ด้านสื่อการเรียนรู้ จำแนกตามขนาดโรงเรียน.....	105
49 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาที่มีต่อสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ด้านบรรยากาศการเรียนรู้ จำแนกตามขนาดโรงเรียน.....	106

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
50 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ของค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาที่มีต่อสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ด้านบรรยากาศการเรียนรู้อำเภอตามขนาดโรงเรียน.....	106
51 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาที่มีต่อสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ด้านการวัดและประเมินผลจำแนกตามขนาดโรงเรียน.....	107
52 แสดงผลการประเมินค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ของแบบสอบถามปัญหาและอุปสรรคการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาในสาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ตามทักษะครูระดับมัธยมศึกษา.....	134
53 แสดงผลการประเมินค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ของแบบสัมภาษณ์แนวทางการจัดการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ตามทักษะครูระดับมัธยมศึกษา.....	136
54 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r) ของแบบสอบถามปัญหาและอุปสรรคการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาในสาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์	138
55 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบสอบถามปัญหาและอุปสรรคการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาในสาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ ตามทักษะครูระดับมัธยมศึกษาด้านหลักสูตรและเนื้อหา.....	139
56 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบสอบถามปัญหาและอุปสรรคการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาในสาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ ตามทักษะครูระดับมัธยมศึกษาด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้.....	139
57 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบสอบถามปัญหาและอุปสรรคการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาในสาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ ตามทักษะครูระดับมัธยมศึกษาด้านสื่อการเรียนรู้.....	140
58 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบสอบถามปัญหาและอุปสรรคการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาในสาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ ตามทักษะครูระดับมัธยมศึกษาด้านบรรยากาศการเรียนรู้อำเภอ.....	140
59 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบสอบถามปัญหาและอุปสรรคการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาในสาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ ตามทักษะครูระดับมัธยมศึกษาด้านการวัดและประเมินผล.....	141

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	7
2 ความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันของปัจจัยสนับสนุนการคิด.....	27
3 ขั้นตอนการพัฒนาแบบทดสอบความสามารถทางการคิด.....	46

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

โลกในยุคศตวรรษที่ 21 นี้เป็นสังคมไร้พรมแดน (Borderless social) เกิดการไหลบ่าอย่างรวดเร็วของข้อมูลข่าวสาร การพัฒนาเทคโนโลยีอย่างก้าวกระโดด การแข่งขันของโลก เศรษฐกิจการค้า และการขยายตัวของเครือข่ายทางการค้า (ไพฑูริย์ สิ้นลารัตน์และคนอื่น ๆ. 2557: 57) จึงทำให้ทุกสังคมต้องเตรียมความพร้อมเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันให้กับพลเมืองของชาติ ด้วยการเลือกรับข้อมูลข่าวสารที่มีอยู่จำนวนมาก เพื่อให้สามารถใช้ข้อมูลข่าวสารและเทคโนโลยีได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับอำพร ไตรภัก(2549: 5) ที่กล่าวว่า ความเป็นโลกาภิวัตน์หรือโลกไร้พรมแดน (Globalization) นั้นส่งผลให้ข้อมูลข่าวสาร ข้อมูลทางด้านวิชาการ และการปฏิบัติทางด้านการสื่อสาร มีความรวดเร็วของข้อมูลอย่างรวดเร็ว จะเห็นได้จากการผสมผสานของสังคมเมือง เทคโนโลยี ข่าวสารที่แผ่กระจายข้ามประเทศ จนเกิดเป็นตลาดใหญ่ที่สุดแห่งเดียว คือ ตลาดโลก ส่งผลให้ทุกประเทศ ทุกคนจำเป็นต้องแข่งขันกัน การพัฒนาทางเศรษฐกิจทุกวันนี้มีความสัมพันธ์อย่างแนบแน่นกับการที่ประเทศจะสามารถนำเอาความรู้มาประยุกต์ใช้แก้ปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคม นอกจากนี้แล้ว ความก้าวหน้าทางด้านการสื่อสาร ทำให้การรับรู้ข้อมูลต่าง ๆ เป็นไปอย่างรวดเร็ว ไม่มีปัญหาในเรื่องของระยะทางอีกต่อไป จากสถานการณ์นี้จึงส่งผลให้ต้องเตรียมความพร้อมให้กับพลเมืองภายในประเทศเพื่อให้มีความสามารถปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงที่กำลังดำเนินไปภายใต้โลกของการแข่งขันอย่างไร้พรมแดน

การจัดการศึกษาเป็นการเตรียมความพร้อมให้กับพลเมืองเพื่อให้เกิดความยั่งยืน โดยพลเมืองต้องมีความสามารถด้านการคิดเป็นสิ่งสำคัญ โดยเฉพาะผู้ที่เป็นเยาวชนซึ่งเป็นกลไกหลักของการพัฒนาประเทศ ตามที่ อัมพร ม้าคะนอง (2551: 41) กล่าวว่าการพัฒนาทักษะการคิดให้กับนักเรียนเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง เพราะการคิดเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะทำให้นักเรียนสามารถเรียนรู้และแก้ปัญหาในชีวิตจริงได้ การจัดการเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียนจึงต้องมุ่งมั่นให้นักเรียน ได้คิด คิดได้ และ คิดเป็น มากขึ้น แม้จะเป็นเรื่องที่ต้องใช้เวลาและความพยายามของทั้งนักเรียนและครู แต่ก็ เป็นสิ่งที่มีคุณค่าอย่างยิ่ง เนื่องจากเป็นการพัฒนาเครื่องมือสำคัญสำหรับการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้กับนักเรียน ดังที่ได้มีการปฏิรูปการศึกษาตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่ส่งเสริมให้การจัดการเรียนรู้มุ่งพัฒนานักเรียนให้สามารถคิด วิเคราะห์ได้ และสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองส่งผลให้บุคคลสามารถเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่อง และเติมตามศักยภาพแห่งตน ดังที่ปรากฏใน หมวด 4 มาตรา 24 ซึ่งเกี่ยวข้องกับจัดการกระบวนการเรียนรู้ในสถานศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มุ่งฝึกทักษะ

กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ การประยุกต์ความรู้ เพื่อใช้ป้องกันและแก้ไขปัญหา ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้คิดเป็น ทำเป็น เกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง

สำหรับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (กระทรวงศึกษาธิการ; 2551: 6-7) ให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะการคิดในสมรรถนะสำคัญ 5 ประการ คือ ความสามารถในการสื่อสาร ความสามารถในการคิด ความสามารถในการแก้ปัญหา ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต และความสามารถในการใช้เทคโนโลยี จะเห็นได้ว่าระบบการศึกษาของประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการคิดวิเคราะห์เป็นอย่างมาก ดังที่ ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ (2553: 13) กล่าวว่า การคิดวิเคราะห์เป็นรากฐานสำคัญของการเรียนรู้และการดำเนินชีวิต บุคคลที่มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ จะมีความสามารถในด้านอื่น ๆ เหนือกว่าบุคคลอื่น ทั้งทางด้านสติปัญญาและการดำเนินชีวิต การคิดวิเคราะห์เป็นพื้นฐานของการคิดทั้งหมด เป็นทักษะที่ทุกคนสามารถพัฒนาได้ สอดคล้องกับ ไพฑูรย์ สินลารัตน์และคนอื่นๆ (2557: 1) กล่าวถึง การคิดวิเคราะห์มีความสำคัญมากในสังคมไทย เนื่องจากมีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมากขึ้นโดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมอันเนื่องมาจากเทคโนโลยีและการค้าขาย ทำให้สังคมไทยมีข้อเสนอแนะทางเลือกที่หลากหลายกับพฤติกรรมของแต่ละบุคคล คุณสมบัติของบุคคลในสังคมไทย จึงจำเป็นต้องมีลักษณะของการวิเคราะห์แยกแยะความดีงาม ความเหมาะสม ถูกต้อง ความเป็นประโยชน์ และมีประโยชน์ให้มากยิ่งขึ้นด้วยเหตุนี้การฝึกฝนนักเรียนให้รู้จักเข้าใจและสามารถปฏิบัติได้ในเรื่องของการคิดวิเคราะห์จึงมีความจำเป็นอย่างมาก ดังที่ นวลจิตต์ เขาวงกตพิงศ์ (2557: 9) กล่าวถึง การคิดวิเคราะห์เป็นการคิดที่ช่วยให้แยกแยะข้อมูลระหว่างข้อเท็จจริงและความคิดเห็น ออกเป็นส่วนๆ สามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์เชิงเหตุผลของข้อมูลเหล่านั้น เป็นพื้นฐานในการคิดระดับอื่น ๆ เพื่อให้เข้าใจเหตุการณ์ในแง่มุมต่าง ๆ ได้ชัดเจนขึ้น

ดังนั้นการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาแกนกลางและให้เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงต่อเนื่องและตลอดเวลาจึงจำเป็นต้องให้ความสนใจกับการจัดการศึกษาทักษะสำคัญแห่งศตวรรษที่ 21 อันเป็นทักษะที่ช่วยให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข สอดคล้องกับแนวคิดของลักขณา ศรีวัฒน์ (2549: 52) ที่กล่าวถึงทักษะที่สำคัญสำหรับศตวรรษที่ 21 ต้องอาศัยการคิดและการเรียนรู้ของสมองเป็นอย่างมากเพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตเพื่อความอยู่รอดในยุคข้อมูลข่าวสาร จึงจำเป็นต้องอาศัยทักษะในการคิดวิเคราะห์ ดังนั้นระบบการศึกษาจึงเพิ่มความสำคัญกับการจัดการเรียนรู้ โดยเฉพาะการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้นักเรียนได้เรียนรู้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเองเพราะการลงมือปฏิบัติก่อให้เกิดการคิดและการเรียนรู้อันเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาบุคคลให้มีความสมบูรณ์พร้อม

จากความสำคัญดังกล่าวจะเห็นว่าการคิดวิเคราะห์มีความสำคัญแต่สภาพปัจจุบันการคิดวิเคราะห์ยังมีปัญหาในการจัดการเรียนรู้จะเห็นได้จากรายงานกระทรวงศึกษาธิการ (2559: ออนไลน์) ผลการประเมินคุณภาพการศึกษาของนักเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ทั้งผลการทดสอบ

ระดับชาติ (O-NET) และผลการทดสอบการประเมินของโครงการการประเมินผลนักเรียนนานาชาติ (PISA) ทั้ง ๆ ที่โรงเรียนใช้เวลาจัดการเรียนการสอนมากขึ้น เป็นเวลา 7 หรือ 8 ชั่วโมงต่อวัน เด็กคิดไม่เป็น วิเคราะห์ไม่ได้ ขาดทักษะชีวิต อัดแน่นเนื้อหาวิชาการมากกว่าให้เรียนรู้ด้วยตนเอง นักเรียนมีภาระงาน การบ้านมากเกินไป หรือต้องนำการบ้านไปทำที่บ้าน ส่งผลให้นักเรียนเกิดความเครียด และเมื่อทำการวิเคราะห์คะแนนผลการทดสอบระดับชาติ (O-NET) ในสาระสังคมศึกษา ทั้งระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาในช่วงพุทธศักราช 2555 – 2557 พบว่า คะแนนเฉลี่ยของนักเรียนน้อยกว่ามาตรฐาน อยู่ในเกณฑ์น้อยกว่าร้อยละ 50 ซึ่งควรได้รับการปรับปรุง (สถาบันทดสอบการศึกษาแห่งชาติ. 2558: ออนไลน์) อีกทั้งผลการทดสอบการประเมินของโครงการการประเมินผลนักเรียนนานาชาติ (PISA) ที่ประเมินผลแต่ละครั้ง เด็กไทยได้คะแนนต่ำเป็นเพราะว่า เด็กไทยไม่ได้รับการฝึกให้คิดตอบคำถามที่ต้องใช้ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ที่ซับซ้อน (ทวีศักดิ์ จินดาบุรุษ: 2557: 52)

การจัดการเรียนรู้จะประสบผลสำเร็จได้นั้น ครูเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญอย่างมาก และการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ ครูจึงต้องแสวงหาวิธีการออกแบบการเรียนรู้ เพื่อให้นักเรียนสามารถพัฒนาและฝึกฝนทักษะนี้ได้ด้วยตนเองทั้งในชั้นเรียนและในชีวิตประจำวัน ดังที่ พฤทธิ ศิริบรรณพิทักษ์ (2553: 110) กล่าวว่า สังคมโลกได้คาดหวังให้ครูและระบบการศึกษา เป็นผู้เสริมสร้างสังคมความรู้ และแก้ไขปัญหาใหญ่ ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมความรู้ ดังนั้นการจัดการศึกษาครูจึงมีบทบาทในฐานะผู้กระตุ้นความคิด ในสังคมความรู้และพัฒนาโรงเรียนให้เป็นโรงเรียนการคิด ซึ่งจะนำนักเรียนไปสู่การเป็นผู้ที่มีคุณลักษณะทางปัญญา คือมีความคิดที่ชาญฉลาด ครูจึงต้องเปลี่ยนกระบวนการทัศน์ของการจัดการศึกษาให้เป็นการศึกษาที่สมดุล คือให้ความสำคัญกับการสอนเพื่อพัฒนาการคิด มากกว่าการสอนเนื้อหาวิชา ดังนั้นเพื่อให้การจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพครูจึงต้องมีความรู้ความเข้าใจในสาระ มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดของกลุ่มสาระการเรียนรู้รวมทั้งจุดมุ่งหมายในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน เพื่อการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องและบรรลุจุดมุ่งหมายอย่างมีคุณภาพ

สำหรับกลุ่มสาระสังคมศึกษานั้น วลัย อิศรางกูร ณ อยุธยา (2554: 11-12) ให้ความสำคัญสำหรับแนวคิดเกี่ยวกับทักษะทางสังคมศึกษานั้น เป้าหมายสำคัญของการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา คือ วิธีการ (Mean) ความรู้ในเนื้อหาจึงไม่ใช่จุดประสงค์ปลายทางเพราะเนื้อหาความรู้มีการเพิ่มขึ้นและเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา โดยเฉพาะในยุคของข้อมูลข่าวสาร ด้วยเหตุนี้กระบวนการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาจึงต้องปรับเปลี่ยนเน้นสู่การพัฒนาให้นักเรียนให้มีทักษะมุ่งไปสู่การเรียนรู้และนำไปปฏิบัติ เพราะฉะนั้น ประณาท เทียนศรี (2556: 9) ได้กล่าวถึง ความสำคัญสำหรับการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา ว่าจะต้องฝึกให้นักเรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ซึ่งถือเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่ง เพื่อเป็นการปลูกฝังให้นักเรียนตระหนักถึงเหตุผลที่เกิดจากข้อมูลที่มีเพื่อให้เกิดความเข้าใจถึงสิ่งที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาปัจจุบันหรือแนวโน้มที่จะเป็นไปในอนาคตเพื่อการปรับตัว เตรียมตัวได้ถูกต้องเหมาะสม การคิดวิเคราะห์ทางสังคมเป็นเรื่องละเอียดอ่อนที่ต้องรู้จักหาข้อมูลที่น่าเชื่อถือจากหลาย ๆ แหล่งข้อมูล

เพื่อนำมาประมวลผลในการคิดวิเคราะห์ให้ตรงหรือใกล้เคียงความเป็นจริงที่เป็นหรือน่าจะเป็นและนำไปปฏิบัติหรือใช้ในการดำเนินชีวิต

ธรรมชาติของวิชาสังคมศึกษาเป็นวิชาที่ศึกษาเกี่ยวกับข้อมูลรอบตัวเพื่อนำมาประยุกต์ในการดำเนินชีวิตให้ดำรงอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข เป็นพลเมืองที่ดีของประเทศและของโลก การสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ได้แบ่งการศึกษาออกเป็น 5 สาระ คือ สาระศาสนา ศิลปกรรม จริยธรรม สาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม สาระเศรษฐศาสตร์ สาระประวัติศาสตร์และสาระภูมิศาสตร์ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2551) สาระภูมิศาสตร์ เป็นสาระหนึ่งของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมที่ควรได้รับการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ให้เกิดขึ้นกับนักเรียนเพื่อความสอดคล้องกับเป้าหมายของการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาในการจัดการเรียนรู้สาระการเรียนรู้ภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับมัธยมศึกษา เพราะเป็นเยาวชนที่จะพัฒนาเป็นกำลังของชาติต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งความมุ่งหมายไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์ เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ ตามทักษะคุณระดับมัธยมศึกษา
2. เพื่อเปรียบเทียบสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์ เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ ตามทักษะคุณระดับมัธยมศึกษา จำแนกตามตัวแปรที่ศึกษา คือ ระดับการศึกษา สาขาที่จบการศึกษา ประสบการณ์การสอน และขนาดโรงเรียน
3. เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ ตามทักษะคุณระดับมัธยมศึกษา

ความสำคัญของการวิจัย

การวิจัยนี้ ทำให้ทราบถึงสภาพปัญหาและแนวทางการจัดการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์ เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ ตามทักษะคุณระดับมัธยมศึกษา จำแนกตามตัวแปร คือ ระดับการศึกษา สาขาที่จบการศึกษา ประสบการณ์การสอน และขนาดโรงเรียน เพื่อนำข้อมูลที่ได้เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับครูผู้สอน โรงเรียน ผู้ปกครอง และหน่วยงานทางการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาที่มีบริบทของสภาพปัญหาที่ใกล้เคียงกัน เพื่อให้เป็นแนวทางในการศึกษาค้นคว้า วางแผน ปรับปรุง และพัฒนาการจัดการเรียนรู้การคิดวิเคราะห์ ระดับมัธยมศึกษา ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ขอบเขตการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งมีทั้งหมด 15 เขต มี 933 โรงเรียน ครูสังคมศึกษามีจำนวน 4,072 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูสังคมศึกษาโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 (จังหวัดศรีสะเกษและยโสธร) ทั้งหมด 83 โรงเรียน รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 343 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 10 มิถุนายน 2558 อ้างอิงจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28) โดยทำการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

ขอบเขตของเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการสอบถามความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาที่มีต่อสภาพปัญหาและแนวทางการจัดการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ ตามทักษะคุณระดับมัธยมศึกษา ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ ด้านหลักสูตรและเนื้อหา ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านสื่อการเรียนรู้ ด้านบรรยากาศการจัดการเรียนรู้ และด้านการวัดและประเมินผล

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ แบ่งเป็นดังนี้
 - 1.1 ระดับการศึกษา แบ่งเป็น
 - 1.1.1 ระดับปริญญาตรี
 - 1.1.2 ระดับปริญญาโท
 - 1.1.3 ระดับปริญญาเอก
 - 1.2 สาขาที่จบการศึกษา แบ่งเป็น
 - 1.2.1 สาขาการสอนสังคมศึกษา
 - 1.2.2 สาขาประวัติศาสตร์
 - 1.2.3 สาขาภูมิศาสตร์
 - 1.2.4 สาขาเศรษฐศาสตร์
 - 1.2.5 สาขารัฐศาสตร์/นิติศาสตร์
 - 1.2.6 สาขาอื่น ๆ

1.3 ประสบการณ์ในการสอนสังคมศึกษา แบ่งเป็น

1.3.1 อายุงานต่ำกว่า 5 ปี

1.3.2 อายุงาน 5 – 10 ปี

1.3.3 อายุงาน 11 – 15 ปี

1.3.4 อายุงาน 16 – 20 ปี

1.3.5 อายุงาน 20 ปีขึ้นไป

1.4 ขนาดโรงเรียน แบ่งเป็น

1.4.1 โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ

1.4.2 โรงเรียนขนาดใหญ่

1.4.3 โรงเรียนขนาดกลาง

1.4.4 โรงเรียนขนาดเล็ก

2. ตัวแปรตาม ได้แก่

2.1 สภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ตามทักษะระดับมัธยมศึกษา ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ ด้านหลักสูตรและเนื้อหา ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านสื่อการเรียนรู้ ด้านบรรยากาศการจัดการเรียนรู้ และด้านการวัดและประเมินผล

2.2 แนวทางการจัดการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ตามทักษะระดับมัธยมศึกษา ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ ด้านหลักสูตรและเนื้อหา ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านสื่อการเรียนรู้ ด้านบรรยากาศการจัดการเรียนรู้ และด้านการวัดและประเมินผล

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **สภาพปัญหา** หมายถึง สภาพความเป็นจริงที่เป็นอุปสรรคส่งผลให้เกิดปัญหาในการจัดกระบวนการจัดการเรียนรู้และทำให้ประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนไม่บรรลุตามเป้าหมายที่ครูได้กำหนดไว้ ทำการศึกษาทั้งหมด 5 ด้าน ได้แก่

1.1 ด้านหลักสูตรและเนื้อหา หมายถึง ปัญหาและอุปสรรคด้านมาตรฐานและตัวชี้วัดในการจัดการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์ เพื่อให้เกิดการคิดวิเคราะห์ของครูสังคมศึกษาตามที่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดไว้

1.2 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ หมายถึง ปัญหาและอุปสรรคด้านการออกแบบวิธีการ เทคนิคและระยะเวลาในการจัดการเรียนรู้เพื่อให้เกิดการคิดวิเคราะห์ของครูสังคมศึกษา

1.3 ด้านสื่อการเรียนรู้ หมายถึง ปัญหาและอุปสรรคการผลิตสื่อ ปัญหาด้านงบประมาณ การบำรุงรักษา ความทันสมัยของสื่อ ปัญหาแหล่งการเรียนรู้ที่ห่างไกลและปัญหาการใช้สื่อในการจัดการเรียนรู้เพื่อให้เกิดการคิดวิเคราะห์ของครูสังคมศึกษา

1.4 ด้านบรรยากาศการจัดการเรียนรู้ หมายถึง ปัญหาและอุปสรรคด้านสถานที่ ที่ไม่เอื้อต่อการจัดกิจกรรม บรรยากาศการจัดการเรียนรู้ จำนวนนักเรียนที่ไม่เหมาะสม และปัญหา ด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูสังคมนตรีศึกษากับนักเรียนเพื่อการพัฒนาการคิดวิเคราะห์

1.5 ด้านการวัดและประเมินผล หมายถึง ปัญหาและอุปสรรคในด้านการวัดและประเมินผลของครูสังคมนตรีศึกษา เกี่ยวกับเกณฑ์การวัดและประเมินผลที่เหมาะสมของนักเรียน ความสอดคล้องกับหลักสูตรและตัวชี้วัด การวัดและประเมินผลที่หลากหลาย รวมทั้งปัญหา เกี่ยวกับเกณฑ์การวัดและประเมินผลที่ชัดเจน

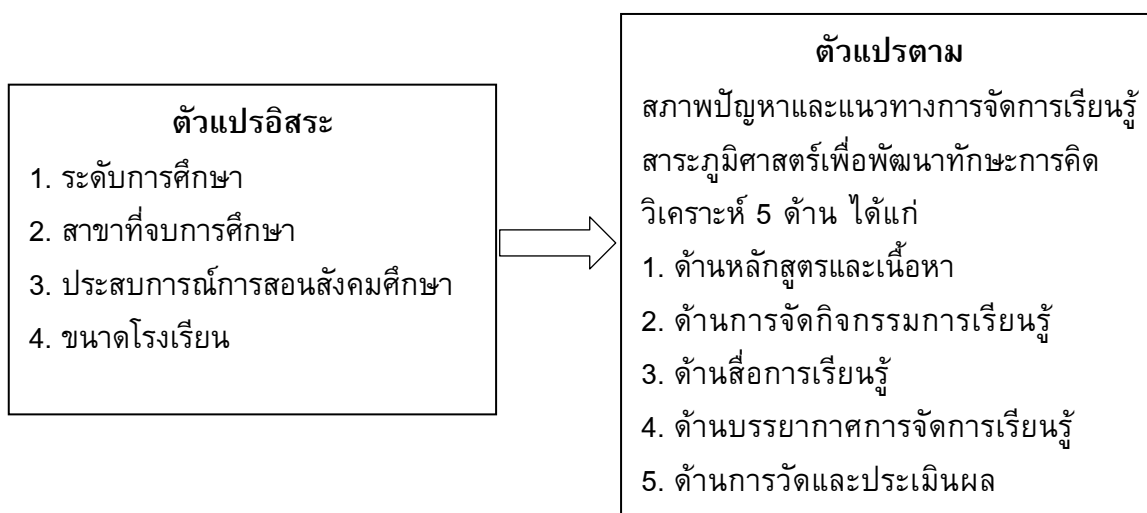
2. แนวทางการจัดการเรียนรู้ หมายถึง การกำหนดเนื้อหาสาระ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อ การเรียนรู้ การวัดและประเมินผล และแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เพื่อให้เกิดการคิด วิเคราะห์ตามความคิดเห็นของครูสังคมนตรีศึกษา ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ ด้านหลักสูตรและเนื้อหา ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านสื่อการเรียนรู้ ด้านบรรยากาศการจัดการเรียนรู้ และด้านการวัดและประเมินผล

3. สาระการเรียนรู้ภูมิศาสตร์ หมายถึง เนื้อหาสาระภูมิศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมนตรีศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ที่นักเรียนระดับมัธยมศึกษาต้องเรียนตามที่หลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ได้กำหนดไว้

4. การคิดวิเคราะห์ หมายถึง ความสามารถในการจำแนกแยกแยะ องค์ประกอบต่าง ๆ ออกเป็นส่วน ๆ เพื่อให้เข้าใจองค์ประกอบ สามารถหาความสัมพันธ์เชิงเหตุผลในข้อมูลเหล่านั้น นำไปสู่การสรุปข้อเท็จจริงและใช้เป็นพื้นฐานสำคัญในการคิดระดับอื่นได้

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาและแนวทางการจัดการเรียนรู้ สาระภูมิศาสตร์ของครูสังคมนตรีศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ ระดับมัธยมศึกษา 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านหลักสูตรและเนื้อหา 2) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 3) ด้านสื่อการเรียนรู้ 4) ด้านบรรยากาศการจัดการเรียนรู้ 5) ด้านการวัดและประเมินผล ดังนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

1. ครูสังคมศึกษาในระดับมัธยมศึกษา ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ แตกต่างกัน
2. ครูสังคมศึกษาในระดับมัธยมศึกษา ที่จบการศึกษาสาขาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ แตกต่างกัน
3. ครูสังคมศึกษาในระดับมัธยมศึกษา ที่มีประสบการณ์การสอนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ แตกต่างกัน
4. ครูสังคมศึกษาในระดับมัธยมศึกษาที่สอนในโรงเรียนที่มีขนาดโรงเรียนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ แตกต่างกัน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการวิจัย โดยศึกษารายละเอียดในหัวข้อต่อไปนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวกับกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551

- 1.1 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
- 1.2 มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดสาระภูมิศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษา

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการคิดวิเคราะห์

- 2.1 ความหมายของการคิดวิเคราะห์
- 2.2 ประเภทของการคิดวิเคราะห์
- 2.3 กระบวนการคิดวิเคราะห์
- 2.4 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาความสามารถการคิดวิเคราะห์
- 2.5 แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อให้เกิดการคิดวิเคราะห์
- 2.6 การวัดและประเมินความสามารถของการคิดวิเคราะห์
- 2.7 ประโยชน์ของการคิดวิเคราะห์
- 2.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการคิดวิเคราะห์

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพการจัดการเรียนรู้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่ใช้ในปัจจุบันเป็นหลักสูตรอิงมาตรฐานซึ่งแบ่งเนื้อหาสาระการเรียนรู้ไว้ทั้งหมด 8 กลุ่มสาระ ประกอบด้วย กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ และสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

1.1 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม มีเนื้อหาสาระการเรียนรู้ทั้งหมด 5 สาระ ประกอบด้วย สาระศาสนา ศิลปกรรม จริยธรรม สาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม สาระเศรษฐศาสตร์ สาระประวัติศาสตร์และสาระภูมิศาสตร์ ซึ่งกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม มีเป้าหมายการจัดการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจ การดำรงชีวิตของมนุษย์ทั้งในฐานะปัจเจกบุคคลและการอยู่ร่วมกันในสังคม การปรับตัวตามสภาพแวดล้อม การจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด เข้าใจถึงการพัฒนา เปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย กาลเวลา ตามเหตุปัจจัยต่าง ๆ เกิดความเข้าใจในตนเองและผู้อื่น มีความอดทน อดกลั้น ยอมรับในความแตกต่างและมีคุณธรรม สามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิต เป็นพลเมืองดีของประเทศชาติ และสังคมโลก

สิ่งที่นักเรียนควรได้เรียนรู้ในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม คือ การอยู่ร่วมกันในสังคมซึ่งมีความสัมพันธ์กัน และมีความแตกต่างกันอย่างหลากหลายเพื่อช่วยให้สามารถปรับตัวเองกับบริบทสภาพแวดล้อม เป็นพลเมืองดี มีความรับผิดชอบ มีความรู้ ทักษะ คุณธรรม และค่านิยมที่เหมาะสม โดยกำหนดให้สาระภูมิศาสตร์ไว้ คือ ลักษณะกายภาพของโลก แหล่งทรัพยากร และภูมิอากาศของประเทศไทย และภูมิภาคต่าง ๆ ของโลก การใช้แผนที่และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ ความสัมพันธ์กันของสิ่งต่าง ๆ ในระบบธรรมชาติ ความสัมพันธ์ของมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ และสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น การนำเสนอข้อมูลภูมิสารสนเทศ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551: 132-133)

1.2 มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดสาระภูมิศาสตร์ในระดับมัธยมศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ (2551: 3) กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์ไว้ 2 มาตรฐาน ดังนี้

มาตรฐาน ส 5.1 เข้าใจลักษณะของโลกทางกายภาพ และความสัมพันธ์ของสรรพสิ่งซึ่งมีผลต่อกันและกันในระบบธรรมชาติ ใช้แผนที่และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ในการค้นหา วิเคราะห์ สรุป และใช้ข้อมูลภูมิสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ

มาตรฐาน ส 5.2 เข้าใจปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ที่ก่อให้เกิดการสร้างสรรค์วัฒนธรรม มีจิตสำนึกและมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรและ สิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

สำหรับงานวิจัยนี้ได้ทำการศึกษากิจการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาในสาระภูมิศาสตร์ เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ ตามทักษะระดับมัธยมศึกษา ซึ่งมีตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้ แกนกลางที่สามารถนำมาใช้การจัดการเรียนรู้ในสาระที่ 5 ภูมิศาสตร์ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551: 122-123, 127-130) เพื่อให้เกิดการคิดวิเคราะห์ ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ตัวชี้วัดสาระการเรียนรู้ แกนกลางได้ ดังต่อไปนี้

ตาราง 1 วิเคราะห์ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางสาระภูมิศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษา

มาตรฐาน	ระดับชั้น	ตัวชี้วัด (ที่)	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
มาตรฐาน ส 5.1	ม.1	3. วิเคราะห์เชื่อมโยง สาเหตุและ แนวทางป้องกันภัยธรรมชาติและ การระงับภัยที่เกิดขึ้นในประเทศไทย และทวีปเอเชีย ออสเตรเลีย และโอเชียเนีย	- ภัยธรรมชาติและ การระงับภัยที่ เกิดขึ้นในประเทศไทยและทวีปเอเชีย ออสเตรเลีย โอเชียเนีย
	ม. 2	2. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ ระหว่างลักษณะทางกายภาพ และสังคมของทวีปยุโรปและ แอฟริกา	- ลักษณะทางกายภาพและสังคมของ ทวีปยุโรปและแอฟริกา
	ม. 3	2. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ ระหว่างลักษณะทางกายภาพ และสังคมของทวีปอเมริกาเหนือ และอเมริกาใต้	- ลักษณะทางกายภาพและสังคมของ ทวีปอเมริกาเหนือและอเมริกาใต้
	ม. 4-6	2. วิเคราะห์อิทธิพลของสภาพ ภูมิศาสตร์ซึ่งทำให้เกิดปัญหา ทางกายภาพหรือภัยพิบัติทาง ธรรมชาติในประเทศไทยและ ภูมิภาคต่าง ๆ ของโลก	- ปัจจัยทางกายภาพหรือภัยพิบัติทาง ธรรมชาติในประเทศไทยและภูมิภาค ต่าง ๆ ของโลก - การเปลี่ยนแปลงลักษณะทาง กายภาพในส่วนต่าง ๆ ของโลก - การเกิดภูมิสังคมใหม่ของโลก

ตาราง 1 (ต่อ)

มาตรฐาน	ระดับชั้น	ตัวชี้วัด (ที่)	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
	ม. 4-6 (ต่อ)	3. วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ซึ่งได้รับอิทธิพลจากปัจจัยทางภูมิศาสตร์ในประเทศไทยและทวีปต่าง ๆ	- การเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ซึ่งได้รับอิทธิพลจากปัจจัยทางภูมิศาสตร์ในประเทศไทยและทวีปต่าง ๆ เช่น การเคลื่อนตัวของแผ่นเปลือกโลก
		4. ประเมินการเปลี่ยนแปลงธรรมชาติในโลกว่าเป็นผลมาจากการกระทำของมนุษย์หรือธรรมชาติ	- ประเมินการเปลี่ยนแปลงธรรมชาติในโลก เช่น ภาวะโลกร้อน ความแห้งแล้ง สภาพอากาศแปรปรวน
มาตรฐาน ส 5.2	ม. 1	1. วิเคราะห์ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางธรรมชาติของทวีปเอเชีย ออสเตรเลีย และโอเชียเนีย	- การเปลี่ยนแปลงประชากร เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมในทวีปเอเชีย ออสเตรเลีย และโอเชียเนีย - การก่อเกิดสิ่งแวดล้อมใหม่ทางสังคม - แนวทางการใช้ทรัพยากรของคนในชุมชนให้ใช้ได้ยาวนานขึ้น โดยมีจิตสำนึก รู้คุณค่าของทรัพยากร - แผนอนุรักษ์ทรัพยากรในทวีปเอเชีย
		2. วิเคราะห์ความร่วมมือของประเทศต่าง ๆ ที่มีผลต่อสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติของทวีปเอเชีย ออสเตรเลีย และโอเชียเนีย	- ความร่วมมือระหว่างประเทศในทวีปเอเชีย ออสเตรเลีย โอเชียเนีย ที่มีผลต่อสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ
		4. วิเคราะห์ปัจจัยทางกายภาพและสังคมที่มีผลต่อการเคลื่อนไหวของความคิด เทคโนโลยี สินค้าและประชากรในทวีปเอเชีย ออสเตรเลีย และโอเชียเนีย	- ปัจจัยทางกายภาพและสังคมที่มีผลต่อการเคลื่อนไหวของความคิด เทคโนโลยี สินค้าและประชากรในทวีปเอเชีย ออสเตรเลีย และโอเชียเนีย

ตาราง 1 (ต่อ)

มาตรฐาน	ระดับชั้น	ตัวชี้วัด (ที่)	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
มาตรฐาน ส 5.2 (ต่อ)	ม. 2	1. วิเคราะห์การก่อเกิดสิ่งแวดล้อมใหม่ทางสังคม อันเป็นผลจากการเปลี่ยนแปลงทางธรรมชาติและทางสังคมของทวีปยุโรปและแอฟริกา	- การเปลี่ยนแปลงประชากร เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของทวีปยุโรป และแอฟริกา
		2. ระบุแนวทางการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในทวีปยุโรปและแอฟริกา	- การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในทวีปยุโรปและแอฟริกา
		4. วิเคราะห์เหตุและผลกระทบที่ประเทศไทยได้รับจากการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมในทวีปยุโรปและแอฟริกา	- ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมในทวีปยุโรปและแอฟริต่อประเทศไทย
	ม. 3	1. วิเคราะห์การก่อเกิดสิ่งแวดล้อมใหม่ทางสังคม อันเป็นผลจากการเปลี่ยนแปลงทางธรรมชาติและทางสังคมของทวีปอเมริกาเหนือและอเมริกาใต้	- การเปลี่ยนแปลงของประชากร เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของทวีปอเมริกาเหนือและอเมริกาใต้
		2. ระบุแนวทางการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในทวีปอเมริกาเหนือและอเมริกาใต้	- ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในทวีปอเมริกาเหนือและอเมริกาใต้
		4. วิเคราะห์เหตุและผลกระทบต่อเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมในทวีปอเมริกาเหนือและอเมริกาใต้ที่ส่งผลต่อประเทศไทย	- ผลกระทบต่อเนื่องของสิ่งแวดล้อมในทวีปอเมริกาเหนือและอเมริกาใต้ที่ส่งผลต่อประเทศไทย

ตาราง 1 (ต่อ)

มาตรฐาน	ระดับชั้น	ตัวชี้วัด (ที่)	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
มาตรฐาน ส 5.2 (ต่อ)	ม. 4-6	1. วิเคราะห์สถานการณ์และ วิกฤตการณ์ด้านทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของ ประเทศไทยและโลก	- สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงลักษณะ ทางกายภาพในส่วนต่างๆ ของโลกที่มี ผลต่อการเกิดภูมิสังคมใหม่ๆ ในโลก - วิกฤตการณ์ด้านทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย
		3. ระบุแนวทางการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมในภูมิภาคต่าง ๆ ของโลก	- การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมในภูมิภาคต่าง ๆ ของโลก
		4. อธิบายการใช้ประโยชน์จาก สิ่งแวดล้อมในการสร้างสรรค์ วัฒนธรรม อันเป็นเอกลักษณ์ ของท้องถิ่นทั้งในประเทศไทย และโลก	- การใช้ประโยชน์จากสิ่งแวดล้อมใน การสร้างสรรค์วัฒนธรรม อันเป็น เอกลักษณ์ของท้องถิ่นทั้งในประเท ศไทยและโลก
		5. มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา และการดำเนินชีวิตตามแนว ทางการอนุรักษ์ทรัพยากรและ สิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน	- การแก้ปัญหาและการดำเนินชีวิต ตามแนวทางการอนุรักษ์ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการคิดวิเคราะห์

การคิดวิเคราะห์ (Analytical Thinking) หรือที่นักวิชาการบางท่าน เช่น เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2553: 24) บรรจง อมรชิวิน (2554: 138) เรียกอีกชื่อหนึ่งว่า การคิดเชิงวิเคราะห์ มีผู้นิยามความหมายไว้ ดังต่อไปนี้

ความหมายของการคิดวิเคราะห์

การคิดวิเคราะห์ หรือ การคิดเชิงวิเคราะห์ (Analytical Thinking) ได้มีนักการศึกษาหลายท่านให้นิยามความหมายไว้หลากหลายดังต่อไปนี้

ชาติ แจ่มนุช (2545: 54) กล่าวถึงการคิดวิเคราะห์ว่า เป็นการคิดที่สามารถแยกสิ่งสำเร็จรูปได้แก่ วัตถุสิ่งของต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวหรือบรรดาเรื่องราวหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ออกเป็นส่วนย่อย ๆ ตามหลักการหรือเกณฑ์ที่กำหนดให้ เพื่อค้นหาความจริง หรือความสำคัญที่แฝงอยู่ใน

วัชรา เล่าเรียนดี (2548: 10) การคิดวิเคราะห์ หรือการคิดเชิงวิเคราะห์ หมายถึง การแสดงออกด้วยคำพูด หรือพฤติกรรมการปฏิบัติที่บ่งบอกถึงความรู้ความเข้าใจในเรื่องต่าง ๆ อย่างละเอียดทุกแง่มุมโดยบอกอธิบายเหตุผล ประกอบเรื่องที่รู้ ระบุความคิดรวบยอด ระบุปัญหาระบุความเชื่อมโยงของความคิดรวบยอดต่าง ๆ และรายละเอียดของเรื่องที่สามารถที่จะแจกแจง (Categorize) จำแนกแยกองค์ประกอบ ส่วนประกอบต่าง ๆ

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2549: 5) สรุปความหมายของการคิดวิเคราะห์ คือ การระบุเรื่องหรือปัญหา จำแนกแยกแยะ เปรียบเทียบข้อมูลเพื่อจัดกลุ่มอย่างเป็นระบบ ระบุเหตุผลหรือเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของข้อมูล และตรวจสอบหรือหาข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อให้เพียงพอในการตัดสินใจ แก้ปัญหา คิดสร้างสรรค์

ทิศนา แคมมณีและคนอื่น ๆ (2549: 61) ให้ความหมายของการคิดวิเคราะห์ หมายถึง การจำแนกแยกแยะสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เรื่องใดเรื่องหนึ่ง เพื่อค้นหาองค์ประกอบและความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบเหล่านั้น เพื่อช่วยให้เกิดความเข้าใจในเรื่องนั้น

ลักขณา สริวัฒน์ (2549: 69) กล่าวถึงความหมายของการคิดวิเคราะห์ว่าเป็นความในการแยกแยะส่วนย่อย ๆ ของเหตุการณ์เรื่องราวหรือเนื้อเรื่องต่าง ๆ ว่าประกอบด้วยอะไร มีจุดมุ่งหมายหรือความประสงค์สิ่งใด และส่วนย่อย ๆ ที่สำคัญนั้นแต่ละเหตุการณ์เกี่ยวพันกันอย่างไรบ้าง และเกี่ยวพันกันโดยอาศัยหลักการใด เพื่อให้เกิดความชัดเจนและความเข้าใจจนสามารถนำไปสู่การตัดสินใจได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม

สุวัฒน์ วิวัฒน์านนท์ (2550: 39) การคิดวิเคราะห์ มีความหมายว่า เป็นการใคร่ครวญ ตรึกตรองอย่างละเอียด รอบคอบ แยกเป็นส่วนในเรื่องราวหรือสถานการณ์โดยใช้ความรู้ ความคิด ในการแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล เพื่อนำไปสู่ข้อสรุปที่เป็นไปได้

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2553: 24) กล่าวว่า การคิดวิเคราะห์หรือการคิดเชิงวิเคราะห์ เป็นความสามารถในการจำแนกแจกแจงองค์ประกอบต่าง ๆ ของสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

และหาความสัมพันธ์เชิงเหตุผลระหว่างองค์ประกอบเหล่านั้น เพื่อค้นหาสาเหตุที่แท้จริงของสิ่งที่เกิดขึ้น

ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ (2553: 14) กล่าวว่า การคิดวิเคราะห์ หมายถึง ความสามารถในการแยกแยะ เพื่อหาส่วนย่อยของเหตุการณ์ เรื่องราว เนื้อหาหรือส่วนประกอบของต่าง ๆ อย่างละเอียดถี่ถ้วน ค้นหารายละเอียด จุดเด่นสาระสำคัญของสิ่งต่าง ๆ และระบุความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างมีเหตุผลและเป็นที่ยอมรับ

ฉันทิ ธาตุทอง (2554: 40) กล่าวว่า การคิดวิเคราะห์ (Analytical Thinking) หมายถึง ความสามารถในการจำแนก แยกแยะองค์ประกอบต่าง ๆ ของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งอาจจะเป็นวัตถุ สิ่งของ เรื่องราว หรือเหตุการณ์ และหาความสัมพันธ์เชิงเหตุผลระหว่างองค์ประกอบเหล่านั้น เพื่อค้นหาสภาพความเป็นจริงหรือสิ่งสำคัญของสิ่งที่กำหนดให้

สุคนธ์ สินธพานนท์และคนอื่น ๆ (2555: 31) สรุปว่า การคิดวิเคราะห์เป็นการคิดที่สามารถจำแนกแยกแยะข้อมูลหรือวัตถุสิ่งของต่าง ๆ หรือเรื่องราว เหตุการณ์ออกเป็นส่วนย่อยตามหลักการหรือเกณฑ์ที่กำหนดเพื่อค้นหาความจริง หรือความสำคัญที่แฝงอยู่หรือปรากฏอยู่จนได้ความคิดที่จะนำไปสู่ข้อสรุปและการนำไปประยุกต์ใช้

ชนาธิป พรกุล (2557: 256) กล่าวว่า การคิดวิเคราะห์เป็นการจำแนก แยกแยะสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เรื่องใดเรื่องหนึ่ง เพื่อค้นหาองค์ประกอบ และความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบเหล่านั้น เพื่อช่วยให้เกิดความเข้าใจในเรื่องนั้น

ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2557: 49) ให้ความหมายของการคิดวิเคราะห์ หมายถึง ความสามารถในการแยกแยะเพื่อสืบค้นข้อเท็จจริงของเหตุการณ์ เรื่องราวหรือเนื้อหาต่าง ๆ โดยการจำแนกแยกแยะ เปรียบเทียบข้อมูลจัดกลุ่มอย่างเป็นระบบ ตีความ และทำความเข้าใจกับองค์ประกอบของสิ่งนั้น โดยมีหลักฐานอ้างอิงเพื่อหาข้อสรุปที่น่าเชื่อถือและใช้กระบวนการตรรกวิทยาในการสรุปตัดสินใจได้อย่างถูกต้องและสมเหตุสมผล

นวลจิตต์ เขวกีรติพงศ์ (2557: 9) ให้ความหมายของการคิดวิเคราะห์ คือ การคิดแยกแยะข้อมูล ทั้งนี้เป็นข้อเท็จจริงและความคิดเห็นออกเป็นส่วนย่อย ๆ และมีการเชื่อมโยงความสัมพันธ์เชิงเหตุผลของข้อมูลเหล่านั้น และใช้เป็นพื้นฐานในการคิดระดับอื่น ๆ เพื่อทำให้เกิดความเข้าใจเหตุการณ์ในแง่มุมต่าง ๆ ได้ชัดเจนขึ้น

พรรณี เกษกมล (2558: 240) กล่าวว่า การคิดวิเคราะห์ หมายถึง การแยกแยะ หาต้นตอสาเหตุ หาตัวแปรที่สำคัญ ใคร่ครวญในรายละเอียด

บลูม (ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ. 2556: 70; อ้างอิงจาก Bloom. 1979: Taxonomy of Education Objectives. pp. 6-9) ให้ความหมายการคิดวิเคราะห์ว่า ความสามารถในการมองเห็นรายละเอียดและจำแนกแยกแยะข้อมูล องค์ประกอบของสิ่งต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นวัตถุ เรื่องราว เหตุการณ์ ออกเป็นส่วนย่อย ๆ และจัดเป็นหมวดหมู่ เพื่อค้นหาความจริง ความสำคัญ แก่นแท้ องค์ประกอบหรือหลักการของเรื่องนั้น ๆ สามารถอธิบาย ตีความสิ่งที่เห็น ทั้งที่อาจแฝงซ่อนอยู่ภายใต้สิ่งต่าง ๆ หรือปรากฏได้อย่างชัดเจน รวมทั้งหาความสัมพันธ์และความเชื่อมโยง เกี่ยวข้องกันอย่างไร สาเหตุใดจึง

เป็นผลและเป็นอย่างนั้น อาศัยหลักการใด จนได้ความคิดเพื่อนำไปสู่การสรุปการประยุกต์ใช้ ทำนายหรือคาดการณ์สิ่งต่าง ๆ ได้ เป็นการคิดอย่างมีเหตุผลในการรวมสิ่งต่าง ๆ เข้าด้วยกัน โดยอาศัยข้อเท็จจริงที่ปรากฏ

แบงค์ (สุคนธ์ สินธพานนท์และคนอื่น ๆ. 2555: 30; อ้างอิงจาก Bank. 1985: Teaching Strategies for the Social Studies Inquiry, Volening and Decision - Making. pp. 137-138) กล่าวถึง การคิดวิเคราะห์เป็นความสามารถในการแยกแยะส่วนต่าง ๆ ของข้อมูลและเป็นการสร้างความสัมพันธ์ในแต่ละส่วนของข้อมูล

จากข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า การคิดวิเคราะห์ หมายถึง ความสามารถในการจำแนก แยกแยะ องค์ประกอบต่าง ๆ ออกเป็นส่วน ๆ เพื่อให้เข้าใจองค์ประกอบ สามารถหาความสัมพันธ์เชิงเหตุผลในข้อมูลเหล่านั้นนำไปสู่การสรุปข้อเท็จจริงและใช้เป็นพื้นฐานสำคัญในการคิดระดับอื่นได้

ประเภทของการคิดวิเคราะห์

บลูม (ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ. 2556: 74-76; อ้างอิงจาก Bloom. 1956: pp. 201-207) ได้กล่าวถึงประเภทของการคิดวิเคราะห์ว่ามี 3 ด้านดังนี้

1.การวิเคราะห์ความสำคัญหรือเนื้อหาของสิ่งต่าง ๆ (Analysis of Element) เป็นความสามารถในการแยกแยะได้ว่า สิ่งใดจำเป็น สิ่งใดสำคัญ สิ่งใดมีบทบาทมากที่สุด ประกอบด้วย

1.1 วิเคราะห์ชนิด โดยพิจารณาว่า สิ่งนั้น เหตุการณ์นั้น เป็นแบบใด ลักษณะใด เพราะเหตุใดเช่น ต้นผักชีเป็นพืชชนิดใด ปะการังน้ำเป็นพืชหรือสัตว์

1.2 วิเคราะห์สิ่งสำคัญ เป็นการวินิจฉัยว่าสิ่งใดสำคัญหรือไม่สำคัญ เป็นการค้นหาสาระสำคัญ ข้อความหลัก ข้อสรุป จุดเด่น จุดด้อย ของสิ่งต่าง ๆ

1.3 วิเคราะห์เลศนัย เป็นการมุ่งค้นหาสิ่งที่แอบแฝงซ่อนเร้น หรืออยู่เบื้องหลังจากสิ่งที่เห็น ซึ่งมีได้บ่งบอกตรง ๆ แต่มีร่องรอยของความจริงซ่อนเร้นอยู่ เช่น สมทรงเป็นป่าของฉัน (จึงหมายความว่าสมทรงเป็นผู้หญิง) ถ้าเห็นคนใส่เสื้อขมุกขมอม สกปรกจึงน่าจะเป็นคนยากจน

2.การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ (Analysis of Relationship) เป็นการค้นหาความสัมพันธ์ว่าอะไรสัมพันธ์กัน สัมพันธ์เชื่อมโยงกันอย่างไร สัมพันธ์กันมากน้อยเพียงใด สอดคล้องหรือขัดแย้งกัน ได้แก่

2.1 วิเคราะห์ชนิดของความสัมพันธ์

- มุ่งให้คิดว่าเป็นความสัมพันธ์แบบใด เช่น มีสิ่งใดสอดคล้องหรือไม่สอดคล้องกัน มีสิ่งใดเกี่ยวข้องกับเรื่องนี้และมีสิ่งใดไม่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้

2.2 วิเคราะห์ขนาดของความสัมพันธ์

- สิ่งใดเกี่ยวข้องมากที่สุด สิ่งใดเกี่ยวข้องน้อยที่สุด
- สิ่งใดสัมพันธ์กับสถานการณ์หรือเรื่องราวมากที่สุด

2.3 วิเคราะห์ขั้นตอนความสัมพันธ์

- การเรียงลำดับขั้นตอนของเหตุการณ์ตามลำดับก่อนหลัง วงจรของสิ่งต่าง ๆ สิ่งที่จะเกิดขึ้นตามตามลำดับขั้นตอน เช่น เมื่อเกิดสิ่งนี้แล้ว เกิดผลลัพธ์อะไรตามมาบ้าง ผลสุดท้ายเป็นอย่างไร

2.4 วิเคราะห์จุดประสงค์และวิธีการ

- มีเป้าหมาย จุดมุ่งหมายอะไร การกระทำแบบนี้ต้องการอะไร ทำไปเพื่ออะไร

2.5 วิเคราะห์สาเหตุและผล

- สิ่งใดเป็นสาเหตุของเรื่องนี้

- หากไม่ทำอย่างนี้ผลจะเป็นอย่างไร

2.6 วิเคราะห์แบบความสัมพันธ์ในรูปอุปมาอุปมัย เช่น ระบบประชาธิปไตยเหมือนกับระบบการทำงานของอวัยวะในร่างกาย

3. การคิดวิเคราะห์เชิงหลักการ (Analysis of organizational Principles) หมายถึง การค้นหาโครงสร้างระบบ เรื่องราว สิ่งของและการทำงานต่าง ๆ ว่าสิ่งเหล่านั้นดำรงอยู่ได้ในสภาพเช่นนั้น เนื่องจากอะไร มีอะไรเป็นแกนหลัก มีหลักการอย่างไร มีเทคนิคอะไรหรือยึดถือคติใด มีสิ่งใดเป็นตัวเชื่อมโยง การคิดวิเคราะห์หลักการ การคิดวิเคราะห์ที่ถือว่ามีความสำคัญที่สุด การที่จะวิเคราะห์เชิงหลักการได้ดี จะต้องมีความรู้ความสามารถในการวิเคราะห์องค์ประกอบและวิเคราะห์ความสัมพันธ์ได้ดีเสียก่อน เพราะผลจากความสามารถในการวิเคราะห์องค์ประกอบและวิเคราะห์ความสัมพันธ์จะทำให้สามารถสรุปเป็นหลักการได้ประกอบด้วย

3.1 วิเคราะห์โครงสร้าง เป็นการค้นหาโครงสร้างของสิ่งต่าง ๆ เช่น

- การทำวิจัยมีกระบวนการทำงานอย่างไร

- โครงสร้างของสังคมไทยเป็นอย่างไรบ้าง

3.2 วิเคราะห์หลักการ เป็นการแยกแยะเพื่อค้นหาความจริงของสิ่งต่าง ๆ โดยอาศัยความรู้เดิม แล้วสรุปเป็นคำตอบหลักได้ เช่น หลักการสำคัญของประชาธิปไตยคืออะไร (การเคารพสิทธิและเสรีภาพของคนอื่น)

มาร์ชชาโน (ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ. 2556: 79-81; อ้างอิงจาก Mazano. 2001:38-45) กล่าวว่า การคิดวิเคราะห์เป็นกิจกรรมที่ต้องใช้เหตุผลเป็นการคิดอย่างลุ่มลึกและหลากหลาย มีการคิดพิจารณาข้อมูลอย่างละเอียดถี่ถ้วนรอบด้านและมีเหตุผลจนกระทั่งสามารถสรุปจนตกผลึกเป็นความรู้ใหม่ได้ ประกอบด้วยความสามารถ 5 ด้าน ได้แก่

1.การจับคู่ (Matching) หมายถึง ความสามารถในการจับคู่สิ่งต่าง ๆ ที่เหมือนกันทั้งรูปร่าง ลักษณะแหล่งกำเนิด สามารถแยกแยะสิ่งต่าง ๆ หรือเหตุการณ์ที่เหมือนกันและแตกต่างกันออกเป็นแต่ละส่วนให้เข้าใจง่ายอย่างมีหลักเกณฑ์ สามารถระบุตัวอย่างหลักฐาน ลักษณะความเหมือนและความแตกต่างได้ ซึ่งเชื่อมโยงไปสู่ความสามารถในการจับคู่ได้ เป็นการฝึกโดยใช้ความรู้พื้นฐาน โดยไม่ใช้ข้อมูลทั้งหมดเป็นการฝึกจับคู่ระหว่างสิ่ง 2 สิ่ง ที่มีความเหมือนกันและมีความแตกต่างกันตั้งแต่การจับคู่อย่างง่าย ๆ ไปจนถึงการจับคู่อย่างสลับซับซ้อน ประกอบด้วยความสามารถต่าง ๆ ดังนี้

- 1.1 ระบุสิ่งที่ต้องการวิเคราะห์
- 1.2 ระบุลักษณะ คุณสมบัติของสิ่งที่ต้องการวิเคราะห์
- 1.3 หาความเหมือนและความแตกต่างของสิ่งที่ต้องการวิเคราะห์
- 1.4 หาความแตกต่างและความถูกต้อง

2. การจัดหมวดหมู่หรือการจัดกลุ่ม (Classification) หมายถึง ความสามารถในการประมวลความรู้เพื่อการจัดกลุ่ม จัดลำดับและจัดประเภทของสิ่งต่างๆ อย่างมีความหมายออกเป็นพวกเป็นกลุ่ม สามารถจัดกลุ่มที่มีหลักการและลักษณะที่คล้ายคลึงเข้าด้วยกันอย่างมีหลักเกณฑ์ เลือกสิ่งของที่เหมือนกันในการจัดกลุ่ม สามารถหาคุณลักษณะหรือคุณสมบัติของสิ่งๆที่เหมือนกัน จัดประเภทของสิ่งต่างๆที่มีลักษณะจตุรรวมเหมือนกัน ทั้งด้านเนื้อหา ด้านความรู้และด้านทักษะ ประกอบด้วยความสามารถ

- 2.1 เลือกสิ่งของที่เหมือนกัน กำหนดตัวบ่งชี้ของสิ่งที่ต้องการจัดกลุ่ม
- 2.2 ให้คำนิยามหรือคุณลักษณะหรือคุณสมบัติของสิ่งที่ต้องการจัดกลุ่ม
- 2.3 กำหนดหมวดหมู่ของสิ่งต่างๆ และให้เหตุผลว่าเหตุใดจึงอยู่ในกลุ่ม
- 2.4 กำหนดที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันเพิ่มเติม (ถ้ามี) ให้เหตุผลว่ามีความสัมพันธ์

อย่างไร

3. การจับผิดหรือการวิเคราะห์ข้อผิดพลาด (Error analysis) หมายถึง ความสามารถในการแยกแยะข้อผิดพลาด มองเห็นความสัมพันธ์และความไม่สัมพันธ์สอดคล้องของสิ่งต่างๆ สามารถระบุสิ่งที่ไม่ถูกต้อง สิ่งผิดปกติที่ไม่เหมาะสม เป็นไปไม่ได้ในสถานการณ์ จากการสังเกตและการใช้ความรู้เดิมผสานกับความรู้ใหม่ สามารถโยงความสัมพันธ์สู่การสรุปและลงความเห็นได้อย่างสมเหตุสมผล สามารถสรุปประเด็นต่าง ๆ และยกเหตุผลประกอบได้โดยผ่านโต้แย้งอย่างเหมาะสม และมีเหตุผล ทั้งนี้ต้องมีความสามารถในการสรุปความรู้ที่เป็นจริงที่มีก่อน เป็นความรู้ที่ยอมรับโดยทั่วไป เช่น จากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญหรือมีการทดลอง มีพยานหลักฐาน มีข้อมูลสนับสนุนหรือมีการพิสูจน์แล้วว่าเป็นความจริง

การพัฒนาความสามารถในด้านนี้จะเกิดขึ้นได้จะต้องฝึกความสามารถในการใช้เหตุผลที่ทุกคนยอมรับได้ ฝึกการอธิบายความสัมพันธ์และการระบุข้อมูลหรือสิ่งที่ไม่ถูกต้องไม่สมเหตุสมผล สิ่งผิดปกติแตกต่างออกไปจากที่ควรเป็น ควรให้มีการโต้แย้ง ถกเถียงกันโดยใช้เหตุผล โดยจะต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญดังนี้

3.1 มีความรู้เดิมพื้นฐาน ต้องฝึกอ้างอิงความรู้เดิม ซึ่งหมายถึงความรู้ที่เป็นความจริง เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไป ความรู้ที่เชื่อกันมานาน ความรู้จากการพิสูจน์ทดลอง ความรู้จากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

3.2 ฝึกฝนการใช้หลักฐาน หลักฐานจะเป็นการอธิบายอย่างละเอียดและตีความข้อมูลพื้นฐานนั้น ผู้โต้เถียงกันจะต้องมีหลักฐานที่เป็นที่น่าเชื่อถือได้ประกอบในการถกเถียง

3.3 มีข้อมูลสนับสนุน สามารถหาข้อมูลจากแหล่งต่างๆมาสนับสนุนความคิดของตนเอง เป็นการสนับสนุนให้หลักฐานได้รับการยอมรับนับถือมากขึ้น

3.4 ขยายความสามารถขยายความคิดของตนเองให้เป็นที่ยอมรับ ให้ข้อมูลเพิ่มเติมในเรื่องนั้นๆ

4. การสรุปอ้างอิงหลักการได้ (Generalization) หมายถึง ความสามารถในการนำความรู้เดิมที่มีไปสรุปเป็นหลักการใหม่ นำไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ใหม่ ได้อย่างเหมาะสมหรือสามารถนำความรู้ไปใช้ในกิจกรรมชีวิตประจำวันได้ ส่วนใหญ่เป็นการให้เหตุผลเชิงอุปนัย คือเรียนรู้จากตัวอย่าง เหตุการณ์ รายละเอียดย่อย สรุปเป็นหลักการ ขั้นตอนการสรุปอ้างอิงมีดังนี้

- 4.1 พิจารณา สังเกต ข้อมูลอย่างถี่ถ้วน สันนิษฐานและสรุปผลข้อมูลที่มีด้วยตนเอง
- 4.2 หารูปแบบการเชื่อมโยงข้อมูลเหล่านั้น
- 4.3 สร้างหลักการ รูปแบบการอธิบายข้อมูล
- 4.4 ศึกษาเพิ่มเติมเพื่อยืนยันหลักการหรือเปลี่ยนแปลงหลักการนั้น

5. การทำนาย (Specifying) หมายถึง ความสามารถในการนำความรู้หรือหลักการที่มีอยู่แล้วไปใช้เพื่อการกะประมาณและทำนายสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้อย่างจำเพาะเจาะจง สามารถเข้าใจเหตุการณ์ มีความรู้ สามารถระบุรายละเอียดในเหตุการณ์นั้น สามารถระบุสิ่งที่มีผลตามมา และปรับเปลี่ยนวิธีการให้เหมาะสมกับสิ่งที่อาจเกิดขึ้นต่อไปได้ ส่วนใหญ่เป็นการให้เหตุผลเชิงนิรนัย กล่าวคือ จากข้อสรุป จากกฎหรือหลักการใหญ่แล้วสามารถระบุรายละเอียดได้ สร้างเหตุการณ์หรือสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นอย่างจำเพาะเจาะจงได้ เลือกหลักการหรือกฎที่จะนำไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ที่เจาะจงได้ เป็นการใช้กระบวนการทางนิรนัยมากกว่าในขณะที่ขั้นตอนที่ 4 การสรุปอ้างอิงเป็นกระบวนการทางอุปนัยมากกว่า ดังนี้

- 5.1 บอกสถานการณ์ที่เหมาะสมและไม่เหมาะสมได้
- 5.2 ระบุหลักการและสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้น
- 5.3 สร้างความมั่นใจในสถานการณ์และเงื่อนไขที่อาจจะเกิดขึ้น
- 5.4 เมื่อนำหลักการไปใช้แล้ว ระบุสถานการณ์ได้ ระบุข้อสรุปได้ สามารถทำนายได้

บอกข้อสรุป สถานการณ์และสิ่งที่เกิดขึ้นได้หากมีการนำไปใช้

ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ (2556: 81-82) ได้สังเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างแนวคิด ของบลูม (Bloom's Taxonomy) และมาร์ซาโน (Mazano's Taxonomy) พบว่า ทั้งสองแนวคิด มีความคล้ายคลึงกัน โดยที่ บลูมได้นำเสนอในรูปแบบหลักการอย่างกว้างๆ แต่มาซาร์โนจะแสดงให้เห็นรูปของกิจกรรมและทักษะในการนำไปใช้ในการปฏิบัติ กล่าวคือ

1. การคิดวิเคราะห์ความสำคัญหรือเนื้อหาของสิ่งต่างๆ ของบลูม ที่กล่าวว่า เป็นความสามารถในการแยกแยะได้ว่า สิ่งใดจำเป็น สิ่งใดสำคัญ สิ่งใดมีบทบาทมากที่สุด ประกอบด้วยวิเคราะห์ชนิด เป็นการให้นักเรียนวินิจฉัยว่า สิ่งนั้น เหตุการณ์นั้นๆ จัดเป็นชนิดใด ลักษณะใด เพราะเหตุใด สิ่งใดสำคัญ สิ่งใดไม่สำคัญ เป็นการค้นหาสาระสำคัญ ข้อความหลัก ข้อสรุป จุดเด่น จุดด้อย ของสิ่งและการค้นหาสิ่งที่แอบแฝงซ่อนเร้น หรืออยู่เบื้องหลังจากสิ่งที่เห็น ซึ่งมีได้บ่งบอกตรงๆ แต่มีร่องรอยของความจริงซ่อนเร้น จะเห็นได้ว่ามีความเหมือนกันกับความสามารถในการสังเกตเปรียบเทียบ และจำแนกแยกแยะข้อมูล จับคู่ที่เหมือนกันและแตกต่างกันของมาซาร์โน

2. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ ของบลูม ซึ่งหมายถึงการค้นหาความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ ว่า มีอะไรสัมพันธ์กัน สัมพันธ์เชื่อมโยงกันอย่างไร สัมพันธ์กันมากน้อยเพียงใดสอดคล้องหรือขัดแย้ง มีสิ่งใดสอดคล้องกัน หรือไม่สอดคล้องกัน มีสิ่งใดเกี่ยวข้องและมีสิ่งใดไม่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้ สิ่งใดที่เข้าพวกสิ่งใดที่ไม่เข้าพวก สิ่งใดเกี่ยวข้องมากที่สุด สิ่งใดเกี่ยวข้องน้อยสุด การเรียงลำดับขั้นตอนของเหตุการณ์ ความมากน้อยของสิ่งต่างๆเมื่อเกิดสิ่งนี้แล้ว เกิดผลลัพธ์อะไรตามมาบ้างตามลำดับสาเหตุจุดประสงค์และผล และแบบความสัมพันธ์ในรูปอุปมาอุปไมย ก็มีความหมายเดียวกัน และการระบุและสรุปข้อมูลหรือสิ่งที่ไม่ถูกต้อง ไม่สมเหตุสมผล สิ่งที่เกิดขึ้นที่แตกต่างจากที่ควรจะเป็นของมารซาร์โน

3. การวิเคราะห์เชิงหลักการ ของบลูม หมายถึง การค้นหาโครงสร้างระบบเรื่องราว สิ่งของการทำงานต่างๆว่า สิ่งเหล่านั้นดำรงอยู่ได้ในสภาพเช่นนั้น เนื่องจากอะไร มีอะไรเป็นแกนหลัก มีหลักการอย่างไร มีเทคนิคใดหรือยึดถือคติใด มีสิ่งใดเป็นตัวเชื่อมโยง เป็นการค้นหาโครงสร้างกระบวนการทำงาน ลักษณะส่วนประกอบ ของสิ่งต่างๆ ก็มีความหมายเหมือนกันกับการนำความรู้ที่ได้รับหรือที่มีอยู่เสนอเป็นความรู้และหลักการใหม่สามารถประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ใหม่ๆ ได้อย่างเหมาะสม รวมทั้งความสามารถในการคาดเดาทำนายสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต สามารถระบุสิ่งที่มีผลตามมา สิ่งใดจริง สิ่งใดไม่จริง และสามารถปรับเปลี่ยนวิธีการได้อย่างเหมาะสม ของมารซาร์โน นั่นเอง

จากข้อมูลข้างต้นและการสังเคราะห์แนวคิดของนักวิชาการหลายท่าน คือ วีระ สุตสังข์ (2550: 30) ศิริกาญจน์ โกสุมภ์และดารณี คำวัญญ์ (2551: 51) สุคนธ์ สินทพานนท์และคนอื่น ๆ (2555:33) โชติ จินตแสวง (2558: 187-188) สามารถสรุปได้ว่าประเภทของการคิดวิเคราะห์ประกอบไปด้วย 3 ส่วนสำคัญ คือ

1. การคิดวิเคราะห์ความสำคัญหรือเนื้อหา เป็นการแยกแยะข้อมูลออกเป็นส่วนย่อย
2. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ เป็นการระบุความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูล
3. การวิเคราะห์เชิงหลักการ เป็นการระบุโครงสร้าง หลักการ จุดมุ่งหมาย แนวคิดสำคัญของเรื่อง เพื่อให้เข้าใจเชื่อมโยงกัน

กระบวนการคิดวิเคราะห์

กระทรวงศึกษาธิการ (2548: 11-12) ระบุว่า การคิดวิเคราะห์เป็นกระบวนการคิดเชิงลึกที่นักเรียนต้องมีความสามารถ และมีทักษะในการตั้งสมมุติฐาน การสังเกต การสืบค้น และการหาความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยง จนเกิดการตีความถึงที่มาที่ไปของสิ่งนั้น ๆ อย่างมีเหตุผล เช่น เมื่อมีเหตุการณ์หนึ่งเกิดขึ้นต้องสร้างระบบความคิดเชิงวิเคราะห์ได้ ดังนี้

1. ใคร
 - อยู่ในสถานการณ์
 - น่าจะเกี่ยวข้อง

- น่าจะทำให้เกิดสถานการณ์นี้
- ใต้หรือเสีย ผลประโยชน์

2. อะไร

- ที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์นี้
- คือ หลักฐานสำคัญ หรือ เพราะเหตุใด

3. ที่ไหน

- สถานการณ์เกิดขึ้นที่ใด
- เหตุผลที่เกิดที่สถานะนั้น ๆ

4. เมื่อไร

- สถานการณ์เกิดขึ้นเมื่อไร
- เวลาที่เกิดบอกอะไรได้บ้าง
- เหตุใดจึงเกิดในช่วงเวลานี้
- เกิดเวลานี้
- เกิดกับคน ๆ นี้ หรือ คนกลุ่มนี้

5. อย่างไร

- สถานการณ์เกิดได้อย่างไร
- ผู้ทำได้อย่างไร
- สิ่งใด หรือ คนใดเกี่ยวข้องกับสถานการณ์นี้อย่างไร

ทิสนา แคมมณีและคนอื่น ๆ (2549: 61) ได้ให้ขั้นตอนการคิดวิเคราะห์ ดังนี้

1. ศึกษาข้อมูล
2. ตั้งวัตถุประสงค์ในการวิเคราะห์ข้อมูล
3. กำหนดเกณฑ์ในการจำแนกแยกแยะข้อมูล
4. แยกแยะข้อมูลตามเกณฑ์ที่กำหนดเพื่อให้เห็นองค์ประกอบของสิ่งที่วิเคราะห์
5. หาความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ และความสัมพันธ์ของข้อมูลในแต่ละ

องค์ประกอบ

6. นำเสนอผลการวิเคราะห์

7. นำผลการวิเคราะห์มาสรุป ตอบคำถามตามวัตถุประสงค์

วีระ สุตสังข์ (2550: 26-28) สรุปขั้นตอนการฝึกสมองให้สามารถเกิดกระบวนการคิดวิเคราะห์ มีขั้นตอนฝึก ดังนี้

1. กำหนดสิ่งที่ต้องการวิเคราะห์ เป็นการกำหนดวัตถุประสงค์ สิ่งของ เรื่องราวหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ขึ้นมา เพื่อเป็นต้นเรื่องที่จะใช้วิเคราะห์ เช่น พี่ สัตว์ สิ่งของ บทความ เรื่องราว เหตุการณ์หรือสถานการณ์จากข่าว ของจริงหรือสื่อเทคโนโลยีต่าง ๆ เป็นต้น

2. กำหนดปัญหาหรือวัตถุประสงค์ เป็นการกำหนดประเด็นสงสัยจากปัญหาหรือสิ่งที่ต้องการวิเคราะห์ อาจจะเป็นคำถามหรือกำหนดวัตถุประสงค์การวิเคราะห์ เพื่อค้นหาความจริง สาเหตุหรือความสำคัญ

3. กำหนดหลักการหรือกฎเกณฑ์ เพื่อแยกส่วนประกอบของสิ่งที่กำหนดให้ เช่น เกณฑ์ในการจำแนกสิ่งที่มีความเหมือนกันหรือแตกต่างกัน หลักเกณฑ์การหาลักษณะความสัมพันธ์ที่มีความคล้ายคลึงกันหรือขัดแย้งกัน

4. กำหนดการพิจารณาแยกแยะ กำหนดการพินิจวิเคราะห์ แยกแยะ และกระจายสิ่งที่กำหนดให้ออกเป็นส่วนย่อย ๆ โดยอาจใช้เทคนิคคำถาม 5W1H ประกอบด้วย What (อะไร) Where (ที่ไหน) When (เมื่อใด) Why (ทำไม) Who (ใคร) และ How (อย่างไร) และทำการสรุปคำตอบ เป็นการรวบรวมประเด็นที่สำคัญเพื่อหาข้อสรุปเป็นคำตอบหรือปัญหาของสิ่งที่กำหนดให้

ฉันทิ ธาตุทอง (2554: 41) เสนอวิธีการและขั้นตอนในการฝึกคิดวิเคราะห์ ดังต่อไปนี้

1. การศึกษาข้อมูลหรือสิ่งที่ต้องการวิเคราะห์
2. กำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการวิเคราะห์
3. แยกแยะและแจกแจงรายละเอียดส่วนประกอบของสิ่งที่ต้องการวิเคราะห์
4. ตรวจสอบและจัดโครงสร้างหรือความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบใหญ่และองค์ประกอบ

ย่อย

5. นำเสนอข้อมูลการวิเคราะห์
6. นำผลการวิเคราะห์ไปใช้ประโยชน์ตามเป้าหมาย

สุคนธ์ สินธพานนท์ และคณะ (2555: 33-34) ได้เสนอขั้นตอนการคิดวิเคราะห์ ได้แก่

1. กำหนดสิ่งสำเร็จรูปสิ่งหนึ่งหรือเหตุการณ์ หรือเรื่องราวเป็นตัวต้นเรื่อง เช่น ต้นไม้ สัตว์ พลเมือง ภาวะโลกร้อน อาหารสำเร็จรูป นิทาน ชาว

2. กำหนดคำถามหรือปัญหาเพื่อค้นหาความจริง เช่น ต้นไม้สำคัญกับมนุษย์อย่างไร

3. พินิจวิเคราะห์แยกแยะกระจายสิ่งที่กำหนดให้ออกเป็นส่วนย่อย เช่น ต้นไม้มีความสำคัญต่อมนุษย์ คือ เป็นร่มเงาบังแสงแดด ต้นไม้บางชนิดเป็นยารักษาโรค ผลไม้นำมาเป็นอาหาร ลำต้นนำมาสร้างบ้านที่อยู่อาศัย ทำเครื่องเรือน เครื่องใช้

4. สรุปเป็นคำถาม หรือตอบปัญหานั้น ๆ กล่าว คือ เมื่อจำแนกแยกแยะตอบคำถามแล้วจะได้อะไรคิดว่า ต้นไม้มีความสำคัญต่อมนุษย์ในด้านต่าง ๆ เพื่อได้ข้อสรุปและนำไปเป็นแนวทางการตัดสินใจประยุกต์ใช้ประโยชน์จากการวิเคราะห์ต่อไป

ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2557: 28-29) กล่าวถึง กระบวนการฝึกนักเรียนให้สามารถคิดวิเคราะห์ได้ ประกอบไปด้วยขั้นตอน ดังนี้

1. กำหนดปัญหาหรือสิ่งที่นักเรียนสนใจจะวิเคราะห์ ว่ามีปัญหอะไรที่น่าสนใจ มีขอบเขตที่จะศึกษาวิเคราะห์อย่างไร แคไหน เช่น กำหนดสิ่งที่สนใจศึกษา คือ ปัญหาขยะในชุมชนของตนเอง สาเหตุที่ก่อให้เกิดโลกร้อนในหมู่บ้าน เป็นต้น

2. กำหนดจุดมุ่งหมายของการวิเคราะห์ ว่าต้องการวิเคราะห์เพื่ออะไร เช่น เพื่อหาสาเหตุ เพื่อหาข้อสรุป เพื่อหาแนวทางแก้ไข เป็นต้น

3. กำหนดแนวทางในการวิเคราะห์ โดยศึกษาทฤษฎี หลักการ กฎเกณฑ์ ที่จะใช้ในการวิเคราะห์ เช่น จะใช้เกณฑ์สัตว์จำแนกออกเป็น 2 ประเภทคือ สัตว์เลี้ยงและสัตว์ป่าสงวน หรือใช้เกณฑ์การศึกษาประวัติศาสตร์โดยแบ่งเป็น 4 สมัยคือ สมัยสุโขทัย สมัยอยุธยา สมัยกรุงธนบุรี และสมัยรัตนโกสินทร์ เป็นต้น

4. ดำเนินการวิเคราะห์ โดยนักเรียนฝึกวิเคราะห์โดยใช้กระบวนการในขั้นที่ 1-3 เป็นกรอบในการวิเคราะห์

5. สรุปผลและนำเสนอผลการวิเคราะห์ ซึ่งอาจสรุปในรูปแบบต่าง ๆ ที่ให้นักเรียนได้คิดเอง แต่ต้องแสดงให้เห็นถึงการวิเคราะห์ให้เห็นตามแนวทางหรือเกณฑ์ที่กำหนดไว้ เช่น ใช้การสรุปปัญหาและสาเหตุของภาวะโลกร้อนเป็นแผนภูมิแกงปลา เป็นต้น แล้วจึงนำเสนอผลการวิเคราะห์ โดยการนำเสนอด้วยวิธีการต่าง ๆ ที่น่าสนใจ ตามวิธีการที่นักเรียนได้คิดเอง เช่น การแสดงละคร การจัดนิทรรศการ การจัดทำเอกสารเผยแพร่ เป็นต้น ซึ่งกระบวนการคิดวิเคราะห์ดังกล่าวหากนักเรียนได้ฝึกบ่อย ๆ จะทำให้มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์สูงขึ้น และเป็นคนที่มีกระบวนการคิดวิเคราะห์ติดตัวไปใช้ในการดำเนินชีวิตได้

มาซาโน (ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ. 2556: 70; อ้างอิงจาก Marzano. 2001: Designing a New Taxonomy of Education Objectives. pp. 30-37) กล่าวว่า การวิเคราะห์ (Analysis) เป็นความสามารถในการใช้เหตุผล และความละเอียดถี่ถ้วนในการจำแนกแยกแยะสิ่งต่าง ๆ ซึ่งมีกระบวนการที่สำคัญย่อย ๆ 5 ประการ ได้แก่ 1) การจำแนก 2) การจัดหมวดหมู่ 3) การวิเคราะห์ข้อผิดพลาด 4) การสรุปเป็นหลักการ และ 5) การทำนาย

จากข้อความข้างต้นสามารถสรุปกระบวนการคิดวิเคราะห์ที่ได้ตั้งตารางต่อไปนี้

ตาราง 2 การสังเคราะห์กระบวนการคิดวิเคราะห์

กระบวนการคิดวิเคราะห์	นักวิชาการทางการศึกษา						
	กระทรวง ศึกษาธิการ (2548)	ทีศนา เขมมณี และคณะอื่น ๆ (2549)	วิระ สุดสังข์ (2550)	สมนึก ชาติทอง (2554)	สุคนธ์ ลินพา นันท์ และคณะ (2555)	ชัยวัฒน์ สุทธิ รัตน์ (2557)	มาซาโน(2001)
1.กำหนดหัวข้อที่ต้องการวิเคราะห์	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
2.กำหนดจุดมุ่งหมายของการวิเคราะห์		✓	✓	✓	✓	✓	
3.กำหนดเกณฑ์ในการจำแนกข้อมูล	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
4.ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล		✓	✓	✓	✓	✓	✓
5.สรุปผลและนำเสนอผลการวิเคราะห์		✓	✓	✓	✓	✓	✓
6.นำผลการวิเคราะห์ไปใช้ประโยชน์ตามเป้าหมาย		✓		✓	✓		✓

จากตารางสามารถสรุปกระบวนการคิดวิเคราะห์ได้ดังนี้

1. กำหนดหัวข้อที่ต้องการวิเคราะห์ เป็นการกำหนดสิ่งที่สนใจจะทำการศึกษา
2. กำหนดจุดมุ่งหมายของการวิเคราะห์
3. กำหนดเกณฑ์ในการจำแนกข้อมูล
4. ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล
5. สรุปผลและนำเสนอผลการวิเคราะห์
6. นำผลการวิเคราะห์ไปใช้ประโยชน์ตามเป้าหมาย

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาความสามารถการคิดวิเคราะห์

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2546: 24-26) ให้ปัจจัยที่ส่งผลทางความคิดของบุคคลประกอบด้วยสิ่งต่างๆ ดังนี้

1. พื้นฐานทางครอบครัว (Family Background) พื้นฐานทางครอบครัวเป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาความคิด นับตั้งแต่พัฒนาการโครงสร้างทางสมองที่พร้อมจะรับรู้ต่าง ๆ ได้ เนื่องจากครอบครัวเป็นพื้นฐานสำคัญของวิธีการคิด ที่มีความแตกต่าง รวมทั้งประสบการณ์จากกลยุทธ์ใน

การแก้ปัญหาชีวิตประจำวัน การปฏิบัติตัวของคนในครอบครัวมีส่วนสำคัญที่เป็นรากฐานอันส่งผลต่อความคิดและจิตใจ เด็กจะคิดได้ คิดดี ในทางบวกย่อมมาจากรากฐานสำคัญคือครอบครัว

2. พื้นฐานความรู้ (Background of Knowledge) การเรียนที่ได้มาจากการกลั่นกรองและซึมซับความรู้ด้านต่าง ๆ จะส่งผลต่อวิธีคิด วิธีปฏิบัติ ความเชื่อ บุคลิกภาพทางความคิด ตลอดจนแนวทางแก้ปัญหาต่าง ๆ เพราะความรู้ที่ได้มีหลายรูปแบบหลายขั้นตอนในการฝึกฝนแต่ถ้าจะเน้นให้ชัดเจนระหว่างผู้ที่มีการศึกษาสูงกับผู้ที่มีโอกาสทางการศึกษาจะมีวิธีการคิดต่างกันมีความเชื่อไม่เหมือนกัน ทั้งนี้เนื่องจากการฝึกฝนของแต่ละสาขาวิชา

3. ประสบการณ์ชีวิต (Experience of Life) ประสบการณ์ชีวิตนั้นเป็นข้อมูลที่มีผลโดยตรงคนที่มีโอกาสเรียนรู้โลกกว้างมาก ได้เห็นหลากหลายประสบการณ์ย่อมมีวิธีการคิดที่หลากหลายกว่าและมีข้อมูลที่น่ามาใช้ในการชีวิตจริงได้มากกว่า

4. การทำงานของสมอง (Brain Functioning) การทำงานของสมองแต่ละบุคคลนั้นมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่ละเอียดอ่อน จึงทำให้ทุกคนมีเอกลักษณ์ ความรู้สึกนึกคิดและบุคลิกภาพรวมถึงศักยภาพด้านต่าง ๆ แตกต่างกัน ตั้งแต่เริ่มเกิดจนโต เช่น คนที่มีความถนัดในการใช้งานสมองซีกซ้ายก็จะเป็นคนที่ทำงานโดยมีเหตุผล ตามลำดับขั้นตอน ในขณะที่คนที่มีความถนัดใช้สมองซีกขวา อาจเป็นคนที่ใช้จินตนาการสร้างสรรค์ได้ดีกว่า

5. วัฒนธรรม (Culture) เป็นวิถีชีวิตที่มีอิทธิพลต่อความคิด ความเชื่อ และการปฏิบัติของคนอย่างมาก จึงถือเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญด้านหนึ่ง

6. จริยธรรม (Morality) ผู้ที่มีจริยธรรมสูงย่อมมีกรอบในการคิด การตัดสินใจ และการหาแนวทางแก้ปัญหา การประมวลความคิดแตกต่างอย่างสิ้นเชิงกับผู้ที่มีขาดจริยธรรม

7. การรับรู้ (Perception) เป็นสภาวะที่เราตอบสนองต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดภายใต้กลไกของสมองจิตใจ ฯลฯ ที่มีผลต่อวิธีการคิดของคนเป็นอย่างมาก

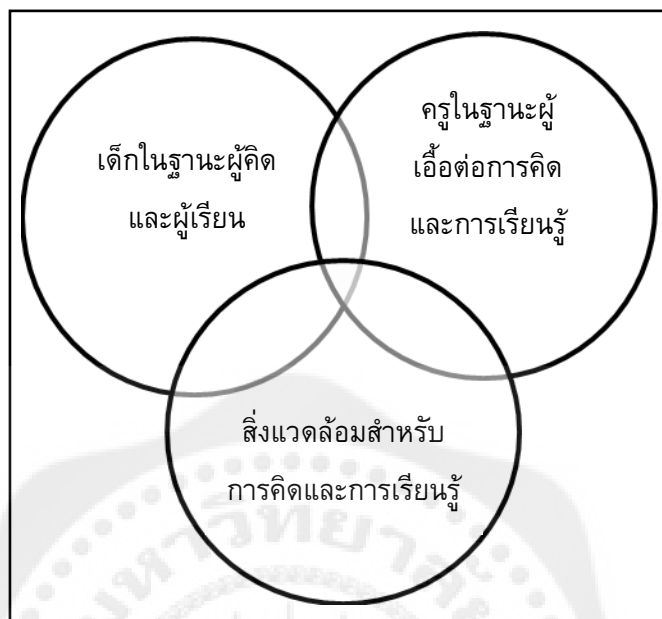
8. สภาพแวดล้อม (Environment) เป็นตัวกระตุ้นสำคัญยิ่งต่อการเรียนรู้ มีส่วนร่วมเสริมสร้างวิธีการคิดของเด็ก

9. ศักยภาพทางการเรียนรู้ (Learning Potential) นักเรียนแต่ละคนมีศักยภาพการรับรู้ การประมวล ข้อมูลในอัตราที่ต่างกันทั้งความเร็ว และลุ่มลึก ส่งผลให้แต่ละคนคิดไม่เท่ากัน คิดไม่เหมือนกัน แม้ว่าจะมีประสบการณ์เหมือนกันก็ตาม

10. ประสาทรับรู้ (Sensory Motor) จากประสาทรับรู้ เช่น หูพิการ ตาพิการหรือการรับรู้ผิดปกติ จะทำให้นักเรียนมีวิธีการคิดแตกต่างจากเด็กทั่วไป และในทางตรงกันข้ามหากมีประสาทรับรู้ที่ฉับไวกว่าเด็กคนอื่นก็สามารถรับรู้ข้อมูลได้รวดเร็วและละเอียดกว่าเด็กอื่น ๆ

นภเนตร ธรรมบวร (2549: 202-207) ศึกษาองค์ประกอบที่ส่งเสริมต่อการคิดและการเรียนรู้ โดยนำมาจากแนวคิดของ ลิปแมน (Lipman) ฟิชเชอร์ (Fisher) คาร์เพ็นเตอร์ (Carpenter) และ ฮิปเปล (Hipple) ซึ่งสรุปองค์ประกอบพื้นฐานสำคัญในการส่งเสริมกระบวนการคิด ได้แก่ ความคิดรวบยอด (Concept) ที่นักเรียนมีต่อตนเองในฐานะผู้เรียนรู้ วิธีการสอนของครู และสิ่งแวดล้อมขณะ

การเรียนรู้กำลังดำเนินอยู่ องค์ประกอบทั้ง 3 อย่างข้างต้นมีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกันอย่างแยกกันไม่ได้ โดยแสดงได้ดังแผนภาพต่อไปนี้

ภาพประกอบ 2 ความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันของปัจจัยสนับสนุนการคิด

ที่มา: ฟิชเชอร์ (Fisher, 1992) อ้างอิงจาก นภเนตร ธรรมบวร (2549: 203)

จากภาพแสดงความสัมพันธ์ข้างต้นนั้น นภเนตร ธรรมบวร สรุปปัจจัยที่สนับสนุนความสัมพันธ์ของการพัฒนาการคิดได้ดังต่อไปนี้

1. เด็กในฐานะผู้คิดและผู้เรียน จากแนวคิดของนักวิชาการทางการศึกษาหลายท่าน อาทิ เช่น บลูม (Bloom) เพอร์คีย์ (Purkey) แกมเมจ (Gammage) และลอเรนซ์ (Lawrence) สามารถสรุปได้ว่า นักเรียนที่มีความเชื่อมั่นในตนเองนั้นเป็นองค์ประกอบสำคัญต่อความสามารถและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะคิดและความรู้สึกที่มีต่อตนเองส่งผลต่อพฤติกรรมของนักเรียนในชั้น มีนักเรียนจำนวนมากที่ไม่เคยมีภาพลักษณ์ในทางบวกต่อตนเอง ตลอดจนการไม่ได้รับการวางใจในสิ่งต่าง ๆ และได้รับการปฏิบัติจากบุคคลรอบข้างเสมือนเป็นบุคคลไร้ความสามารถ ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้อาจส่งผลให้นักเรียนหลีกเลี่ยงการกระทำที่คิดว่าจะนำไปสู่ความล้มเหลวได้

2. ครูในฐานะผู้เอื้อต่อการคิดและการเรียนรู้ องค์ประกอบของครูและผู้ปกครองควรคำนึงถึงในการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้คิดและเรียนรู้มีดังต่อไปนี้

2.1 กระตุ้นให้นักเรียนสร้างความเชื่อมั่นในตนเอง ครูและผู้ปกครองควรเปิดโอกาสให้นักเรียนได้รับผิดชอบงานต่าง ๆ ด้วย ควรเปิดโอกาสให้นักเรียนเลือกทำกิจกรรมต่าง ๆ และยอมรับ

การตัดสินใจของนักเรียน ครูและผู้ปกครองควรเห็นคุณค่าต่อคำแนะนำต่าง ๆ ที่นักเรียนเสนอหรือแสดงความคิดเห็น ส่งเสริมให้นักเรียนพอใจและภูมิใจในสิ่งที่ตนเป็นและความสามารถที่ตนมี

2.2 การเข้าถึงนักเรียนรายบุคคล การเข้าถึงหรือทำความรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลในชั้นเรียนถือว่ามีค่าสำคัญและจำเป็นมาก ถึงแม้ว่าชั้นเรียนมีนักเรียนเป็นจำนวนมาก ครูอาจไม่มีโอกาสทำความรู้จักหรือพูดคุยกับนักเรียนเป็นรายบุคคล ครูสามารถสื่อสารกับนักเรียนผ่านทาง การแลกเปลี่ยนบันทึก (Journals) ได้

2.3 การฟังด้วยความเอาใจใส่ (Listening with care) หมายถึง การให้ความสนใจอย่างจริงจังต่อสิ่งที่นักเรียนกำลังพูด การไม่อนุญาตให้มีการขัดจังหวะขณะที่กำลังสนทนากับนักเรียน และการสบตากับนักเรียนขณะกำลังพูดคุย เป็นต้น

2.4 การแสดงความจริงใจ (Being genuine) การแสดงความจริงใจถือเป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่งในการส่งเสริมกระบวนการคิด เช่น น้ำเสียง ท่าทาง การแสดงออกทางสีหน้า การสบตา สามารถแสดงออกขณะที่กำลังพูดคุยกับนักเรียน และควรแสดงออกโดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเป็นจริง เหมาะสมกับสถานการณ์ เช่น ถ้าครูชมเชยนักเรียนโดยไม่คำนึงถึงคุณภาพของงานที่นักเรียนทำจะถือว่าเป็นการบั่นทอนคุณค่าความพยายามของนักเรียน

2.5 การสื่อสารกับนักเรียนด้วยความชัดเจน คือ ความสามารถในการสื่อสารสิ่งที่ตนกล่าวถึง และการเข้าถึงนักเรียนเป็นรายบุคคล ส่วนหนึ่งขึ้นกับความชัดเจนของผู้พูด ครูและผู้ปกครองควรใช้วิธีการสื่อสารที่หลากหลายกับนักเรียน เนื่องจากสิ่งชัดเจนสำหรับนักเรียนคนหนึ่ง ไม่จำเป็นจะต้องชัดเจนสำหรับนักเรียนอีกคนหนึ่ง

2.6 การมองตนเองเป็นผู้เรียน ในชั้นเรียนที่ส่งเสริมกระบวนการคิด การเสาะแสวงหาและการสำรวจถือเป็นสิ่งจำเป็น ครูต้องยอมรับความไม่แน่นอนต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้ ครูจะเป็นผู้เรียนที่เรียนรู้ไปพร้อมกับนักเรียน เช่น คำถามที่ครูไม่ทราบคำตอบ ข้อมูลที่ครูไม่แน่ใจ ดังนั้น ครูควรแสดงให้เห็นว่าครูให้คุณค่ากับสิ่งที่นักเรียนคิด

3. สิ่งแวดล้อมสำหรับการคิดและการเรียนรู้ จากแนวคิดของฟิชเชอร์ (Fisher) ได้ข้อเสนอแนะในการจัดสิ่งแวดล้อมเพื่อส่งเสริมการคิดและการเรียนรู้ ดังนี้

3.1 ห้องเรียนที่สะอาด มีแสงสว่าง โปร่ง และมีอากาศถ่ายเทตลอดเวลา ทั้งนี้เนื่องจากสมองจะพัฒนาและทำงานได้อย่างเต็มที่เมื่อมีออกซิเจนไปเลี้ยงเพียงพอ นอกจากนี้ ชั้นเรียนควรมีขนาดกว้างขวางเพียงพอสำหรับให้นักเรียนทำกิจกรรม คิด และเคลื่อนไหว

3.2 ส่งเสริมการคิดแก้ปัญหา ในชั้นเรียนที่ส่งเสริมกระบวนการคิด ครูจะส่งเสริมให้นักเรียนพัฒนาทัศนคติทางบวกต่อการคิดแก้ปัญหาโดยการเปิดโอกาสให้นักเรียนถามและตอบไปพร้อม ๆ กัน ในหัวข้อหรือหน่วยการเรียนรู้ที่นักเรียนสนใจ ครูทำหน้าที่กระตุ้นให้นักเรียนตั้งคำถามและค้นหาคำตอบในสิ่งที่นักเรียนต้องการทราบ

3.3 ครูควรให้เวลานักเรียนในการตอบคำถามหรือแสดงออกความคิดเห็นของตนให้มากขึ้น การที่ครูให้เวลาในการตอบคำถามน้อยเกินไปเป็นการบั่นทอนความพยายามของนักเรียนในการตอบคำถาม หรือการอธิบายเหตุผลต่อคำถามที่ตอบ การส่งเสริมให้นักเรียนตอบคำถามโดยเร็วหรือ

ทันทีที่ส่งผลดีในการช่วยส่งเสริมการคิดเร็วและเป็นการสร้างความสนใจเรื่องที่เรียนอยู่ แต่ในทางลบ การตอบคำถามอย่างรวดเร็วทำให้นักเรียนมีเวลาในการคิดหรืออธิบายเหตุผลไม่มากพอ

อำพร ไตรภักดิ์ (2549: 52-56) และมกราพันธ์ จุฑะรสก (2556: 8) กล่าวถึง ปัจจัยที่เอื้อต่อการคิดและสามารถนำมาใช้ในการพัฒนาการทางด้านการคิดไว้ว่าเป็นสิ่งที่สามารถพัฒนาได้ การคิดไม่ใช่พรสวรรค์ การพัฒนาความสามารถในการคิดระดับสูงจึงไม่ได้เกิดขึ้นเพียงชั่วข้ามคืนต้องใช้เวลากการฝึกหัด ต้องอาศัยการกระตุ้น และการสนับสนุนโดยการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการคิด โดยแบ่งสิ่งที่เอื้ออำนวยต่อการคิดออกเป็น 3 ปัจจัย ดังนี้

1. พฤติกรรมของนักเรียน หมายถึง สิ่งที่นักเรียนแสดงออกด้วยการที่นักเรียนสามารถอธิบายและให้เหตุผลจากข้อสรุปที่นักเรียนได้มา ทั้งจากการอ่าน การฟังเรื่องใดเรื่องหนึ่ง การมีส่วนร่วมในการอภิปรายร่วมกันกับผู้อื่น การที่นักเรียนพยายามขัดเกลาความคิดของแต่ละคนในกลุ่มที่นำเสนอ เพื่อหาข้อสรุปที่ดี การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นอย่างตั้งใจ ป้อนคำถามที่เกี่ยวข้องกับประเด็นการอภิปรายอย่างน่าสนใจ แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่มีสาระ

2. พฤติกรรมของครู หมายถึง การให้เวลานักเรียนในการคิดอย่างเพียงพอ การป้อนคำถามที่ท้าทายความคิด พิจารณาข้อสรุป การหาเหตุผลประกอบคำอธิบายและแสดงข้อคิดเห็น ที่นักเรียนเสนออย่างรอบคอบระมัดระวัง พยายามส่งเสริมให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นได้อย่างเสรีในประเด็นที่กำหนด

ครูเป็นผู้กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ที่ใช้ความคิดจากการถามคำถามหรือเป็นผู้กำหนดประเด็นปัญหา วิธีการเรียนที่ได้ผลที่สุดคือ เมื่อนักเรียนพยายามค้นหาคำตอบจากคำถามที่นักเรียนคิดขึ้นเอง นักเรียนจะรู้สึกทงไม่ได้ที่จะรู้สึกคลุมเครือกับปัญหา จากนั้นนักเรียนจะพยายามค้นหาคำตอบ ดังนั้น การสร้างสถานการณ์ที่ทำให้นักเรียนต้องเผชิญกับสิ่งที่อยากรู้ จะผลักดันให้นักเรียนอยากแก้ปัญหาเพื่อหาคำตอบด้วยตนเอง ครูอาจใช้วิธีการแนะนำให้นักเรียนตั้งคำถามที่กว้างและต้องใช้ความคิดในการตอบ แต่ในครั้งแรก ๆ นักเรียนยังไม่มีทักษะในการตั้งประเด็นคำถาม ครูจะต้องเป็นผู้ช่วยแนะนำ ประเมินคำถามที่นักเรียนตั้งขึ้นอย่างเหมาะสม

3. ธรรมชาติของเรื่องที่เรียน การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิดให้มีแนวทางจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับเนื้อหาวิชาหรือเรื่องที่จะเรียนให้มีความน่าสนใจบูรณาการเข้ากับสภาพปัญหาปัจจุบัน เน้นการปฏิบัติหรือทดลองใช้กระบวนการคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินค่าแล้วนำข้อมูลที่มีอยู่หรือทราบอยู่แล้วก่อนหน้ามาประยุกต์ใช้แก้ปัญหา เพื่อให้ได้คำตอบ และสร้างความรู้ในเรื่องที่เรียนทดแทนการท่องจำเนื้อหา การที่นักเรียนได้คิดหาคำตอบจะทำให้นักเรียนเข้าใจในวิชาและเนื้อหาที่ครูต้องการเน้นได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งครูสามารถจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดให้กับนักเรียนได้ทุกสาขาวิชา

มกราพันธุ์ จูฑะรสก (2556: 9) ให้ความสำคัญกับบรรยากาศในชั้นเรียนที่ส่งเสริมต่อพัฒนาการคิดของนักเรียนที่เรียกว่า ห้องเรียนที่ส่งเสริมการคิด ซึ่งมีส่วนประกอบ ดังนี้

1. นักเรียนถามและตอบคำถาม รวบรวม วิเคราะห์ ประเมินผล สร้างข้อมูลและความคิดใหม่ ทำงานทั้งแบบร่วมกันเป็นกลุ่มและทำงานเดี่ยว มีส่วนร่วมในการอภิปรายร่วมกับเพื่อน มีโอกาสแสดงความคิดเห็นและการถามสิ่งที่สงสัย มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนและครูในชั้นเรียน

2. ครูแนะนำนักเรียนศึกษาค้นคว้าและใช้ข้อมูล มองหาสิ่งที่ยู่นอกเหนือคำตอบที่ถูกต้อง กระตุ้นให้กำลังใจ สนับสนุนและช่วยเหลือในการเรียนรู้ สร้างรูปแบบความคิดที่ซับซ้อน และร่วมเรียนรู้กับนักเรียนแบบกัลยาณมิตร

3. ศึกษาเรื่องหนึ่ง ๆ ในแนวลึก จำกัดหัวข้อที่ศึกษาเพิ่มเติมในส่วนของคุณคิดรวบยอด และผสมผสานความรู้เข้ากับประสบการณ์ของนักเรียน ใช้ข้อมูลที่หลากหลายจากหลายแหล่ง

4. พิจารณาการพูดของนักเรียน การปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนในชั้นเรียน สร้างความรู้จากการเรียนรู้เป็นกลุ่มและด้วยตนเองที่ต้องใช้ความคิดพิจารณา ความพยายามและการถามให้โอกาสแก่นักเรียนในการฝึกหัดคิดหลาย ๆ ครั้ง

5. เปิดโอกาสให้นักเรียนได้คิด ได้แก่ ครูเริ่มต้นด้วยการถามคำถามที่ต้องใช้ความคิด ให้นักเรียนทำกิจกรรมที่ต้องใช้ความคิดเพื่อฝึกการคิด นอกจากนี้ ต้องปรับโครงสร้างของการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนโดยใช้กลยุทธ์วิธีที่ส่งเสริมการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนได้ฝึกการคิด เช่น การจูงใจเรื่องความสนใจ การโยงเรื่องที่จะเรียนเข้ากับสิ่งที่นักเรียนทราบมาก่อนด้วยคำถามง่าย ๆ กับสิ่งใหม่ที่นักเรียนไม่เคยได้รู้มาก่อน เช่น การเล่าเรื่องอะไรบางอย่างเกี่ยวกับชีวิตประจำวัน เป็นต้น

ทิสนา แวมมณี (2558: 212-217) กล่าวถึง คุณสมบัติที่เอื้ออำนวยต่อการคิดว่าในการคิดพิจารณาเรื่องใด ๆ โดยอาศัยข้อมูลต่าง ๆ ดังนี้

1. คุณสมบัติส่วนตัวของผู้คิดมีผลต่อการคิดและคุณภาพการคิด เช่น ผู้มีใจกว้างยินดีรับฟังข้อมูลจากหลายฝ่าย จะได้ข้อมูลมากกว่าคนที่ไม่รับฟัง ซึ่งข้อมูลเหล่านี้มีผลต่อการคิด ช่วยสำหรับการคิดพิจารณาเรื่องต่าง ๆ มีความรอบคอบขึ้น หรือผู้ที่ช่างสงสัย มีความใฝ่รู้ย่อมมีความกระตือรือร้นที่จะแสวงหาข้อมูลหรือค้นหาคำตอบ คุณสมบัติดังกล่าวช่วยส่งเสริมการคิดให้มีคุณภาพมากขึ้น คุณสมบัติที่เอื้ออำนวยต่อการคิดที่นักคิด นักจิตวิทยา และนักการศึกษาเห็นพ้องต้องกันมีอยู่หลายประการ ที่สำคัญมาก ได้แก่ ความเป็นผู้มีใจกว้าง เป็นธรรมชาติ ใฝ่รู้ กระตือรือร้นชอบวิเคราะห์ กล้าเสี่ยง อดทน มีความมั่นใจในตนเองและมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี

2. ปัจจัยที่เอื้อต่อการพัฒนาสมอง สมองเป็นอวัยวะสำคัญที่ใช้ในการคิด หากสมองมีความสมบูรณ์แข็งแรง ไม่บกพร่อง ก็จะทำหน้าที่ได้ดี ซึ่งการที่สมองจะมีสมรรถภาพการทำงานที่ดีต้องอาศัยปัจจัยหลายประการ เช่น อาหารและสารอาหารที่จำเป็นต่อการเจริญเติบโต ปริมาณน้ำที่ร่างกายได้รับมีปริมาณที่เพียงพอ ออกซิเจนที่เพียงพอซึ่งจำเป็นต่อระบบการหายใจ การหายใจที่ถูกต้อง ช่วยให้เกิดสมาธิ สมองปลอดโปร่ง ลดสภาพการหลงลืม และป้องกันโรคสมองเสื่อมได้ และการพักผ่อนที่เพียงพอ การฟังดนตรีและการผ่อนคลายความเครียด ร่างการจึงควรได้รับการพักผ่อนอย่างเพียงพอ มีจิตใจที่สงบ ผ่อนคลาย

3. การจัดสภาพแวดล้อมและการสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการคิด การพัฒนานักเรียนให้เป็นบุคคลที่ใฝ่รู้และช่างคิดได้ดี คือการที่นักเรียนได้อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมคุณลักษณะที่สามารถซึมซับสิ่งที่พบเห็นได้ทีละเล็กทีละน้อย และการมีตัวแบบที่ดีให้นักเรียนเห็นและปฏิสัมพันธ์ด้วย จะช่วยให้นักเรียนซึมซับแบบอย่างนั้นได้โดยอัตโนมัติ ดังนั้น หากครูและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย มีการคิดและการกระทำที่เป็นแบบอย่างให้นักเรียนเห็น จะสามารถพัฒนาคุณลักษณะที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับนักเรียนได้ เช่น คุณลักษณะการเป็นคนใจกว้าง ยุติธรรม เป็นประชาธิปไตย รับผิดชอบต่อสังคม และสามารรถโต้แย้งโดยใช้หลักเหตุผล การสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมสนับสนุนให้นักเรียนคิด ไม่ปิดกั้นความคิดนักเรียน ให้คำชมเชย กำลังใจ หรือการเสริมแรงเมื่อนักเรียนคิดได้ด้วยตัวเอง สภาพแวดล้อมเช่นนี้ จะเอื้ออำนวยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และพัฒนาตนเองไปตามแบบอย่างได้

4. การจัดการเรียนรู้และฝึกทักษะการคิดโดยตรง โดยใช้โปรแกรม หลักสูตร สื่อ วัสดุหรือกิจกรรมสำเร็จรูป วิธีการพัฒนาทักษะการคิด ลักษณะการคิด กระบวนการคิด ให้แก่นักเรียนโดยตรง โดยไม่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาสาระที่นักเรียนกำลังเรียนอยู่ ก็คือการใช้โปรแกรม หลักสูตร สื่อ กิจกรรมสำเร็จรูป ที่มีผู้ได้พัฒนาขึ้น เพื่อพัฒนาทักษะเฉพาะที่สำคัญบางทักษะหรือหลายทักษะ โปรแกรมเหล่านั้นมีลักษณะและการใช้เวลาแตกต่างกัน บางโปรแกรมอาจใช้เวลาเป็นชั่วโมง บางโปรแกรมใช้เวลาเป็นวัน สัปดาห์ เดือน ปี ครูจำเป็นต้องศึกษาโปรแกรมที่จะนำมาใช้ให้เข้าใจและได้รับการฝึกดำเนินการดำเนินการตามขั้นตอนและรายละเอียดของโปรแกรมนั้น ๆ ก่อนที่จะนำไปใช้กับนักเรียน ซึ่งการจัดการเรียนรู้ตามโปรแกรมนั้นมีจุดเด่นที่โปรแกรมเหล่านั้น ส่วนใหญ่ได้รับการพัฒนาอย่างดี รวมทั้งได้รับการทดสอบพิสูจน์ว่ามีประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามต้องการ จึงเป็นวิธีการที่เชื่อถือได้

จากการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการคิดวิเคราะห์ข้างต้น สามารถสรุปปัจจัยสำคัญได้ 3 ปัจจัยดังต่อไปนี้

1. ด้านนักเรียน หมายถึง ปัจจัยที่ทำให้บุคคลสามารถพัฒนาความคิดได้ดีนั้นขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย อาทิเช่น อายุช่วงวัยในขณะนั้น พัฒนาการทางด้านสมอง ระบบประสาทการรับรู้ พื้นฐานครอบครัว สังคม ค่านิยม วัฒนธรรม รวมไปถึงประสบการณ์การเรียนรู้ที่นักเรียนได้รับก่อนหน้า ทั้งหมดนี้เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมให้บุคคลมีศักยภาพในการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน ส่งผลให้เกิดความแตกต่างระหว่างบุคคลที่ทำให้นักเรียนมีวิธีการคิด การรับรู้และแสดงออกไม่เหมือนกัน

2. ด้านครู ครูคือบุคคลที่มีสำคัญในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิดวิเคราะห์ เนื่องจากครูเป็นผู้มีบทบาทในการจัดการเรียนรู้กระบวนการคิดให้สอดคล้องกับเนื้อหาวิชาหรือเรื่องที่นักเรียนจะเรียนรู้ต่อไปให้มีความน่าสนใจ ทั้งนี้ การจัดการเรียนรู้เพื่อให้เกิดกระบวนการคิดสามารถใช่วิธีการสอนแบบบูรณาการผ่านสาระการเรียนรู้เข้ากับสภาพสังคมปัจจุบันได้ เพื่อเป็นการกระตุ้นให้นักเรียนเกิดกระบวนการคิด ภายใต้กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการลงมือปฏิบัติจริงหรือการเรียนรู้จากการทดลอง โดยให้ความสำคัญกับการสอนกระบวนการคิดของเป็นหลัก เพื่อให้นักเรียนสามารถคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินค่า สามารถสรุปสิ่งที่เรียนมาและนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันต่อไป ซึ่งกระบวนการเรียนรู้ที่นักเรียนสามารถลงมือปฏิบัติจริงจะส่งผล

ให้นักเรียนเป็นผู้สร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง จึงทำให้สามารถเข้าใจเนื้อหาวิชาได้ดียิ่งขึ้น เนื่องจากครูมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริม ให้นักเรียนเกิดกระบวนการคิดวิเคราะห์ ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงทำการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ของครู เพื่อนำไปสู่แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนได้อย่างถูกต้อง

3. ด้านสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมต่อการคิด หมายถึง บรรยากาศในการเรียนรู้ในขณะนั้น เช่น บรรยากาศในห้องเรียน มีแสงสว่างเพียงพอ ห้องเรียนที่สะอาด เป็นระเบียบ อากาศที่ถ่ายเทไม่ร้อนหรือหนาวเกินไป มีสื่อการเรียนรู้ที่น่าสนใจ เช่น แผ่นป้ายแสดงข่าวสารและข้อมูลต่าง ๆ ที่เอื้อต่อปัจจัยที่ส่งเสริมการคิด รวมไปถึงสภาพแวดล้อมที่ไม่มีเสียงดังอีกที่ก่อกำแพงต่อการเรียนรู้

ซึ่งทั้ง 3 ปัจจัยนี้ถือเป็นปัจจัยพื้นฐานที่ส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ มีความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กัน ดังนั้น ครู ผู้ปกครอง โรงเรียนและชุมชน ควรให้ความสำคัญต่อยุทธศาสตร์ดังกล่าว เพื่อให้นักเรียนสามารถพัฒนาการการคิดวิเคราะห์ได้อย่างเต็มศักยภาพ

แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อให้เกิดความคิดวิเคราะห์

กระทรวงศึกษาธิการ (2544: 15-16) เสนอการพัฒนาความสามารถเพื่อให้เกิดการคิดของนักเรียนไว้ ดังนี้

1. การสอนด้วยการตั้งคำถาม เช่น เทคนิคการตั้งคำถามโดยใช้หมวดความคิด 6 ใบ ของ เอ็ดเวิร์ด เดอ โบโน (Edward de Bono) หรือใช้กรอบการถามของเบนจามิน บลูม (Benjamin Bloom)
2. การสอนโดยใช้แผนที่ความคิด (Mind Mapping)
3. การเรียนรู้แบบปรีกษาหารือ
4. บันทึกการเรียนรู้ บันทึกข้อสงสัย ความรู้สึกร่วมตัว ความคิดที่เปลี่ยนไป
5. การถามตนเอง ในการวางแผน จัดระเบียบ คิดไตร่ตรองในเรื่องของการเรียนรู้ของตน
6. การประเมินตนเอง เพื่อประเมินความคิดและความรู้สึกของตน

ชาติ แจ่มนุช (2545: 54-55) กล่าวถึง ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้เพื่อให้เกิดการคิดวิเคราะห์ ดังนี้

1. กำหนดสิ่งสำเร็จรูปสิ่งหนึ่งขึ้นมาเป็นตัวตั้งเรื่อง เช่น ดิน น้ำ โคลงกลอนบทหนึ่ง รูปภาพ บทความ เหตุการณ์ต่าง ๆ
2. กำหนดคำถามหรือปัญหาเพื่อค้นหาความจริงหรือความสำคัญต่าง ๆ เช่น ภาพนี้ หรือ กราฟนี้ต้องการสื่อหรือบอกอะไรที่สำคัญที่สุด
3. พินิจพิเคราะห์แยกแยะกระจายสิ่งที่กำหนดให้ออกเป็นส่วนย่อย ๆ
4. ค้นหาความจริงหรือความสำคัญที่กำหนด
5. สรุปเป็นคำตอบ หรือตอบปัญหานั้น ๆ
 - ตัวอย่าง คำถามหรือคำสั่ง เพื่อใช้เป็นแนวทางการพัฒนาการคิดวิเคราะห์ อาทิเช่น
 - กรุงเทพฯ มีความสำคัญต่อการเป็นเมืองหลวงอย่างไร
 - จากเหตุการณ์นี้มีอะไรเป็นสาเหตุ

- มีหลักในการพิจารณาคนตัวอย่างไรบ้าง
- สมเด็จพระนเรศวรมีลักษณะเด่นอะไรบ้าง
- จากข่าวนี้อะไรเป็นข้อเท็จจริง มีอะไรเป็นความคิดเห็น

ชาญชัย ยมดิษฐ์ (2548: 161) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้เพื่อให้สามารถคิดวิเคราะห์ โดยทั่วไประบุไว้ 2 วิธี คือ

1. ใช้วิธีของสูตร W5H คือ

1.1 อะไร (What) มีอะไรเกิดขึ้นบ้าง มีรายละเอียดเป็นอย่างไร

1.2 ใคร (Who) ใครกันที่เป็นต้นเรื่อง เจ้าของเรื่อง บุคคลสำคัญของเรื่อง ผู้ได้รับผลกระทบทั้งทางบวกและทางลบ

1.3 ที่ไหน (Where) สถานที่ หรือตำแหน่งที่ชัดเจน

1.4 เมื่อใด (When) ที่เกิดเหตุการณ์นั้นได้เกิดขึ้นหรือจะเกิดขึ้น

1.5 ทำไม (Why) ทำไมหรือเพราะเหตุใดเรื่องนี้จึงเกิดขึ้น ทำไมเหตุการณ์จึงต้องเป็นไปเช่นนั้น

1.6 อย่างไร (How) เป็นรายละเอียดในสิ่งที่ได้เกิดไปแล้ว หรือกำลังจะเกิดขึ้นว่าจะมีความเป็นไปได้ในลักษณะใด

2. ใช้กระบวนการเปรียบเทียบเชิงวิทยาศาสตร์ เช่น เปรียบเทียบรูปภาพ การเปรียบเทียบคะแนนตามเกณฑ์ (criteria rating) และการวิเคราะห์สมรรถนะเทียบราคา (Price Performance Ration, PPR) การวิเคราะห์ความเป็นไปได้ ทั้งด้านการเงิน ด้านเทคนิค ด้านกำหนดเวลา การวิเคราะห์ตามอนุกรมเวลา

ฉันทิ ชาติทอง (2554: 327) ได้เสนอองค์ประกอบของการคิดวิเคราะห์ สำหรับการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับนักเรียน มีองค์ประกอบดังนี้

1. ความรู้ความเข้าใจ โดยครูจะต้องมีการกำหนดขอบเขตของการวิเคราะห์

2. การสังเกต สงสัยและถาม เมื่อพบความผิดปกติ โดยไม่ละเลยสิ่งต่าง ๆ และเมื่อได้ข้อมูลแล้วต้องคิดต่อ

3. ความสัมพันธ์เชิงเหตุผล โดยพิจารณาเกี่ยวกับสิ่งต่อไปนี้

3.1 หาสาเหตุ

3.2 มีการเชื่อมโยง

3.3 มีใครเกี่ยวข้องบ้าง

3.4 ผลกระทบที่เกิดขึ้น

3.5 องค์ประกอบต่าง ๆ

3.6 วิธีการและขั้นตอน

3.7 แนวทาง

3.8 คาดการณ์อนาคต

3.9 การตีความ เป็นการพยายามทำความเข้าใจในสิ่งที่ไม่ได้ปรากฏโดยตรงด้วยเกณฑ์มาตรฐาน ด้วยความสัมพันธ์ จากความรู้ จากประสบการณ์ จากข้อเขียน

ประณาท เทียนศรี (2556: 30-32) เสนอแนวทางการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาเพื่อพัฒนาการคิดด้วยการจัดการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อจัดประสบการณ์ตรงให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม มีอิสระทางความคิด กล้าคิด กล้าทำ กล้าแสดงออก ส่งเสริมกระบวนการทำงานกลุ่มและปลูกฝังค่านิยมที่ดีงาม ประกอบด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ ดังนี้

1. การจัดการเรียนรู้จากสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวของนักเรียน สามารถพบเห็นได้ในชีวิตประจำวัน จากนั้นเชื่อมโยงออกไปสู่สิ่งที่ไกลตัวทำให้นักเรียนนำประสบการณ์ที่มีมาโยงให้ไกลตัวออกไปเพื่อจะได้เข้าใจบทเรียนได้ง่าย เช่น การสอนเรื่องที่ราบลุ่มแม่น้ำภาคกลาง โดยการใช้สิ่งที่ใกล้ตัวคือการชงโอวัลติน เพื่อแสดงให้เห็นถึงการตกตะกอนของดิน

2. การใช้คำถาม

2.1 ตั้งคำถามเพื่อให้ฝึกคิดวิเคราะห์ โดยให้นักเรียนทุกคนมีโอกาสตอบคำถาม เพราะการคิดวิเคราะห์เป็นหัวใจสำคัญในการเรียน โดยครูต้องถามเหตุผลที่นักเรียนตอบคำถามนั้น ๆ ดังนั้นส่วนใหญ่แล้วจะใช้คำถาม เพราะอะไร ทำไม เกิดจากอะไร ทำไมถึงเป็นเช่นนั้น ทำไมนักเรียนคิดเช่นนั้น เมื่อนักเรียนตอบคำถามแล้วอาจถามนักเรียนซ้ำในเชิงที่ลึกซึ้ง ครูควรกระจายคำถามให้นักเรียนทุกคนมีโอกาสตอบ แม้ว่านักเรียนจะตอบไม่ได้ ไม่ตรงประเด็นหรือเหตุผลไม่ชัดเจน ครูต้องให้กำลังใจให้เห็นว่าการตอบไม่ได้ ไม่ถูก ไม่ใช่เรื่องแปลกเพราะนักเรียนกำลังหาความรู้อยู่ เพื่อนักเรียนจะได้รู้สึกสบายใจที่ตอบครั้งต่อ ๆ ไป กล้าคิดแสดงเหตุผล ไม่กลัวผิดและกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม

2.2 ตั้งคำถามเพื่อเรียกสมาธิในการเรียนกลับมา คำถามนั้น ๆ เป็นคำถามจากบทเรียนที่กำลังเรียนอยู่ ถ้านักเรียนที่ไม่ฟังก็จะตอบไม่ได้ ครูจะต้องตักเตือน

2.3 ตั้งคำถามเพื่อให้กำลังใจและสร้างความเชื่อมั่น ครูควรตั้งคำถามให้เหมาะสมกับนักเรียนแต่ละคน ไม่ใช่คำถามที่ยากถามนักเรียนที่เรียนอ่อนและถ้านักเรียนที่เรียนอ่อนยกมือตอบก็จะให้โอกาสในการตอบก่อนคนอื่น แม้คำตอบจะไม่สมบูรณ์แต่ครูต้องพยายามสรุปให้เข้าประเด็นและชมเชย นักเรียนจะรู้สึกภูมิใจ ประสบผลสำเร็จและอยากเรียนเรื่องที่ลึกซึ้งขึ้นหรือต่อยอดบทเรียนที่ลึกจากที่เคยเรียนได้ ขณะเดียวกันระหว่างเรียนนักเรียนจะมีคำถามกลับ ซึ่งถือเป็นสิ่งที่สำคัญคือครูควรตอบคำถาม เพราะทำให้นักเรียนรู้สึกว่าคุณครูให้ความสำคัญและเป็นส่วนหนึ่งในการเรียน

3. การใช้ข่าวเด่น ๆ หรือเหตุการณ์ปัจจุบันที่น่าสนใจเชื่อมโยงกับบทเรียน เพราะปัจจุบันมีสื่อที่จะนำเสนอข่าวหรือเหตุการณ์ที่น่าสนใจได้รวดเร็วกว้างขวางทำให้นักเรียนรับรู้ข่าวได้สะดวก การใช้สิ่งเหล่านี้จะกระตุ้นความสนใจในบทเรียนได้ง่าย เพราะรู้สึกว่าเรื่องที่เรียนกำลังเป็นเรื่องที่น่าสนใจและนักเรียนสามารถนำสิ่งที่ตนรับรู้จากข่าวมาแบ่งปันแลกเปลี่ยนประสบการณ์ได้

4. ใช้สื่อการเรียนรู้ที่กระตุ้นความสนใจความอยากรู้ของนักเรียนได้ดีและเป็นสื่อที่ทำให้นักเรียนเกิดความเข้าใจบทเรียนได้ง่ายตรงตามวัตถุประสงค์ ได้แก่ หนังสือเรียนหรือตำรา ของจริง

หุ่นจำลอง รูปภาพ แผนภูมิ แผนที่ ป้ายนิเทศ ภาพยนตร์ รายการวิทยุ รายการโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ อินเทอร์เน็ต เป็นต้น

5. ใช้การส่งเสริมการทำงานกลุ่ม เพราะการทำงานกลุ่มทำให้นักเรียนยอมรับฟังความคิดและยอมรับเหตุผลผู้อื่น ฝึกความรับผิดชอบในหน้าที่ต่อส่วนรวม ครูต้องเปิดโอกาสและยอมรับฟังความคิดเห็นของนักเรียนพร้อมใช้เหตุผลแสดงความคิดเห็นระหว่างกันและให้โอกาสนักเรียนทำในสิ่งที่อยากทำ

ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2557: 29-30) เสนอเทคนิคการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ให้แก่ นักเรียน มีเทคนิคการจัดการเรียนรู้มากมาย ที่นำมายกตัวอย่างต่อไปนี้ เป็นเพียงบางส่วนที่สามารถนำมาปฏิบัติได้ง่าย ๆ ดังนี้

1. การวิเคราะห์นิทาน โดยเลือกนิทานที่เหมาะสมกับวัยในการคิดวิเคราะห์
2. การวิเคราะห์โดยใช้คำถามกระตุ้น ซึ่งคำถามจะเป็นตัวกระตุ้นให้นักเรียนได้คิด จากข้อสังเกตหรือสงสัยของนักเรียนเอง
3. การวิเคราะห์จากการสังเกตสิ่งต่าง ๆ หรือเหตุการณ์รอบตัว มีสิ่งรอบตัวนักเรียนมากมายที่นำมาฝึกวิเคราะห์ได้ เช่น เหตุการณ์ในโรงเรียน ในชุมชน หรือในประเทศ ต่างประเทศ ที่น่าสนใจ นำมาวิเคราะห์
4. วิเคราะห์จากชีวิตประจำวันของตนเอง โดยการใช้กิจกรรมในชีวิตประจำวันของนักเรียนเอง ในการวิเคราะห์ เช่น ค่าใช้จ่ายของตนเอง วิธีการเรียน วิธีการรักษาสุขภาพ เป็นต้น
5. การวิเคราะห์เหตุการณ์จากสถานที่จริงในชุมชน เป็นการแก้ปัญหาหรือสิ่งที่สนใจศึกษา จากเหตุการณ์จริงในชุมชนของนักเรียนมากำหนดและคิดวิเคราะห์ เช่น ปัญหาน้ำท่วม ปัญหาภัยแล้ง เป็นต้น
6. การวิเคราะห์บุคคลในชุมชน เป็นการศึกษาจากบุคคลสำคัญหรือน่าสนใจในชุมชน อาจวิเคราะห์ถึงวิถีชีวิตที่ประสบความสำเร็จ หรือ สาเหตุที่ได้รับคัดเลือกเป็นบุคคลตัวอย่าง เป็นต้น
7. การวิเคราะห์ข่าว เป็นการนำข่าวที่นักเรียนสนใจมาวิเคราะห์ในแง่มุมต่าง ๆ
8. การวิเคราะห์กรณีตัวอย่าง เป็นการนำกรณีตัวอย่างที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่เรียนมาให้นักเรียนได้ฝึกคิดวิเคราะห์ ซึ่งทำได้ทุกระดับชั้น แต่ต้องเป็นเรื่องที่เหมาะสมกับวันและความสนใจของนักเรียน เช่น กรณีตัวอย่างการติตเกมของวัยรุ่น เป็นต้น
9. การวิเคราะห์โดยใช้เทคนิคหรือวิธีการจัดการเรียนรู้ส่งเสริมการคิด เช่น การนำวิธีการจัดการเรียนรู้แบบ KWLH Plus หรือเทคนิคการใช้ผังกราฟิก มาฝึกนักเรียนในการคิดวิเคราะห์
10. การวิเคราะห์จากวารสารหรืองานวิจัย ปัจจุบันมีวารสารหรืองานวิจัยมากมายที่น่าสนใจทั้งทางด้านสุขภาพ เทคโนโลยี การแพทย์ ฯลฯ ซึ่งอาจให้นักเรียนคัดเลือกเรื่องที่สนใจมาเอง เพื่อฝึกการคิดวิเคราะห์
11. การวิเคราะห์จากเรื่องราวในโลกอินเทอร์เน็ต ซึ่งในปัจจุบันมีเรื่องราวมากมายที่นักเรียนได้สัมผัสในแต่ละวันจากการใช้เฟซบุ๊ก อีเมล ผ่านทางโทรศัพท์มือถือ ซึ่งนำเรื่องราวการติดต่อกันกับผู้อื่นมาฝึกคิดวิเคราะห์ได้เช่นกัน เพื่อให้รู้เท่าทันบุคคลต่าง ๆ ที่นักเรียนติดต่อด้วย

จากเทคนิคการจัดกิจกรรมส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ข้างต้น ครูจะต้องวิเคราะห์ว่าควรใช้เทคนิคใดในการนำไปจัดกิจกรรม โดยพิจารณาจากจุดประสงค์การเรียนรู้และสาระการเรียนรู้ที่จะสอน โดยพิจารณาถึงความเหมาะสมกับระดับนักเรียนในชั้นนั้น ๆ เช่น อาจใช้กิจกรรมง่าย ๆ ในเทคนิคข้อ 1-7 ระดับประถมศึกษา เทคนิคข้อ 1-10 ระดับมัธยมศึกษา และเทคนิคข้อ 2- 10 ระดับอุดมศึกษา เป็นต้น

ธีรศักดิ์ (อุปรมัย) อุปไมยอริชัย (2557: 56) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้เพื่อให้เกิดทักษะการคิด สามารถแยกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มการจัดการเรียนรู้ทักษะการคิดโดยตรง และกลุ่มการจัดการเรียนรู้ทักษะการคิดรวมกับเนื้อหาสาระ มีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

1. การจัดการเรียนรู้ทักษะการคิดโดยตรง (The Separate Approach) คือ มีความเชื่อว่าทักษะการคิดมีลักษณะเหมือนกับทักษะการอ่านหรือทักษะการเขียน ซึ่งสามารถทำการจัดการเรียนรู้แยกจากเนื้อหาสาระได้ อีกทั้งการจัดการเรียนรู้ให้เกิดทักษะการคิดบางทักษะก็ต้องอาศัยทักษะการคิดพื้นฐานมาก่อน ดังนั้น ถ้ามีการจัดการเรียนรู้ทักษะการคิดโดยเฉพาะจะทำให้สะดวก ในการจัดการเรียนรู้ทักษะใหม่ ควรใช้วิธีให้แบบอย่าง (Modeling)

2. การจัดการเรียนรู้ทักษะการคิดรวมกับเนื้อหาสาระ (The infusion approach) เป็นการจัดการเรียนรู้ทักษะการคิดโดยการบูรณาการกับเนื้อหาวิชาในหลักสูตร ทำได้ 2 แบบ คือ การจัดการเรียนรู้ทักษะการคิดแล้วให้นักเรียนถ่ายโยงทักษะเข้าไปในเนื้อหาที่กำลังเรียน หรือการจัดการเรียนรู้ทักษะการคิดไปพร้อมกับเนื้อหา

การจัดการเรียนรู้ทักษะการคิดควรกำหนดไว้ในจุดประสงค์การเรียนรู้ให้ชัดเจนว่าต้องการฝึกทักษะการคิดใด เพื่อครูจะได้ศึกษาและหากิจกรรมที่เหมาะสมประกอบจัดการเรียนรู้เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้

ทีศนา แชมมณี (2558: 222-228) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้และฝึกทักษะการคิดมีหลากหลายวิธี ดังต่อไปนี้

1. การจัดการเรียนรู้ โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้และกระบวนการต่าง ๆ ที่เน้นพัฒนาการคิด มีดังต่อไปนี้

1.1 รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมโนทัศน์ (Concept Attainment Model) เป็นรูปแบบที่จัดกระบวนการเรียนรู้ให้นักเรียนได้จัดกระทำกับข้อมูลจนกระทั่งสามารถค้นหาคุณสมบัติเฉพาะที่สำคัญของเรื่องนั้น และให้คำนิยามของมโนทัศน์นั้นด้วยตนเอง

1.2 รูปแบบการจัดการเรียนรู้เน้นความจำ (Memory Model) เป็นรูปแบบที่ช่วยให้นักเรียนเข้าใจและจดจำเนื้อหาสาระที่เรียนได้ดีและนาน และยังได้เรียนรู้กลวิธีการจำ ซึ่งสามารถนำไปใช้ในการเรียนรู้สาระอื่น ๆ ได้อีกมาก

1.3 รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซักคำณ (Jurisprudential Model) เป็นรูปแบบสำหรับการสอนสาระที่เกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหาขัดแย้งต่าง ๆ ซึ่งยากต่อการตัดสินใจ การจัดการเรียนรู้แบบนี้ช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้กระบวนการในการตัดสินใจอย่างชาญฉลาด รวมทั้งวิธีการทำความเข้าใจในความคิดของตน

นอกจากรูปแบบการจัดการเรียนรู้ต่าง ๆ ซึ่งเป็นรูปแบบที่พัฒนาจากต่างประเทศแล้ว ยังมีนักการศึกษาไทยและนิสิตในระดับบัณฑิตศึกษาที่ได้ศึกษาวิจัยและนำเสนอรูปแบบการจัดการเรียนรู้ไว้อีกจำนวนมากไม่น้อย เช่น รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยสร้างศรัทธาและโยนิโสมนสิการ โดย สุมน อมรวิวัฒน์ รูปแบบการจัดการเรียนรู้ชิปปา (CIPPA) โดย ทิศนา แชมมณี รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยวิธีการกิจกรรมทางกาย (Physical knowledge activity) โดย เตือนใจ ทองสำริด รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้สาระอิงบริบท (Anchored instruction) โดย วิโรจน์ วัฒนานิมิตกุล เป็นต้น

นอกจากรูปแบบการจัดการเรียนรู้ซึ่งได้พัฒนาตามหลักการอย่างเป็นระบบ และได้รับการพิสูจน์ทดสอบแล้ว มีผู้นำเสนอแนวคิดในลักษณะของ “กระบวนการ” ไว้หลายกระบวนการ เช่น กระบวนการทางปัญญา โดย ประเวศ วะสี เป็นกระบวนการการฝึกให้นักเรียนสังเกต บันทึก นำเสนอ ฝึกการฟัง การปฐม-วิเสศนา การตั้งสมมติฐานและตั้งคำถาม การค้นหาคำตอบ การวิจัย การเชื่อมโยง บูรณาการ และการเขียนเรียบเรียงทางวิชาการ นอกจากนี้ยังมีกระบวนการคิด โดย ชัยอนันต์ สมุทวณิช และกระบวนการแก้ปัญหาตามหลักอริยสัจ 4 โดย สาโรช บัวศรี อีกด้วย จะเห็นได้ว่าทางเลือกของครุมีหลากหลาย แต่การจะเลือกสิ่งใดสิ่งหนึ่งนั้น ครูจำเป็นต้องศึกษาเรื่องนั้นให้เข้าใจก่อน รูปแบบการจัดการเรียนรู้ช่วยวางขั้นตอนการจัดการเรียนรู้หลัก ๆ ที่สำคัญไว้ให้ แต่ผู้ใช้จะต้องนำไปจัดกิจกรรมและวัสดุการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับสาระต่อไป

2. การบูรณาการทักษะการคิดในการจัดการเรียนรู้เนื้อหาสาระต่าง ๆ

การคิดเป็นกระบวนการทางสมองในการจัดกระทำข้อมูลและสิ่งเร้าที่บุคคลรับมาทางประสาทสัมผัส ทั้งนี้กระบวนการในการจัดกระทำดังกล่าวต้องอาศัยทักษะการคิดต่าง ๆ ทั้งทักษะการคิดพื้นฐาน ทักษะการคิดที่เป็นแกน และทักษะการคิดระดับสูง รวมไปถึงทักษะในรูปแบบลักษณะการคิด กระบวนการคิด และกระบวนการควบคุมและประเมินการรู้คิดอีกด้วย ครูสามารถนำทักษะต่าง ๆ เหล่านี้ บูรณาการในการจัดการเรียนรู้ของตนตามความเหมาะสมกับสถานการณ์ การบูรณาการทักษะการคิดต่าง ๆ ในการจัดการเรียนรู้เนื้อหาสาระต่าง ๆ นี้เป็นวิธีการที่ครุมีโอกาสใช้ได้มากที่สุด และเป็นวิธีการที่น่าจะดีที่สุด เพราะ เป็นการพัฒนากระบวนการควบคู่ไปกับเนื้อหาแต่ครูจำเป็นต้องมีความเข้าใจในทักษะการคิดแต่ละทักษะว่ามีขั้นตอนในการดำเนินการอย่างไร ครูจึงจะสามารถดำเนินการจัดการเรียนรู้และฝึกนักเรียนดำเนินการคิดอย่างมีประสิทธิภาพได้

3. การใช้เทคนิคต่าง ๆ ที่ส่งเสริมและพัฒนาการคิด เทคนิคที่ส่งเสริมและพัฒนาการคิดได้ดีมีจำนวนมาก ครูสามารถนำมาใช้ฝึกนักเรียนโดยตรง หรือบูรณาการไปกับการสอนเนื้อหาสาระต่าง ๆ เทคนิคที่ได้รับความนิยมกว้างขวางมีดังต่อไปนี้

3.1 ผังกราฟิก เป็นแผนผังทางความคิด ซึ่งประกอบด้วยความคิดหรือข้อมูลสำคัญ ๆ ที่เชื่อมโยงกันอยู่ในรูปแบบต่าง ๆ ทำให้เห็นโครงสร้างของความรู้หรือเนื้อหาสาระนั้น ๆ การใช้ผังกราฟิกเป็นเทคนิคที่นักเรียนสามารถนำไปใช้ในการเรียนรู้เนื้อหาสาระต่าง ๆ เพื่อช่วยให้เกิดความเข้าใจเนื้อหาสาระนั้นได้ง่ายขึ้นและจดจำได้นาน ผังกราฟิกเป็นเครื่องมือช่วยนักเรียนจัดข้อมูลที่กระจัดกระจายให้เป็นระเบียบ เนื่องจากเป็นการสร้างความคิดที่มีลักษณะเป็นนามธรรมอยู่ในสมอง

3.2 เทคนิคการใช้คำถาม เป็นเทคนิคที่ครูนำมาใช้ได้มากที่สุด สะดวกที่สุดและประหยัดเวลาได้มาก และหากใช้ได้ดีก็จะเกิดประโยชน์คั่งคั่งมาก การใช้คำถามเพียง 1 คำถาม อาจช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้มหาศาล ประเด็นที่เป็นปัญหา ก็คือ ครูจะตั้งคำถามให้ดีได้อย่างไร คำถามแบบใดที่จะช่วยกระตุ้นให้นักเรียนคิดได้ดี ครูจำเป็นต้องมีพื้นฐานความเข้าใจในความหมายหรือวิธีการ กระบวนการของการคิดแต่ละประเภทที่ต้องการฝึกนักเรียน จึงจะสามารถตั้งคำถามเพื่อนำนักเรียนไปสู่การคิดประเภทนั้น ๆ ได้ ครูจำเป็นต้องมีเกณฑ์หรือหลัก หรือเป้าหมายที่ใช้ในการตั้งคำถาม

3.3 เทคนิคการอภิปรายโดยใช้หมวกคิด 6 ใบ ของ เดอโบโน (DeBono) เทคนิคหมวก 6 ใบ ได้พัฒนาเพื่อใช้พัฒนาการคิดของบุคคลทั่วไปให้สามารถคิดรอบด้าน ครอบคลุมประเด็นที่ควรนำมาคิดพิจารณา อันจะช่วยให้ได้ความคิดที่รอบคอบขึ้น โดยใช้หมวกเป็นตัวแทนของการคิดหรือการแสดงความคิด และสีของหมวกแสดงแง่มุมของความคิด เทคนิคนี้จะช่วยให้นักเรียนได้ฝึกการคิดในหลายแง่มุมซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการอภิปรายกลุ่ม หรือการคิดร่วมกันเป็นกลุ่ม จะช่วยให้กลุ่มได้แง่มุมในการคิดที่หลากหลายขึ้น และช่วยให้ผลของการคิดที่ได้มีความรอบคอบขึ้น

จากข้างต้นสามารถสรุปได้ว่าการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการคิดวิเคราะห์นั้น สามารถจัดการเรียนรู้ในรายวิชาต่าง ๆ ผ่านสาระการเรียนรู้ และจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์โดยตรง สำหรับการจัดการเรียนรู้ผ่านสาระการเรียนรู้สามารถจัดกิจกรรมได้หลากหลายขึ้นอยู่กับครูที่จะเลือกใช้ให้เหมาะสมกับบริบทและสภาพแวดล้อม ทั้งนี้กิจกรรมนั้นสามารถจัดได้ในและนอกห้องเรียน ที่เน้นให้นักเรียนฝึกกระบวนการคิด ซึ่งผู้วิจัยสามารถสรุปเป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาต่าง ๆ ผ่านสาระการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดวิเคราะห์ได้ดังต่อไปนี้

1. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อสร้างประสบการณ์ตรงให้แก่นักเรียน

1.1 กิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียน โดยครูดำเนินการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบและเทคนิคการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมโนทัศน์ (Concept Attainment Model) รูปแบบการจัดการเรียนรู้เน้นความจำ (Memory Model) รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบซัคค่าน (Jurisprudential Model) รูปแบบการจัดการเรียนรู้ซิปปา (CIPPA) เทคนิคการใช้ผังกราฟิก เทคนิคการใช้คำถาม เทคนิคการอภิปรายโดยใช้หมวกคิด 6 ของ เดอโบโน (DeBono) เป็นต้น

1.2 กิจกรรมการเรียนรู้นอกห้องเรียน เป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้และปฏิบัติสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง จากการจัดการเรียนรู้นอกสถานที่ เช่น การศึกษาแหล่งชุมชนของนักเรียนเอง เพื่อเป็นการรวบรวมนำข้อมูลต่าง ๆ จากประสบการณ์ตรง การเปิดโอกาสให้นักเรียนนำเสนอผลงานในที่สาธารณะต่าง ๆ เป็นต้น

2. การใช้สื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น หนังสือเรียนหรือตำรา สื่อจากบทความ หนังสือพิมพ์ นิทาน สื่อจริง แบบจำลองแผนที่สามมิติ รูปภาพ แผนภูมิ แผนที่ ป้ายนิเทศ ภาพยนตร์ รายการวิทยุ รายการโทรทัศน์ และสื่ออินเทอร์เน็ต เป็นต้น เมื่อครูนำสื่อมาใช้ในการ

จัดการเรียนรู้ ครูสามารถใช้คำถามในกระตุ้นให้เกิดการคิด ความสัมพันธ์เชิงเหตุผลในการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้นักเรียนเกิดความเข้าใจมากยิ่งขึ้นและนำไปสู่การพิจารณาข้อมูลต่อไป

ประโยชน์ของการคิดวิเคราะห์

วัชรรา เล่าเรียนดี (2548: 12) สรุปลักษณะบุคคลที่มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ดังนี้

1. มีความรอบคอบและแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ
2. มีความสามารถในการอ่านและเลือกให้เหตุผลได้ทันที
3. ยึดเป้าหมาย เป็นหลักในการคิดแก้ปัญหา
4. ใช้ค่าง่าย ๆ ในการอธิบายสาระความรู้ที่ยากให้เข้าใจง่าย สามารถใช้ความรู้เดิม
5. สามารถแยกประเด็นย่อยจากประเด็นใหม่ เสนอวิธีแก้ปัญหาได้หลายวิธี
6. กระตือรือร้นที่จะแสวงหาคำตอบและความหมายของสิ่งต่าง ๆ
7. สามารถนำความรู้เดิมที่เกี่ยวข้องมาใช้แก้ปัญหาได้
8. มีความอดทนและแสวงหาวิธีแก้ปัญหาอย่างระมัดระวังและเป็นระบบ

ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ (2556: 12-13) สรุปประโยชน์ของการคิดไว้ดังต่อไปนี้

1. สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีระบบมีหลักการและเหตุผล ผลงานที่ได้รับมีประสิทธิภาพ
2. สามารถพิจารณาสิ่งต่าง ๆ และประเมินงานโดยใช้หลักเกณฑ์อย่างสมเหตุสมผล
3. รู้จักประเมินตนเองและผู้อื่นได้อย่างถูกต้อง
4. ได้เรียนรู้เนื้อหาได้รับประสบการณ์ที่มีคุณค่า มีความหมายและเป็นประโยชน์
5. ได้ฝึกทักษะการทำงาน การใช้เหตุผลในการแก้ปัญหา
6. มีความรู้ความสามารถ มีกระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบขั้นตอน นับตั้งแต่การกำหนดเป้าหมาย รวบรวมข้อมูลเชิงประจักษ์ ค้นคว้าความรู้ ทฤษฎี หลักการ ตั้งข้อสันนิษฐานตีความหมาย และลงข้อสรุป
7. ส่งเสริมความสามารถในการใช้ภาษาและสื่อความหมาย
8. เกิดความสามารถในการคิดอย่างชัดเจน คิดอย่างถูกต้อง คิดอย่างแจ่มแจ้ง คิดอย่างกว้างขวาง คิดไกล และคิดอย่างลุ่มลึก ตลอดจนคิดอย่างสมเหตุสมผล
9. ทำให้เป็นผู้มีปัญญา มีคุณธรรมจริยธรรม ความรับผิดชอบ มีระเบียบวินัย มีความเมตตา กรุณาและเป็นผู้มีประโยชน์ต่อสังคม
10. มีทักษะและความสามารถในการอ่าน เขียน พูด ฟัง และมีทักษะการสื่อสารกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี
11. พัฒนาความสามารถในการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้อย่างต่อเนื่องในสถานการณ์ที่โลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2553: 32-46) กล่าวถึงประโยชน์ของการคิดวิเคราะห์จะช่วยพัฒนาความเป็นคนช่างสังเกตหาความแตกต่างของสิ่งที่ปรากฏ พิจารณาความสมเหตุสมผลของสิ่งที่เกิดขึ้นก่อนที่จะตัดสินใจสรุปสิ่งใดลงไป ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. การคิดวิเคราะห์ช่วยส่งเสริมความฉลาดทางปัญญา

1.1 ช่วยให้คำนึงถึงความสมเหตุสมผลของขนาดกลุ่มตัวอย่าง ช่วยให้สามารถสำรวจความสมเหตุสมผลของข้อมูลที่ปรากฏ และไม่ด่วนสรุปไปตามอารมณ์ความรู้สึกหรืออคติ แต่สืบค้นตามหลักเหตุผลและข้อมูลที่เป็นจริง

1.2 ช่วยลดการอ้างประสบการณ์ส่วนตัวเป็นข้อสรุปทั่วไป การมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์จะช่วยทำให้ไม่ด่วนสรุปสิ่งใดอย่างง่าย ๆ แต่สื่อสารตามความเป็นจริง ขณะเดียวกันจะช่วยให้ไม่หลงเชื่อข้ออ้างที่เกิดจากตัวอย่างเพียงตัวอย่างเดียว แต่พิจารณาเหตุและปัจจัยเฉพาะในแต่ละกรณีได้

1.3 ช่วยขุดค้นสาระของความประทับใจครั้งแรก การคิดวิเคราะห์จะช่วยในการพิจารณาสาระสำคัญอื่น ๆ ที่ถูกบิดเบือนไปจากความประทับใจครั้งแรก ทำให้สามารถมองอย่างครบถ้วนในแง่มุมอื่น ๆ ที่มีอยู่

1.4 ช่วยตรวจสอบการคาดคะเนบนฐานความรู้เดิม การคิดวิเคราะห์ช่วยในการประมาณการความน่าจะเป็น โดยสามารถใช้ข้อมูลพื้นฐานที่มีวิเคราะห์ร่วมกับปัจจัยอื่น ๆ ของสถานการณ์ ณ เวลานั้น อันจะช่วยให้คาดการณ์ความน่าจะเป็นได้สมเหตุสมผลมากกว่า

1.5 ช่วยวินิจฉัยข้อเท็จจริงจากประสบการณ์ส่วนบุคคล การคิดวิเคราะห์ช่วยให้หาเหตุผลที่สมเหตุสมผลให้กับสิ่งที่เกิดขึ้นจริงในขณะนั้น โดยไม่มีอคติ ทำให้สามารถประเมินสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม

2. การคิดวิเคราะห์เป็นพื้นฐานการคิดในมิติอื่น ๆ การคิดวิเคราะห์เป็นการคิดแกนหลักที่มีความสำคัญสำหรับการคิดในมิติอื่น ๆ ช่วยเสริมสร้างให้เกิดมุมมองเชิงลึกและครบถ้วนในเรื่องนั้น สามารถนำไปสู่การตัดสินใจและแก้ปัญหาได้บรรลุวัตถุประสงค์การคิด

3. การคิดวิเคราะห์ช่วยในการแก้ปัญหา

4. การคิดวิเคราะห์ช่วยในการประเมินและตัดสินใจ

5. การคิดวิเคราะห์ช่วยให้ความคิดสร้างสรรค์สมเหตุสมผล

6. การคิดวิเคราะห์ช่วยให้เข้าใจแจ่มกระจ่าง

ฌันท ชาติทอง (2554: 41) กล่าวถึงประโยชน์ของการคิดวิเคราะห์ คือ

1. ทำให้ทราบข้อเท็จจริง

2. ทำให้ไม่ด่วนสรุปสิ่งใดง่าย ๆ

3. สามารถพิจารณาสาระสำคัญอื่น ๆ ได้รอบคอบ

4. สามารถพัฒนาความเป็นคนช่างสังเกต

5. ช่วยให้หาเหตุผลที่สมเหตุสมผล

6. สามารถประมาณการความน่าจะเป็นได้

สุคนธ์ สิ้นรพานนท์และคนอื่น ๆ (2555: 31) ระบุประโยชน์ของการคิดวิเคราะห์ไว้ดังต่อไปนี้

1. ทำให้สามารถแยกข้อเท็จจริงออกจากข้อมูล หรือความคิดเห็น มีความกระจ่าง ชัดเจน ทำให้มองเห็นแนวทางในการตัดสินใจที่จะทำงานหรือดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

2. เป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ การแสวงหาความรู้ ทำให้รู้จักคิด จำแนกแยกแยะสิ่งที่เรียนรู้ จัดประเภทสิ่งต่าง ๆ อย่างมีหลักเกณฑ์ สามารถทำนายผล หรือ จัดประเภทสิ่งต่าง ๆ อย่างมีหลักเกณฑ์ หรือ คาดการณ์สิ่งที่จะเกิดขึ้นได้ใกล้เคียงความเป็นจริง นำไปสู่การตัดสินใจอย่างเหมาะสม

3. ทำให้เป็นคนมีเหตุผลมีหลักการไม่กระทำสิ่งใด ๆ ตามใจตนเองอย่างเลื่อนลอยไร้ทิศทาง ไม่สรุปเรื่องราวต่าง ๆ ตามอารมณ์ หรือความรู้สึกของตนเอง

4. ทำให้เป็นผู้ที่น่าเชื่อถือ ได้รับการยอมรับจากผู้อื่นในด้านการแสดงความคิดเห็นหรือการให้ข้อเสนอแนะอย่างมีเหตุผล

5. สามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างมีเหตุผล ตามขั้นตอน ถูกต้อง และสามารถปรับตนเองให้เข้ากับสถานการณ์ เหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคมโลกยุคปัจจุบันได้ ไม่คล้อยตามหรือหลงเชื่อบุคคลอื่นจนเกิดความผิดพลาดในกิจกรรมต่าง ๆ

6. ทำให้เป็นผู้ที่มีทักษะในการลำดับเหตุการณ์ เรื่องราวต่าง ๆ หลอมรวมได้ใจความเพื่อนำเสนอความคิดเห็นอย่างมีเหตุผลไปยังบุคคลและองค์กรต่าง ๆ ได้

7. ทำให้สามารถประมวลข้อคิดหรือความคิดเห็นของบุคคลที่หลากหลายมาสัมพันธ์กันเพื่อนำมาสรุปเป็นแนวคิดใหม่นำไปใช้ในการพัฒนาและ หรือ ปรับปรุงคุณภาพของงาน

8. ทำให้ได้ข้อมูลที่มีความสัมพันธ์และเชื่อมโยงกันมาเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ และสามารถตรวจสอบความถูกต้องตามหลักเกณฑ์ได้ตรงประเด็น

จากการศึกษาข้อมูลข้างต้น สามารถสรุปประโยชน์ของการคิดวิเคราะห์ได้ว่า การคิดวิเคราะห์มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตในปัจจุบัน ผู้ที่สามารถคิดวิเคราะห์ได้จะเป็นคนไม่ด่วนสรุป สามารถพิจารณาเหตุและผลที่เกิดขึ้น ช่วยส่งเสริมให้สามารถตัดสินใจอย่างถูกต้อง มีการคิดที่เป็นระบบและมีเหตุผล สามารถประเมินสถานการณ์และสรุปข้อมูลต่าง ๆ ได้

การวัดและประเมินความสามารถการคิดวิเคราะห์

ศิริชัย กาญจนวาสี (2544: 180-183) กล่าวถึงการวัดความสามารถในการคิด มีเทคนิคการวัดที่สามารถเลือกใช้ได้อย่างหลากหลาย ดังนี้

1. การวัดโดยใช้แบบสอบ (test)

แบบทดสอบจำแนกได้ 2 ประเภท คือ แบบสอบข้อเขียน (Paper-pencil tests) และแบบสอบปฏิบัติการ (Performance tests) ซึ่งมีทั้งแบบสอบประเภทปรนัย (Objective tests) และแบบสอบประเภทอัตนัย (Subject tests)

แบบทดสอบแบบปรนัยนั้นเป็นแบบสอบที่ใช้เวลาในการสร้างมากแต่ตรวจง่าย และนิยมพัฒนาเป็นแบบสอบมาตรฐาน คือ แบบสอบหลายตัวเลือก (Multiple-choice tests) ส่วนแบบทดสอบอัตนัยเป็นแบบทดสอบที่สร้างง่ายแต่ตรวจยาก การพัฒนาเป็นแบบทดสอบมาตรฐานจึงยากเช่นกัน รูปแบบที่นิยม เช่น การตอบสั้น (Short answer) การเขียนตอบตามกรอบที่กำหนด (Restricted essay tests) การเขียนตอบอย่างเป็นอิสระ (Extended essay tests) เป็นต้น

2. การสังเกตพฤติกรรมโดยตรง (Direct observation)
3. การสัมภาษณ์รายบุคคล (Individual Interview)
4. การบันทึกข้อมูลส่วนบุคคล (Comprehensive personal record)
5. การตรวจงานจากแฟ้มสะสมงานหรือพัฒนางาน (Portfolio)

บุญเลี้ยง ทุมทอง (2550: 118-120) นำเสนอการประเมินการเรียนรู้ตามสภาพจริง (Authentic learning) เป็นลักษณะของการประเมินการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริงมีวิธีการและเครื่องมือที่หลากหลายเพื่อนำมาวัดประเมินผลให้ได้ครอบคลุมหน่วยการเรียนรู้ที่มีหลากหลายมิติ ซึ่งคำนึงถึงประสบการณ์ชีวิตและองค์ประกอบของที่มีรอบ ๆ ตัวผู้เรียน มุ่งให้ผู้เรียนใช้ประสบการณ์และองค์ความรู้เดิมเพื่อสร้างความเข้าใจในการกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม มีดังต่อไปนี้

1. การสังเกต เป็นวิธีการที่กระทำได้ในทุกสถานการณ์และทุกสถานที่ ครูอาจกำหนดเครื่องมือและเกณฑ์ในการสังเกต หรืออาจไม่มีเครื่องมือในการสังเกตระดับความสามารถ หรือพฤติกรรมที่แสดงออกมามากน้อยเพียงใด และวิธีการสังเกตสามารถใช้ประเมินผลการเรียนรู้ทั้งในด้านความรู้ ความเข้าใจ ทักษะกระบวนการ ด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียน

2. การสัมภาษณ์ เป็นการประเมินโดยตั้งคำถามอย่างง่าย ไม่ซับซ้อนเกินไป โดยสามารถใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบที่เป็นทางการหรือไม่เป็นทางการ วิธีการสัมภาษณ์เป็นการประเมินผลการเรียนรู้ด้านความรู้ ความเข้าใจในระดับที่สูงกว่าความรู้ความจำ และด้านความรู้สึกรู้สึกนึกคิดที่สะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อ ทศนคติ ค่านิยมของนักเรียนได้

3. บันทึกจากผู้เกี่ยวข้อง เป็นวิธีการรวบรวมข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับตัวนักเรียนทั้งในด้านความรู้ ความคิด ความสามารถพิเศษ ความถนัด ความสนใจ และการแสดงออกทางพฤติกรรมในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนการเรียนรู้ และแนวทางพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรต่อไป

4. แบบทดสอบวัดความรู้ความสามารถที่เป็นจริง (Authentic test) เป็นวิธีการสร้างข้อสอบโดยใช้คำถามที่เกี่ยวกับการนำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ หรือการสร้างความรู้ใหม่จากความเข้าใจและประสบการณ์เดิม หรือจากสถานการณ์จำลองที่กำหนดขึ้นให้คล้ายกับสถานการณ์จริงเลียนแบบสถานการณ์จริง เช่น ข้อสอบวัดทักษะการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารในสถานการณ์ต่าง ๆ

เพื่อประเมินผลการเรียนรู้ ความเข้าใจ ทักษะ และกระบวนการนำความรู้ไปใช้ประยุกต์เพื่อให้เกิดประโยชน์

5. การรายงานตนเอง เป็นวิธีการประเมินด้วยการให้ผู้เรียนเขียนบรรยายความรู้สึกหรือพูด แสดงความคิดเห็นออกมาโดยตรง เพื่อประเมินความรู้สึกนึกคิด ความเข้าใจ ความต้องการ การใช้วิธีการต่าง ๆ และการสร้างผลงานของนักเรียนจะช่วยให้ครู ซึ่งจะช่วยให้ครูเข้าใจนักเรียนแต่ละคน มากยิ่งขึ้น วิธีการนี้สามารถประเมินผลการเรียนรู้ด้านความรู้ความเข้าใจ ทักษะกระบวนการ รวมทั้ง เจตนาติดต่อการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ของนักเรียนได้ยิ่งขึ้น

6. การใช้แฟ้มสะสมงาน (Portfolio) เป็นการจัดเก็บตัวอย่างผลงานที่มีการรวบรวมไว้อย่าง เป็นระบบ และกระทำอย่างต่อเนื่องตลอดช่วงชั้นของหลักสูตร หรือโปรแกรมการเรียน เพื่อใช้เป็น หลักฐานแสดงให้เห็นถึงความสามารถของผู้เรียนด้านความรู้ ความเข้าใจ และทักษะต่าง ๆ ที่ผู้เรียน พัฒนาได้สำเร็จ ทั้งด้านความถนัด ความพยายาม แรงจูงใจ และความก้าวหน้าทางการเรียนที่ สามารถนำมาประกอบการประเมินผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนแต่ละคนให้มีความน่าเชื่อถือ (reliability) มากยิ่งขึ้น

ชนาธิป พรกุล (2557: 221) ระบุแนวทางการวัดและประเมินความสามารถในการคิด มีวิธี หลัก 2 วิธี คือ การทดสอบและการสังเกต

1. การทดสอบ สามารถใช้ได้ทั้งแบบปรนัย (แบบมีตัวเลือก จับคู่ หรือเติมคำ) และแบบสอบ อัตนัยให้ตอบคำถาม การใช้แบบทดสอบการคิดนั้นเป็นการทดสอบหลายทักษะพร้อมกัน เป็น กระบวนการที่มีความซับซ้อน ประกอบด้วยหลายทักษะการคิด และหลายปฏิบัติการคิด เช่น กระบวนการแก้ปัญหา เริ่มจากการแปล (อ่าน) ข้อมูล จัดกลุ่มข้อมูล เปรียบเทียบกับข้อมูลอื่นและ สรุปลำดับไปยังเรื่องหรือปรากฏการณ์ การวัดความชำนาญในการใช้หลายทักษะเหล่านี้ ครู สามารถสร้างแบบทดสอบได้เอง ในเนื้อหาที่ต้องการทดสอบนักเรียน

2. การสังเกต หมายถึง การสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนที่บ่งชี้การมีทักษะการคิด การ สังเกตเป็นวิธีที่ครูได้ข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการของวิธีตอบคำถามของนักเรียน ข้อสำคัญครูจะต้อง รู้จักตัวบ่งชี้ การมีทักษะจึงจะประเมินการคิดได้ นักการศึกษา ชื่อ อาเธอร์ คอสตา (Athur L. Costa) ได้เสนอรายการพฤติกรรมที่เชื่อว่าจะเป็นตัวบ่งชี้ของการเป็นนักคิดที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งครูสามารถ ใช้ค้นหาความชำนาญในการคิดของนักเรียนได้

ทวีศักดิ์ จินดานุรักษ์ (2557: 42-55) กล่าวถึง การวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ จำแนกประเภทของการวัดออกเป็น 2 แนวทางสำคัญ คือ 1) แนวทางของนักวัดกลุ่มจิตมิติ (Psychometric) และ 2) แนวทางของการวัดการปฏิบัติ (Authentic Performance Measurement) การคิดเป็นความสามารถอย่างหนึ่งทางสมอง เป็นนามธรรมที่มีลักษณะซับซ้อนไม่สามารถมองเห็น ไม่สามารถสัมผัสได้โดยตรง ดังนั้น จึงต้องอาศัยหลักการวัดทางจิตมิติ (Psychometric) ช่วยในการ วัดแนวทางการประเมินการคิดวิเคราะห์สามารถทำได้หลายแนวทาง ได้แก่

1. ประเมินการคิดวิเคราะห์ที่อยู่ในการจัดการการเรียนรู้ปกติและการจัดกิจกรรม

การประเมินการคิดวิเคราะห์ที่อยู่ในการจัดการการเรียนรู้ปกติและการจัดกิจกรรม เช่น ประเมินจากการทำงาน กานทำโครงการงานของนักเรียน การประเมินใช้ประเมินตามสภาพจริง ใช้การสอนหรือให้ทำกิจกรรมและประเมินไปพร้อม ๆ กัน นักเรียนที่มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์จะสามารถทำความเข้าใจกับงานที่ได้รับ จำแนกแยกแยะงานที่ได้รับเป็นงานย่อยหรือองค์ประกอบย่อยได้ สามารถจัดหมวดหมู่ในงานที่จำแนกออกมาได้ หรือนำข้อมูลมาจัดกลุ่มได้ ประเมินจากกิจกรรมด้านการวิเคราะห์ที่ให้นักเรียนทำ นักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมิน ช่วยให้รู้ว่าสิ่งใดที่ตนเองมีความสามารถอยู่แล้ว และสิ่งใดที่ยังทำไม่ได้ต้องพัฒนาให้มากขึ้น การประเมินแบบนี้นักเรียนจะสนุกสนานและได้รับการพัฒนาไปพร้อม ๆ กัน

2. ประเมินการคิดวิเคราะห์โดยใช้เครื่องมือหรือแบบทดสอบประเมินการคิดวิเคราะห์ โดยเฉพาะการประเมินแบบที่ ต้องมีการสร้างแบบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์โดยเฉพาะ

2.1 หลักการและขั้นตอนการสร้างแบบทดสอบวัดความสามารถทางการคิด

การวัดความสามารถทางการคิดของบุคคลผู้สร้างเครื่องมือจะต้องมีความรอบรู้ในแนวคิดหรือทฤษฎีเกี่ยวกับ 'การคิด' เพื่อนำมาเป็นกรอบหรือโครงสร้างของการคิดเมื่อกำหนดนิยามเชิงปฏิบัติการของโครงสร้างหรือองค์ประกอบของการคิดแล้วจะทำให้ได้ตัวชี้วัดหรือลักษณะพฤติกรรมเฉพาะที่เป็นรูปธรรมซึ่งสามารถบ่งชี้ถึงโครงสร้างหรือองค์ประกอบของการคิด จากนั้นจึงเขียนข้อความตามตัวชี้วัดหรือลักษณะเฉพาะของพฤติกรรมแต่ละองค์ประกอบของการคิดนั้น ๆ

2.2 การพัฒนาแบบทดสอบความสามารถทางการคิดมีขั้นตอนการดำเนินการที่สำคัญ ดังนี้

2.2.1 กำหนดจุดมุ่งหมายของแบบทดสอบ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญของการสร้างแบบทดสอบ เป็นการพิจารณาการนำแบบทดสอบไปใช้ว่าต้องการใช้วัดความสามารถทางการคิดทั่ว ๆ ไป หรือต้องการวัดความสามารถทางการคิดเฉพาะรายวิชา (Aspect-specific)

2.2.2 กำหนดกรอบของการทดสอบและนิยามเชิงปฏิบัติการของการคิดวิเคราะห์ ผู้พัฒนาแบบทดสอบควรศึกษาเอกสารแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความสามารถทางการคิดตามจุดมุ่งหมายที่ต้องการ

2.2.3 สร้างผังข้อสอบ (Table of specification) คือการกำหนดเค้าโครงของแบบทดสอบวัดความสามารถทางการคิดที่ต้องการสร้างว่าต้องการให้ครอบคลุมโครงสร้างหรือองค์ประกอบใดบ้าง และกำหนดว่าแต่ละส่วนมีน้ำหนักความสำคัญมากน้อยเพียงใด ดังตัวอย่างในตาราง 3

ตาราง 3 ตัวอย่างผังข้อสอบสำหรับแบบวัดความสามารถทางการคิดวิเคราะห์

องค์ประกอบที่ต้องการวัด	น้ำหนัก (%)	จำนวนข้อสอบ
1. จำแนก จัดหมวดหมู่ จัดลำดับความสำคัญและเปรียบเทียบ ข้อมูลในบริบทต่าง ๆ	40	16
2. เชื่อมโยงความสัมพันธ์ของส่วนประกอบของข้อมูลใน บริบทต่าง ๆ	30	12
3. ระบุหลักการสำคัญหรือแนวคิดในเนื้อหาความรู้ ข้อมูล ที่พบเห็นในบริบทต่าง ๆ	30	12
รวม	100	40

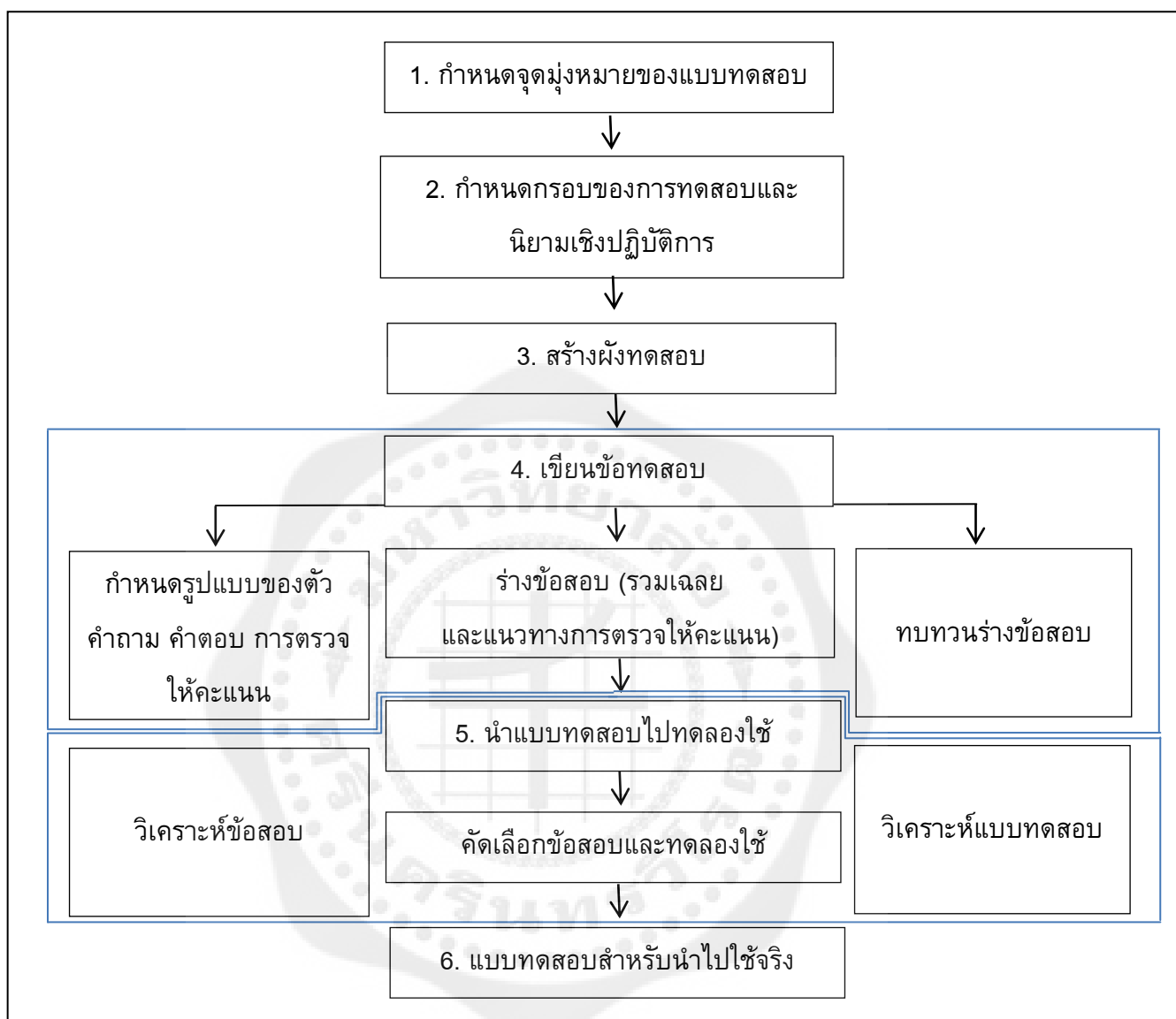
ที่มา: ทวีศักดิ์ จินดาอนุรักษ์ (2557: 47)

2.2.4 เขียนข้อสอบกำหนดรูปแบบการเขียนข้อสอบตัวคำถามตัวคำตอบและวิธีการตรวจให้คะแนนจากนั้นลงมือร่างข้อสอบตามผังข้อสอบที่กำหนดไว้จนครบทุกองค์ประกอบตรวจสอบความชัดเจนของภาษาที่ใช้โดยผู้เขียนข้อสอบเองและผู้ตรวจสอบที่มีความเชี่ยวชาญในการสร้างข้อสอบเพื่อตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยงตรงตามเนื้อหา

2.2.5 นำแบบทดสอบไปทดลองวิเคราะห์คุณภาพวิเคราะห์ข้อสอบเพื่อตรวจสอบคุณภาพของข้อทดสอบเป็นรายข้อในด้านความยากง่าย (p) และอำนาจจำแนก (r) เพื่อคัดเลือกข้อทดสอบที่มีความยากง่ายพอเหมาะและมีอำนาจจำแนกสูงไว้และปรับปรุงข้อทดสอบที่ไม่เหมาะสม

2.2.6 นำแบบทดสอบไปใช้จริง

ขั้นตอนการพัฒนาแบบทดสอบความสามารถทางการคิดสามารถสรุปเป็นแผนผังได้ดัง
ภาพประกอบ 3

ภาพประกอบ 3 ขั้นตอนการพัฒนาแบบทดสอบความสามารถทางการคิด

ที่มา: กระทรวงศึกษาธิการ (2549: 31) อ้างอิงจาก ทวีศักดิ์ จินดาบุรุษ (2557: 49)

2.3 การเขียนข้อคำถามแบบทดสอบการคิดวิเคราะห์

แนวทางการเขียนข้อคำถามแบบทดสอบการคิดวิเคราะห์โดยพิจารณาจากขอบเขตการคิดวิเคราะห์ของ บลูม (Bloom) ที่ได้กำหนดไว้ 3 ประเภท มีรายละเอียดดังนี้

2.3.1 การวิเคราะห์ความสำคัญหรือเนื้อหาของสิ่งต่าง ๆ (Analysis of Element) เป็นความสามารถในการแยกแยะได้ว่าสิ่งใดจำเป็น สิ่งใดสำคัญ สิ่งใดมีบทบาทมากที่สุด

2.3.2 การคิดวิเคราะห์ความสัมพันธ์ (Analysis of Relationship) เป็นการค้นหาความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ มีอะไรสัมพันธ์กัน สัมพันธ์เชื่อมโยงกันอย่างไร สัมพันธ์กันมากน้อยเพียงใด สอดคล้องหรือขัดแย้งกัน

2.3.3 การคิดวิเคราะห์หลักการ (Analysis of Organizational Principles) หมายถึง การค้นหาโครงสร้างของระบบ เรื่องราว สิ่งของ การทำงานต่าง ๆ ว่าสิ่งเหล่านั้นดำรงอยู่ในสภาพเช่นนั้นได้เนื่องจากอะไร มีอะไรเป็นแกนหลัก มีหลักการอย่างไร ในการวิเคราะห์หลักการนี้ผู้คิดจะต้องมีความรู้ ความสามารถในการคิดวิเคราะห์องค์ประกอบและวิเคราะห์ความสัมพันธ์ก่อนจึงจะสามารถสรุปหลักการได้ การวิเคราะห์หลักการสามารถทำได้หลายวิธี

2.4 ประเมินจากแบบทดสอบมาตรฐาน

ตัวอย่างแบบทดสอบมาตรฐานที่นักเรียนไทยทำการทดสอบ เช่น การทดสอบ PISA ซึ่งการประเมินผลแต่ละครั้ง เด็กไทยได้คะแนนต่ำเป็นเพราะว่า เด็กไทยไม่ได้รับการฝึกให้คิดตอบคำถามที่ต้องใช้ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ที่มีความซับซ้อนมาก

3. ประเมินการคิดวิเคราะห์จากการบูรณาการตัวชี้วัดของการคิดวิเคราะห์ร่วมกับการประเมินผลวิชาอื่น สามารถประเมินการคิดเข้าไปในการประเมินแต่ละวิชาได้โดยไม่ต้องแยกการประเมินการคิดวิเคราะห์ออกเฉพาะและเป็นการสอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการคิดเข้ากับวิชาต่าง ๆ หรือกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่เรียน ลักษณะเครื่องมือประเมินต้องมีตัวชี้วัดหรือวัตถุประสงค์การประเมินพฤติกรรมด้านการคิดวิเคราะห์อยู่ในวัตถุประสงค์ของแต่ละวิชาด้วย

จากการการวัดและการประเมินความสามารถทางการคิดข้างต้นนั้น สามารถสรุปได้ว่า การคิดวิเคราะห์ มีการใช้เครื่องมือเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ ซึ่งสรุปได้เป็น 2 แนวทาง คือ การวัดและประเมินความสามารถทางการคิดอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ

การวัดและประเมินความสามารถทางการคิดอย่างเป็นทางการ ได้แก่

1. การใช้แบบทดสอบมาตรฐานจากผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งมีทั้งแบบอัตโนมัติและแบบปรนัยหลายตัวเลือก ครูจะนำมาพิจารณาใช้กับนักเรียนนั้น ควรคำนึงถึงบริบทของนักเรียนเป็นสำคัญ เนื่องจากแบบทดสอบดังกล่าวมีการกำหนดเกณฑ์อายุของผู้ทดสอบไว้ด้วย

2. แบบทดสอบเพื่อวัดความสามารถในการคิดที่ครูสร้างขึ้น เป็นแบบทดสอบที่ครูผู้สอนสร้างขึ้นเพื่อนำมาวัดนักเรียนได้สอดคล้องตรงตามเป้าหมายที่ครูต้องการ โดยกำหนดเป้าหมายและขอบเขตของการวัดไว้อย่างชัดเจน

การวัดและประเมินความสามารถทางการคิดอย่างไม่เป็นทางการ ได้แก่

1. การสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนโดยตรง คือการสังเกตพฤติกรรมนักเรียนขณะกำลังเรียนรู้และทำกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งด้านการทำงาน การตอบคำถาม ซึ่งเป็นการประเมินที่ครูสามารถกระทำได้ตลอดเวลา โดยไม่ขัดต่อกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียน

2. การสัมภาษณ์ พูดคุย ชักถาม เป็นแนวทางการประเมินที่ครูและนักเรียนมีปฏิสัมพันธ์กันโดยตรง ครูใช้คำถามง่าย ๆ ไม่ซับซ้อน ในการสอบถาม เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนได้อภิปราย พูดคุย ถึงสิ่งที่นักเรียนเข้าใจหรือไม่เข้าใจได้

3. บันทึกจากผู้เกี่ยวข้อง แนวทางการวัดและประเมินจากผู้เกี่ยวข้องเป็นอีกวิธีที่สามารถประเมินนักเรียนได้รอบด้าน ทำให้ครูทราบเกี่ยวกับพฤติกรรมด้านต่าง ๆ ของนักเรียนมากขึ้น ข้อมูลที่ได้นั้นจะนำไปสู่การพัฒนาการเรียนรู้อันได้มากยิ่งขึ้น

4. การประเมินตนเอง เป็นการประเมินเพื่อให้นักเรียนพิจารณาไตร่ตรอง แสดงความคิดเห็น ความรู้ความเข้าใจที่มีอยู่ อาจใช้วิธีการให้นักเรียนประเมินจากภาระงานที่ได้รับมอบหมายของตน พิจารณาถึงสิ่งที่ควรปรับปรุงหรือแนวทางการพัฒนาผลงาน เพื่อให้ชิ้นงานนั้น ๆ ประสบความสำเร็จมากขึ้นยิ่งขึ้นในอนาคต

5. ภาระงานที่รับผิดชอบ โดยการประเมินนักเรียนจากชิ้นงานที่นักเรียนได้สร้างสรรค์ขึ้น หลากหลายรูปแบบ เช่น การจัดกิจกรรม การนำเสนอผลงาน แฟ้มสะสมงาน เป็นต้น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการคิดวิเคราะห์

งานวิจัยในประเทศ

รัชยา ยศบุตร (2554: 126-127) ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษา และความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนด้วยการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีวิจัย และรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนที่ใช้กระบวนการกลุ่ม จุดมุ่งหมายสำหรับงานวิจัยครั้งนี้ คือ ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษาและความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนด้วยรูปแบบการวัดการเรียนรู้ด้วยวิธีวิจัยและรูปแบบการเรียนรู้แบบสืบสวนที่ใช้กระบวนการกลุ่ม เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย คือ สารระเหยในอากาศที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม กลุ่มตัวอย่างจำนวน 2 ห้องเรียน โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า สมุทรปราการ จำนวนนักเรียนทั้งหมด 90 คนแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลองที่ 1 เรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีวิจัย กลุ่มทดลองที่ 2 เรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวน ระยะเวลาทำการทดลองกลุ่มละ 16 ชั่วโมง ใช้แผนการวิจัย Randomized Control Group Pretest-Posttest Design วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ t-test ผลการวิจัยพบว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้ทั้ง 2 วิธี มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 นักเรียนที่ได้รับจากการจัดการเรียนรู้ทั้ง 2 วิธี มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 นักเรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนทั้ง 2 กลุ่ม มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สมกมล กาญจนพิบูลย์ (2554: 102-105) ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษาและความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยการสอนตามแนวคอนสตรัคติวิซึ่มกับการสอนแบบสืบสวนสอบสวนเป็นกลุ่ม จุดมุ่งหมายเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษาและความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการสอนตามแนวคอนสตรัคติวิซึ่มกับการสอนแบบสืบสวนสอบสวนเป็นกลุ่ม เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย คือ

สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดนวลนรดิศ จำนวน 100 คน โดยใช้การสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) กลุ่มทดลองที่ 1 ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิซึ่ม และกลุ่มทดลองที่ 2 ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบสวนสอบสวนเป็นกลุ่ม ดำเนินการทดลองด้วยรูปแบบการวิจัยแบบ Randomized Group Pretest-Posttest Design วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ t-test เครื่องมือในการวิจัย คือ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษาและแบบทดสอบความสามารถในการวิเคราะห์ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนสังคมศึกษาโดยการสอนทั้ง 2 รูปแบบมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษาแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติและมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นักเรียนที่เรียนสังคมศึกษาโดยการสอนตามแนวคอนสตรัคติวิซึ่มกับการสอนแบบสืบสวนสอบสวนเป็นกลุ่มมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และนักเรียนที่เรียนสังคมศึกษาโดยการสอนทั้ง 2 รูปแบบมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อรุณ เชื้อสีดา (2555: 133-135) ศึกษาการพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระภูมิศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้แผนผังมโนทัศน์ (Concept Mapping) จุดประสงค์การวิจัย เพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สาระภูมิศาสตร์โดยใช้แผนผังมโนทัศน์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านหนองหัวช้างตอนพื้นที่อำเภอแม่จัน จังหวัดขอนแก่น กลุ่มเป้าหมาย คือนักเรียนจำนวน 16 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ 1) แผนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระภูมิศาสตร์ โดยใช้เทคนิคแผนผังมโนทัศน์ จำนวน 14 แผนการเรียนรู้ 2) เครื่องมือที่ใช้สะท้อนผล ได้แก่ แบบบันทึกประจำวันของครู แบบสังเกตพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้โดยผู้ช่วยวิจัย แบบสัมภาษณ์นักเรียน แบบทดสอบท้ายวงจร และ 3) เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผล ได้แก่ แบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ซึ่งมีความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.20-0.73 ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.25-0.75 ค่าความเชื่อมั่น 0.86 และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งมีค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.26-0.73 ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.25-0.75 ค่าความเชื่อมั่น 0.84 การวิเคราะห์ข้อมูล นำข้อมูลเชิงปริมาณโดยหาค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และข้อมูลเชิงคุณภาพมาวิเคราะห์เนื้อหา สรุปและรายงานผล ผลการวิจัยพบว่า 1) นักเรียนร้อยละ 81.25 มีความสามารถด้านการวิเคราะห์ในสาระภูมิศาสตร์ โดยใช้แผนผังมโนทัศน์ (Concept Mapping) ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร้อยละ 70 และมีคะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 79.06 ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร้อยละ 70 2) นักเรียนร้อยละ 81.25 มีผลสัมฤทธิ์ในสาระภูมิศาสตร์ โดยใช้แผนผังมโนทัศน์ (Concept Mapping) ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร้อยละ 70 และมีคะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 78.75 ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร้อยละ 70

ชุตินา วงษ์พระลับ (2556: 77-84) ศึกษาผลการใช้แบบฝึกการคิด วิเคราะห์ Graphic Organizers ที่มีผลต่อความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยของแก่น (มอดินแดง) จุดประสงค์การวิจัย คือ 1) สร้างและหา

ประสิทธิภาพของแบบฝึก การคิดวิเคราะห์โดยใช้เทคนิค Graphic Organizers 2) ศึกษาผลการใช้แบบฝึกการคิดวิเคราะห์ด้วยเทคนิค Graphic Organizers ที่มีต่อความสามารถในการคิด วิเคราะห์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น (มอดินแดง) 3) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่ใช้แบบฝึก การคิดวิเคราะห์โดยใช้เทคนิค Graphic Organizers ประชากร คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 2 ห้องเรียน รวม 74 คน โดยมีการจัดชั้นความสามารถของนักเรียน กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/2 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น (มอดินแดง) จำนวน 36 คน ได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster sampling) ระยะเวลาในการทดลอง จำนวน 16 ชั่วโมง ด้วยรูปแบบวิจัย แบบ Pre-Experimental Designs โดยใช้แบบแผนการวิจัยแบบกลุ่มตัวอย่างเดียว มีการทดสอบก่อนและหลังการทดลอง (One-group Pretest-Posttest Design) การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการใช้ทดสอบก่อนและภายหลังการใช้แบบฝึกการคิดวิเคราะห์ ด้วยแบบทดสอบการคิดวิเคราะห์ และมีการประเมินความพึงพอใจของการใช้แบบฝึกการคิดวิเคราะห์ ภายหลังการใช้แบบฝึกการคิดวิเคราะห์ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา โดยหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ร้อยละ แจกแจงความถี่ และมีการทดสอบค่าที่ T-Test Dependent ผลการวิจัยพบว่า 1) ค่าประสิทธิภาพของแบบฝึกการคิด วิเคราะห์ เท่ากับ 78.05/75.83 ซึ่งผ่านตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้คือไม่ต่ำกว่า 75/75 และมีค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ .050 2) คะแนนเฉลี่ยการคิดวิเคราะห์ทั้ง 3 ด้าน ของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน 3) ความพึงพอใจของนักเรียนที่ใช้แบบฝึก การคิดวิเคราะห์ โดยใช้เทคนิค Graphic Organizers มีคะแนนเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.07$, $SD = 0.71$)

ยุพาภรณ์ หาญเยี่ยม (2556: 89-91) ศึกษาการพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา ส31102 ภูมิศาสตร์ โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนภักดีชุมพลวิทยา อำเภอภักดีชุมพล จังหวัดชัยภูมิ จุดประสงค์ของการวิจัย 1) เพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน โดยให้นักเรียน ร้อยละ 70 ของนักเรียนทั้งหมด มีคะแนนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม 2) เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา ส31102 ภูมิศาสตร์ ของนักเรียน ให้นักเรียนร้อยละ 70 ของนักเรียนทั้งหมด มีคะแนนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม กลุ่มเป้าหมาย จำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 38 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง การวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ 1) แผนการจัดการเรียนรู้รายวิชา ส 31102 ภูมิศาสตร์ จำนวน 9 แผน ใช้เวลา 9 ชั่วโมง 2) เครื่องมือที่ใช้สะท้อนผลการปฏิบัติ ดังนี้ แบบบันทึก การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน แบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ แบบสัมภาษณ์ความเห็นของนักเรียน แบบทดสอบท้ายวงจรปฏิบัติ แบบฝึกความสามารถในการคิดวิเคราะห์ 3) แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนร้อยละ 78.95 ของนักเรียนทั้งหมดมีคะแนนความสามารถในการคิดวิเคราะห์เป็นร้อยละ 85.05 ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ มีคะแนนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม และ

นักเรียนร้อยละ 86.84 ของนักเรียนทั้งหมดมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคิดเป็นร้อยละ 75.00 ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ มีคะแนนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม

สรุปงานวิจัยในประเทศที่เกี่ยวข้องกับการคิดวิเคราะห์ พบว่า การจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม มีการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อให้เกิดการคิดวิเคราะห์หลากหลายรูปแบบและเทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้ ทั้งนี้ เนื้อหาที่นำมาใช้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อให้เกิดการคิดวิเคราะห์ก็สามารถนำมาใช้ได้สาระต่างๆ ซึ่งการวัดและการประเมินสามารถทำได้หลายวิธี ขึ้นอยู่กับครูผู้สอนจะพิจารณาเพื่อนำมาใช้ ดังนั้น เพื่อให้ นักเรียนสามารถคิดวิเคราะห์ได้ ครูจึงควรนำรูปแบบและเทคนิคการจัดการเรียนรู้มาใช้อย่างหลากหลายมากขึ้น เพื่อให้สามารถพัฒนานักเรียนให้สามารถคิดได้ วิเคราะห์เป็น และเมื่อใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่มากขึ้น ครูจึงควรใช้รูปแบบการวัดและประเมินผลนักเรียน หลายๆ วิธีด้วยเช่นกัน

งานวิจัยต่างประเทศ

แซมส์ (Sams. 2003: ออนไลน์) ศึกษาวิธีการสอนไวยากรณ์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 เพื่อเชื่อมโยงไปยังการเขียนและสามารถให้นักเรียนฝึกการเขียนอธิบายได้จากการวิเคราะห์ประโยคโดยใช้กระบวนการตั้งคำถามเพื่อเชื่อมโยงไปยังการคิดของนักเรียน เพื่อแสดงความสัมพันธ์ส่วนต่างๆ ของประโยค จากผลการทดลอง พบว่า การสอนด้วยวิธีสอนไวยากรณ์นักเรียนเพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์เพิ่มมากขึ้น และนอกจากนี้ นักเรียนสามารถเขียนอธิบายขั้นตอนผังกราฟิกได้ เนื่องจากผังกราฟิกสามารถทำให้นักเรียนเกิดความเข้าใจในเนื้อหาเพิ่มมากขึ้น และทำให้สามารถเข้าใจถึงความเชื่อมโยงระหว่างประเด็นหลักและประเด็นย่อยในประโยคได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ซึ่งทำให้นักเรียนสามารถขยายประโยคและเชื่อมความคิดจากประโยคหลักเข้ากับประโยคย่อยได้

เฉินเหยา (Chen-yao. 2014: 26-36) ศึกษาการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างการคิดวิเคราะห์และคิดสร้างสรรค์ของความสัมพันธ์ของบุคลิกภาพจากปัจจัย 5 ประการ ทำการศึกษาจากการใช้แบบทดสอบเปรียบเทียบการคิดวิเคราะห์และคิดสร้างสรรค์ การศึกษาวิจัยครั้งนี้ศึกษาเกี่ยวกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในประเทศไต้หวัน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ ข้อสอบที่มาตรฐานและข้อสอบที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นเอง ซึ่งเป็นข้อสอบแบบปรนัยหลายตัวเลือกและข้อสอบแบบอัตนัย ผลการวิจัยพบว่า การคิดวิเคราะห์และความคิดสร้างสรรค์กับความสัมพันธ์ของบุคลิกภาพมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญจากการทดสอบแบบปรนัยหลายตัวเลือก และการทดสอบด้วยข้อสอบอัตนัยเพื่อทดสอบเปรียบเทียบในรูปแบบของการประโยคคำอุปมาสามารถทำนายอิสระความคิดสร้างสรรค์ในการคิดวิเคราะห์และการคาดการณ์อย่างเป็นอิสระการคิดวิเคราะห์ของความคิดสร้างสรรค์ ผลการวิจัยพบว่า การที่นักเรียนจะทำข้อสอบอัตนัยได้ดีนั้นขึ้นอยู่กับ การเปิดรับประสบการณ์ใหม่ การคิดวิเคราะห์และความคิดสร้างสรรค์

ฮานานและคลิฟตัน (Hanan and Clifton. 2016: 75-76) ศึกษาเกี่ยวกับการเสริมสร้างทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและทักษะการคิดวิเคราะห์ในระดับอุดมศึกษาในประเทศกำลังพัฒนากรณีศึกษามหาวิทยาลัยของอังกฤษในดูไบ ทำการวิจัยโดยใช้กลุ่มตัวอย่างคือนักศึกษา 3 คณะที่แตกต่างกัน ในระดับปริญญาโทครอบคลุมทุกสาขาวิชา ซึ่งใช้แบบทดสอบที่มีมาตรฐานสากล โดยการทดลองใช้ทั้งหมด 6 หลักสูตรด้วยการสำรวจและการสัมภาษณ์นักศึกษา สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์สมมติฐานคือ t-test ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาที่ได้รับการสอนครบทั้ง 6 หลักสูตร มีทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและทักษะการคิดวิเคราะห์ที่สูงขึ้น

จากงานวิจัยต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการคิดวิเคราะห์สามารถสรุปได้ว่าการคิดวิเคราะห์สามารถจัดการเรียนรู้ได้กับผู้เรียนได้ทุกช่วงวัย ทุกสาระการเรียนรู้ขึ้นอยู่กับครูผู้สอนในการออกแบบการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านการวัดและประเมินผลสามารถใช้ข้อสอบมาตรฐานหรือข้อสอบที่ครูสร้างขึ้นเองได้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพการจัดการเรียนรู้

ปลินทร เพ็ชรฤทธิ์ (2550: 113-130) ศึกษาสภาพปัญหาการจัดการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีให้แก่นักเรียนมัธยมศึกษาของครูสังคมศึกษา จุดประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาสภาพการจัดการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี ตามการรับรู้ของครูสังคมศึกษาที่มีประสบการณ์การสอนแตกต่างกัน 2) เพื่อศึกษาปัญหาการจัดการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี ตามการรับรู้ของครูสังคมศึกษาที่มีประสบการณ์สอนต่างกัน โดยแบ่งครูเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มครูสังคมศึกษาที่มีประสบการณ์การสอนน้อยกว่าหรือเท่ากับ 30 ปี และกลุ่มครูสังคมศึกษาที่มีประสบการณ์สอนมากกว่า 30 ปี กลุ่มตัวอย่างคือครูสังคมศึกษา 219 คน จากโรงเรียนมัธยมศึกษา 27 โรงเรียนในจังหวัดสงขลา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถามจำนวน 1 ชุด ซึ่งทำการวิเคราะห์ของมูลโดยการหาค่าเฉลี่ยเลขคณิต (\bar{x}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)

1. สภาพการจัดการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณลักษณะและความเป็นพลเมืองดี

1.1 การจัดเนื้อหาในหลักสูตร ครูสังคมศึกษาทั้ง 2 กลุ่ม เน้นการใช้เฉพาะเนื้อหาในสาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคมในการสอน และการจัดหน่วยบูรณาการเนื้อหาความเป็นพลเมืองดีกับสาระศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม

1.2 การจัดการจัดการเรียนการสอน ในการจัดการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียน การจัดการกิจกรรมเสริมหลักสูตร การจัดการกิจกรรมร่วมกับชุมชน ครูสังคมศึกษาทั้ง 2 กลุ่มมีการจัดการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีในด้านทักษะพื้นฐานน้อยกว่าด้านอื่น ๆ

1.3 การใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ ครูสังคมศึกษาทั้ง 2 กลุ่ม เน้นการใช้ข่าวและบทความที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาในบทเรียน และแหล่งการเรียนรู้ในชุมชนเป็นสื่อและแหล่งการเรียนรู้

1.4 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ครูสังคมศึกษาทั้ง 2 กลุ่ม เน้นการวัดและประเมินผลควบคู่ไปกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ใช้วิธีการประเมินจากการทดสอบและการสังเกตพฤติกรรมการทำงาน ใช้แบบทดสอบ แบบฝึกหัด และแบบสังเกตเป็นเครื่องมือ และประเมินผลโดยครูผู้สอนเป็นผู้ประเมินเพียงผู้เดียว

2. ปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี

2.1 ด้านนักเรียน ครูสังคมศึกษาที่มีประสบการณ์การสอนน้อยกว่าหรือเทียบเท่ากับ 30 ปี เห็นว่าทักษะการเรียนเป็นปัญหาค่อนข้างมาก ส่วนครูสังคมศึกษาที่มีประสบการณ์การสอนมากกว่า 30 ปี เห็นว่าเป็นปัญหาค่อนข้างน้อย

2.2 ด้านครู ครูสังคมศึกษาทั้ง 2 กลุ่ม เห็นว่าปัญหาความรู้ในการจัดเนื้อหา ปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ปัญหาการใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ ปัญหาการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ เป็นปัญหาค่อนข้างน้อย

อรรถกร เกสรแก้ว (2550: 94-98) ทำการวิจัยสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาในโครงการการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการเป็นภาษาอังกฤษ: กรณีศึกษาโรงเรียนขอนแก่นวิทยายน ซึ่งงานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ในโครงการการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการเป็นภาษาอังกฤษ (English program-EP) ของโรงเรียนขอนแก่นวิทยายน

ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ครูสอนวิชาสังคมศึกษาในโครงการ EP ประธานโครงการ EP นักเรียนในโครงการ EP ผู้อำนวยการโรงเรียน ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาและประธานคณะกรรมการบริหารโครงการ EP

เครื่องมือที่ใช้ทำการวิจัย มี 2 ชนิด ได้แก่ แบบสัมภาษณ์และแบบสังเกตการณ์

ผลการวิจัย พบว่า โครงการ EP โรงเรียนขอนแก่นวิทยายน เป็นโครงการนำร่องของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพิ่งเปิดดำเนินงานมาได้เพียง 4 ปี ปัจจุบันมีการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับ ม.1 ถึง ม.4 จากการศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาในโครงการ EP พบว่า

1. ด้านครูผู้สอน

1.1 สภาพที่เป็นจริง ไม่มีครูท่านใดสำเร็จการศึกษาด้านสังคมศึกษาโดยตรง และยังมีประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาน้อย ครูชาวไทยไม่ต้องใช้ภาษาอังกฤษในการสอน ครู 2 ใน 3 ไม่มีวุฒิปริญญาตรีทางการศึกษา ครูชาวต่างชาติไม่ได้รับการอบรมด้านหลักสูตรและวัฒนธรรมไทย และครูทุกท่านไม่เคยมีโอกาสดูงานหรือศึกษาดูงานเกี่ยวกับวิชาสังคมศึกษา 1 ใน 3 ของครูยังมีบุคลิกภาพไม่เป็นแบบอย่างที่ดีของนักเรียน

1.2 สภาพปัญหา ครูไม่มีประสบการณ์และความรู้พื้นฐานทางด้านหลักสูตรและการสอนสังคมศึกษามาก่อน 1 ใน 3 ยังไม่เข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมและประเพณีปฏิบัติของครูไทย

2. ด้านหลักสูตร

2.1 สภาพที่เป็นจริง โครงการยึดถือตามหลักสูตรกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม พ.ศ. 2544 เป็นหลัก ครูรับผิดชอบหลักสูตรตามสาระที่ได้รับมอบหมายให้สอน และยังไม่เคยผ่านการอบรมความรู้เกี่ยวกับการใช้หลักสูตรโดยตรง

2.2 สภาพปัญหา ครูยังไม่สามารถกำหนดรายละเอียดของเนื้อหาสาระและกิจกรรมในการสอนเรื่องเดียวกัน สำหรับระดับชั้นที่แตกต่างกัน

3. ด้านการจัดการเรียนการสอน

3.1 สภาพที่เป็นจริง ในสาระเกี่ยวข้องกับความเป็นไทยใช้ภาษาไทยในการเรียนการสอน นอกเหนือจากนั้นจะใช้ภาษาอังกฤษ ครุนิยมใช้วิธีการสอนที่เน้นครูเป็นศูนย์กลางการสื่อสารระหว่างครูกับนักเรียนส่วนใหญ่ใช้ภาษาไทย ยกเว้นครูชาวต่างประเทศ เวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเท่ากับหลักสูตรปกติ สำหรับการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ระหว่างครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษาในโครงการ EP กับครูสอนวิชาสังคมศึกษาในหลักสูตรปกติยังไม่มี

3.2 สภาพปัญหา ครูยังไม่สามารถนำเอาเทคนิควิธีการสอนที่เสนอแนะไว้ในคู่มือการสอนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมมาใช้ การสอนส่วนใหญ่ยังเป็นการบรรยาย

4. ด้านการใช้สื่อการสอน

4.1 สภาพที่เป็นจริง โครงการมีสื่อการสอนประเภทวัสดุอุปกรณ์ทั่วไป ๆ ทันสมัยเพียบพร้อม แต่สื่อการสอนที่เกี่ยวข้องวิชาสังคมศึกษาในหลักสูตร EP โดยตรงมีน้อย เนื่องจากขาดแคลนแบบเรียนสำเร็จรูปที่เป็นภาษาอังกฤษ สื่อการสอนที่ครูใช้ส่วนใหญ่เป็นประเภทเอกสารที่ครูสร้างขึ้นเอง วิธีการเลือกใช้สื่อของครู ใช้วิธีการดูเนื้อหาที่จะสอนเป็นหลัก

4.2 สภาพปัญหา ยังขาดแคลนสื่อการสอนเฉพาะของกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ครูยังไม่สามารถใช้สื่อทันสมัยที่มีอยู่มาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ได้มากเท่าที่ควร

5. ด้านการวัดและประเมินผล

5.1 สภาพที่เป็นจริง ครูเน้นการประเมินด้านความรู้ มีการประเมินทักษะการใช้ภาษาอังกฤษและนำมาคิดคะแนนรวมกับคะแนนผลสัมฤทธิ์ของกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม วิธีการประเมินที่ครูใช้ยังไม่รัดกุม

5.2 สภาพปัญหา มีวิธีการประเมินยังไม่รัดกุม ผลการประเมินไม่เป็นดัชนีชี้วัดผลการเรียนที่แท้จริงได้

6. ด้านงบประมาณ

6.1 สภาพที่เป็นจริง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาขึ้นอยู่กับงบประมาณโครงการ ที่มีรายได้หลักจากการเก็บค่าบำรุงการศึกษานักเรียน

6.2 สภาพปัญหา ไม่มีปัญหาด้านงบประมาณ

7. ด้านการวัดและประเมินผล

7.1 สภาพที่เป็นจริง มีการจัดสรรจำนวนครูผู้สอนที่พอเพียง ส่วนการจัดให้มีการความสัมพันธ์กับหลักสูตรปกตินั้น พบว่ายังไม่มี

7.2 สภาพปัญหา ไม่มีการจัดให้ครูผู้สอนมีความสัมพันธ์กันหลักสูตรปรกติ

8. ด้านอาคารสถานที่

8.1 สภาพที่เป็นจริง อาคารสถานที่และวัสดุอุปกรณ์ภายในห้องเรียนมีสภาพที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาเป็นภาษาอังกฤษอย่างมาก อุปกรณ์อำนวยความสะดวกภายในห้องเรียนมีเพียงพอ แต่มีการนำมาใช้ประโยชน์ในวิชาสังคมศึกษาน้อย ที่ตั้งของโครงการที่เอื้ออำนวยต่อการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษา นอกจากนี้พบว่าไม่มีการใช้ห้องเรียน ห้องสมุด หรือวัสดุอุปกรณ์ร่วมกันระหว่างหลักสูตร EP กับหลักสูตรปรกติ

8.2 สภาพปัญหา 1 ใน 3 ของครูไม่มีโต๊ะทำงานประจำ ห้องสมุดมีการใช้ร่วมกันหลายวัตถุประสงค์และมีหนังสือที่เกี่ยวข้องกับสังคมศึกษาเป็นภาษาอังกฤษน้อย การใช้ประโยชน์ร่วมกันกับหลักสูตรปรกติยังน้อยอยู่

9. ด้านการสนับสนุนจากภายนอก

9.1 สภาพที่เป็นจริง การสนับสนุนจากภายนอกเป็นสิ่งสำคัญที่มีผลต่อการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษา ส่วนการขอรับการสนับสนุนจากภายนอกด้านวิชาการไม่มี

9.2 สภาพปัญหา การขอรับการสนับสนุนด้านความรู้จากผู้รู้ในชุมชนยังไม่มีทำให้เสียโอกาสที่จะนำทรัพยากรที่มีค่าโดยรอบมาใช้ให้เกิดประโยชน์แก่นักเรียน

ยุพิน พันธุ์ดิษฐ์ (2554: 116-118) ศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดขอนแก่น วัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดขอนแก่น และเปรียบเทียบสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดขอนแก่น กลุ่มตัวอย่างคือ ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดขอนแก่น ซึ่งเป็นโรงเรียนต้นแบบและโรงเรียนที่มีความพร้อมการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ปีการศึกษา 2552 จำนวน 160 คน โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.95 การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เปรียบเทียบความแตกต่างของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สถิติทดสอบ One-way ANOVA ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการจัดการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของครูกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดขอนแก่น พบว่า ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่

ระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.77$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ($\bar{x} = 3.94$) ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน ($\bar{x} = 3.73$) ด้านการวัดและประเมินผล ($\bar{x} = 3.74$) ส่วนด้านการใช้หลักสูตร มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.36$)

2. ปัญหาการจัดการเรียนการสอน พบว่า ในภาพรวมมีปัญหาอยู่ระดับ ปานกลาง ($\bar{x} = 3.26$) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน ($\bar{x} = 3.44$) ด้านการวัดและประเมินผล ($\bar{x} = 3.24$) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ($\bar{x} = 3.16$) และด้านการใช้หลักสูตร ($\bar{x} = 3.14$)

3. ผลการเปรียบเทียบสภาพการจัดการเรียนการสอน พบว่า ด้านการใช้หลักสูตร ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการใช้สื่อการสอน และด้านการวัดและประเมินผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ธัญภา ธิติชนานนท์ (2556: 95-99) ศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอน นักศึกษาพิการทางการมองเห็นมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช วัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนและอุปสรรคการจัดการเรียนการสอนนักศึกษาพิการทางการมองเห็นมหาวิทยาลัยสุโขทัย-ธรรมมาธิราช ประกอบด้วย ด้านวัสดุการศึกษาที่ส่งให้ทางไปรษณีย์ ด้านการสอนเสริม ด้านวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ ด้านการบริการของมหาวิทยาลัยและด้านการสอบ ประชากรเป้าหมาย คือนักศึกษาพิการทางการมองเห็น ระดับปริญญาตรีที่ลงทะเบียนเรียนในปีการศึกษา 2553 จำนวน 40 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลโดย การหาความถี่ ค่าร้อยละและการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า 1) จากการศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอน นักศึกษาพิการทางการมองเห็นของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช 5 ด้าน คือ ด้านวัสดุการศึกษาที่ส่งให้ทางไปรษณีย์ ด้านการสอนเสริมด้านวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ ด้านการบริการของมหาวิทยาลัยและด้านการสอบ เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน ด้านวัสดุการศึกษาที่ส่งให้ทางไปรษณีย์ ได้แก่ เอกสารการสอนประจำชั้วติวิชา ซีดีเสียงประจำชั้วติวิชา สรุปว่าผลการวิจัยผ่านเกณฑ์ที่กำหนดร้อยละ 70 ส่วนด้านการสอนเสริมด้านวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ ด้านการบริการของมหาวิทยาลัยและด้านการสอบ อยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 2) จากการศึกษาปัญหาการจัดการเรียนการสอนนักศึกษาพิการทางการมองเห็นของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช 5 ด้าน คือ ด้านวัสดุการศึกษาที่ส่งให้ทางไปรษณีย์ ด้านการสอนเสริมด้านวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ ด้านการบริการของมหาวิทยาลัยและด้านการสอบโดยรวมผลการวิจัยอยู่ในระดับน้อยและน้อยที่สุด

พระพิศาล ปภัสสร (อนันต์ย์) (2556: 104-114) ศึกษาสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้อบรมศึกษาทุกระดับชั้น อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์ วัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้อบรมศึกษาทุกระดับชั้น 2) ศึกษาเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้อบรมศึกษาทุกระดับชั้น โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล 3) ศึกษาปัญหาอุปสรรคและนำเสนอแนวทางการปรับปรุงแก้ไขสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้อบรมศึกษาทุกระดับชั้น กลุ่มตัวอย่าง คือนักเรียนที่กำลังเรียนธรรมศึกษาทุกระดับชั้น อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์ ประจำปี

การศึกษา 2555 จำนวน 462 คน ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เก็บรวบรวมข้อมูล เครื่องมือ คือ แบบสอบถาม(Questionnaire) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การเปรียบเทียบโดยการทดสอบสมมติฐาน โดย การทดสอบค่าที (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way ANOVA) หากพบว่ามี ความแตกต่างกันจึงทำการเปรียบเทียบรายคู่โดยมีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD) และสรุปข้อเสนอแนะแนวทางการปรับปรุงแก้ไขการจัดการเรียนรู้โดยการ สังเคราะห์ข้อมูลที่ได้ ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้ ธรรมชาติศึกษาทุกระดับชั้น โดยภาพรวม มีสภาพปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.41$) เมื่อพิจารณา รายละเอียดแต่ละด้านพบว่า มีสภาพปัญหาอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ($\bar{x} = 3.57$) ส่วนด้านที่เหลือมีสภาพปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้น นักเรียนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพปัญหา โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งตรง ตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่านักเรียนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้ธรรมชาติ ศึกษาทุกระดับชั้น โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกันจึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ และนักเรียนที่มี ระดับชั้นธรรมชาติศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้ธรรมชาติศึกษาทุกระดับชั้น โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสามารถสรุปได้ว่า สภาพการจัดการเรียนรู้ในวิชาสังคมศึกษายังมี ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการเรียนรู้หลายด้าน อาทิ เช่น ด้านการจัดเนื้อหาในหลักสูตร ด้าน กิจกรรมการเรียนรู้ ด้านการใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ ด้านการวัดและประเมินผล ด้านงบประมาณ นอกจากนี้ยังมีปัจจัยอื่นที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับครูผู้สอน คือ ประสบการณ์การจัดการเรียนรู้ของครู ครูขาดความเข้าใจในเนื้อหา ครูจบไม่ตรงสาขา และระดับการศึกษาของครู จากงานวิจัยข้างต้นทำให้ทราบว่าขนาดของโรงเรียนมีผลต่อสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้ด้วย

ดังนั้น จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องผู้วิจัยจึงทำการศึกษาสภาพปัญหาและ แนวทางการจัดการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ ตามทักษะศรระดับ มัธยมศึกษา จำแนกการศึกษาออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ ด้านหลักสูตรและเนื้อหา ด้านการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ ด้านสื่อการเรียนรู้ ด้านบรรยากาศการจัดการเรียนรู้ และด้านการวัดและประเมินผล

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การศึกษาการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาในสาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ ตามทักษะศรระดับมัธยมศึกษา เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ (Survey Research) ผู้วิจัยได้ดำเนินการขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งมีทั้งหมด 15 เขต มี 933 โรงเรียน รวมประชากรทั้งสิ้น 4,702 คน ดังนี้

ตาราง 4 ประชากร จำแนกตามสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ลำดับ	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	จำนวน (จังหวัด)	รายละเอียดพื้นที่การศึกษา
1	เขต 19	2	เลยและหนองบัวลำภู
2	เขต 20	1	อุดรธานี
3	เขต 21	2	หนองคายและบึงกาฬ
4	เขต 22	2	นครพนมและมุกดาหาร
5	เขต 23	1	สกลนคร
6	เขต 24	1	กาฬสินธุ์
7	เขต 25	1	ขอนแก่น

ตาราง 4 (ต่อ)

ลำดับ	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	จำนวน (จังหวัด)	รายละเอียดพื้นที่การศึกษา
8	เขต 26	1	มหาสารคาม
9	เขต 27	1	ร้อยเอ็ด
10	เขต 28	2	ศรีสะเกษและยโสธร
11	เขต 29	2	อุบลราชธานีและอำนาจเจริญ
12	เขต 30	1	ชัยภูมิ
13	เขต 31	1	นครราชสีมา
14	เขต 32	1	บุรีรัมย์
15	เขต 33	1	สุรินทร์
รวม	15		20

ที่มา: ข้อมูลอ้างอิง ณ วันที่ 18 สิงหาคม 2553 จาก ราชกิจจานุเบกษา เรื่อง การกำหนดเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ. 2553: ออนไลน์) และ ข้อมูลอ้างอิง ณ วันที่ 26 สิงหาคม 2554 จาก ราชกิจจานุเบกษา เรื่อง การกำหนดเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา (ฉบับที่ 2) (กระทรวงศึกษาธิการ. 2554: ออนไลน์)

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยนี้ คือ ครูสังคมศึกษาโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 (จังหวัดศรีสะเกษและยโสธร) ทั้งหมด 83 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 343 คน ซึ่งเป็นจำนวนตามตารางกำหนดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie&Morgan) โดยทำการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) พิจารณาคุณสมบัติการเลือกกลุ่มตัวอย่างจากโรงเรียนที่มีโครงการเด่นๆ ด้านการพัฒนาทักษะการคิดในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทั้งนี้ โรงเรียนศรีรัตนวิทยา จังหวัดศรีสะเกษ ได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน (สสค.) ภายใต้ชื่อ โครงการ "การพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน"

ตาราง 5 กลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามขนาดของโรงเรียน

โรงเรียนในสังกัด สพม. เขต 28 (จังหวัดศรีสะเกษและยโสธร)	จำนวนโรงเรียน (โรงเรียน)	จำนวนครูสังคมศึกษา (คน)
โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ	8	128
โรงเรียนขนาดใหญ่	8	61
โรงเรียนขนาดกลาง	27	95
โรงเรียนขนาดเล็ก	40	59
รวม	83	343

*หมายเหตุ ขนาดของโรงเรียนในตาราง 5 แยกตามจำนวนนักเรียนในโรงเรียน ดังต่อไปนี้

โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ	จำนวนนักเรียน	2,500 คนขึ้นไป
โรงเรียนขนาดใหญ่	จำนวนนักเรียน	1,500 – 2,499 คน
โรงเรียนขนาดกลาง	จำนวนนักเรียน	500 – 1,499 คน
โรงเรียนขนาดเล็ก	จำนวนนักเรียน	น้อยกว่า 500 คน

ที่มา: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 (2558: ออนไลน์)

ข้อมูลอ้างอิง ณ วันที่ 10 มิถุนายน 2558

2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีทั้งหมด 2 เครื่องมือ คือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ มีวิธีการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังต่อไปนี้

2.1 ศึกษาเอกสาร ตำราและวิเคราะห์เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยจากหนังสือวิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์ ของ พวงรัตน์ ทวีรัตน์ (2540: 98-105) หลักการสร้างและวิเคราะห์เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย ของ วิเชียร เกตุสิงห์ (2530: 79-100) และวิธีวิจัยทางการศึกษา ของ รวีวรรณ ชินะตระกูล (99-123) และศึกษาการสร้างแบบสอบถามโดยใช้การประเมินค่าชนิด 5 ระดับและแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง จากหนังสือวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ของ สุภางค์ จันทวานิช (2554: 92-103,129)

2.2 สร้างแบบสอบถาม เรื่อง ปัญหาและอุปสรรคการจัดการเรียนรู้อันสังคมศึกษาในสาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ ตามทักษะคุณระดับมัธยมศึกษา เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยพัฒนามาจากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวกับสาระการเรียนรู้อันสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 และจากการวิเคราะห์ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางในสาระภูมิศาสตร์โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

2.2.1 ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ระดับการศึกษา สาขาที่จบ ประสบการณ์การสอนสังคมศึกษาและขนาดโรงเรียน เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

2.2.2 ตอนที่ 2 สอบถามปัญหาและอุปสรรคการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาในสาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ ตามทักษะครูระดับมัธยมศึกษา เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) และแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อยและน้อยที่สุด จำนวนทั้งหมด 35 ข้อ แบ่งเป็นรายด้านจำนวน 5 ด้าน ดังต่อไปนี้

1) ด้านหลักสูตรและเนื้อหา เป็นข้อคำถามที่ผู้วิจัยพัฒนามาจากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม จากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 โดยการวิเคราะห์ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางสาระภูมิศาสตร์ที่สามารถนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ มีจำนวน 6 ข้อ

2) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นข้อคำถามที่ผู้วิจัยพัฒนามาจากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางในสาระภูมิศาสตร์และแนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อให้เกิดการคิดวิเคราะห์ มีจำนวน 8 ข้อ

3) ด้านสื่อการเรียนรู้ เป็นข้อคำถามที่ผู้วิจัยพัฒนามาจากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาความสามารถการคิดวิเคราะห์และแนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อให้เกิดการคิดวิเคราะห์ มีจำนวน 7 ข้อ

4) ด้านบรรยากาศการจัดการเรียนรู้ เป็นข้อคำถามที่ผู้วิจัยพัฒนามาจากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาความสามารถการคิดวิเคราะห์และแนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อให้เกิดการคิดวิเคราะห์ มีจำนวน 7 ข้อ

5) ด้านการวัดและประเมินผล เป็นข้อคำถามที่ผู้วิจัยพัฒนามาจากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวัดและประเมินความสามารถของการคิดวิเคราะห์ มีจำนวน 7 ข้อ

กำหนดเกณฑ์การตรวจให้คะแนนและการตอบตัวเลือกของแต่ละข้อความโดยมีมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) การตั้งเกณฑ์ให้คะแนน 5 ระดับ (วิเชียร เกตุสิงห์. 2530: 95-98) ดังนี้

5 คะแนน	หมายถึง	สภาพปัญหามากที่สุด
4 คะแนน	หมายถึง	สภาพปัญหามาก
3 คะแนน	หมายถึง	สภาพปัญหาปานกลาง
2 คะแนน	หมายถึง	สภาพปัญหาน้อย
1 คะแนน	หมายถึง	สภาพปัญหาน้อยที่สุด

2.2.3 ตอนที่ 3 สอบถามความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ เกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรค การจัดการเรียนรู้อัจฉริยะศึกษาในสาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ ตามทักษะระดับมัธยมศึกษา เป็นข้อคำถามปลายเปิด (Open Ended)

2.2.4 นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้ว เสนออาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโท เพื่อพิจารณาตรวจสอบความถูกต้องและปรับปรุงแก้ไข

2.2.5 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว จำนวน 51 ข้อ เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดคุณสมบัติของผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้ เป็นอาจารย์สอนระดับมหาวิทยาลัยที่มีความเชี่ยวชาญทางด้านการจัดการเรียนรู้อัจฉริยะศึกษา หรือเป็นอาจารย์สอนระดับมหาวิทยาลัยที่มีความเชี่ยวชาญทางด้านสถิติและการวิจัย สังกัดคณะศึกษาศาสตร์หรือสังคมศาสตร์ หรือเป็นครูสอนสังคมศึกษาในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาที่ดำรงตำแหน่งวิทยฐานะตั้งแต่ ครูชำนาญการพิเศษ (คศ.3) เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) รวมทั้งภาษาที่ใช้ หลังจากนั้นแก้ไขแบบสอบถามตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ โดยให้คะแนนดัชนีความสอดคล้อง (Index of item-objective Congruence: IOC) ดังนี้ (ล้วน สายยศ; และ อังคณา สายยศ. 2539: 248-249)

- +1 หมายถึง ข้อความมีความสอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะที่ให้ไว้
- 0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อความมีความสอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะที่ให้ไว้
- 1 หมายถึง ข้อความไม่สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะที่ให้ไว้

2.2.6 นำผลที่ได้จากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญแต่ละข้อไปหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item-objective Congruence: IOC) จากนั้นคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50-1.00 ซึ่งมีข้อคำถามที่ผ่านเกณฑ์ จำนวน 40 ข้อ เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไข

2.2.7 นำแบบสอบถามที่ผ่านเกณฑ์การคัดเลือกค่า IOC จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 40 ข้อ เสนอต่อปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโท และจึงนำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไข จำนวน 35 ข้อ ไปทดลองใช้ (Try out) กับครูสังคมศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างซึ่งอยู่นอกเหนือจากโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 (จังหวัดศรีสะเกษและยโสธร) จำนวน 100 คน เพื่อหาค่าอำนาจจำแนก (r) รายข้อและรายด้านของแบบสอบถามจากการใช้สถิติการวิเคราะห์ (Item Total Correlation) โดยทำการคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนกราย (r) ข้อ ตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป

2.2.8 จากนั้นนำแบบสอบถามที่คัดเลือกไว้ จำนวน 35 ข้อ ทำการหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยการหาสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha-Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.96

2.2.9 เมื่อทำการตรวจสอบคุณภาพแบบของแบบสอบถามที่ผ่านการทดลองใช้แล้ว จากนั้นจึงไปใช้จริงกับครูสังคมศึกษาที่เป็นกลุ่มทดลอง แล้วทำการรวบรวมและวิเคราะห์ผลต่อไป

2.3 สร้างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างแนวทางการจัดการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ตามทักษะศรระดับมัธยมศึกษา แบ่งออกเป็น 3 ตอน

2.3.1 ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์ ได้แก่ ชื่อ ประสบการณ์สอนสังคมศึกษา ระดับการศึกษา สาขาที่จบ วิทยฐานะปัจจุบัน ระดับชั้นที่สอน ขนาดโรงเรียนที่สอน เป็นต้น

2.3.2 ตอนที่ 2 ข้อคำถามเกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ตามทักษะศรระดับมัธยมศึกษา จำนวน 20 ข้อ ประกอบไปด้วย 5 ด้าน คือ 1) ด้านหลักสูตรและเนื้อหา จำนวน 4 ข้อ 2) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จำนวน 3 ข้อ 3) ด้านสื่อการเรียนรู้ จำนวน 5 ข้อ 4) ด้านบรรยากาศการเรียนรู้ จำนวน 4 ข้อ 5) ด้านการวัดและประเมินผล จำนวน 4 ข้อ

2.3.3 ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ทั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกผู้สัมภาษณ์จำนวน 3 ท่าน มีคุณสมบัติ ดังนี้

- จบสาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา

- วิทยฐานะครูชำนาญการพิเศษ (คศ.3) ขึ้นไป

- ประสบการณ์ในการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา 8 ปีขึ้นไป พิจารณาจากเกณฑ์การขอเลื่อนวิทยฐานะและการดำรงตำแหน่งวิทยฐานะครูชำนาญการพิเศษ (คศ.3) อย่างน้อย 1 ปี ซึ่งผู้วิจัยได้คัดเลือกจากหลักเกณฑ์การให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเลื่อนเป็นวิทยฐานะครูชำนาญการและวิทยฐานะครูชำนาญการพิเศษ อ้างอิงข้อมูลจาก สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ก.ค.ศ.) ณ วันที่ 11 พฤษภาคม 2558 ดังนี้

(1) ผู้ขอเลื่อนเป็นวิทยฐานะครูชำนาญการ ต้องมีคุณสมบัติ ดังนี้ ดำรงตำแหน่งครูมาแล้วไม่น้อยกว่า 6 ปีสำหรับผู้มีวุฒิปริญญาตรี 4 ปีสำหรับผู้มีวุฒิปริญญาโท และ 2 ปีสำหรับผู้มีวุฒิปริญญาเอก นับถึงวันที่ยื่นคำขอ หรือดำรงตำแหน่งอื่นที่ ก.ค.ศ. เทียบเท่า

(2) ผู้ขอเลื่อนเป็นวิทยฐานะครูชำนาญการพิเศษ ต้องมีคุณสมบัติ ดังนี้ ดำรงตำแหน่งครูที่มีวิทยฐานะครูชำนาญการ หรือดำรงตำแหน่งอื่นที่ ก.ค.ศ. เทียบเท่าอย่างใดอย่างหนึ่งหรือรวมกันมาแล้วไม่น้อยกว่า 1 ปี นับถึงวันที่ยื่นคำขอ

- เป็นครูสอนสังคมศึกษาในโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จด้านการจัดการเรียนรู้ด้านการคิด หรือ มีผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ของกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สูงสุด 3 อันดับแรกของเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28

2.3.4 นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างเสร็จแล้ว เสนออาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโท เพื่อตรวจสอบพิจารณาและปรับปรุงแก้ไข

2.3.5 นำแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโท จำนวน 20 ข้อ เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน โดยผู้วิจัยได้กำหนดคุณสมบัติของผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้ เป็นอาจารย์สอนระดับมหาวิทยาลัยที่มีความเชี่ยวชาญทางด้านการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา หรือ เป็นอาจารย์สอนระดับมหาวิทยาลัยที่มีความเชี่ยวชาญทางด้านสถิติและการวิจัย สังกัดคณะ

ศึกษาศาสตร์หรือสังคมศาสตร์ หรือเป็นครูสอนสังคมศึกษาในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาที่ดำรงตำแหน่งวิทยฐานะตั้งแต่ ครูชำนาญการพิเศษ (คศ.3) เพื่อตรวจสอบคุณภาพแบบสัมภาษณ์โดยหาความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ โดยให้คะแนนดัชนีความสอดคล้อง (Index of item-objective Congruence: IOC) ดังนี้ (ล้วน สายยศ; และอังคณา สายยศ . 2539:

248-249)	+1	หมายถึง	ข้อความมีความสอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะที่ให้ไว้
	0	หมายถึง	ไม่แน่ใจว่าข้อความมีความสอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะที่ให้ไว้
	-1	หมายถึง	ข้อความไม่สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะที่ให้ไว้

2.3.6 นำผลที่ได้จากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญแต่ละข้อไปหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item-objective Congruence: IOC) จากนั้นคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50-1.00 ขึ้นไป ซึ่งข้อคำถามทั้ง 20 ข้อ ผ่านเกณฑ์การคัดเลือกทั้งหมด

2.3.7 จากนั้นนำความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโทเพื่อทำการปรับปรุงแก้ไขข้อความบางส่วน แล้วจึงนำแบบสัมภาษณ์ไปใช้จริงกับครูสังคมศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อทำการรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ผลต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการ เก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

3.1 ผู้วิจัยติดต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อทำหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัยทั้งแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ไปยังผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูล

3.2 ผู้วิจัยดำเนินการส่งแบบสอบถามและเก็บรวบรวมข้อมูลกับครูสังคมศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 343 ฉบับ ด้วยตนเอง จากนั้นทำการคัดเลือกฉบับที่มีความถูกต้องสมบูรณ์ ซึ่งมีจำนวนทั้งหมด 302 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 88

3.3 ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยแบบสัมภาษณ์ ทั้งนี้ผู้วิจัยเดินทางไปเก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยทำการนัดวัน เวลา สถานที่ที่จะสัมภาษณ์ไว้ล่วงหน้า

4. การจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยแบ่งการวิเคราะห์ ดังนี้

4.1 แบบสอบถาม ผู้วิจัยรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดจากโปรแกรมทางคอมพิวเตอร์

4.1.1 ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของครูสังคมศึกษา ซึ่งเป็นแบบเลือกตอบ (Check list) วิเคราะห์จากการหาร้อยละ (Percentage) จากนั้นนำเสนอในรูปตารางและความเรียง

4.1.2 ตอนที่ 2 และ 3 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ของครูสังคมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ผู้วิจัยนำมาหาค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และหาค่าร้อยละ (Percentage) นำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง

การแปลความหมายของค่าเฉลี่ย (Mean) เกี่ยวกับสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ ตามทัศนะครูระดับมัธยมศึกษา โดยใช้เกณฑ์การให้ความหมายของ วิเชียร เกตุสิงห์ (2530: 79) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.50-5.00	หมายถึง	มีปัญหามากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.50-4.49	หมายถึง	มีปัญหามาก
ค่าเฉลี่ย 2.50-3.49	หมายถึง	มีปัญหปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.50-2.49	หมายถึง	มีปัญหาน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00-1.49	หมายถึง	มีปัญหาน้อยที่สุด

4.1.3 ตอนที่ 3 แบบสอบถามคำถามปลายเปิด (Opened-ended) ทำการวิเคราะห์เนื้อหาที่ผู้ตอบแบบสอบถามได้เสนอความคิดเห็นไว้และนำเสนอในรูปของความเรียง

4.1.4 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูสังคมศึกษา ที่มีต่อสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้สาระการเรียนรู้ภูมิศาสตร์ของครูสังคมศึกษา เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ ระดับมัธยมศึกษา การทดสอบตัวแปร ระดับการศึกษา สาขาที่จบการศึกษา ประสบการณ์ทำงานและขนาดของโรงเรียน ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One Way ANOVA)

4.2 แบบสัมภาษณ์ ทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) คือ การวิเคราะห์ข้อมูลเอกสาร ด้วยวิธีการเชิงปริมาณ จากการทำให้ข้อมูลเอกสาร ได้แก่ ถ้อยคำ ประโยคหรือใจความในเอกสารเป็นจำนวนที่วัดได้ และแล้วแจกแจงนับจำนวนของถ้อยคำ ประโยคหรือใจความเหล่านั้นมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป (สุภางค์ จันทวานิช. 2554: 144)

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัย มีดังต่อไปนี้

5.1 สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Arithmetic Mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: SD)

5.2 สถิติที่ใช้หาคุณภาพเครื่องมือ

5.2.1 หาค่าความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) จากค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item-objective Congruence: IOC)

5.2.2 นำผลการตรวจสอบให้คะแนนแบบสอบถามมาหาค่าอำนาจจำแนกของข้อความเป็นรายข้อ (Item Analysis) โดยวิธีการแจกแจงแบบ Item-total of correlation และคัดเลือกแบบสอบถามที่มีค่าอำนาจจำแนก (r) ไว้

5.2.3 หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient) ของ ครอนบัท (Cronbach)

5.3 สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน

การทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มประชากรมากกว่า 2 กลุ่ม ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) โดยทำการทดสอบรายคู่ โดยใช้วิธีของ เชฟเฟ (Scheffe's Method)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

n	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง
\bar{x}	แทน	ค่าคะแนนเฉลี่ย (Mean)
SD	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
df	แทน	ระดับชั้นของความเป็นอิสระ (Degrees of Freedom)
SS	แทน	ผลบวกกำลังสองของคะแนน (Sum of Squares)
MS	แทน	ค่าคะแนนเฉลี่ยของผลบวกกำลังสองของคะแนน (Mean Squares)
F	แทน	ค่าที่ใช้พิจารณาใน F-distribution
p	แทน	ค่าความน่าจะเป็นที่ค่าสถิติทดสอบจะตกอยู่ในช่วงปฏิเสธสมมติฐาน
*	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามความมุ่งหมายและสมมติฐานของการวิจัย ผู้วิจัยได้นำเสนอเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ

ตอนที่ 2 การศึกษาความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาที่มีต่อสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ โดยการวิเคราะห์ค่าคะแนนเฉลี่ย (\bar{x}) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาที่มีต่อสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์โดยรวมและรายด้าน โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ในกรณีที่พบความแตกต่าง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจึงทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยใช้วิธีของเชฟเฟ (Scheffe's Method)

ตอนที่ 4 การนำเสนอแนวทางการจัดการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ครูสังคมศึกษา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการแจกแจงความถี่และ
หาค่าร้อยละ

ตาราง 6 จำนวนและร้อยละของครูสังคมศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ศึกษา	จำนวนครู (n=302)	ร้อยละ
1. ระดับการศึกษา		
ปริญญาตรี	186	61.6
ปริญญาโท	113	37.4
ปริญญาเอก	3	1.0
2. สาขาที่จบการศึกษา		
การสอนสังคมศึกษา	228	75.5
ประวัติศาสตร์	17	5.6
ภูมิศาสตร์	10	3.3
เศรษฐศาสตร์	2	0.7
รัฐศาสตร์/นิติศาสตร์	28	9.3
สาขาอื่น ๆ	17	5.6
3. ประสบการณ์การสอน สังคมศึกษา		
ต่ำกว่า 5 ปี	85	28.1
5 - 10 ปี	83	27.5
11 - 15 ปี	28	9.3
16 - 20 ปี	12	4.0
20 ปีขึ้นไป	94	31.1
4. ขนาดโรงเรียน		
ขนาดใหญ่พิเศษ	95	31.5
ขนาดใหญ่	56	18.5
ขนาดกลาง	92	30.5
ขนาดเล็ก	59	19.5

จากตาราง 6 พบว่า ข้อมูลทั่วไปของครูสังคมศึกษาที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 186 คน จบการศึกษาระดับปริญญาโท จำนวน 113 คน และจบการศึกษาระดับปริญญาเอก จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 61.6, 37.4 และ 3 ตามลำดับ

จำแนกตามสาขาที่จบการศึกษา พบว่า ครูสังคมศึกษาจบการศึกษาสาขาการสอนสังคมศึกษา จำนวน 228 คน จบสาขาประวัติศาสตร์ จำนวน 17 คน จบสาขาภูมิศาสตร์ จำนวน 10 คน จบสาขาเศรษฐศาสตร์ จำนวน 2 คน จบสาขารัฐศาสตร์หรือนิติศาสตร์ จำนวน 28 คนและจบสาขาอื่น ๆ (อาทิ เช่น ครุศาสตร์อุตสาหกรรม สังคมวิทยาและมนุษยวิทยา สังคมสงเคราะห์ นิเทศศาสตร์ เป็นต้น) จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 75.5, 5.6, 3.3, 0.7, 9.3 และ 5.6 ตามลำดับ

จำแนกตามประสบการณ์การสอนสังคมศึกษา พบว่า ครูสังคมศึกษาที่มีประสบการณ์การสอนสังคมศึกษาต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 85 คน ครูสังคมศึกษาที่มีประสบการณ์การสอนสังคมศึกษา 5 - 10 ปี จำนวน 83 คน ครูสังคมศึกษาที่มีประสบการณ์การสอนสังคมศึกษา 11 - 15 ปี จำนวน 28 คน ครูสังคมศึกษาที่มีประสบการณ์การสอนสังคมศึกษา 16 - 20 ปี จำนวน 12 คน ครูสังคมศึกษาที่มีประสบการณ์การสอนสังคมศึกษา 20 ปีขึ้นไป จำนวน 94 คน คิดเป็นร้อยละ 28.1, 27.5, 9.3, 4.0 และ 31.1 ตามลำดับ

จำแนกตามขนาดโรงเรียน พบว่า ครูสังคมศึกษาที่สอนอยู่ในโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ จำนวน 95 คน โรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 56 คน โรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 92 คน โรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 31.5, 18.5, 30.5 และ 19.5 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 การศึกษาความความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาที่มีต่อสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ โดยการวิเคราะห์ค่าคะแนนเฉลี่ย (\bar{x}) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)

ตาราง 7 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาที่มีต่อสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์โดยรวมและรายด้าน

ด้านที่	ความคิดเห็นของครูสังคมศึกษา	ระดับความคิดเห็น (n=302)		การแปลความหมาย สภาพปัญหา
		\bar{x}	SD	
1	ด้านหลักสูตรและเนื้อหา	2.65	0.66	ปานกลาง
2	ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	3.22	0.58	ปานกลาง
3	ด้านสื่อการเรียนรู้	3.64	0.68	มาก
4	ด้านบรรยากาศการจัดการเรียนรู้	3.28	0.57	ปานกลาง
5	ด้านการวัดและประเมินผล	2.67	0.74	ปานกลาง
	รวม	3.09	0.39	ปานกลาง

จากตาราง 7 พบว่า ครูสังคมศึกษามีความคิดเห็นต่อสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์โดยรวม ระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.09$, $SD = 0.39$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ครูสังคมศึกษามีความคิดเห็นต่อสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ ด้านสื่อการเรียนรู้ในระดับมาก ส่วนด้านบรรยากาศการจัดการเรียนรู้ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านการวัดและประเมินผล และด้านหลักสูตรและเนื้อหา อยู่ในระดับปานกลาง คิดค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($\bar{x} = 3.64$, $SD = 0.68$), ($\bar{x} = 3.28$, $SD = 0.57$), ($\bar{x} = 3.22$, $SD = 0.58$), ($\bar{x} = 2.67$, $SD = 0.74$) และ ($\bar{x} = 2.65$, $SD = 0.66$) ตามลำดับ

ตาราง 8 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาที่มีต่อสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ด้านหลักสูตรและเนื้อหาแยกเป็นรายข้อ

ข้อ	ด้านหลักสูตรและเนื้อหา	ระดับความคิดเห็น (n=302)		การแปลความหมาย สภาพปัญหา
		\bar{x}	SD	
1	มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดสาระภูมิศาสตร์ในหลักสูตรแกนกลางฯ ไม่เชื่อมโยง ยากต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้เกิดการคิดวิเคราะห์	2.34	0.97	ปานกลาง
2	หลักสูตรและเนื้อหาสาระภูมิศาสตร์มีจำนวนมาก ทำให้ครูไม่สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างหลากหลาย	2.94	1.14	ปานกลาง
3	หลักสูตรและเนื้อหาสาระภูมิศาสตร์มีจำนวนมาก ทำให้ครูไม่สามารถเลือกเนื้อหาให้เหมาะสมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้เกิดการคิดวิเคราะห์	2.84	1.04	ปานกลาง
4	หลักสูตรและเนื้อหาสาระภูมิศาสตร์ในปัจจุบัน ไม่สามารถจัดการเรียนรู้ให้เกิดกระบวนการคิดวิเคราะห์ได้	2.19	0.98	น้อย
5	หลักสูตรแกนกลางฯ สาระภูมิศาสตร์ไม่เอื้อต่อครูสังคมศึกษาและขาดการสอดแทรกสถานการณ์ปัจจุบันในการจัดการเรียนรู้เพื่อคิดวิเคราะห์ได้	2.79	1.08	ปานกลาง
6	โดยรวมแล้วท่านคิดว่าตัวชี้วัดในหลักสูตรแกนกลางฯ สาระภูมิศาสตร์ยังไม่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อการคิดวิเคราะห์ได้อย่างเหมาะสม	2.80	0.98	ปานกลาง
	รวม	2.65	0.66	ปานกลาง

ตาราง 8 (ต่อ)

ข้อ	ด้านหลักสูตรและเนื้อหา	ความถี่	ร้อยละ
7	ท่านคิดว่าสาระภูมิศาสตร์สามารถนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ได้หรือไม่		
	สาระภูมิศาสตร์สามารถนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ได้	292	96.7
	สาระภูมิศาสตร์สามารถนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ไม่ได้	10	3.3
7.1	<u>ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1</u> ท่านเลือกใช้นโยบายสาระภูมิศาสตร์ในหลักสูตรแกนกลาง ฯ หัวข้อใดบ้าง เพื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์ที่เน้นการคิดวิเคราะห์		
	สาเหตุและแนวทางป้องกันภัยธรรมชาติและการระงับภัยที่เกิดขึ้นในประเทศไทยและทวีปเอเชีย ออสเตรเลียและโอเชียเนีย	154	51
	ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงธรรมชาติของทวีปเอเชีย ออสเตรเลีย และโอเชียเนีย	134	44.4
	ความร่วมมือของประเทศต่างๆที่มีผลต่อสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติของทวีปเอเชีย ออสเตรเลียและโอเชียเนีย	98	32.5
	ปัจจัยทางกายภาพและสังคมที่มีผลต่อการเคลื่อนไหวของความคิด เทคโนโลยี สินค้าและประชากรในทวีปเอเชีย ออสเตรเลียและโอเชียเนีย	116	38.4
7.2	<u>ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2</u> ท่านเลือกใช้นโยบายสาระภูมิศาสตร์ในหลักสูตรแกนกลาง ฯ หัวข้อใดบ้าง เพื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์ที่เน้นการคิดวิเคราะห์		
	ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางกายภาพและสังคมของทวีปยุโรปและแอฟริกา	107	35.4
	การก่อเกิดสิ่งแวดล้อมใหม่ทางสังคม อันเป็นผลจากการเปลี่ยนแปลงทางธรรมชาติและทางสังคมของทวีปยุโรปและแอฟริกา	119	39.4
	แนวทางการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในทวีปยุโรปและแอฟริกา	123	40.7
	สาเหตุและผลกระทบที่ประเทศไทยได้รับจากการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมในทวีปยุโรปและแอฟริกา	122	40.4

ตาราง 8 (ต่อ)

ข้อ	ด้านหลักสูตรและเนื้อหา	ความถี่	ร้อยละ
7.3	ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ท่านเลือกใช้เนื้อหาสาระภูมิศาสตร์ในหลักสูตรแกนกลาง ฯ หัวข้อใดบ้าง เพื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์ที่เน้นการคิดวิเคราะห์		
	ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางกายภาพและสังคมของทวีปอเมริกาเหนือและอเมริกาใต้	115	38.1
	การก่อเกิดสิ่งแวดล้อมใหม่ทางสังคมอันเป็นผลจากการเปลี่ยนแปลงธรรมชาติและทางสังคมของทวีปอเมริกาเหนือและอเมริกาใต้	124	41.1
	แนวทางการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในทวีปอเมริกาเหนือและอเมริกาใต้	128	42.4
	สาเหตุและผลกระทบต่อเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมในทวีปอเมริกาเหนือและอเมริกาใต้	126	41.7
7.4	ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 ท่านเลือกใช้เนื้อหาสาระภูมิศาสตร์ในหลักสูตรแกนกลาง ฯ หัวข้อใดบ้าง เพื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์ที่เน้นการคิดวิเคราะห์		
	การมีอิทธิพลของสภาพภูมิศาสตร์ซึ่งทำให้เกิดปัญหาทางกายภาพหรือภัยพิบัติทางธรรมชาติในประเทศไทยและภูมิภาคต่าง ๆ ของโลก	160	53
	การเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ซึ่งได้รับอิทธิพลจากปัจจัยทางภูมิศาสตร์ในประเทศไทยและทวีปต่าง ๆ	112	40.4
	การประเมินการเปลี่ยนแปลงธรรมชาติในโลกว่าเป็นผลมาจากการกระทำของมนุษย์หรือธรรมชาติ	118	39.1
	สถานการณ์และวิกฤตการณ์ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศไทยและโลก	125	41.4
	แนวทางการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในภูมิภาคต่าง ๆ ของโลก	127	42.1
	อธิบายการใช้ประโยชน์จากสิ่งแวดล้อมในการสร้างสรรค์วัฒนธรรมอันเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นทั้งในประเทศและโลก	109	36.1
	การมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาและการดำเนินชีวิตตามแนวทางการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน	141	46.7

จากตาราง 8 พบว่าครูสังคัมศึกษามีความความคิดเห็นต่อสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ ด้านหลักสูตรและเนื้อหาโดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.65$, $SD = 0.66$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ครูสังคัมศึกษามีความความคิดเห็นต่อสภาพปัญหาระดับปานกลาง มีเพียงข้อ 4 ซึ่งข้อคำถามว่าหลักสูตรและเนื้อหาสาระภูมิศาสตร์ในปัจจุบัน ไม่สามารถจัดการเรียนรู้ให้เกิดกระบวนการคิดวิเคราะห์ได้ โดยพบว่าครูสังคัมศึกษามีความความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.19$, $SD = 0.98$)

ครูสังคัมศึกษามีความความคิดเห็นว่าสาระภูมิศาสตร์มาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ได้ จำนวน 292 คน คิดเป็นร้อยละ 96.7

สำหรับด้านเนื้อหา พบว่า ครูสังคัมศึกษามีความความคิดเห็นว่าเนื้อหาสาระภูมิศาสตร์สามารถนำมาใช้การจัดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ในสาระภูมิศาสตร์โดยเนื้อหาที่นำมาใช้ตามระดับชั้นปรากฏดังนี้

สำหรับด้านเนื้อหา พบว่า ครูสังคัมศึกษามีความความคิดเห็นเกี่ยวกับเนื้อหาสาระภูมิศาสตร์ที่สามารถนำมาใช้การจัดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามระดับชั้นปรากฏดังนี้

ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มากที่สุด คือ สาเหตุและแนวทางป้องกันภัยธรรมชาติและการระวังภัยที่เกิดขึ้นในประเทศไทยและทวีปเอเชีย ออสเตรเลียและโอเชียเนีย จำนวน 154 คน คิดเป็นร้อยละ 51

ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มากที่สุด คือ แนวทางการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในทวีปยุโรปและแอฟริกา จำนวน 123 คน คิดเป็นร้อยละ 40.7

ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 คือ แนวทางการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในทวีปอเมริกาเหนือและอเมริกาใต้ จำนวน 128 คน คิดเป็นร้อยละ 42.4

ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 คือ การมีอิทธิพลของสภาพภูมิศาสตร์ซึ่งทำให้เกิดปัญหาทางกายภาพหรือภัยพิบัติทางธรรมชาติในประเทศไทยและภูมิภาคต่าง ๆ ของโลก จำนวน 160 คน คิดเป็นร้อยละ 53

ตาราง 9 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาที่มีต่อสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แยกเป็นรายข้อ

ข้อ	ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ระดับความคิดเห็น (n=302)		การแปลความหมายสภาพปัญหา
		\bar{x}	SD	
1	ครูยังขาดทักษะการออกแบบการจัดการเรียนรู้และการเลือกใช้เทคนิคต่าง ๆ ในสาระภูมิศาสตร์ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ เช่น เทคนิคผังกราฟิก เพื่อฝึกให้นักเรียนเกิดการคิดวิเคราะห์	3.20	1.00	ปานกลาง
2	ครูใช้ข่าว สถานการณ์ปัจจุบันในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนเกิดการคิดวิเคราะห์อย่างเหมาะสมเป็นเรื่องที่ทำได้ยาก	2.96	0.99	ปานกลาง
3	การจัดการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์มีความเป็นนามธรรมไม่สามารถนำความรู้ไปใช้ในการคิดวิเคราะห์เพื่อให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้	2.54	0.96	ปานกลาง
4	การจัดกิจกรรมการทัศนศึกษานอกสถานที่เพื่อให้เกิดการคิดวิเคราะห์ที่มีความยุ่งยากและใช้งบประมาณสูง	3.38	0.98	ปานกลาง
5	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเกิดการคิดวิเคราะห์เป็นเรื่องที่ทำได้ยาก	3.26	0.96	ปานกลาง
6	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์ที่เน้นการบรรยายจากหนังสือเรียนเป็นหลักทำให้นักเรียนขาดโอกาสในการคิดวิเคราะห์	3.45	0.96	ปานกลาง
7	เวลาไม่เพียงพอต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาภูมิศาสตร์เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเกิดการคิดวิเคราะห์	3.39	0.97	ปานกลาง
8	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์เพื่อให้เกิดการคิดวิเคราะห์ ยังขาดครูที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน	3.65	0.92	มาก
	รวม	3.22	0.58	ปานกลาง

จากตาราง 9 พบว่า ครูสังคมศึกษามีความคิดเห็นต่อสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=3.22$, $SD=0.58$)

เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ครูสังคมศึกษามีความความคิดเห็นต่อสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ข้อ 1-7 อยู่ระดับในปานกลาง และข้อ 8 อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.65$, $SD = 0.92$)

ตาราง 10 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาที่มีต่อสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ด้านสื่อการเรียนรู้ แยกเป็นรายข้อ

ข้อ	ด้านสื่อการเรียนรู้	ระดับความคิดเห็น (n=302)		การแปลความหมายสภาพปัญหา
		\bar{x}	SD	
1	สื่อและเครื่องมือภูมิศาสตร์ในโรงเรียนของท่านยังไม่ทันสมัยเท่าที่ควร	3.51	0.97	มาก
2	สื่อและเครื่องมือภูมิศาสตร์ในโรงเรียนของท่านอยู่ในสภาพไม่พร้อมใช้งาน	3.44	0.97	ปานกลาง
3	สื่อและเครื่องมือภูมิศาสตร์ในโรงเรียนของท่านไม่เพียงพอกับจำนวนนักเรียน	3.72	0.90	มาก
4	การนำสื่อเทคโนโลยีภูมิสารสนเทศ (GIS) มาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้เกิดการคิดวิเคราะห์ ยังขาดครูที่มีความรู้และเชี่ยวชาญในการใช้งาน	3.71	0.89	มาก
5	กลุ่มสาระสังคมศึกษาของโรงเรียนท่านขาดงบประมาณ ในการจัดซื้อ บำรุงรักษา สื่อและเครื่องมือทางภูมิศาสตร์	3.71	0.97	มาก
6	แหล่งเรียนรู้ทางภูมิศาสตร์อยู่ห่างไกลจากโรงเรียน ทำให้เกิดปัญหาในการเดินทางและส่งผลให้นักเรียนขาดการคิดวิเคราะห์	3.54	0.93	มาก
7	การเชิญวิทยากร ปราชญ์ชาวบ้านที่มีความรู้ความสามารถด้านภูมิศาสตร์มีข้อจำกัดในเรื่องเวลาและงบประมาณ	3.89	0.91	มาก
	รวม	3.64	0.68	มาก

ตาราง 10 (ต่อ)

ข้อ	ด้านสื่อการเรียนรู้	ความถี่	ร้อยละ
7.1	ท่านต้องการองค์ความรู้ด้านการผลิตสื่อภูมิศาสตร์ข้อใดบ้างดังต่อไปนี้		
	การใช้เข็มทิศ	121	40.1
	การใช้ลูกโลก	126	41.7
	การใช้ GPS	160	53.0
	การใช้และการแปลความหมายแผนที่	124	41.1
	การใช้แผนภูมิ/แผนผัง	92	30.5
	การสร้างแบบจำลองสามมิติ	134	44.4
	การใช้สื่อเทคโนโลยีภูมิสารสนเทศ (GIS)	218	72.2
	การจัดทำแผนที่ชุมชน	122	40.4
	การใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเพื่อนำเสนอข้อมูลภูมิศาสตร์	175	57.9
	การอ่านและตีความภาพถ่ายทางอากาศด้วย Google Map	184	60.9
	การอ่านและตีความภาพถ่ายทางอากาศด้วย Google Earth	178	58.9

จากตาราง 10 พบว่า ครูสังคมศึกษามีความคิดเห็นต่อสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์โดยรวมในระดับมาก ($\bar{x} = 3.64$, $SD = 0.68$)

เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ครูสังคมศึกษามีความคิดเห็นต่อสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ ด้านสื่อการเรียนรู้ ข้อ 1, 3-7 อยู่ในระดับมาก ส่วนข้อ 2 อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.44$, $SD = 0.97$)

ครูสังคมศึกษามีความต้องการองค์ความรู้ด้านการผลิตสื่อภูมิศาสตร์ 3 อันดับแรก ได้แก่ การใช้สื่อเทคโนโลยีภูมิสารสนเทศ (GIS) จำนวน 218 คน คิดเป็นร้อยละ 72.2 การอ่านและตีความภาพถ่ายทางอากาศด้วย Google Map จำนวน 184 คน คิดเป็นร้อยละ 60.9 และ การอ่านและตีความภาพถ่ายทางอากาศด้วย Google Earth จำนวน 178 คน คิดเป็นร้อยละ 58.9 ตามลำดับ

ตาราง 11 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาที่มีต่อสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ด้านบรรยากาศการจัดการเรียนรู้แยกเป็นรายข้อ

ข้อ	ด้านบรรยากาศการจัดการเรียนรู้	ระดับความคิดเห็น (n=302)		การแปลความหมายสภาพปัญหา
		\bar{x}	SD	
1	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้เกิดการคิดวิเคราะห์ไม่เหมาะสมกับจำนวนนักเรียนในแต่ละชั้นเรียน	3.22	0.98	ปานกลาง
2	ครูขาดการกระตุ้นและเปิดโอกาสให้นักเรียนร่วมทำกิจกรรมระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมให้เกิดกระบวนการคิดวิเคราะห์ เช่น การถามตอบ การสร้างข้อมูลและความคิดใหม่ๆ การอภิปรายร่วมกัน	2.87	1.11	ปานกลาง
3	ครูยังขาดเทคนิคและประสบการณ์ในการสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อกระบวนการคิดวิเคราะห์ ดูแลและให้คำแนะนำ ช่วยเหลือนักเรียนตลอดระยะเวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	2.68	1.17	ปานกลาง
4	นักเรียนขาดสถานที่สำหรับการจัดกิจกรรมทางภูมิศาสตร์ เช่น สถานที่ในการจัดป้ายนิเทศ นิทรรศการ การแสดงผลงานต่างๆ	3.59	0.88	มาก
5	ครูและนักเรียนขาดการปฏิสัมพันธ์ในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อให้เกิดกระบวนการคิดวิเคราะห์ในระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์	3.49	0.93	ปานกลาง
6	การแสดงออกของครูซึ่งขาดความเป็นกัลยาณมิตร ไม่รับฟังความคิดเห็นของนักเรียนเป็นสิ่งปิดกั้นกระบวนการคิดวิเคราะห์	3.32	0.93	ปานกลาง
7	ความไม่พร้อมและศักยภาพของนักเรียนเป็นปัจจัยสำคัญที่เอื้อต่อการเกิดกระบวนการคิดวิเคราะห์ในสาระภูมิศาสตร์	3.85	0.83	มาก
	รวม	3.28	0.57	ปานกลาง

จากตาราง 11 พบว่า ครูสังคมศึกษามีความคิดเห็นต่อสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.28$, $SD = 0.57$)

เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ครูสังคมศึกษามีความคิดเห็นต่อสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ ด้านบรรยากาศการจัดการเรียนรู้ ข้อ 4 และ ข้อ 7 อยู่ใน

ระดับมาก คิดค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($\bar{x} = 3.59$, $SD = 0.88$), ($\bar{x} = 3.85$, $SD = 0.83$) ตามลำดับ ส่วนข้อ 1, 2, 3, 5, 6 อยู่ในระดับปานกลาง

ตาราง 12 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาที่มีต่อสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ด้านการวัดและประเมินผลแยกเป็นรายข้อ

ข้อ	ด้านการวัดและประเมินผล	ระดับความคิดเห็น (n=302)		การแปลความหมายสภาพปัญหา
		\bar{x}	SD	
1	การวัดและประเมินผลการคิดวิเคราะห์สาระภูมิศาสตร์ ยังไม่สอดคล้องกับตัวชี้วัดที่ระบุไว้ในหลักสูตรแกนกลาง ฯ	2.02	0.98	น้อย
2	การวัดและประเมินผลความรู้พื้นฐานของนักเรียนก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์เพื่อให้เกิดการคิดวิเคราะห์ไม่สามารถทำได้ทุกครั้ง	2.52	1.06	ปานกลาง
3	คุณภาพการวัดและประเมินผลระหว่างเรียน ในการจัดการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์เพื่อให้เกิดการคิดวิเคราะห์ที่สอดคล้องกับมาตรฐานและตัวชี้วัดที่ระบุไว้ในหลักสูตรแกนกลาง ฯ	2.38	0.98	น้อย
4	รูปแบบการวัดและประเมินผลการคิดวิเคราะห์สาระภูมิศาสตร์ที่นำมาใช้ยังไม่หลากหลายเท่าที่ควร เช่น ประเมินจากแบบสอบถาม แบบทดสอบ แบบสังเกตพฤติกรรมกลุ่ม	2.89	0.90	ปานกลาง
5	ครูไม่ทราบการวัดและประเมินผลสาระภูมิศาสตร์ที่สอดคล้องต่อการจัดการเรียนรู้การคิดวิเคราะห์ในห้องเรียน	2.39	1.05	น้อย
6	การออกข้อสอบสาระภูมิศาสตร์เพื่อวัดการคิดวิเคราะห์ไม่ครอบคลุม เนื่องจากเนื้อหาหามีมาก	3.06	0.99	ปานกลาง
7	การวัดและประเมินผลการคิดวิเคราะห์ระดับชาติและการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนเนื้อหาไม่สอดคล้องกัน	3.50	0.95	มาก
	รวม	2.67	0.74	ปานกลาง

จากตาราง 12 พบว่า ครูสังคมศึกษามีความคิดเห็นต่อสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้สาระ
ภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์โดยรวมในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.67$, $SD = 0.74$)

เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ครูสังคมศึกษามีความคิดเห็นต่อสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้
สาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ ด้านการวัดและประเมินผล ดังนี้ ข้อที่มีความคิดเห็นต่อ
สภาพปัญหาอยู่ในระดับน้อย คือ ข้อ 1, 3, 5 ส่วนข้อ 2,4,6 อยู่ในระดับปานกลางและข้อ 7 อยู่ใน
ระดับมาก ($\bar{x} = 3.50$, $SD = 0.95$)

ตาราง 13 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาที่มีต่อสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์โดยรวมและรายด้าน จำแนกตามระดับการศึกษา

ความคิดเห็นของครูสังคมศึกษา	ระดับการศึกษา								การแปลความหมายสภาพปัญหา
	ตรี (n=186)		การแปลความหมายสภาพปัญหา	โท (n=113)		การแปลความหมายสภาพปัญหา	เอก (n=3)		
	\bar{x}	SD		\bar{x}	SD		\bar{x}	SD	
1.ด้านหลักสูตรและเนื้อหา	2.88	0.61	ปานกลาง	2.28	0.54	น้อย	1.72	0.19	น้อย
2.ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	3.41	0.53	ปานกลาง	2.95	0.55	ปานกลาง	2.12	0.12	น้อย
3.ด้านสื่อการเรียนรู้	3.63	0.69	มาก	3.68	0.66	มาก	2.95	0.91	ปานกลาง
4.ด้านบรรยากาศการจัดการเรียนรู้	3.28	0.55	ปานกลาง	3.30	0.59	ปานกลาง	2.95	0.65	ปานกลาง
5.ด้านการวัดและประเมินผล	2.96	0.71	ปานกลาง	2.25	0.54	น้อย	1.28	0.14	น้อยที่สุด
รวม	3.23	0.36	ปานกลาง	2.89	0.31	ปานกลาง	2.20	0.34	น้อย

จากตาราง 13 พบว่า ครูสังคมนศึกษาที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีและระดับปริญญาโทมีความคิดเห็นต่อสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ จำแนกตามระดับการศึกษา โดยรวม พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.23$, $SD = 0.36$), ($\bar{x} = 2.89$, $SD = 0.31$) ตามลำดับ ส่วนครูสังคมนศึกษาที่จบการศึกษาระดับปริญญาเอกมีความคิดเห็นต่อสภาพปัญหาอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.20$, $SD = 0.34$)

เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ครูสังคมนศึกษาที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีมีความคิดเห็นต่อสภาพปัญหาด้านสื่อการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.63$, $SD = 0.69$) ด้านด้านหลักสูตรและเนื้อหา ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านบรรยากาศการจัดการเรียนรู้ และด้านการวัดและประเมินผล อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.88$, $SD = 0.61$), ($\bar{x} = 3.41$, $SD = 0.53$), ($\bar{x} = 3.88$, $SD = 0.55$) และ ($\bar{x} = 2.96$, $SD = 0.71$) ตามลำดับ

ครูสังคมนศึกษาที่จบการศึกษาระดับปริญญาโทมีความคิดเห็นต่อสภาพปัญหาด้านสื่อการเรียนรู้อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.68$, $SD = 0.66$) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และด้านบรรยากาศการจัดการเรียนรู้ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.95$, $SD = 0.55$) และ ($\bar{x} = 3.30$, $SD = 0.59$) ตามลำดับ ส่วนด้านหลักสูตรและเนื้อหา และด้านการวัดและประเมินผล อยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.28$, $SD = 0.54$) และ ($\bar{x} = 2.25$, $SD = 0.54$) ตามลำดับ

ครูสังคมนศึกษาที่จบการศึกษาระดับปริญญาเอกมีความคิดเห็นต่อสภาพปัญหาด้านสื่อการเรียนรู้ และด้านบรรยากาศการจัดการเรียนรู้อยู่ในระดับระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.95$, $SD = 0.91$) และ ($\bar{x} = 2.95$, $SD = 0.65$) ตามลำดับ ด้านหลักสูตรและเนื้อหา และด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ อยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 1.72$, $SD = 0.19$) และ ($\bar{x} = 2.12$, $SD = 0.12$) ตามลำดับ ส่วนด้านการวัดและประเมินผลอยู่ในระดับน้อยที่สุด ($\bar{x} = 1.28$, $SD = 0.14$)

ตาราง 14 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาที่มีต่อสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้
 สาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์โดยรวมและรายด้าน จำแนกตามสาขาที่จบการศึกษา

ความคิดเห็น ของครูสังคมศึกษา	สาขาที่จบการศึกษา																	
	การสอนสังคมศึกษา (n=228)			ประวัติศาสตร์ (n=17)			ภูมิศาสตร์ (n=10)			เศรษฐศาสตร์ (n=2)			รัฐศาสตร์/นิติศาสตร์ (n=28)			อื่น ๆ (n=17)		
	\bar{x}	SD	การแปล ความหมาย สภาพปัญหา	\bar{x}	SD	การแปล ความหมาย สภาพปัญหา	\bar{x}	SD	การแปล ความหมาย สภาพปัญหา	\bar{x}	SD	การแปล ความหมาย สภาพปัญหา	\bar{x}	SD	การแปล ความหมาย สภาพปัญหา	\bar{x}	SD	การแปล ความหมาย สภาพปัญหา
1. ด้านหลักสูตร และเนื้อหา	2.64	0.65	ปานกลาง	2.45	0.91	น้อย	2.45	0.91	น้อย	3.16	0.47	ปานกลาง	2.75	0.65	ปานกลาง	2.84	0.59	ปานกลาง
2. ด้านการจัด กิจกรรมการ เรียนรู้	3.23	0.59	ปานกลาง	2.97	0.70	ปานกลาง	3.29	0.62	ปานกลาง	3.87	0.35	มาก	3.20	0.45	ปานกลาง	3.16	0.52	ปานกลาง
3. ด้านสื่อการ เรียนรู้	3.64	0.68	มาก	3.57	0.68	มาก	3.37	0.50	ปานกลาง	3.64	0.90	มาก	3.52	0.81	มาก	4.05	0.45	มาก
4. ด้านบรรยากาศ การจัดการเรียนรู้	3.26	0.54	ปานกลาง	3.35	0.52	ปานกลาง	3.10	0.65	ปานกลาง	3.71	0.00	มาก	3.29	0.68	ปานกลาง	3.57	0.69	มาก
5. ด้านการวัดและ ประเมินผล	2.70	0.74	ปานกลาง	2.28	0.67	น้อย	2.32	0.66	น้อย	2.92	0.10	ปานกลาง	2.82	0.82	ปานกลาง	2.63	0.74	ปานกลาง
รวม	3.10	0.38	ปานกลาง	2.96	0.36	ปานกลาง	2.84	0.50	ปานกลาง	3.46	0.32	ปานกลาง	2.94	0.43	ปานกลาง	3.25	0.35	ปานกลาง

จากตาราง 14 พบว่า ครูสังคมศึกษาจำแนกตามสาขาที่จบการศึกษามีความคิดเห็นต่อสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.10$, $SD = 0.38$), ($\bar{x} = 2.96$, $SD = 0.36$), ($\bar{x} = 2.84$, $SD = 0.50$), ($\bar{x} = 3.46$, $SD = 0.32$), ($\bar{x} = 2.94$, $SD = 0.43$) และ ($\bar{x} = 3.25$, $SD = 0.35$) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ครูสังคมศึกษาจำแนกตามสาขาที่จบการศึกษามีความคิดเห็นต่อสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ ดังนี้

ครูสังคมศึกษาที่จบสาขาการสอนสังคมศึกษา มีความคิดเห็นต่อสภาพปัญหาด้านสื่อการเรียนรู้อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.64$, $SD = 0.68$) ส่วนด้านหลักสูตรและเนื้อหา ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อันประกอบด้วยด้านการจัดการเรียนรู้ และด้านการวัดและประเมินผล อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.64$, $SD = 0.65$), ($\bar{x} = 3.23$, $SD = 0.59$), ($\bar{x} = 3.26$, $SD = 0.54$) และ ($\bar{x} = 2.70$, $SD = 0.74$) ตามลำดับ

ครูสังคมศึกษาที่จบสาขาประวัติศาสตร์ มีความคิดเห็นต่อสภาพปัญหาด้านสื่อการเรียนรู้อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.57$, $SD = 0.68$) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อันประกอบด้วยด้านการจัดการเรียนรู้ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.97$, $SD = 0.70$), ($\bar{x} = 3.35$, $SD = 0.52$) ด้านหลักสูตรและเนื้อหา และด้านการวัดและประเมินผล อยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.45$, $SD = 0.91$), ($\bar{x} = 2.28$, $SD = 0.67$) ตามลำดับ

ครูสังคมศึกษาที่จบสาขาภูมิศาสตร์ มีความคิดเห็นต่อสภาพปัญหาด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อันประกอบด้วยด้านสื่อการเรียนรู้อันประกอบด้วยด้านการจัดการเรียนรู้ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.29$, $SD = 0.62$), ($\bar{x} = 3.37$, $SD = 0.50$), ($\bar{x} = 3.10$, $SD = 0.65$) ตามลำดับ ด้านหลักสูตรและเนื้อหา และด้านการวัดและประเมินผล อยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.45$, $SD = 0.91$) และ ($\bar{x} = 2.32$, $SD = 0.66$)

ครูสังคมศึกษาที่จบสาขาเศรษฐศาสตร์ มีความคิดเห็นต่อสภาพปัญหาด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อันประกอบด้วยด้านสื่อการเรียนรู้อันประกอบด้วยด้านการจัดการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.87$, $SD = 0.35$), ($\bar{x} = 3.64$, $SD = 0.90$), ($\bar{x} = 3.71$, $SD = 0.00$) ตามลำดับ สำหรับด้านหลักสูตรและเนื้อหา และด้านการวัดและประเมินผล อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.16$, $SD = 0.47$), ($\bar{x} = 2.92$, $SD = 0.10$) ตามลำดับ

ครูสังคมศึกษาที่จบสาขารัฐศาสตร์หรือนิติศาสตร์ มีความคิดเห็นต่อสภาพปัญหาด้านสื่อการเรียนรู้อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.52$, $SD = 0.81$) ส่วนด้านหลักสูตรและเนื้อหา ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อันประกอบด้วยด้านการจัดการเรียนรู้ และด้านการวัดและประเมินผล อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.75$, $SD = 0.65$), ($\bar{x} = 3.20$, $SD = 0.45$), ($\bar{x} = 3.29$, $SD = 0.68$) และ ($\bar{x} = 2.82$, $SD = 0.82$) ตามลำดับ

ส่วนครูสังคมศึกษาที่จบสาขาอื่น ๆ ความคิดเห็นต่อสภาพปัญหาด้านสื่อการเรียนรู้ ด้านบรรยากาศการจัดการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.05$, $SD = 0.45$), ($\bar{x} = 3.57$, $SD = 0.69$) ส่วนด้านหลักสูตรและเนื้อหา ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และด้านการวัดและประเมินผล อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.84$, $SD = 0.59$), ($\bar{x} = 3.16$, $SD = 0.52$), ($\bar{x} = 2.63$, $SD = 0.74$)

ตาราง 15 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาที่มีต่อสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้
 สาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์โดยรวมและรายด้าน จำแนกตามประสบการณ์การสอนสังคมศึกษา

ความคิดเห็น ของครูสังคมศึกษา	ประสบการณ์การสอนสังคมศึกษา														
	ประสบการณ์ต่ำกว่า 5 ปี (n=85)			ประสบการณ์ 5-10 ปี (n=83)			ประสบการณ์ 11-15 ปี (n=28)			ประสบการณ์ 16-20 ปี (n=12)			ประสบการณ์ 20 ปีขึ้นไป (n=94)		
	\bar{x}	<i>SD</i>	การแปล ความหมาย สภาพปัญหา	\bar{x}	<i>SD</i>	การแปล ความหมาย สภาพปัญหา	\bar{x}	<i>SD</i>	การแปล ความหมาย สภาพปัญหา	\bar{x}	<i>SD</i>	การแปล ความหมาย สภาพปัญหา	\bar{x}	<i>SD</i>	การแปล ความหมาย สภาพปัญหา
1. ด้านหลักสูตรและเนื้อหา	3.24	0.44	ปานกลาง	2.88	0.46	ปานกลาง	2.39	0.41	น้อย	2.02	0.52	น้อย	2.05	0.38	น้อย
2. ด้านการจัดกิจกรรมการ เรียนรู้	3.61	0.48	มาก	3.34	0.50	ปานกลาง	2.74	0.26	ปานกลาง	2.16	0.17	น้อย	3.05	0.51	ปานกลาง
3. ด้านสื่อการเรียนรู้	3.55	0.81	มาก	3.75	0.57	มาก	3.73	0.63	มาก	3.48	0.89	ปานกลาง	3.62	0.62	มาก
4. ด้านบรรยากาศการจัดการ เรียนรู้	3.29	0.54	ปานกลาง	3.27	0.55	ปานกลาง	3.17	0.43	ปานกลาง	3.33	0.65	ปานกลาง	3.32	0.63	ปานกลาง
5. ด้านการวัดและประเมินผล	3.19	0.55	ปานกลาง	2.73	0.78	ปานกลาง	2.91	0.74	ปานกลาง	2.75	0.54	ปานกลาง	2.08	0.42	น้อย
รวม	3.38	0.32	ปานกลาง	3.19	0.34	ปานกลาง	2.99	0.33	ปานกลาง	2.75	0.29	ปานกลาง	2.83	0.28	ปานกลาง

จากตาราง 15 พบว่า ครูสังคมนศึกษาจำแนกตามประสบการณ์การสอนสังคมนศึกษามีความคิดเห็นต่อสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.38, SD = 0.32$), ($\bar{x} = 3.19, SD = 0.34$), ($\bar{x} = 2.99, SD = 0.33$), ($\bar{x} = 2.75, SD = 0.29$) และ ($\bar{x} = 2.83, SD = 0.28$) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ครูสังคมนศึกษาที่มีประสบการณ์ต่ำกว่า 5 ปี มีความคิดเห็นต่อสภาพปัญหาด้านการจัดการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ และด้านสื่อการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.61, SD = 0.48$) และ ($\bar{x} = 3.55, SD = 0.81$) ตามลำดับ ส่วนด้านหลักสูตรและเนื้อหา ด้านบรรยากาศการจัดการเรียนรู้ และด้านการวัดและประเมินผล อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.24, SD = 0.44$), ($\bar{x} = 3.29, SD = 0.54$) และ ($\bar{x} = 3.19, SD = 0.55$) ตามลำดับ

ครูสังคมนศึกษาที่มีประสบการณ์ 5-10 ปี มีความคิดเห็นต่อสภาพปัญหาด้านสื่อการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.75, SD = 0.57$) ส่วนด้านหลักสูตรและเนื้อหา ด้านการจัดการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านบรรยากาศการจัดการเรียนรู้ และด้านการวัดและประเมินผล อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.88, SD = 0.46$), ($\bar{x} = 3.34, SD = 0.50$), ($\bar{x} = 3.27, SD = 0.55$) และ ($\bar{x} = 2.73, SD = 0.78$) ตามลำดับ

ครูสังคมนศึกษาที่มีประสบการณ์ 11-15 ปี มีความคิดเห็นต่อสภาพปัญหาด้านสื่อการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.73, SD = 0.63$) ด้านการจัดการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านบรรยากาศการจัดการเรียนรู้ และด้านการวัดและประเมินผล อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.74, SD = 0.26$), ($\bar{x} = 3.17, SD = 0.43$) และ ($\bar{x} = 2.91, SD = 0.74$) ตามลำดับ ส่วนด้านหลักสูตรและเนื้อหา อยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.39, SD = 0.41$)

ครูสังคมนศึกษาที่มีประสบการณ์ 16-20 ปี มีความคิดเห็นต่อสภาพปัญหาด้านสื่อการเรียนรู้ ด้านบรรยากาศการจัดการเรียนรู้ และด้านการวัดและประเมินผล อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.48, SD = 0.89$), ($\bar{x} = 3.33, SD = 0.65$) และ ($\bar{x} = 2.75, SD = 0.54$) ตามลำดับ ส่วนด้านหลักสูตรและเนื้อหา และด้านการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ อยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.02, SD = 0.52$) และ ($\bar{x} = 2.16, SD = 0.17$) ตามลำดับ

ครูสังคมนศึกษาที่มีประสบการณ์ 20 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นต่อสภาพปัญหาด้านสื่อการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.62, SD = 0.62$) ส่วนด้านการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านบรรยากาศการจัดการเรียนรู้ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.05, SD = 0.51$), ($\bar{x} = 3.32, SD = 0.63$) และด้านการวัดและประเมินผล อยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.05, SD = 0.38$)

ตาราง 16 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาที่มีต่อสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้
 สาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์โดยรวมและรายด้าน จำแนกตามขนาดโรงเรียน

ความคิดเห็นของครูสังคมศึกษา	ขนาดโรงเรียน											
	ขนาดใหญ่พิเศษ (n=95)			ขนาดใหญ่ (n=56)			ขนาดกลาง (n=92)			ขนาดเล็ก (n=59)		
	\bar{x}	<i>SD</i>	การแปล ความหมาย สภาพปัญหา	\bar{x}	<i>SD</i>	การแปล ความหมาย สภาพปัญหา	\bar{x}	<i>SD</i>	การแปล ความหมาย สภาพปัญหา	\bar{x}	<i>SD</i>	การแปล ความหมาย สภาพปัญหา
1. ด้านหลักสูตรและเนื้อหา	2.71	0.65	ปานกลาง	2.61	0.62	ปานกลาง	2.73	0.62	ปานกลาง	2.60	0.71	ปานกลาง
2. ด้านการจัดกิจกรรม การเรียนรู้	3.16	0.61	ปานกลาง	3.31	0.59	ปานกลาง	3.27	0.53	ปานกลาง	3.16	0.59	ปานกลาง
3. ด้านสื่อการเรียนรู้	4.40	0.31	มาก	3.76	0.43	มาก	3.52	0.63	มาก	3.12	0.60	ปานกลาง
4. ด้านบรรยากาศ การจัดการเรียนรู้	3.37	0.50	ปานกลาง	3.63	0.49	มาก	2.89	0.52	ปานกลาง	3.13	0.49	ปานกลาง
5. ด้านการวัดและประเมินผล	2.82	0.71	ปานกลาง	2.61	0.77	ปานกลาง	2.78	0.66	ปานกลาง	2.58	0.77	ปานกลาง
รวม	3.29	0.33	ปานกลาง	3.18	0.32	ปานกลาง	3.04	0.32	ปานกลาง	2.92	0.41	ปานกลาง

จากตาราง 16 พบว่า ครูสังคมศึกษาจำแนกตามขนาดโรงเรียน มีความคิดเห็นต่อสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.29$, $SD = 0.33$), ($\bar{x} = 3.18$, $SD = 0.32$), ($\bar{x} = 3.04$, $SD = 0.32$) และ ($\bar{x} = 2.92$, $SD = 0.41$) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ครูสังคมศึกษาที่สอนในโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษมีความคิดเห็นต่อสภาพปัญหาด้านสื่อการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.40$, $SD = 0.31$) ส่วนด้านหลักสูตรและเนื้อหา ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านบรรยากาศการจัดการเรียนรู้ และด้านการวัดและประเมินผล อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.71$, $SD = 0.65$), ($\bar{x} = 3.16$, $SD = 0.61$), ($\bar{x} = 3.37$, $SD = 0.50$) และ ($\bar{x} = 2.82$, $SD = 0.71$) ตามลำดับ

ครูสังคมศึกษาที่สอนในโรงเรียนขนาดใหญ่ มีความคิดเห็นต่อสภาพปัญหาด้านสื่อการเรียนรู้ และด้านบรรยากาศการจัดการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.76$, $SD = 0.43$) และ ($\bar{x} = 3.63$, $SD = 0.49$) ส่วนด้านหลักสูตรและเนื้อหา ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และด้านการวัดและประเมินผล อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.61$, $SD = 0.62$), ($\bar{x} = 3.31$, $SD = 0.59$), และ ($\bar{x} = 2.61$, $SD = 0.77$) ตามลำดับ

ครูสังคมศึกษาที่สอนในโรงเรียนขนาดกลาง มีความคิดเห็นต่อสภาพปัญหาด้านสื่อการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.52$, $SD = 0.63$) ส่วนด้านหลักสูตรและเนื้อหา ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านบรรยากาศการจัดการเรียนรู้ และด้านการวัดและประเมินผล อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.73$, $SD = 0.62$), ($\bar{x} = 3.27$, $SD = 0.53$), ($\bar{x} = 3.52$, $SD = 0.63$) และ ($\bar{x} = 2.89$, $SD = 0.52$) ตามลำดับ

ครูสังคมศึกษาที่สอนในโรงเรียนขนาดเล็ก มีความคิดเห็นต่อสภาพปัญหาทุกด้าน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.60$, $SD = 0.71$), ($\bar{x} = 3.16$, $SD = 0.59$), ($\bar{x} = 3.12$, $SD = 0.60$), ($\bar{x} = 3.31$, $SD = 0.49$), และ ($\bar{x} = 2.58$, $SD = 0.77$) ตามลำดับ

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาที่มีต่อสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้ สาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ โดยรวมและรายด้าน

จำแนกตามระดับการศึกษา สาขาที่จบการศึกษา ประสบการณ์การสอน และขนาดโรงเรียน โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ในกรณีที่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจึงทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยใช้วิธีของเชฟเฟ (Scheffe's Method) ดังแสดงในตารางต่อไปนี้

ตาราง 17 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาที่มีต่อสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้
 สาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์โดยรวม จำแนกตามระดับการศึกษา

ความคิดเห็นของครู สังคมศึกษา	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	p
โดยรวม	ระหว่างกลุ่ม	10.493	2	5.24	44.04*	.000
	ภายในกลุ่ม	35.614	299	.119		
	รวม	46.108	301			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 17 ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาที่มีต่อสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ครูสังคมศึกษาที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาโดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงทำการทดสอบเป็นรายคู่ โดยใช้วิธีของเชฟเฟ้ (Scheffe's Method)

ตาราง 18 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ของค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาที่มีต่อสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ โดยรวม จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	\bar{x}	ปริญญาตรี	ปริญญาโท	ปริญญาเอก
		3.23	2.89	2.20
ปริญญาตรี	3.23	-	0.33*	1.02*
ปริญญาโท	2.89		-	.68*
ปริญญาเอก	2.20			-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 18 พบว่า ครูที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์โดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 19 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาที่มีต่อสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ด้านหลักสูตรและเนื้อหา จำแนกตามระดับการศึกษา

ความคิดเห็นของครูสังคมศึกษา	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
ด้านหลักสูตรและเนื้อหา	ระหว่างกลุ่ม	27.920	2	13.960	40.396*	.000
	ภายในกลุ่ม	103.330	299	.346		
	รวม	131.251	301			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 19 พบว่า ครูสังคมศึกษาที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาด้านหลักสูตรและเนื้อหาแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงทำการทดสอบเป็นรายคู่ โดยใช้วิธีของเซฟเฟ้ (Scheffe's Method)

ตาราง 20 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ของค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาที่มีต่อสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ด้านหลักสูตรและเนื้อหา จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	\bar{x}	ปริญญาตรี	ปริญญาโท	ปริญญาเอก
		2.88	2.28	1.72
ปริญญาตรี	2.88	-	.60*	1.16*
ปริญญาโท	2.28		-	.56
ปริญญาเอก	1.72			-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 20 พบว่า ครูที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี ปริญญาโทและปริญญาเอก มีความคิดเห็นต่อสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ ด้านหลักสูตร และเนื้อหาแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนครูที่มีระดับการศึกษาปริญญาโทและปริญญาเอก มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

ตาราง 21 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาที่มีต่อสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้ สาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จำแนกตามระดับการศึกษา

ความคิดเห็นของครูสังคมศึกษา	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ระหว่างกลุ่ม	18.252	2	9.126	31.658*	.000
	ภายในกลุ่ม	86.192	299	.288		
	รวม	104.444	301			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 21 พบว่า ครูสังคมศึกษาที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงทำการทดสอบเป็นรายคู่ โดยใช้วิธีของเชฟเฟ (Scheffe's Method)

ตาราง 22 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ของค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาที่มีต่อสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	\bar{x}	ปริญญาตรี	ปริญญาโท	ปริญญาเอก
		3.41	2.95	2.12
ปริญญาตรี	3.41	-	.45*	1.28*
ปริญญาโท	2.95		-	.83*
ปริญญาเอก	2.12			-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 22 พบว่า ครูสังคมศึกษาที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน ทุกระดับการศึกษา มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 23 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาที่มีต่อสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้ สาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ด้านสื่อการเรียนรู้ จำแนกตามระดับการศึกษา

ความคิดเห็นของครูสังคมศึกษา	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
ด้านสื่อการเรียนรู้	ระหว่างกลุ่ม	1.594	2	.797	1.702	.184
	ภายในกลุ่ม	140.026	299	.468		
	รวม	141.620	301			

จากตาราง 23 พบว่า ครูสังคมศึกษาที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหา ด้านสื่อการเรียนรู้ ไม่แตกต่างกัน

ตาราง 24 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาที่มีต่อสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้ สาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ด้านบรรยากาศการเรียนรู้ จำแนกตามระดับการศึกษา

ความคิดเห็นของครูสังคมศึกษา	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
ด้านบรรยากาศการเรียนรู้	ระหว่างกลุ่ม	.396	2	.198	.607	.545
	ภายในกลุ่ม	97.477	299	.326		
	รวม	97.873	301			

จากตาราง 24 พบว่า ครูสังคมศึกษาที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาด้านบรรยากาศการเรียนรู้ ไม่แตกต่างกัน

ตาราง 25 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาที่มีต่อสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้
 สาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ด้านการวัดและประเมินผล จำแนกตามระดับ
 การศึกษา

ความคิดเห็นของครู สังคมศึกษา	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	p
ด้านการวัดและ ประเมินผล	ระหว่างกลุ่ม	41.525	2	20.762	48.991*	.000
	ภายในกลุ่ม	126.717	299	.424		
	รวม	168.242	301			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 25 พบว่า ครูสังคมศึกษาที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีระดับความคิดเห็น
 เกี่ยวกับสภาพปัญหาด้านการวัดและประเมินผลแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงทำการทดสอบเป็นรายคู่ โดยใช้วิธีของ
 เชฟเฟ (Scheffe's Method)

ตาราง 26 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ของค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นของครูสังคมศึกษา
 ที่มีต่อสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ด้านการวัดและ
 ประเมินผล จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	\bar{x}	ปริญญาตรี	ปริญญาโท	ปริญญาเอก
		2.96	2.25	1.28
ปริญญาตรี	2.96	-	.71*	1.67*
ปริญญาโท	2.25		-	-.96*
ปริญญาเอก	1.28			-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 26 พบว่า ครูสังคมศึกษาทุกระดับการศึกษา มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพ
 ปัญหาด้านการวัดและประเมินผล แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 27 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาที่มีต่อสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้
สาระประวัติศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์โดยรวม จำแนกตามสาขาที่จบการศึกษา

ความคิดเห็นของครู สังคมศึกษา	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	p
โดยรวม	ระหว่างกลุ่ม	1.685	5	.337	2.246	.050
	ภายในกลุ่ม	44.423	296	.150		
	รวม	46.108	301			

จากตาราง 27 พบว่า ครูสังคมศึกษาที่จบการศึกษาสาขาต่างกัน มีระดับความคิดเห็น
เกี่ยวกับสภาพปัญหาโดยรวม ไม่แตกต่างกัน

ตาราง 28 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาที่มีต่อสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้
สาระประวัติศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ด้านหลักสูตรและเนื้อหาจำแนกตามสาขาที่
จบการศึกษา

ความคิดเห็นของครู สังคมศึกษา	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	p
ด้านหลักสูตรและเนื้อหา	ระหว่างกลุ่ม	2.980	5	.596	1.376	.233
	ภายในกลุ่ม	128.270	296	.433		
	รวม	131.251	301			

จากตาราง 28 พบว่า ครูสังคมศึกษาที่จบการศึกษาสาขาต่างกัน มีระดับความคิดเห็น
เกี่ยวกับสภาพปัญหาด้านหลักสูตรและเนื้อหา ไม่แตกต่างกัน

ตาราง 29 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาที่มีต่อสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้
 สาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ด้านการจัดการเรียนรู้ จำแนกตามสาขาที่จบ
 การศึกษา

ความคิดเห็นของครู สังคมศึกษา	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	p
ด้านการจัดการเรียนรู้	ระหว่างกลุ่ม	1.658	5	.332	.955	.446
	ภายในกลุ่ม	102.785	296	.347		
	รวม	104.444	301			

จากตาราง 29 พบว่า ครูสังคมศึกษาที่จบการศึกษาสาขาต่างกัน มีระดับความคิดเห็น
 เกี่ยวกับสภาพปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้ ไม่แตกต่างกัน

ตาราง 30 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาที่มีต่อสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้
 สาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ด้านสื่อการเรียนรู้ จำแนกตามสาขาที่จบ
 การศึกษา

ความคิดเห็นของครู สังคมศึกษา	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	p
ด้านสื่อการเรียนรู้	ระหว่างกลุ่ม	4.051	5	.810	1.743	.125
	ภายในกลุ่ม	137.569	296	.465		
	รวม	141.620	301			

จากตาราง 30 พบว่า ครูสังคมศึกษาที่จบการศึกษาสาขาต่างกัน มีระดับความคิดเห็น
 เกี่ยวกับสภาพปัญหาด้านสื่อการเรียนรู้ ไม่แตกต่างกัน

ตาราง 31 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาที่มีต่อสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้
 สาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ด้านบรรยากาศการจัดการเรียนรู้ จำแนกตาม
 สาขาที่จบการศึกษา

ความคิดเห็นของครู สังคมศึกษา	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	p
ด้านบรรยากาศ การจัดการ	ระหว่างกลุ่ม	2.339	5	.468	1.449	.207
	ภายในกลุ่ม	95.534	296	.323		
	รวม	97.873	301			

จากตาราง 31 พบว่า ครูสังคมศึกษาที่จบการศึกษาสาขาต่างกัน มีระดับความคิดเห็น
 เกี่ยวกับสภาพปัญหาด้านบรรยากาศการจัดการเรียนรู้ ไม่แตกต่างกัน

ตาราง 32 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาที่มีต่อสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้
 สาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ด้านการวัดและประเมินผล จำแนกตาม
 สาขาที่จบการศึกษา

ความคิดเห็นของครู สังคมศึกษา	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	p
ด้านการวัดและ ประเมินผล	ระหว่างกลุ่ม	4.761	5	.952	1.724	.129
	ภายในกลุ่ม	163.481	296	.552		
	รวม	168.242	301			

จากตาราง 32 พบว่า ครูสังคมศึกษาที่จบการศึกษาสาขาต่างกัน มีระดับความคิดเห็น
 เกี่ยวกับสภาพปัญหาด้านการวัดและประเมินผล ไม่แตกต่างกัน

ตาราง 33 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาที่มีต่อสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้
 สาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์โดยรวม จำแนกตามประสบการณ์สอน

ความคิดเห็นของครู สังคมศึกษา	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	p
โดยรวม	ระหว่างกลุ่ม	16.190	4	4.047	40.179*	.000
	ภายในกลุ่ม	29.918	297	.101		
	รวม	46.108	301			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 33 พบว่า ครูสังคมศึกษาที่มีประสบการณ์สอนแตกต่างกันมีระดับความคิดเห็น
 เกี่ยวกับสภาพปัญหาโดยรวม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงทำการทดสอบเป็นรายคู่ โดยใช้วิธีของ
 เชฟเฟ (Scheffe's Method)

ตาราง 34 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ของค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นของครูสังคมศึกษา
 ที่มีต่อสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์โดยรวม
 จำแนกตามประสบการณ์สอน

ประสบการณ์การสอน	\bar{x}	ต่ำกว่า 5 ปี	5-10 ปี	11-15 ปี	16-20 ปี	20 ปีขึ้นไป
		3.38	3.19	2.99	2.75	2.83
ต่ำกว่า 5 ปี	3.38	-	.18*	.39*	.62*	.55*
5-10 ปี	3.19		-	.20	.44*	.36*
11-15 ปี	2.99			-	.23	.16
16-20 ปี	2.75				-	-.07
20 ปีขึ้นไป	2.83					-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 34 พบว่า ครูสังคมศึกษาที่ประสบการณ์สอนต่ำกว่า 5 ปี มีระดับความคิดเห็น
 แตกต่างกับครูสังคมศึกษา ทุกช่วงประสบการณ์ ส่วนครูสังคมศึกษาที่ประสบการณ์สอน 5-10 ปี

มีระดับความคิดเห็นแตกต่างกันกับครูที่มีประสบการณ์สอน 16-20 ปี และครูสังคมศึกษาที่มีประสบการณ์สอน 20 ปีขึ้นไป แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่น ๆ ไม่พบความแตกต่าง

ตาราง 35 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาที่มีต่อสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ ด้านหลักสูตรและเนื้อหา จำแนกตามประสบการณ์การสอน

ความคิดเห็นของครูสังคมศึกษา	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
ด้านหลักสูตรและเนื้อหา	ระหว่างกลุ่ม	74.844	4	18.711	98.519*	.000
	ภายในกลุ่ม	56.407	297	.190		
	รวม	131.251	301			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 35 พบว่า ครูสังคมศึกษาที่มีประสบการณ์สอนแตกต่างกันมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาด้านหลักสูตรและเนื้อหาแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงทำการทดสอบเป็นรายคู่ โดยใช้วิธีของเซฟเฟ (Scheffe's Method)

ตาราง 36 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ของค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาที่มีต่อสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ด้านหลักสูตรและเนื้อหา จำแนกตามประสบการณ์การสอน

ประสบการณ์การสอน	\bar{x}	ต่ำกว่า 5 ปี	5-10 ปี	11-15 ปี	16-20 ปี	20 ปีขึ้นไป
		3.24	2.88	2.39	2.02	2.05
ต่ำกว่า 5 ปี	3.24	-	.35*	.85*	1.21*	1.19*
5-10 ปี	2.88		-	.49*	.86*	.83*
11-15 ปี	2.39			-	.36	.33*
16-20 ปี	2.02				-	-.02
20 ปีขึ้นไป	2.05					-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 36 พบว่า ครูสังคมนตรีที่มีประสบการณ์สอนต่ำกว่า 5 ปี มีระดับความคิดเห็น แตกต่างกับครูสังคมนตรี ทุกช่วงประสบการณ์ ครูสังคมนตรีที่มีประสบการณ์สอน 5-10 ปี มีระดับความคิดเห็น แตกต่างกับ กับครูสังคมนตรี ทุกช่วงประสบการณ์ ครูสังคมนตรีที่มีประสบการณ์สอน 11-15 ปี มีระดับความคิดเห็น แตกต่างกับกับครูสังคมนตรี ที่มีประสบการณ์สอน 20 ปีขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่น ๆ ไม่พบความแตกต่าง

ตาราง 37 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูสังคมนตรีที่มีต่อสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้ สาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จำแนกตาม ประสบการณ์สอน

ความคิดเห็นของครูสังคมนตรี	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ระหว่างกลุ่ม	36.845	4	9.211	40.471*	.000
	ภายในกลุ่ม	67.598	297	.228		
	รวม	104.444	301			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 37 พบว่า ครูสังคมนตรีที่มีประสบการณ์สอนต่างกันมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงทำการทดสอบเป็นรายคู่ โดยใช้วิธีของ เชฟเฟ (Scheffe's Method)

ตาราง 38 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ของค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นของครูสังคมนตรีที่มีต่อสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จำแนกตามประสบการณ์สอน

ประสบการณ์การสอน	\bar{x}	ต่ำกว่า 5 ปี	5-10 ปี	11-15 ปี	16-20 ปี	20 ปีขึ้นไป
		3.61	3.34	2.74	2.16	3.05
ต่ำกว่า 5 ปี	3.61	-	.26*	.87*	1.44*	.55*
5-10 ปี	3.34		-	.60*	1.18*	.29*
11-15 ปี	2.74			-	.57*	-.31
16-20 ปี	2.16				-	-.88*
20 ปีขึ้นไป	3.05					-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 38 พบว่า ครูสังคมศึกษาที่มีประสบการณ์สอน 11-15 ปี กับ ครูสังคมศึกษาที่มีประสบการณ์สอน 20 ปีขึ้นไป มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ไม่แตกต่างกัน นอกเหนือจากนี้ ทุกคู่มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 39 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาที่มีต่อสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้ สาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ด้านสื่อการเรียนรู้ จำแนกตามประสบการณ์การสอน

ความคิดเห็นของครูสังคมศึกษา	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
ด้านสื่อการเรียนรู้	ระหว่างกลุ่ม	2.176	4	.544	1.158	.329
	ภายในกลุ่ม	139.444	297	.470		
	รวม	141.620	301			

จากตาราง 39 พบว่า ครูสังคมศึกษาที่มีประสบการณ์สอนต่างกันมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหา ด้านสื่อการเรียนรู้ ไม่แตกต่างกัน

ตาราง 40 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาที่มีต่อสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้ สาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ ด้านบรรยากาศการจัดการเรียนรู้ จำแนกตามประสบการณ์สอน

ความคิดเห็นของครูสังคมศึกษา	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
ด้านบรรยากาศการจัดการเรียนรู้	ระหว่างกลุ่ม	.526	4	.132	.401	.808
	ภายในกลุ่ม	97.347	297	.328		
	รวม	97.873	301			

จากตาราง 40 พบว่า ครูสังคมศึกษาที่มีประสบการณ์สอนต่างกัน มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาด้านบรรยากาศการจัดการเรียนรู้ ไม่แตกต่างกัน

ตาราง 41 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาที่มีต่อสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้
 สาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ด้านการวัดและประเมินผล จำแนกตาม
 ประสบการณ์สอน

ความคิดเห็นของครู สังคมศึกษา	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	p
ด้านการวัดและ ประเมินผล	ระหว่างกลุ่ม	57.138	4	14.285	38.185*	.000
	ภายในกลุ่ม	111.104	297	.374		
	รวม	168.242	301			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 41 พบว่า ครูสังคมศึกษาที่มีประสบการณ์สอนต่างกันมีระดับความคิดเห็น
 เกี่ยวกับสภาพปัญหาด้านการวัดและประเมินผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงทำการทดสอบเป็นรายคู่ โดยใช้วิธีของ
 เชฟเฟ (Scheffe's Method)

ตาราง 42 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ของค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นของครูสังคมศึกษา
 ที่มีต่อสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ด้านการ
 วัดและประเมินผล จำแนกตามประสบการณ์สอน

ประสบการณ์การสอน	\bar{x}	ต่ำกว่า 5 ปี	5-10 ปี	11-15 ปี	16-20 ปี	20 ปีขึ้นไป
		3.19	2.73	2.91	2.75	2.08
ต่ำกว่า 5 ปี	3.19	-	.46*	.28	.44	1.10*
5-10 ปี	2.73		-	-.18	-.01	.64*
11-15 ปี	2.91			-	.16	.82*
16-20 ปี	2.75				-	.66*
20 ปีขึ้นไป	2.08					-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 42 พบว่า ครูสังคมศึกษาที่มีประสบการณ์สอนต่ำกว่า 5 ปีกับครูสังคมศึกษาที่มีประสบการณ์สอน 20 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ครูสังคมศึกษาที่มีประสบการณ์สอน 5-10 ปี กับครูสังคมศึกษาที่มีประสบการณ์สอน 20 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ครูสังคมศึกษาที่มีประสบการณ์ 16-20 ปีกับครูสังคมศึกษาที่มีประสบการณ์สอน 20 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่น ๆ ไม่พบความแตกต่าง

ตาราง 43 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาที่มีต่อสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้
สาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์โดยรวม จำแนกตามขนาดโรงเรียน

ความคิดเห็นของครู สังคมศึกษา	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	p
โดยรวม	ระหว่างกลุ่ม	6.147	3	2.049	15.281*	.000
	ภายในกลุ่ม	39.960	298	.134		
	รวม	46.108	301			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 43 พบว่า ครูสังคมศึกษาที่สอนในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาโดยรวม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงทำการทดสอบเป็นรายคู่ โดยใช้วิธีของเซฟเฟ (Scheffe's Method)

ตาราง 44 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ของค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นของครูสังคมศึกษา
ที่มีต่อสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์โดยรวม
จำแนกตามขนาดโรงเรียน

ขนาดโรงเรียน	\bar{x}	ขนาดเล็ก	ขนาดกลาง	ขนาดใหญ่	ขนาดใหญ่พิเศษ
		3.29	3.18	3.04	2.92
ขนาดเล็ก	3.29	-	.10	.25*	.37*
ขนาดกลาง	3.18		-	.14	.26*
ขนาดใหญ่	3.04			-	.11
ขนาดใหญ่พิเศษ	2.92				-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 44 พบว่า ครูสังคมศึกษาที่สอนในโรงเรียนขนาดเล็กกับครูที่สอนในโรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดใหญ่พิเศษ มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนครูสังคมศึกษาที่สอนในโรงเรียนขนาดกลางกับครูสังคมศึกษาที่สอนในโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่น ๆ ไม่พบความแตกต่าง

ตาราง 45 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาที่มีต่อสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้ สาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ด้านหลักสูตรและเนื้อหา จำแนกตามขนาดโรงเรียน

ความคิดเห็นของครูสังคมศึกษา	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
ด้านหลักสูตรและเนื้อหา	ระหว่างกลุ่ม	1.013	3	.338	.772	.510
	ภายในกลุ่ม	130.238	298	.437		
	รวม	131.251	301			

จากตาราง 45 พบว่า ครูสังคมศึกษาที่สอนในโรงเรียนขนาดต่างกัน มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาด้านหลักสูตรและเนื้อหา ไม่แตกต่างกัน

ตาราง 46 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาที่มีต่อสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้ สาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จำแนกตามขนาดโรงเรียน

ความคิดเห็นของครูสังคมศึกษา	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ระหว่างกลุ่ม	1.415	3	.472	1.364	.254
	ภายในกลุ่ม	103.029	298	.346		
	รวม	104.444	301			

จากตาราง 46 พบว่า ครูสังคมศึกษาที่สอนในโรงเรียนขนาดต่างกัน มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ไม่แตกต่างกัน

ตาราง 47 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาที่มีต่อสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้
 สาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ด้านสื่อการเรียนรู้ จำแนกตามขนาดโรงเรียน

ความคิดเห็นของครู สังคมศึกษา	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	p
ด้านสื่อการเรียนรู้	ระหว่างกลุ่ม	61.967	3	20.656	77.277*	.000
	ภายในกลุ่ม	79.653	298	.267		
	รวม	141.620	301			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 47 พบว่า ครูสังคมศึกษาที่สอนในโรงเรียนขนาดต่างกัน มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาด้านสื่อการเรียนรู้ จำแนกตามขนาดโรงเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงทำการทดสอบเป็นรายคู่ โดยใช้วิธีของเชฟเฟ (Scheffe's Method)

ตาราง 48 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ของค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาที่มีต่อสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ด้านสื่อการเรียนรู้ จำแนกตามขนาดโรงเรียน

ขนาดโรงเรียน	\bar{x}	ขนาดเล็ก	ขนาดกลาง	ขนาดใหญ่	ขนาดใหญ่พิเศษ
		4.40	3.76	3.52	3.12
ขนาดเล็ก	4.40	-	.63*	.88*	1.28*
ขนาดกลาง	3.76		-	.24	.64*
ขนาดใหญ่	3.52			-	.39*
ขนาดใหญ่พิเศษ	3.12				-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 48 พบว่า ครูสังคมศึกษาที่สอนในโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่และขนาดใหญ่พิเศษ มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาด้านสื่อการเรียนรู้ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สำหรับครูสังคมศึกษาที่สอนในโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่พิเศษมีระดับความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และโรงเรียนขนาดใหญ่กับโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ มีระดับความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 49 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาที่มีต่อสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้ สาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ด้านบรรยากาศการเรียนรู้อำเภอตามขนาดโรงเรียน

ความคิดเห็นของครูสังคมศึกษา	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
ด้านบรรยากาศการเรียนรู้อำเภอ	ระหว่างกลุ่ม	22.778	3	7.593	30.130*	.000
	ภายในกลุ่ม	75.095	298	.252		
	รวม	97.873	301			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 49 พบว่า ครูสังคมศึกษาที่สอนในโรงเรียนขนาดต่างกัน มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาด้านบรรยากาศการเรียนรู้อำเภอตามขนาดโรงเรียน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงทำการทดสอบเป็นรายคู่ โดยใช้วิธีของเชฟเฟ (Scheffe's Method)

ตาราง 50 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ของค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาที่มีต่อสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ด้านบรรยากาศการเรียนรู้อำเภอตามขนาดโรงเรียน

ขนาดโรงเรียน	\bar{x}	ขนาดเล็ก	ขนาดกลาง	ขนาดใหญ่	ขนาดใหญ่พิเศษ
		3.37	3.63	2.89	3.13
ขนาดเล็ก	3.37	-	-.26*	.48*	.23*
ขนาดกลาง	3.63		-	.74*	.50*
ขนาดใหญ่	2.89			-	-.24*
ขนาดใหญ่พิเศษ	3.13				-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 50 พบว่า โรงเรียนที่ขนาดต่างกัน ได้แก่ ขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่และขนาดใหญ่พิเศษ มีบรรยากาศการจัดการเรียนรู้ในแต่ละโรงเรียน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 51 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาที่มีต่อสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้ สาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ด้านการวัดและประเมินผลจำแนกตามขนาดโรงเรียน

ความคิดเห็นของครูสังคมศึกษา	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
ด้านการวัดและประเมินผล	ระหว่างกลุ่ม	3.011	3	1.004	1.810	.145
	ภายในกลุ่ม	165.231	298	.554		
	รวม	168.242	301			

จากตาราง 51 พบว่า ครูสังคมศึกษาที่สอนในโรงเรียนขนาดต่างกัน มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาด้านการวัดและประเมินผล ไม่ต่างกัน

ตอนที่ 4 การนำเสนอแนวทางการจัดการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ครูสังคมศึกษา

ผลการวิเคราะห์แนวทางการจัดการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ ดังนี้

4.1 ด้านหลักสูตรและเนื้อหา พบว่า ครูควรมีความรู้ ความเข้าใจ มาตรฐาน ตัวชี้วัด เพื่อให้การจัดการเรียนรู้สาระการเรีเรียนรู้ภูมิศาสตร์เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ การจัดการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนเกิดการคิดวิเคราะห์ได้นั้น สาระภูมิศาสตร์สามารถจัดทำได้และทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้ระบุมาตรฐาน และตัวชี้วัดสำหรับการจัดการเรียนรู้ไว้ชัดเจน และตัวชี้วัดของสาระภูมิศาสตร์ก็ระบุไว้แล้วว่า ครูผู้สอนสาระภูมิศาสตร์สามารถการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เกี่ยวกับการคิดวิเคราะห์ได้ ยกตัวอย่างเช่น ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ครูสามารถใช้ มาตรฐาน ส 5.1 ตัวชี้วัดที่ 3 วิเคราะห์เชื่อมโยงสาเหตุและแนวทางป้องกันภัยธรรมชาติและการระวังภัยที่เกิดขึ้นในประเทศไทยและทวีปเอเชีย ออสเตรเลีย และโอเชียเนีย ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ครูสามารถใช้ มาตรฐาน ส 5.2 ตัวชี้วัดที่ 1 วิเคราะห์การก่อเกิดสิ่งแวดล้อมใหม่ทางสังคม อันเป็นผลจากการเปลี่ยนแปลงทางธรรมชาติและทางสังคมของทวีปยุโรปและแอฟริกา ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ครูสามารถใช้ มาตรฐาน ส 5.2 ตัวชี้วัดที่ 2 ระบุแนวทางการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในทวีปอเมริกาเหนือและทวีปอเมริกาใต้ และในระดับชั้นมัธยมศึกษา4-6 ครูสามารถใช้ มาตรฐาน ส 5.1 ตัวชี้วัดที่ 2 วิเคราะห์

อิทธิพลของสภาพภูมิศาสตร์ซึ่งทำให้เกิดปัญหาทางกายภาพหรือภัยพิบัติทางธรรมชาติในประเทศไทยและภูมิภาคต่าง ๆ ของโลก ตัวชี้วัดที่ 3 วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงทางกายภาพหรือภัยพิบัติทางธรรมชาติในประเทศไทยและภูมิภาคต่าง ๆ ของโลก เป็นต้น ซึ่งจากทั้งหมดที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าการจัดการเรียนรู้เพื่อให้เกิดการคิดวิเคราะห์ในสาระภูมิศาสตร์สามารถจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับมาตรฐาน ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางได้ ทั้งนี้ ครูสังคมนาศึกษาต้องศึกษาและทำความเข้าใจหลักสูตรแกนกลางโดยละเอียด

4.2 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า เทคนิคการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาการคิดวิเคราะห์ ประกอบไปด้วย การถามตอบ ผังกราฟิกและการวิเคราะห์ข่าวสถานการณ์ปัจจุบัน ตามลำดับ ด้วยเหตุนี้ครูจึงควรจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้ฝึกการคิดวิเคราะห์อย่างสม่ำเสมอโดยใช้เทคนิคการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพทั้ง 3 เทคนิคข้างต้น ทั้งนี้ เนื่องจาก การใช้เทคนิคการถามตอบในชั้นเรียนเป็นเทคนิคที่ครูสามารถทำได้ง่าย ป่อยครั้งและประหยัดเวลาในการจัดการเรียนรู้ เพราะ สาระภูมิศาสตร์เป็นหนึ่งในสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ซึ่งมีหน่วยการเรียนรู้ 1 หน่วยกิต และนักเรียนจะเรียน 2 คาบต่อสัปดาห์ แต่ในการจัดคาบการเรียนรู้ตามตารางเรียนนั้น จะแยกจัดอยู่คนละช่วงเวลา ไม่ได้เป็นคาบคู่ จึงส่งผลให้ไม่สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างหลากหลาย สำหรับผังกราฟิกนั้น เป็นเทคนิคที่นักเรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ เนื่องจากนักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงด้วยตนเอง ตั้งแต่การสรุปเนื้อหาการเรียนรู้ รวมไปถึงนักเรียนสนุกสนาน มีความสุข กับการวาดภาพและระบายสีโดยการใช้สีสันท่าง ๆ ครูจึงให้ข้อสังเกตว่าเทคนิคนี้ทำให้นักเรียนมีความคงทนในการเรียนรู้เพิ่มมากขึ้น และสำหรับการวิเคราะห์ข่าวสถานการณ์ปัจจุบันนั้น ครูสังคมนาศึกษา มีความเห็นแนวทางเดียวกันว่า เป็นการจัดการเรียนรู้ที่นักเรียนต้องได้รับการฝึกฝนในสาระสังคมศึกษา เนื่องจาก การวิเคราะห์ข่าวสถานการณ์ปัจจุบันนั้นสามารถฝึกทักษะกระบวนการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ของนักเรียนได้เป็นอย่างดี ทำให้นักเรียนสามารถแยกแยะข้อเท็จจริงต่าง ๆ รู้จักคิด เข้าใจสาเหตุและเชื่อมโยงไปสู่ผลกระทบที่เกิดขึ้นได้เป็นอย่างดี ซึ่งครูจะต้องเป็นผู้ชี้แนะนักเรียนอย่างใกล้ชิดด้วย

4.3 ด้านสื่อการเรียนรู้ พบว่า สื่อการเรียนรู้ทางด้านภูมิศาสตร์ที่สามารถกระตุ้นการคิดวิเคราะห์และทำให้นักเรียนได้ฝึกการวิเคราะห์จนเกิดเป็นทักษะที่ติดตัวนักเรียนโดยการนำสื่อจริงมาใช้ประกอบในการจัดการเรียนรู้ เพื่อเป็นการกระตุ้นให้นักเรียนได้ฝึกการคิดวิเคราะห์ อาทิเช่น ภาพข่าวเหตุการณ์ปัจจุบัน สารคดี เรื่องสั้น รายการโทรทัศน์สั้นๆ แผนที่ แผนที่ แผนที่ เนื่องจากว่าเป็นสื่อที่นักเรียนสามารถพบเห็นได้ง่ายในชีวิตประจำวัน และเป็นสื่อที่นักเรียนสามารถฝึกคิดและวิเคราะห์ได้เป็นประจำ และนอกจากนี้ยังพบอีกว่าสื่อที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ในปัจจุบันไม่ตรงกับความต้องการของครูและนักเรียน ดังนั้น เพื่อให้ได้สื่อที่ตรงกับความต้องการมากที่สุด จึงควรมีการจัดอบรมเพื่อการผลิตสื่อภูมิศาสตร์ที่สอดคล้องกับความต้องการและบริบทของโรงเรียน และนอกจากนี้ยังครูยังมีความต้องการในการพัฒนาตนเองด้านการใช้สื่อและเทคโนโลยีที่ทันสมัยในการจัดการเรียนรู้ภูมิศาสตร์ เนื่องจากสื่อที่มีอยู่ยังไม่ทันสมัยเท่าที่ควรและครูยังไม่มีความชำนาญในการใช้สื่อ

ภูมิศาสตร์อีกด้วยและเพื่อให้การจัดการเรียนรู้ภูมิศาสตร์มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น นักเรียนได้สัมผัสกับสื่อจริง จึงควรจัดให้มีห้องปฏิบัติการสังคมศึกษาในโรงเรียน

4.4 ด้านบรรยากาศการจัดการเรียนรู้ พบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ประสบผลสำเร็จนั้นขึ้นอยู่กับบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่ดี เพราะจะส่งเสริมให้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้นั้นบรรลุเป้าหมายหรือเกิดผลที่มีประสิทธิภาพ ดังนั้น ครูจึงควรคำนึงถึงบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อกระตุ้นให้เกิดการคิดวิเคราะห์ ซึ่งได้แก่ การเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็น การระดมความคิดร่วมกันระหว่างครูกับนักเรียน โดยเน้นการร่วมคิด ร่วมทำ ซึ่งเป็นการเสริมสร้างความรู้สึที่ดี ความรู้สึกของการมีส่วนร่วม และเป็นการกระตุ้นการคิดวิเคราะห์ได้ดี ตลอดจนการให้คำปรึกษาและสนับสนุนให้กำลังใจนักเรียนอยู่เสมอ และนอกจากนี้ยังรวมไปถึงจำนวนนักเรียนที่เหมาะสมในแต่ละชั้น เพื่อให้ครูและนักเรียนสามารถปฏิสัมพันธ์กันได้อย่างทั่วถึง นอกจากนี้บรรยากาศการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนแล้วควรได้รับความร่วมมือจากชุมชนด้วย โดยการร่วมกันจัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมสอดคล้องกับกระบวนการพัฒนาการคิดวิเคราะห์และพัฒนาทักษะการคิดในระดับสูงต่อไป เพื่อเป็นการร่วมระดมความคิดและทรัพยากรท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเป็นการต่อยอดการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

4.5 ด้านการวัดและประเมินผล พบว่า เพื่อให้การวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพ เห็นพัฒนาการความก้าวหน้าของนักเรียนได้อย่างชัดเจน ครูจึงควรมีการวัดและประเมินผลนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้นักเรียนรู้สึกว่าการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้เป็นเรื่องปกติ นักเรียนไม่เครียดกับการวัดและประเมินผล การวัดและประเมินผลที่ดีนั้น ครูควรมีการวัด 3 ระยะ คือ การวัดและประเมินผลก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน ซึ่งการวัดผลและประเมินเช่นนี้จะสะท้อนให้เห็นพัฒนาการความก้าวหน้าของนักเรียนได้เป็นอย่างดี เนื่องจากการวัดและประเมินผลสามารถทำได้หลากหลายรูปแบบ ครูจึงไม่ควรใช้การวัดและประเมินเพียงแบบทดสอบเท่านั้น ควรใช้การวัดและประเมินรูปแบบอื่นร่วมด้วย อาทิเช่น การใช้แบบสังเกต แบบบันทึกพฤติกรรม และการประเมินจากชิ้นงานก็เป็นสิ่งสำคัญ นอกจากนี้ ครูควรให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผลด้วย โดยให้นักเรียนประเมินตนเอง การประเมินแบบเพื่อนประเมิน เพื่อน เป็นต้น

4.6 ข้อคิดเห็นเพิ่มเติมจากการสัมภาษณ์ครูสังคมศึกษา เนื่องจากในเขตพื้นที่ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 (จังหวัดศรีสะเกษและยโสธร) ในส่วนของจังหวัดศรีสะเกษนั้น เป็นจังหวัดที่เป็นเมืองหลากหลายวัฒนธรรม ประกอบไปด้วย 4 ชนเผ่า ได้แก่ ส่วย เขมร ลาว และเยอ ซึ่งภาษาจึงเป็นอุปสรรคในการสื่อสารและการจัดการเรียนรู้ ดังนั้น เพื่อให้ครูสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ครูจึงควรมีทักษะและความสามารถในการสื่อสารกับนักเรียนเป็นภาษาถิ่นได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาษาอีสาน (ลาว) เพื่อให้การสื่อสารระหว่างครูกับนักเรียนมีประสิทธิภาพ มีความรู้ความเข้าใจตรงกันในเบื้องต้นได้

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งความมุ่งหมายไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาเกี่ยวกับการจัดการเรียนนัฐสาระภูมิศาสตร์ เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ ตามทักษะระดับมัธยมศึกษา
2. เพื่อเปรียบเทียบสภาพปัญหาการจัดการเรียนนัฐสาระภูมิศาสตร์ เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ ตามทักษะระดับมัธยมศึกษา จำแนกตามตัวแปรที่ศึกษา คือ ระดับการศึกษา สาขาที่จบการศึกษา ประสบการณ์การสอน และขนาดโรงเรียน
3. เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการเรียนนัฐสาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ ตามทักษะระดับมัธยมศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูสังคมศึกษาโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 28 (จังหวัดศรีสะเกษและยโสธร) จำนวน 83 โรงเรียน รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 343 คน โดยทำการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามที่มีความถูกต้องสมบูรณ์สามารถนำมาใช้ในงานวิจัยได้ จำนวน 302 ฉบับ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบสอบถามปัญหาและอุปสรรคการจัดการเรียนนัฐสาระภูมิศาสตร์ของครูสังคมศึกษา เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ ตามทฤษฎีทักษะระดับมัธยมศึกษา แบ่งออกเป็น 3 ตอน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบและเติมข้อความในช่องว่าง

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามปัญหาและอุปสรรคการจัดการเรียนนัฐสาระภูมิศาสตร์ของครูสังคมศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ ตามทฤษฎีทักษะระดับมัธยมศึกษา เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) และแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ มีจำนวนข้อคำถามทั้งหมด 35 ข้อ แบ่งเป็นรายด้านจำนวน 5 ด้าน ประกอบไปด้วย 1) ด้านหลักสูตรและเนื้อหา จำนวน 6 ข้อ 2) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จำนวน 8 ข้อ 3) ด้านสื่อการเรียนรู้ จำนวน 7 ข้อ 4) ด้านบรรยากาศ จำนวน 7 ข้อ 5) ด้านการวัดและประเมินผล จำนวน 7 ข้อ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ เกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการจัดการเรียนนัฐสาระภูมิศาสตร์ ซึ่งเป็นข้อคำถามปลายเปิด (Open Ended)

2.2 แบบสัมภาษณ์แนวทางการจัดการเรียนนัฐสังคมศึกษาในสาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ ตามทักษะระดับมัธยมศึกษา จำนวน 20 ข้อ แบ่งเป็นรายด้านจำนวน 5 ด้าน ประกอบไปด้วย 1) ด้านหลักสูตรและเนื้อหา จำนวน 4 ข้อ 2) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จำนวน

3 ข้อ 3) ด้านสื่อการเรียนรู้อัจฉริยะ จำนวน 5 ข้อ 4) ด้านบรรยากาศการเรียนรู้อัจฉริยะ จำนวน 4 ข้อ 5) ด้านการวัดและประเมินผล จำนวน 4 ข้อ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลจากโปรแกรมทางคอมพิวเตอร์ ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ
 - ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของครูสังคมศึกษา นำเสนอในรูปแบบตารางและความเรียง
 - ตอนที่ 2 วิเคราะห์ความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคการจัดการเรียนรู้อัจฉริยะในสาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง
 - ตอนที่ 3 วิเคราะห์เนื้อหาคำถามปลายเปิด นำเสนอในรูปแบบของความเรียง
2. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูสังคมศึกษา ที่มีต่อสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้อัจฉริยะในสาระภูมิศาสตร์ของครูสังคมศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ ระดับมัธยมศึกษา ซึ่งทำการทดสอบตัวแปร ระดับการศึกษา สาขาที่จบการศึกษา ประสบการณ์การสอนและขนาดของโรงเรียน โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ในกรณีที่พบความแตกต่าง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจึงทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยใช้วิธีของเชฟเฟ (Scheffe's Method)
3. แบบสัมภาษณ์ ทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) คือ การวิเคราะห์ข้อมูลเอกสาร ด้วยวิธีการเชิงปริมาณ จากการทำให้ข้อมูลเอกสาร ได้แก่ ถ้อยคำ ประโยคหรือใจความในเอกสารเป็นจำนวนที่วัดได้ แล้วแจกแจงจำนวนของถ้อยคำ ประโยคหรือใจความเหล่านั้นมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

สรุปผลการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การศึกษาการจัดการเรียนรู้อัจฉริยะในสาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ ตามทัศนะครูระดับมัธยมศึกษา สามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัยได้ ดังนี้

1. ครูสังคมศึกษามีความคิดเห็นต่อสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้อัจฉริยะในสาระภูมิศาสตร์ เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ โดยรวม พบว่า สภาพปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณารายด้านทั้ง 5 ด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับมากไปน้อย ดังนี้ ด้านบรรยากาศ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อัจฉริยะ ด้านการวัดและประเมินผล และด้านหลักสูตรและเนื้อหา สำหรับด้านสื่อการเรียนรู้อัจฉริยะ อยู่ในระดับมาก
2. การเปรียบเทียบสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้อัจฉริยะในสาระภูมิศาสตร์ เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ ตามทัศนะครูระดับมัธยมศึกษา จำแนกตามตัวแปรที่ศึกษา คือ ระดับการศึกษา สาขาที่จบการศึกษา ประสบการณ์การสอน และขนาดโรงเรียน ดังนี้
 - 2.1 ครูสังคมศึกษาที่ระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้อัจฉริยะในสาระภูมิศาสตร์ เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ พบว่า

2.1.1 ด้านหลักสูตรและเนื้อหา พบว่า ครูสังคัมศึกษาที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาด้านหลักสูตรและเนื้อหาแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สามารถสรุปได้ว่า ครูสังคัมศึกษาที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี มีความคิดเห็นต่อสภาพปัญหาแตกต่างจากครูสังคัมศึกษาที่จบการศึกษาระดับปริญญาโทและปริญญาเอก

2.1.2 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า ครูสังคัมศึกษาที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งพบว่า 1) ครูสังคัมศึกษาที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี มีความคิดเห็นต่อสภาพปัญหาแตกต่างจากครูสังคัมศึกษาที่จบการศึกษาระดับปริญญาโทและปริญญาเอก 2) ครูสังคัมศึกษาที่จบการศึกษาระดับปริญญาโท มีความคิดเห็นต่อสภาพปัญหาแตกต่างจากครูสังคัมศึกษาที่จบการศึกษาระดับปริญญาเอก

2.1.3 ด้านสื่อการเรียนรู้ ไม่พบว่ามีคูใดแตกต่างกัน

2.1.4 ด้านบรรยากาศการเรียนรู้ ไม่พบว่ามีคูใดแตกต่างกัน

2.1.5 ด้านการวัดและประเมินผล พบว่า ครูสังคัมศึกษาที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหา ด้านการวัดและประเมินผลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งพบว่า 1) ครูสังคัมศึกษาที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ระดับปริญญาโท และปริญญาเอก มีความคิดเห็นต่อสภาพปัญหาแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ครูสังคัมศึกษาที่จบการศึกษาระดับปริญญาโท และระดับปริญญาเอก มีความคิดเห็นต่อสภาพปัญหาแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 ครูสังคัมศึกษาจำแนกตามสาขาที่จบการศึกษา พบว่า โดยรวม ไม่มีคูใดแตกต่างกัน

2.3 ครูสังคัมศึกษาที่มีประสบการณ์การสอนต่างกันมีความคิดเห็นต่อสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์ เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งพบว่า 1) ครูสังคัมศึกษาที่มีประสบการณ์การสอนต่ำกว่า 5 ปี มีความคิดเห็นต่อสภาพปัญหาแตกต่างจากครูสังคัมศึกษาทุกช่วงประสบการณ์ 2) ครูสังคัมศึกษาที่ประสบการณ์สอน 5-10 ปี มีความคิดเห็นแตกต่างกันกับครูที่มีประสบการณ์สอน 16-20 ปี และครูสังคัมที่ประสบการณ์สอน 20 ปีขึ้นไป และเมื่อทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ สามารถแสดงรายละเอียดได้ ดังนี้

2.3.1 ด้านหลักสูตรและเนื้อหา พบว่า ครูสังคัมศึกษาที่มีประสบการณ์การสอนต่างกันมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาด้านหลักสูตรและเนื้อหาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งพบว่า 1) ครูสังคัมศึกษาที่มีประสบการณ์การสอนต่ำกว่า 5 ปี มีความคิดเห็นต่อสภาพปัญหาแตกต่างจากครูสังคัมศึกษาทุกช่วงประสบการณ์ 2) ครูสังคัมศึกษาที่มีประสบการณ์สอน 5-10 ปี มีความคิดเห็นต่อสภาพปัญหาแตกต่างจากครูสังคัมศึกษาทุกช่วงประสบการณ์ 3) ครูสังคัมศึกษาที่มีประสบการณ์สอน 11-15 ปี มีความคิดเห็นต่อสภาพปัญหาแตกต่างจากครูสังคัมศึกษาที่มีประสบการณ์สอน 20 ปีขึ้นไป

2.1.2 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า ครูสังคมนตรีศึกษาที่มีประสบการณ์การสอนต่างกันมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งพบว่าพบว่า 1) ครูสังคมนตรีศึกษาที่มีประสบการณ์การสอนต่ำกว่า 5 ปี มีความคิดเห็นต่อสภาพปัญหาแตกต่างจากครูสังคมนตรีศึกษาทุกช่วงประสบการณ์ 2) ครูสังคมนตรีศึกษาที่มีประสบการณ์สอน 5-10 ปี มีความคิดเห็นต่อสภาพปัญหาแตกต่างจากครูสังคมนตรีศึกษาทุกช่วงประสบการณ์ 3) ครูสังคมนตรีศึกษาที่มีประสบการณ์สอน 11-15 ปี มีความคิดเห็นต่อสภาพปัญหาแตกต่างจากครูสังคมนตรีศึกษาที่มีประสบการณ์สอน 16-20 ปี 4) ครูสังคมนตรีศึกษาที่มีประสบการณ์สอน 16-20 ปี มีความคิดเห็นต่อสภาพปัญหาแตกต่างจากครูสังคมนตรีศึกษาที่มีประสบการณ์สอน 20 ปีขึ้นไป

2.1.3 ด้านสื่อการเรียนรู้ พบว่า ไม่มีคู่ใดแตกต่างกัน

2.1.4 ด้านบรรยากาศการเรียนรู้ พบว่า ไม่มีคู่ใดแตกต่างกัน

2.1.5 ด้านการวัดและประเมินผล พบว่า ครูสังคมนตรีศึกษาที่มีประสบการณ์การสอนต่างกัน มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาด้านการวัดและประเมินผลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งพบว่า 1) ครูสังคมนตรีศึกษาที่มีประสบการณ์การสอนต่ำกว่า 5 ปี มีความคิดเห็นต่อสภาพปัญหาแตกต่างจากครูสังคมนตรีศึกษาที่มีประสบการณ์สอน 5-10 ปี และแตกต่างจากครูสังคมนตรีศึกษาที่มีประสบการณ์สอน 20 ปีขึ้นไป 2) ครูสังคมนตรีศึกษาที่มีประสบการณ์สอน 5-10 ปี มีความคิดเห็นต่อสภาพปัญหาแตกต่างจากครูสังคมนตรีศึกษาที่มีประสบการณ์สอน 20 ปีขึ้นไป 3) ครูสังคมนตรีศึกษาที่มีประสบการณ์สอน 11-15 ปี มีความคิดเห็นต่อสภาพปัญหาแตกต่างจากครูสังคมนตรีศึกษาที่มีประสบการณ์สอน 20 ปีขึ้นไป 4) ครูสังคมนตรีศึกษาที่มีประสบการณ์สอน 16-20 ปี มีความคิดเห็นต่อสภาพปัญหาแตกต่างจากครูสังคมนตรีศึกษาที่มีประสบการณ์สอน 20 ปีขึ้นไป

2.4 ครูสังคมนตรีศึกษาจำแนกตามขนาดโรงเรียน ต่างกันมีความคิดเห็นต่อสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์ เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งพบว่า 1) ครูสังคมนตรีศึกษาที่สอนในโรงเรียนขนาดเล็กมีความคิดเห็นแตกต่างกับครูที่สอนในโรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดใหญ่พิเศษ 2) ครูสังคมนตรีศึกษาที่สอนในโรงเรียนขนาดกลางมีความคิดเห็นแตกต่างกับครูสังคมนตรีศึกษาที่สอนในโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ และเมื่อทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ สามารถแสดงรายละเอียดได้ ดังนี้

2.4.1 ด้านหลักสูตรและเนื้อหา พบว่า ไม่มีคู่ใดแตกต่างกัน

2.4.2 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า ไม่มีคู่ใดแตกต่างกัน

2.4.3 ด้านสื่อการเรียนรู้ พบว่า ครูสังคมนตรีศึกษาจำแนกตามขนาดโรงเรียนต่างกัน มีความคิดเห็นมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาด้านสื่อการเรียนรู้ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งพบว่า 1) ครูสังคมนตรีศึกษาที่สอนในโรงเรียนขนาดเล็ก มีความคิดเห็นแตกต่างกับครูสังคมนตรีศึกษาที่สอนในโรงเรียนขนาดกลาง ขนาดใหญ่และขนาดใหญ่พิเศษ 2) ครูสังคมนตรีศึกษาที่สอนในโรงเรียนขนาดกลาง มีความคิดเห็นแตกต่างกับครูสังคมนตรีศึกษาที่สอนใน

โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ 3) ครูสังคมศึกษาโรงเรียนขนาดใหญ่ มีความคิดเห็นแตกต่างกันกับครูสังคมศึกษาโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ

2.4.4 ด้านบรรยากาศการเรียนรู้ พบว่า ครูสังคมศึกษาจำแนกตามขนาดโรงเรียน ต่างกันมีความคิดเห็น มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาด้านบรรยากาศการเรียนรู้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งพบว่า โรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน ได้แก่ ขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่และขนาดใหญ่พิเศษ มีบรรยากาศการจัดการเรียนรู้ในแต่ละโรงเรียน แตกต่างกันทุกคู่

2.4.5 ด้านการวัดและประเมินผล พบว่า ไม่มีคูใดแตกต่างกัน

3. แนวทางการจัดการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ ตามทักษะครูระดับมัธยมศึกษา สามารถสรุปรายละเอียดได้ดังนี้

3.1 ด้านหลักสูตรและเนื้อหา พบว่า ครูควรมีความรู้ ความเข้าใจ มาตรฐาน ตัวชี้วัด เพื่อให้การจัดการเรียนรู้สาระการเรียนรู้ภูมิศาสตร์เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ การจัดการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนเกิดการคิดวิเคราะห์ได้นั้น สาระภูมิศาสตร์สามารถจัดทำและทำได้โดยมีประสิทธิภาพ เพราะ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้ระบุมาตรฐาน และตัวชี้วัดสำหรับการจัดการเรียนรู้ไว้ชัดเจน และตัวชี้วัดของสาระภูมิศาสตร์ก็ระบุไว้แล้วว่า ครูผู้สอนสาระภูมิศาสตร์สามารถการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เกี่ยวกับการคิดวิเคราะห์ได้

3.2 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า เทคนิคการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาการคิดวิเคราะห์ ประกอบไปด้วย การถามตอบ ผังกราฟิกและการวิเคราะห์ข่าวสถานการณ์ปัจจุบัน ตามลำดับ

3.3 ด้านสื่อการเรียนรู้ พบว่า สื่อการเรียนรู้ทางด้านภูมิศาสตร์ที่สามารถกระตุ้นการคิดวิเคราะห์และทำให้นักเรียนได้ฝึกการวิเคราะห์จนเกิดเป็นทักษะที่ติดตัวนักเรียนโดยการนำสื่อจริงมาใช้ประกอบในการจัดการเรียนรู้ เพื่อเป็นการกระตุ้นให้นักเรียนได้ฝึกการคิดวิเคราะห์ อาทิ เช่น ภาพข่าวเหตุการณ์ปัจจุบัน สารคดี เรื่องสั้น รายการโทรทัศน์สั้นๆ แผนที่ แผนที่ เนื่องจากว่าเป็นสื่อที่นักเรียนสามารถพบเห็นได้ง่ายในชีวิตประจำวัน และเป็นสื่อที่นักเรียนสามารถฝึกคิดและวิเคราะห์ได้เป็นประจำ และนอกจากนี้ยังพบอีกว่าสื่อที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ในปัจจุบันไม่ตรงกับความต้องการของครูและนักเรียน ดังนั้น เพื่อให้ได้สื่อที่ตรงกับความต้องการมากที่สุด จึงควรมีการจัดอบรมเพื่อการผลิตสื่อภูมิศาสตร์ที่สอดคล้องกับความต้องการและบริบทของโรงเรียน และนอกจากนี้ยังควรมีความต้องการในการพัฒนาตนเองด้านการใช้สื่อและเทคโนโลยีที่ทันสมัยในการจัดการเรียนรู้ภูมิศาสตร์ เนื่องจากสื่อที่มีอยู่ยังไม่ทันสมัยเท่าที่ควรและครูยังไม่มีความชำนาญในการใช้สื่อภูมิศาสตร์อีกด้วยและเพื่อให้การจัดการเรียนรู้ภูมิศาสตร์มีประสิทธิภาพมากขึ้น นักเรียนได้สัมผัสกับสื่อจริง จึงควรจัดให้มีห้องปฏิบัติการสังคมศึกษาในโรงเรียน

3.4 ด้านบรรยากาศการจัดการเรียนรู้ พบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ประสบผลสำเร็จนั้นขึ้นอยู่กับบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่ดี เพราะจะส่งเสริมให้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้นั้นบรรลุเป้าหมายหรือเกิดผลที่มีประสิทธิภาพ ดังนั้น ครูจึงควรคำนึงถึงบรรยากาศและ

สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อกระตุ้นให้เกิดการคิดวิเคราะห์ ซึ่งได้แก่ การเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็น การระดมความคิดร่วมกันระหว่างครูกับนักเรียน โดยเน้นการร่วมคิด ร่วมทำ ซึ่งเป็นการเสริมสร้างความรู้สึกที่ดี ความรู้สึกของการมีส่วนร่วม และเป็นการกระตุ้นการคิดวิเคราะห์ได้ดี ตลอดจนการให้คำปรึกษาและสนับสนุนให้กำลังนักเรียนอยู่เสมอ และนอกจากนี้ยังรวมไปถึงจำนวนนักเรียนที่เหมาะสมในแต่ละชั้น เพื่อให้ครูและนักเรียนสามารถปฏิสัมพันธ์กันได้อย่างทั่วถึง นอกจากบรรยากาศการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนแล้วควรได้รับความร่วมมือจากชุมชนด้วย โดยการร่วมกันจัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมสอดคล้องกับกระบวนการพัฒนาการคิดวิเคราะห์ และพัฒนาทักษะการคิดในระดับสูงต่อไป เพื่อเป็นการร่วมระดมความคิดและทรัพยากรท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเป็นการต่อยอดการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

3.5 ด้านการวัดและประเมินผล พบว่า เพื่อให้การวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพ เห็นพัฒนาการความก้าวหน้าของนักเรียนได้อย่างชัดเจน ครูจึงควรมีการวัดและประเมินผลนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ให้นักเรียนรู้สึกว่าการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้เป็นเรื่องปกติ นักเรียนไม่เครียดกับการวัดและประเมินผล การวัดและประเมินผลที่ดีนั้น ครูควรมีการวัด 3 ระยะ คือ การวัดและประเมินผลก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน ซึ่งการวัดผลและประเมินเช่นนี้จะสะท้อนให้เห็นพัฒนาการความก้าวหน้าของนักเรียนได้เป็นอย่างดี เนื่องจากการวัดและประเมินผลสามารถทำได้หลากหลายรูปแบบ ครูจึงไม่ควรใช้การวัดและประเมินเพียงแบบทดสอบเท่านั้น ควรใช้การวัดและประเมินรูปแบบอื่นร่วมด้วย อาทิเช่น การใช้แบบสังเกต แบบบันทึกพฤติกรรม และการประเมินจากชิ้นงานก็เป็นสิ่งสำคัญ นอกจากนี้ ครูควรให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผลด้วย โดยให้นักเรียนประเมินตนเอง การประเมินแบบเพื่อนประเมิน เพื่อน เป็นต้น

3.6 ข้อคิดเห็นเพิ่มเติมจากการสัมภาษณ์ครูสังคมศึกษา เนื่องจากในเขตพื้นที่ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 (จังหวัดศรีสะเกษและยโสธร) ในส่วนของจังหวัดศรีสะเกษนั้น เป็นจังหวัดที่เป็นเมืองหลากหลายวัฒนธรรม ประกอบไปด้วย 4 ชนเผ่า ได้แก่ ส่วย เขมร ลาว และเยอ ซึ่งภาษาจึงเป็นอุปสรรคในการสื่อสารและการจัดการเรียนรู้ ดังนั้น เพื่อให้ครูสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ครูจึงควรมีทักษะและความสามารถในการสื่อสารกับนักเรียนเป็นภาษาถิ่นได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาษาอีสาน (ลาว) เพื่อให้การสื่อสารระหว่างครูกับนักเรียนมีประสิทธิภาพ มีความรู้ความเข้าใจตรงกันในเบื้องต้นได้

อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์ เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ตามทักษะครูระดับมัธยมศึกษา โดยภาพรวม พบว่า สภาพปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจาก ครูสังคมศึกษาส่วนใหญ่อาจจะยังมีประสบการณ์การสอนน้อย หรือ

ยังไม่เข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางการจัดการเรียนรู้ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 และเมื่อพิจารณารายด้านทั้ง 5 ด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง
ยกเว้นด้านสื่อการเรียนรู้ที่อยู่ในระดับมาก ซึ่งสามารถอภิปรายผลแต่ละด้าน ดังนี้

1.1 ด้านหลักสูตรและเนื้อหา พบว่า ครูสังคมศึกษามีความคิดเห็นต่อสภาพปัญหาอยู่ใน
ระดับปานกลางและเป็นด้านที่ครูสังคมในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28
(จังหวัดศรีสะเกษและยโสธร) มีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นของปัญหาน้อยที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับ
ด้านอื่น ๆ และถึงแม้ว่าครูส่วนใหญ่จะมีความเข้าใจในส่วนของหลักสูตรและเนื้อหาว่าสาระ
ภูมิศาสตร์สามารถพัฒนาการคิดวิเคราะห์ได้ แต่เมื่อพิจารณาข้อคำถามยังพบว่ายังมีครูบางส่วนที่ยังไม่
เข้าใจหรือไม่สามารถวิเคราะห์หลักสูตรและเนื้อหาภูมิศาสตร์ได้อย่างแท้จริงจึงตอบว่า ‘หลักสูตรและ
เนื้อหาสาระภูมิศาสตร์ในปัจจุบัน ไม่สามารถจัดการเรียนรู้ให้เกิดกระบวนการคิดวิเคราะห์ได้’ ดังนั้น
จึงสะท้อนให้เห็นว่าไม่ใช่ครูสังคมศึกษาทุกคนที่เข้าใจถึงแนวทางการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรได้

สำหรับเนื้อหาที่ครูสังคมศึกษานำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิด
วิเคราะห์ ในสาระภูมิศาสตร์ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มากที่สุด คือ สาเหตุและแนวทางป้องกันภัย
ธรรมชาติและการระงับภัยที่เกิดขึ้นในประเทศไทยและทวีปเอเชีย ออสเตรเลียและโอเชียเนีย
ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มากที่สุด คือ แนวทางการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมใน
ทวีปยุโรปและแอฟริกา ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 คือ แนวทางการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ
สิ่งแวดล้อมในทวีปอเมริกาเหนือและอเมริกาใต้ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 คือ การมีอิทธิพลของ
สภาพภูมิศาสตร์ซึ่งทำให้เกิดปัญหาทางกายภาพหรือภัยพิบัติทางธรรมชาติในประเทศไทยและ
ภูมิภาคต่าง ๆ ของโลก

นอกจากนี้ผลการวิจัยด้านหลักสูตรและเนื้อหายังพบในส่วนของข้อเสนอแนะอื่น ๆ
เพิ่มเติม อีกว่า หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 มีสาระการเรียนรู้ มาตรฐานการ
เรียนรู้และตัวชี้วัดมากเกินไป ไม่มีความยืดหยุ่นในการจัดการเรียนรู้ เนื้อหาสาระภูมิศาสตร์มีมาก
เกินไป เนื้อหาที่มีความซ้ำซ้อน ไม่ทันสมัย ควรลดเนื้อหาหรือควรจัดการจัดการเรียนรู้ให้เป็นคาบคู่
หรือเพิ่มหน่วยกิตให้มากขึ้น และควรแยกเป็นรายวิชาเฉพาะเช่นเดียวกับรายวิชาหน้าที่พลเมือง ซึ่ง
ปัจจุบันพบว่ากระทรวงศึกษาธิการซึ่งเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรงในเรื่องนี้ กำลังพัฒนาการ
จัดการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์โดยจะทำการแยกรายวิชาภูมิศาสตร์ออกมาจากวิชาสังคมศึกษาโดยจะ
แยกออกมาเป็นรายวิชาเฉพาะ เพราะวิชาภูมิศาสตร์เป็นวิชาที่มีการบูรณาการและเชื่อมโยงกับวิชา
อื่นๆ อย่างหลากหลาย เช่น วิทยาศาสตร์ และคณิตศาสตร์ เป็นต้น (ไทยโพสต์. 2559: ออนไลน์)
ทั้งนี้แนวคิดดังกล่าวได้ความสอดคล้องกับความต้องการของครูสังคมศึกษาในข้างต้น

ทั้งนี้ผู้วิจัยมีความเห็นว่าครูสังคมศึกษาอาจจะยังทำการศึกษาหลักสูตรแกนกลาง
การศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ได้อย่างไม่ละเอียดมากนัก เนื่องจากหลักสูตรแกนกลางการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 มีความยืดหยุ่นด้านเนื้อหาการจัดการเรียนรู้ และสำหรับความคิดเห็นด้าน
เนื้อหาสาระภูมิศาสตร์ที่มีมากเกินไปนั้น อาจเนื่องมาจากครูสังคมศึกษายังยึดติดกับตำราเรียนของ
สำนักพิมพ์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของตรุณี จำปาทอง (2559: 108-109) ได้ทำการศึกษาสภาพ

การจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมของครูตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในระดับการศึกษาภาคบังคับ ซึ่งพบว่า การจัดการเรียนรู้ ของครูสังคมศึกษาไม่สอดคล้องกับหลักคิดของหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาตามที่ คาดหวังและครูมักจะจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาตามแนวทางหนังสือของสำนักพิมพ์เป็นหลักมากกว่า การออกแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง และนอกจากนี้อาจเนื่องมาจากครูยังไม่ได้ทำการ วิเคราะห์ตัวชี้วัดสำหรับการจัดการเรียนรู้อย่างละเอียด ทั้งนี้เพราะมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด ทำให้ครูสามารถออกแบบการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ได้ ดังที่กระทรวงศึกษาธิการ (2553: 3) ระบุว่า มาตรฐานการเรียนรู้ คือ เป้าหมายสำคัญ ต่อการพัฒนาให้นักเรียน ตัวชี้วัด คือ การระบุสิ่งที่นักเรียนควรรู้และปฏิบัติได้ มาตรฐานการเรียนรู้และ ตัวชี้วัดสามารถใช้กับนักเรียนทุกกลุ่มเป้าหมาย และทุกบริบทของประเทศ ทำให้สามารถใช้กับเด็ก ทุกคนและสามารถกำกับควบคุมคุณภาพจากหน่วยงานส่วนกลางได้อย่างเป็นระบบ ซึ่งหลักการ สำคัญของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ คือ สามารถจัดการจัดการเรียนรู้อตามบริบท สภาพสังคมของนักเรียน สถานศึกษา ชุมชนและสังคมของนักเรียนได้

1.2 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า ครูสังคมศึกษามีความคิดเห็นต่อสภาพปัญหา อยู่ในระดับปานกลาง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์เพื่อให้เกิดการคิดวิเคราะห์ ยังขาด ครูที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ครูเน้นการบรรยายจากหนังสือเรียนเป็นหลัก เวลาไม่เพียงพอ สำหรับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างหลากหลาย การจัดกิจกรรมการทัศนศึกษาออกสถานที่ เพื่อให้เกิดการคิดวิเคราะห์มีความยุ่งยากและใช้งบประมาณสูง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากไม่ได้รับการ สนับสนุนงบประมาณจากทางโรงเรียน หรือการไปทัศนศึกษาออกสถานที่อาจมีความเสี่ยงจากการ เดินทาง มีขั้นตอนการเตรียมการที่สลับซับซ้อนและมีค่าใช้จ่ายสูง แต่สำหรับการไปทัศนศึกษาออก สถานที่นั้นช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง มีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ ช่วยให้นักเรียนสามารถเชื่อมโยงเนื้อหาในชั้นเรียนกับสภาพความเป็นจริง ส่งเสริมให้เกิดกระบวนการ เรียนรู้ทั้งในและนอกชั้นเรียนได้เป็นอย่างดี ดังที่ สุจิตรา ภักดีสงคราม (2555: 162) กล่าวว่า การ จัดการเรียนรู้ด้วยสื่อกิจกรรมการศึกษานอกสถานที่จากแหล่งวิทยากรชุมชนมีความสำคัญและ จำเป็นต่อการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมเป็นอย่างมาก ในเนื้อหา แต่ละสาระจำเป็นต้องมีแหล่งเรียนรู้มาช่วยสนับสนุนให้นักเรียนได้รับความรู้ ความเข้าใจและได้รับ ประสบการณ์ตรงจากการเรียนรู้ด้วยตนเองเพิ่มมากขึ้น

นอกจากนี้ยังพบข้อเสนอนี้เพิ่มเติม โดยครูระบุว่า ครูมีภาระงานอื่น ๆ นอกเหนือจาก การจัดการเรียนรู้อีก ทำให้มีเวลาไม่เพียงพอสำหรับการเตรียมการสอนและการเตรียมสื่อ และ โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ มากจึงทำให้คาบเรียนของนักเรียนไม่เพียงพอ ทำให้ครูไม่สามารถ จัดการเรียนรู้ได้ครบทุกเนื้อหาและตัวชี้วัด

1.3 ด้านสื่อการเรียนรู้ พบว่า ครูสังคมศึกษามีความคิดเห็นต่อสภาพปัญหาอยู่ในระดับ มาก สื่อและเครื่องมือภูมิศาสตร์ยังไม่ทันสมัย ไม่เพียงพอทั้งกับจำนวนนักเรียน ขาดครูที่มีความรู้และ เชี่ยวชาญในการนำสื่อเทคโนโลยีภูมิสารสนเทศ (GIS) มาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ขาด

งบประมาณ ในการจัดซื้อบำรุงรักษาสื่อ การเชิญวิทยากร ประชาชนชาวบ้านที่มีความรู้ความสามารถ ด้านภูมิศาสตร์มีข้อจำกัดในเรื่องเวลาและงบประมาณ แหล่งเรียนรู้ทางภูมิศาสตร์อยู่ห่างไกลจาก โรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอแนะเพิ่มเติมที่ระบุไว้ดังนี้ สื่อการเรียนภูมิศาสตร์ไม่ทันสมัย ขาด เทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่ช่วยให้การจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพ โรงเรียนไม่มีงบประมาณในการจัดสรร สื่อ วัสดุครุที่มีความรู้ความสามารถในการใช้สื่อภูมิศาสตร์

นอกจากนี้ยังพบว่าครูสังคมศึกษามีความต้องการองค์ความรู้ด้านเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่ทันสมัยจากการจัดอบรมความรู้ด้านการผลิตสื่อภูมิศาสตร์ 3 อันดับแรก ได้แก่ การใช้สื่อ เทคโนโลยีภูมิสารสนเทศ (GIS) การอ่านและตีความภาพถ่ายทางอากาศด้วย Google Map และการอ่านและตีความภาพถ่ายทางอากาศด้วย Google Earth ซึ่งสิ่งเหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่าครูสังคมศึกษามีความต้องการในการพัฒนาตนเองด้านการจัดการเรียนรู้มากขึ้น ครูต้องการนำสื่อเทคโนโลยี ที่ทันสมัยมาใช้ในชั้นเรียน แต่อาจเนื่องจากไม่ได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณ ด้านอุปกรณ์ที่ทันสมัยจึงทำให้ครูไม่สามารถนำสื่อที่ต้องใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์มาใช้สำหรับการจัดการเรียนรู้ ได้

จากข้อมูลดังกล่าว ทำให้ทราบว่าครูสังคมศึกษามีความคิดเห็นว่าสื่อภูมิศาสตร์เป็น สิ่งจำเป็นและมีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับการจัดการเรียนรู้ในสาระภูมิศาสตร์ สอดคล้องกับ งานวิจัยของนิทิน วาทรอน (Nitin Wathore. 2012: 115-122) ที่ทำการศึกษาประโยชน์ของสื่อการจัดการเรียนรู้ภูมิศาสตร์ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า สื่อภูมิศาสตร์ อาทิเช่น แผนที่ แผนที่ภูมิ ลูกโลก แบบจำลองทางภูมิศาสตร์ เครื่องมือทางอตุณิยมวิทยา เป็นต้น สื่อเหล่านี้เป็นสิ่งที่ อำนวยความสะดวกและทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพและน่าสนใจยิ่งขึ้นในชั้นเรียน การจัดการเรียนรู้วิชาภูมิศาสตร์มีความจำเป็นต้องใช้สื่อหลายประเภทเพื่อให้นักเรียนเกิดความเข้าใจที่ดี ขึ้น ทั้งนี้ ครูจะต้องเป็นผู้เลือกสื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และความเหมาะสมสำหรับการจัดการ เรียนรู้ และสื่อจะต้องมีจำนวนเพียงพอสำหรับนักเรียนด้วย

1.4 ด้านบรรยากาศการเรียนรู้ พบว่า ครูสังคมศึกษามีความคิดเห็นต่อสภาพปัญหาอยู่ใน ระดับปานกลาง จากการพิจารณารายข้อแสดงให้เห็นว่าข้อที่มีปัญหาอยู่ในระดับมากคือ ความไม่พร้อมและศักยภาพของนักเรียนเป็นปัจจัยสำคัญที่เอื้อต่อการเกิดกระบวนการคิดวิเคราะห์ในสาระ ภูมิศาสตร์ และนักเรียนขาดสถานที่สำหรับการจัดกิจกรรมทางภูมิศาสตร์ เช่น สถานที่ในการจัดป้าย นิเทศ นิทรรศการ การแสดงผลงานต่างๆ อาจเนื่องจากโรงเรียนมีพื้นที่สำหรับการจัดกิจกรรมป้าย นิเทศ นิทรรศการ หรือพื้นที่สำหรับการแสดงผลงานของนักเรียนมีอยู่อย่างจำกัด การจัดป้ายนิเทศ ต่าง ๆ จึงต้องผลิตเปลี่ยนหมุนเวียนกันไปตามความสำคัญของแต่ละช่วงเวลา ไม่มีพื้นที่สำหรับสาระ ใดสาระหนึ่งอย่างถาวร

1.5 ด้านการวัดและประเมินผล พบว่า ครูสังคมศึกษามีความคิดเห็นต่อสภาพปัญหาอยู่ใน ระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อทำให้ทราบว่า การวัดและประเมินผลการคิดวิเคราะห์ ระดับชาติและการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนเนื้อหาไม่สอดคล้องกันมีปัญหาอยู่ในระดับมาก อาจ เนื่องมาจาก การวัดและประเมินผลในชั้นเรียนเป็นวัดเกี่ยวกับความรู้ความจำ ซึ่งส่งผลให้นักเรียนมี

ความรู้ความจำเพียงชั่วระยะเวลาใดเวลาหนึ่ง เกิดความคงทนทางความรู้ได้น้อย ส่วนการวัดระดับชาติเป็นการวัดในลักษณะเชิงลึกมากยิ่งขึ้น ซึ่งแบบทดสอบระดับชาติเป็นการวัดด้านการคิดวิเคราะห์มากกว่าในเนื้อหาที่เรียน ดังนั้น ครูจึงควรฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์หรือทักษะการคิดขั้นสูงในสาระภูมิศาสตร์ให้มากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการวัดและประเมินผลการคิดวิเคราะห์สาระภูมิศาสตร์ที่นำมาใช้ยังไม่หลากหลายเท่าที่ควร อาจเนื่องมาจาก ครูยึดติดการใช้แบบทดสอบเป็นหลักสำหรับการวัดและประเมินผล ครูจึงควรวัดและประเมินผลด้วยวิธีการหลากหลาย อาทิเช่น การสังเกต การถามตอบ ซึ่งจะได้ข้อมูลเชิงประจักษ์มากกว่าการทำแบบทดสอบหรือใบงาน นอกจากนี้เพื่อให้ให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงครูจึงควรมีการทดสอบความรู้ความเข้าใจในภาคปฏิบัติควบคู่ไปด้วย

2. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์ เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ ตามทัศนะครูระดับมัธยมศึกษา จำแนกตามตัวแปรที่ศึกษา คือ ระดับการศึกษา สาขาที่จบการศึกษา ประสบการณ์การสอน และขนาดโรงเรียน อภิปรายผลได้ดังนี้

2.1 ครูสังคมศึกษาที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์ เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ โดยรวมแตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าด้านหลักสูตรและเนื้อหา ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และด้านการวัดและประเมินผลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ นั่นคือ ครูที่ศึกษาต่อในระดับการศึกษาที่สูงขึ้นมีความรู้ความเข้าใจ มีความเชี่ยวชาญ ชำนาญในศาสตร์ของตนมากยิ่งขึ้น สามารถนำทฤษฎีการจัดการเรียนรู้เทคนิค วิธีการมาประยุกต์ใช้เพื่อให้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีประสิทธิภาพ

2.2 ครูสังคมศึกษาที่จบการศึกษาสาขาต่างกัน โดยรวม มีความคิดเห็นต่อสภาพปัญหาไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากครูที่จบการศึกษาในสาขาอื่น ๆ อาทิเช่น สาขาประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ รัฐศาสตร์หรือนิติศาสตร์นั้นส่วนใหญ่แล้วมีการพัฒนาตนเองโดยได้มีการศึกษาเพิ่มเติมในระดับที่สูงขึ้นในระดับการศึกษามหาบัณฑิตของคณะศึกษาศาสตร์หรือครุศาสตร์ ทำให้ครูสังคมศึกษากลุ่มนี้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้มากยิ่งขึ้น ดังนั้น เพื่อให้ครูที่ไม่ได้จบตรงมาทางด้านศึกษาศาสตร์หรือครุศาสตร์ในระดับปริญญาตรี ประสบปัญหาด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้น้อยที่สุด ดังนั้นครูที่ไม่ได้จบตรงมาทางด้านศึกษาศาสตร์หรือครุศาสตร์ จึงควรมีการพัฒนาตนเองดังเช่นครุครูสังคมศึกษาโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28

2.3 ครูสังคมศึกษาที่มีประสบการณ์การสอนต่างกันมีความคิดเห็นต่อสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์ เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ โดยรวมแตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านหลักสูตรและเนื้อหา ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านการวัดและประเมินผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ นั่นคือ ครูที่มีประสบการณ์การสอนมากมีความเข้าใจในด้านหลักสูตรและเนื้อหา ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และด้านการวัดและประเมินผลมากกว่าครูที่มีประสบการณ์น้อยกว่า จึงเป็นที่น่าสังเกตว่า

ประสบการณ์สอนนั้นเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับนักเรียน ดังนั้น เพื่อให้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ดำเนินไปได้ด้วยดีมีประสิทธิภาพครูที่มีประสบการณ์สอนมากจึงควรมีการถ่ายทอดประสบการณ์ให้กับครูรุ่นหลังๆ เพื่อให้ครูรุ่นหลังสามารถพัฒนาการจัดการกระบวนการเรียนรู้ได้ดียิ่ง ๆ ขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของปลินทร เพ็ชรฤทธิ์ (2550: 113-130) ทำการศึกษาสภาพปัญหาการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีให้นักเรียนมัธยมศึกษาของครูสังคมศึกษา ผลการศึกษาพบว่าครูสังคมศึกษาที่มีประสบการณ์การสอนน้อยกว่าหรือเทียบเท่ากับ 30 ปี เห็นว่าทักษะการเรียนเป็นปัญหาค่อนข้างมาก ส่วนครูสังคมศึกษาที่มีประสบการณ์การสอนมากกว่า 30 ปี เห็นว่าเป็นปัญหาค่อนข้างน้อย

2.4 ครูสังคมศึกษาที่สอนในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน พบว่า ครูที่สอนในโรงเรียนขนาดต่างกันมีความคิดเห็นต่อสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์ เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์โดยรวมแตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านสื่อการเรียนรู้และด้านบรรยากาศการเรียนรู้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ นั่นคือ โรงเรียนขนาดเล็ก มีความพร้อมด้านสื่อการเรียนรู้และบรรยากาศการเรียนรู้น้อยกว่าโรงเรียนขนาดกลาง ขนาดใหญ่และขนาดใหญ่พิเศษ เมื่อพิจารณาด้านสื่อการเรียนรู้ พบว่า โรงเรียนขนาดเล็กมีสภาพปัญหามากกว่า โรงเรียนขนาดกลาง ขนาดใหญ่และใหญ่พิเศษ อาจเนื่องมาจากการขาดแคลนงบประมาณ เพราะว่าการจัดสรรงบประมาณจากส่วนกลางไปยังโรงเรียนต่าง ๆ นั้น จะจัดสรรงบประมาณตามจำนวนนักเรียนในโรงเรียนนั้น ๆ จึงทำให้โรงเรียนขนาดเล็กขาดแคลนงบประมาณในการจัดซื้อสื่อที่ทันสมัย

ด้านบรรยากาศสามารถอภิปรายได้ดังนี้ 1)โรงเรียนขนาดเล็กและโรงเรียนขนาดกลาง พบว่า โรงเรียนขนาดเล็กมีสภาพปัญหาน้อยกว่าโรงเรียนขนาดกลางอาจเป็นเพราะว่าโรงเรียนขนาดเล็กครูสามารถจัดบรรยากาศในชั้นเรียนที่ใกล้ชิดกับนักเรียนได้มากกว่า ครูสามารถเข้าถึงนักเรียนรายบุคคลได้ดีกว่าโรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดเล็กมีพื้นที่ในการจัดกิจกรรมที่กว้างขวาง ไม่แออัดไปด้วยอาคารเรียนเช่นเดียวกับโรงเรียนที่มีขนาดใหญ่กว่า 2)โรงเรียนขนาดใหญ่และโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษมีสภาพปัญหามากกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ อาจเนื่องจากโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษมีจำนวนนักเรียนในแต่ละชั้นเรียนมากทำให้ครูไม่สามารถเข้าถึงนักเรียนรายบุคคลได้ ขาดปฏิสัมพันธ์แลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างครูกับนักเรียน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ ไม่สามารถทำได้บ่อยครั้งเนื่องจากจำนวนนักเรียนที่มีมากส่งผลให้ใช้ระยะเวลานาน ยกตัวอย่างเช่น การใช้เทคนิคการตอบคำถาม ครูไม่สามารถถามคำถามกับนักเรียนทุกคนได้นอกจากนี้อาจเนื่องมาจากนักเรียนที่อยู่ในโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษมีพื้นที่ในการจัดกิจกรรมหรือแสดงผลงานน้อยกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ สอดคล้องกับงานวิจัยของยุพิน พันธุ์ดิษฐ์ (2554, 111-112) ผลการศึกษาเปรียบเทียบสภาพการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของครูกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดขอนแก่น ของโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีสภาพการจัดการเรียนการสอนด้านสื่อการสอน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรมีการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการผลิตสื่อการเรียนรู้ภูมิศาสตร์และให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้สื่อเทคโนโลยีทางภูมิศาสตร์สำหรับครูสังคมศึกษา
2. ควรใช้รูปแบบ เทคนิค วิธีการสอนที่หลากหลายในการจัดการเรียนรู้ภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์โดยเฉพาะการใช้ข้อคำถาม ผังกราฟิก และการวิเคราะห์ข่าวสถานการณ์ปัจจุบันเพื่อกระตุ้นให้เกิดกระบวนการคิดวิเคราะห์ในระหว่างการจัดการเรียนรู้
3. การคัดเลือกบุคลากรทางการศึกษาในแต่ละพื้นที่โดยควรคำนึงถึงพื้นฐานทางด้านภาษาและวัฒนธรรมร่วมด้วย เพื่อให้สื่อสารระหว่างครูและนักเรียนมีประสิทธิภาพ มีความรู้ความเข้าใจตรงกันในเบื้องต้น ส่งผลให้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่เกิดมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน (Misconceptions)

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้ภูมิศาสตร์ในการคิดรูปแบบอื่น ๆ เช่น การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การคิดตามกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ ทักษะในการแก้ปัญหา เป็นต้น
2. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเกิดทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนในระดับประถมศึกษาหรือระดับอุดมศึกษา

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2544). การเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์
กรมการศาสนา.
- (2548). รูปแบบการจัดการเรียนรู้ในการอ่าน คิด วิเคราะห์ เขียนและสร้างองค์ความรู้
ด้วยตนเองที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- (2548). สานฝัน...ด้วยการคิด. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เสมาธรรม.
- (2551). ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา
ศาสนา และวัฒนธรรม ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์
ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- (2553). แนวทางการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน
พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- (2553). ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง การกำหนดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา .
ราชกิจจานุเบกษา. สืบค้นเมื่อ 10 พฤษภาคม 2559, จาก
<http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2553/E/098/62.PDF>
- (2554). ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง การกำหนดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
(ฉบับที่ 2) . ราชกิจจานุเบกษา. สืบค้นเมื่อ 10 พฤษภาคม 2559, จาก
http://onec.go.th/onec_backoffice/uploaded/Category/Laws/Act/Act2011/2011-Oct-11-DefCngSecEduAreaV2-2554.pdf
- (2555). แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดตามหลักสูตร
แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา
และวัฒนธรรม ระดับมัธยมศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์
การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- (2559). คู่มือการบริหารจัดการเวลาเรียน "ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้". สืบค้นเมื่อ 25
พฤษภาคม 2559, จาก http://www.kroobannok.com/news_file/p49997621432.pdf
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2553). การคิดเชิงวิเคราะห์. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: บริษัท ชัคเชส
มีเดีย.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542.
กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.

- ฉันทิ ชาติทอง (2554). *สอนคิด การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิด*. นครปฐม: เพชรเกษมการพิมพ์.
- ชนาธิป พรกุล. (2557). *การสอนกระบวนการคิด ทฤษฎีและการนำไปใช้*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2554). *การจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง*. นนทบุรี: สหมิตรพรินติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- (2557). *การจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์*. ใน *คิดวิเคราะห์: สอนและสร้างได้อย่างไร*. หน้า 28-30. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชาญชัย ยมดิษฐ์. (2548). *เทคนิคและวิธีการสอนร่วมสมัย*. กรุงเทพฯ: หลักพิมพ์.
- ชาติ แจ่มนุช. (2545). *สอนอย่างไรให้คิดเป็น*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เลียงเชียง.
- โชติ จินตแสวง. (2558). *4 วิธีสอนแบบใหม่เพื่อความมีรสนิยมในการเรียนรู้ เป็นผู้มีความรู้ และอารยธรรม*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดร.ฉวี จำปาทอง (2559: 108-109) *สภาพการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมของครูตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในระดับการศึกษาภาคบังคับ*. สืบค้นเมื่อ 19 พฤษภาคม 2560, จาก http://ird.stou.ac.th/Researchlib/ShowDataResearch.php?AutoID=2560_021
- ทวีศักดิ์ จินดานุรักษ์. (2557). *การประเมินการคิดวิเคราะห์*. ใน *คิดวิเคราะห์: สอนและสร้างได้อย่างไร*. หน้า 42-55. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทศนา แคมมณี. (2554). *ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. พิมพ์ครั้งที่ 14. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- (2554). *รูปแบบการเรียนการสอน: ทางเลือกที่หลากหลาย*. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- (2558). *การพัฒนากระบวนการคิด: แนวทางที่หลากหลายสำหรับครู*. ใน *ศาสตร์การคิด รวมบทความเรื่องการคิดและการสอนคิด*. หน้า 211-228. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- ทศนา แคมมณีและคนอื่น ๆ. (2549). *รายงานผลการวิจัยเรื่อง การนำเสนอรูปแบบเสริมสร้างทักษะการคิดขั้นสูง ของนิสิตนักศึกษาครูระดับปริญญาตรี สำหรับหลักสูตรครุศึกษา*. คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไทยโพสต์. (2559). *ศธ.ปรับหลักสูตรเน้น"ยืดหยุ่น"*. สืบค้นเมื่อวันที่ 25 มิถุนายน 2560, จาก <http://thaipost.net/>
- ธัญภา ธิติชนานนท์. (2556). *สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอน นักศึกษาฝึกการทางการมองเห็นมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช*. ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (วิจัยและประเมินผลการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- ธีรศักดิ์ อุปไมยอริชัย. (2557). *พื้นฐานการจัดการการศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นภเนตร ธรรมบวร. (2549). *การพัฒนากระบวนการคิดในเด็กปฐมวัย*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นวลจิตต์ เขาวงกิตพิงศ์. (2557). *ความหมายและขอบเขตของการคิดวิเคราะห์*. ใน *คิดวิเคราะห์: สอนและสร้างได้อย่างไร*. หน้า 9. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญเลี้ยง ทุมทอง. (2556). *ทฤษฎีและการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เอสพรินติ้ง ไทย แพลตอริ.
- บรรจง อมรชีวิน. (2554). *สอนให้คิด*. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- ประณาท เทียนศรี. (2556). *การสอนสังคมศึกษาพัฒนาการคิดของนักเรียนระดับประถมศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ. (2553). *แบบฝึกหัดการคิดวิเคราะห์ เล่ม 2*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ห้างหุ้นส่วนจำกัด 9199 เทคนิควินด์ติ้ง.
- (2556). *พัฒนาการคิด*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ห้างหุ้นส่วนจำกัด 9199 เทคนิควินด์ติ้ง.
- ปลินทร เพ็ชรฤทธิ์. (2550). *สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีให้แก่นักเรียนมัธยมศึกษาของครูสังคมศึกษา*. ปรินญาครุศาสตรมหาบัณฑิต. (การสอนและเทคโนโลยีการศึกษา). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พรรณี เกษกมล. (2558). *การจะคิดวิเคราะห์เป็นต้องฝึกคิดเสียก่อน*. ใน *ศาสตร์การคิดรวมบทความเรื่องการคิดและการสอนคิด*. หน้า 240. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- พระพิศาล ปภัสสร (อนันต์) . (2556). *ศึกษาสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้ธรรมศึกษาทุกระดับชั้น อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์*. ปรินญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). อยุธยา: บัณฑิตวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.
- พฤทธิ์ ศิริบรรณพิทักษ์. (2553). *การวิเคราะห์การศึกษาเชิงวิพากษ์: พื้นฐานการศึกษาด้านประเด็นวิกฤตทางการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ไทยสัมพันธ์.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2540). *เอกสารคำสอนนิชาวิจัย 521 วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์*. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และ เพียว ยินดีสุข. (2557). *การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ไพฑูรย์ สีนลาร์ตันและคนอื่น ๆ. (2557). *เติบโตเต็มตามศักยภาพสู่ศตวรรษที่ 21 ของการศึกษาไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- (2557). *คิดวิเคราะห์สอนและสร้างอย่างไร*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มกราพันธ์ จุฑะระสก. (2556). *การคิดอย่างเป็นระบบ: การประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน*. นนทบุรี: โครงการสวัสดิการวิชาการ สถาบันพระบรมราชชนก.
- ยุพาภรณ์ หาญเยี่ยม. (2556). *การพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา ส31102 ภูมิศาสตร์ โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนภักดีชุมพลวิทยา อำเภอภักดีชุมพล จังหวัดชัยภูมิ. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต (หลักสูตรและการสอน)*. ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ยุพิน พันธุ์ดิษฐ์. (2554). *ศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต (หลักสูตรและการสอน)*. ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- รัชยา ยศบุตร. (2554). *การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษา และความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนด้วยการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีวิจัย และรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนที่ใช้กระบวนการกลุ่ม. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา)*. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2539). *เทคนิคการวัดผลการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ลักขณา สริวัฒน์. (2549). *การคิด*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- วลัย พานิช. มปป. *เอกสารคำสอน รายวิชา 2722794 การพัฒนาทักษะในวิชาสังคมศึกษา*. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วลัย อิศรางกูร ณ อยุธยา (พานิช). (2554). *ครูสังคมศึกษากับการพัฒนาทักษะแก่นักเรียน*. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วัชรา เล่าเรียนดี. (2548). *เทคนิคและยุทธวิธีพัฒนาทักษะการคิด การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ*. นครปฐม: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วิเชียร เกตุสิงห์. (2530). *หลักการสร้างและวิเคราะห์เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- วิบูลศรี วาสนสมสิทธิ์. (2537). *ประมวลสาระชุดวิชาสารัตถะและวิทยวิธีทางวิชาสังคมศึกษา หน่วยที่ 13-15*. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- วีระ สุตสังข์. (2550). *การคิดวิเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณ์ญาณและคิดสร้างสรรค์*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

- ศิริกาญจน์ โกสุมภ์และดารณี คำวัจน์. (2551). *สอนเด็กให้คิดเป็น*. นนทบุรี: สำนักพิมพ์ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2544). *การวัดและประเมินความสามารถในการคิด*. ใน *วิทยาการด้านการคิด*. หน้า 180-183. กรุงเทพฯ: บริษัท เดอะมาสเตอร์กรุ๊ป แมเนจเม้นท์ จำกัด.
- ศุภชัย สมนวน. (2556). *ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาและวัฒนธรรมตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิซึม (Constructivism) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6*. วารสารการศึกษาและพัฒนาสังคม, 9(1), 119
- สมกมล กาญจนพิบูลย์. (2554). *การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษาและความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยการสอนตามแนว คอนสตรัคติวิซึมกับการสอนแบบสืบสวนสอบสวนเป็นกลุ่ม*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุคนธ์ สินธพานนท์และคนอื่นๆ. (2550). *พัฒนาทักษะการคิดพิชิตการสอน*. กรุงเทพฯ: เลียงเชียง.
- (2555). *พัฒนาทักษะการคิด ตามแนวปฏิรูปการศึกษา*. กรุงเทพฯ: เทคนิคพรินติ้ง.
- สุจิตรา ภัคดีสงคราม. (2555). *สังคมศึกษาในหลักสูตรมัธยมศึกษา 1*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สุวัฒน์ วิวัฒน์านนท์. (2550). *ทักษะการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน*. กรุงเทพฯ : ดวงกลมสมัยสถาบันทดสอบการศึกษาแห่งชาติ. (2557). *รายงานผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ปี การศึกษา 2554*. สืบค้นเมื่อ 10 ตุลาคม 2558, จาก <http://www.niets.or.th>.
- สมบัติ การจนารักพงศ์; สุณี ศรีประภา และ อมรรัตน์ เจริญทิม. (2549). *เทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบ 5E ที่เน้นพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง : กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ: ชารอักษร.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28. (2558). *จำนวนนักเรียนแยกตามขนาดโรงเรียน*. สืบค้นเมื่อ 18 มกราคม 2559, จาก <http://www.mskyt28.info>.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2548). *การจัดการเรียนรู้ของครูนักปฏิรูป*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2546). *รายงานการวิจัยรูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับผู้มีความสามารถพิเศษด้านทักษะความคิดระดับสูง*. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. ม.ป.ป. *สร้างสรรค์นักคิด: คู่มือการจัดการศึกษาสำหรับผู้มีความสามารถพิเศษด้านทักษะความคิดระดับสูง*. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2551). *การพัฒนาการคิดการสอดแทรกการคิดในการสอน*. กรุงเทพฯ : ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2547). รายงาน “การสังเคราะห์รูปแบบกระบวนการเรียนรู้ของครูต้นแบบ”. นนทบุรี: แคนดิด มีเดีย.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2549). แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์. กรุงเทพฯ: สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- สุพิน บุญชูวงศ์. (2542). หลักการสอน. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2554). การวิจัยเชิงคุณภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 19. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรรถกร เกสรแก้ว (2550). สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาในโครงการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการเป็นภาษาอังกฤษ: กรณีศึกษาโรงเรียนขอนแก่นวิทยายน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต (สังคมศึกษา). ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- อัมพร ม้าคนอง. (2551). การสอนเพื่อพัฒนาการคิด. ใน *ประมวลบทความกลยุทธ์พัฒนาการคิดภูมิคุ้มกันในตนเอง*. หน้า 41. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.).
- อรุณ เชื้อสีดา. (2555). การพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระภูมิศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้แผนผังมโนทัศน์. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต (หลักสูตรและการสอน). ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- อำพร ไตรภักตร์. (2549). *คู่มือการเรียนการสอนการคิดวิเคราะห์วิจารณ์*. พิมพ์ครั้งที่ 2. ขอนแก่น: ขอนแก่นการพิมพ์.
- Chen-yao Kao. (2014). Exploring the relationships between analogical, analytical, and creative thinking. สืบค้นเมื่อ 19 พฤษภาคม 2559, จาก <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1871187114000236>
- Hanan M. Taleb and Clifton Chadwick. (2016). Enhancing student Critical and Analytical Thinking skills at a higher education level in developing countries: case study of the British University in Dubai. สืบค้นเมื่อ 19 พฤษภาคม 2559, จาก http://www.wjeis.org/FileUpload/ds217232/File/8.hanan_m._taleb.pdf
- Nitin G. Wathore. (2012). *Utility Of Instructional Materials In The Teaching Of Geography At Higher Secondary Level*. สืบค้นเมื่อ 19 พฤษภาคม 2559, จาก <http://www.oijrj.org/ejournal/apr-may-june2012/13.pdf>.

Sams, Lynn. (2003). *How to Teach Grammar, Analytical Thinking, and Writing: A Method That Works*. สืบค้นเมื่อ 19 พฤษภาคม 2559, จาก
http://www.csun.edu/~Bashforth/406_PDF/406WebPDFGrammarRelated/EJ_HowToTeachGrammarAnalyticalThinkingAndWritingAMethodThatWorks_Jan03.pdf.

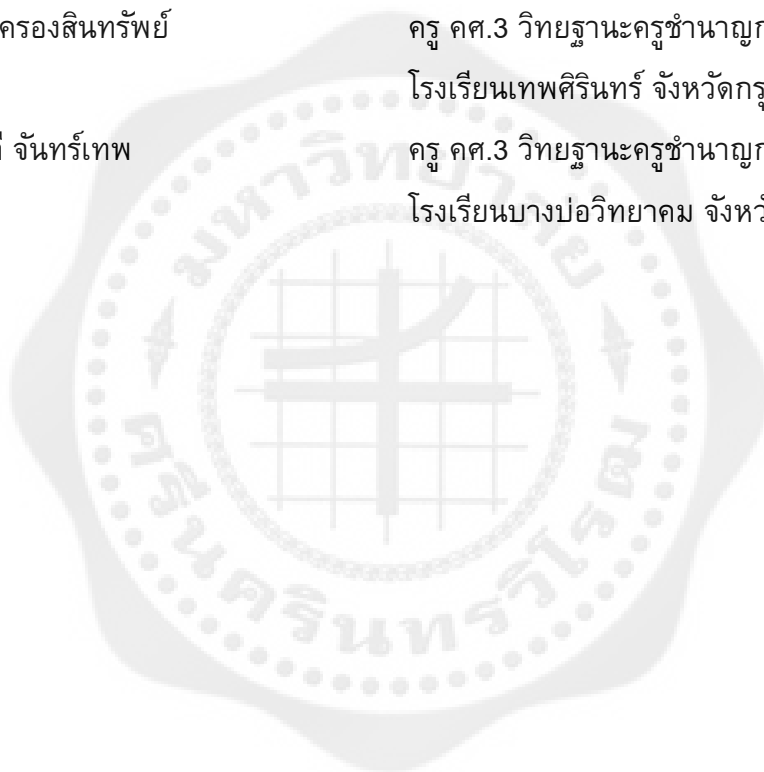

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

1. อาจารย์ ดร.อรอุมา เจริญสุข	ภาควิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. อาจารย์รุจน์ ภาชา	สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
3. อาจารย์อชิระ อุตมาน	ภาควิชาสังคมวิทยา
สาขาการศึกษาบัณฑิตศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
4. คุณครูมาลี ครองสินทรัพย์	ครู คศ.3 วิทยาลัยครูชำนาญการพิเศษ
โรงเรียนเทพศิรินทร์ จังหวัดกรุงเทพฯ
5. คุณครูจรรุภี จันทร์เทพ	ครู คศ.3 วิทยาลัยครูชำนาญการพิเศษ
โรงเรียนบางบ่อวิทยาคม จังหวัดสมุทรปราการ

ภาคผนวก ข
คุณภาพเครื่องมือในการวิจัย

ตาราง 52 แสดงผลการประเมินค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ของ
แบบสอบถามปัญหาและอุปสรรคการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาในสาระภูมิศาสตร์เพื่อ
พัฒนาการคิดวิเคราะห์ ตามทักษะระดับมัธยมศึกษา

ข้อ	ผู้เชี่ยวชาญ					เกณฑ์การคัดเลือก IOC \geq 0.50	ผลการพิจารณา
	1	2	3	4	5		
1.	+1	+1	0	+1	+1	0.8	นำไปใช้
2.	0	+1	0	+1	+1	0.6	นำไปใช้
3.	+1	+1	0	+1	+1	0.8	นำไปใช้
4.	+1	-1	0	+1	0	0.2	ไม่นำไปใช้
5.	+1	+1	0	+1	0	0.6	นำไปใช้
6.	0	+1	0	0	+1	0.4	ไม่นำไปใช้
7.	+1	-1	+1	+1	+1	0.6	นำไปใช้
8.	+1	+1	0	+1	+1	0.8	นำไปใช้
9.	0	+1	0	+1	+1	0.6	นำไปใช้
10.	+1	-1	+1	+1	+1	0.6	นำไปใช้
11.	+1	-1	+1	+1	+1	0.6	นำไปใช้
12.	+1	-1	+1	+1	+1	0.6	นำไปใช้
13.	+1	+1	-1	+1	+1	0.8	นำไปใช้
14.	0	+1	+1	+1	+1	0.8	นำไปใช้
15.	-1	+1	+1	+1	+1	0.6	นำไปใช้
16.	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	นำไปใช้
17.	-1	+1	+1	+1	+1	0.6	นำไปใช้
18.	+1	+1	+1	0	+1	0.8	นำไปใช้
19.	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	นำไปใช้
20.	-1	+1	+1	+1	+1	0.6	นำไปใช้
21.	-1	+1	+1	+1	0	0.4	ไม่นำไปใช้
22.	+1	-1	+1	+1	+1	0.6	นำไปใช้
23.	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	นำไปใช้
24.	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	นำไปใช้
25.	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	นำไปใช้

ตาราง 52 (ต่อ)

ข้อ	ผู้เชี่ยวชาญ					เกณฑ์การคัดเลือก IOC \geq 0.50	ผลการพิจารณา
	1	2	3	4	5		
26.	+1	+1	+1	0	+1	0.8	นำไปใช้
27.	+1	+1	-1	-1	+1	0.2	ไม่นำไปใช้
28.	0	+1	0	+1	+1	0.6	นำไปใช้
29.	+1	-1	+1	+1	+1	0.6	นำไปใช้
30.	0	0	-1	+1	+1	0.2	ไม่นำไปใช้
31.	0	+1	+1	+1	0	0.6	นำไปใช้
32.	+1	+1	+1	0	+1	0.8	นำไปใช้
33.	-1	-1	+1	0	+1	0	ไม่นำไปใช้
34.	+1	-1	+1	+1	+1	0.6	นำไปใช้
35.	0	+1	0	+1	+1	0.6	นำไปใช้
36.	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	นำไปใช้
37.	-1	-1	+1	+1	+1	0.2	ไม่นำไปใช้
38.	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	นำไปใช้
39.	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	นำไปใช้
40.	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	นำไปใช้
41.	-1	+1	+1	0	+1	0.4	ไม่นำไปใช้
42.	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	นำไปใช้
43.	-1	-1	+1	+1	+1	0.2	ไม่นำไปใช้
44.	0	+1	+1	+1	+1	0.8	นำไปใช้
45.	+1	-1	+1	+1	+1	0.6	นำไปใช้
46.	+1	-1	+1	+1	+1	0.6	นำไปใช้
47.	0	+1	+1	0	+1	0.6	นำไปใช้
48.	0	-1	+1	+1	+1	0.8	นำไปใช้
49.	0	-1	+1	+1	+1	0.4	ไม่นำไปใช้
50.	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	นำไปใช้
51.	0	0	+1	0	+1	0.4	ไม่นำไปใช้

ตาราง 53 แสดงผลการประเมินค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ของ
แบบสัมภาษณ์แนวทางการจัดการเรียนรู้อาสาสมัครเพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ ตาม
ทักษะคุณระดับมัธยมศึกษา

ข้อ	ผู้เชี่ยวชาญ					เกณฑ์การคัดเลือก IOC \geq 0.50	ผลการ พิจารณา
	1	2	3	4	5		
1.	+1	+1	-1	+1	+1	0.8	นำไปใช้
2.	+1	+1	+1	+1	0	0.8	นำไปใช้
3.	+1	+1	0	+1	+1	0.8	นำไปใช้
4.	0	+1	+1	+1	+1	0.8	นำไปใช้
5.	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	นำไปใช้
6.	+1	-1	+1	+1	+1	0.6	นำไปใช้
7.	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	นำไปใช้
8.	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	นำไปใช้
9.	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	นำไปใช้
10.	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	นำไปใช้
11.	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	นำไปใช้
12.	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	นำไปใช้
13.	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	นำไปใช้
14.	+1	+1	+1	+1	0	0.8	นำไปใช้
15.	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	นำไปใช้
16.	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	นำไปใช้
17.	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	นำไปใช้
18.	0	+1	+1	+1	+1	0.8	นำไปใช้
19.	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	นำไปใช้
20.	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	นำไปใช้

ภาคผนวก ค
การวิเคราะห์คุณภาพรายข้อ รายด้านและทั้งฉบับของแบบสอบถาม

ตาราง 54 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r) (Corrected Item-Total Correlation) ของแบบสอบถาม
ปัญหาและอุปสรรคการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาในสาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์

ข้อ	r	ข้อ	r
1	.965	19.	.481
2	.965	20.	.632
3	.629	21.	.697
4	.625	22.	.763
5	.595	23.	.760
6	.641	24.	.795
7	.647	25.	.730
8	.614	26.	.754
9	.705	27.	.586
10	.557	28.	.637
11	.714	29.	.763
12	.510	30.	.727
13	.680	31.	.761
14	.652	32.	.689
15	.536	33.	.737
16.	.531	34.	.733
17.	.489	35.	.736
18.	.663		

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (α) ทั้งฉบับเท่ากับ 0.965

ตาราง 55 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบสอบถามปัญหาและอุปสรรคการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาในสาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ ตามทักษะคุณระดับมัธยมศึกษา
ด้านหลักสูตรและเนื้อหา

ข้อ	r
1	.965
2	.965
3	.629
4	.625
5	.595
6	.647

ตาราง 56 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบสอบถามปัญหาและอุปสรรคการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาในสาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ ตามทักษะคุณระดับมัธยมศึกษา
ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ข้อ	r
1.	.614
2.	.705
3.	.557
4.	.714
6.	.510
7.	.680
8.	.652

ตาราง 57 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบสอบถามปัญหาและอุปสรรคการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาในสาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ ตามทักษะคุณระดับมัธยมศึกษา ด้านสื่อการเรียนรู้

ข้อ	r
1.	.536
2.	.531
3.	.489
4.	.663
5.	.481
6.	.632
7.	.697

ตาราง 58 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบสอบถามปัญหาและอุปสรรคการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาในสาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ ตามทักษะคุณระดับมัธยมศึกษา ด้านบรรยากาศการเรียนรู้

ข้อ	r
1.	.763
2.	.760
3.	.795
4.	.730
5.	.754
6.	.586
7.	.637

ตาราง 59 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบสอบถามปัญหาและอุปสรรคการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาในสาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ ตามที่ศนະครูระดับมัธยมศึกษา ด้านการวัดและประเมินผล

ข้อ	r
1.	.763
2.	.727
3.	.761
4.	.689
5.	.737
6.	.733
7.	.736

ภาคผนวก ง
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถาม

เรื่อง ปัญหาและอุปสรรคการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาในสาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนา
การคิดวิเคราะห์ ตามทักษะศรระดับมัธยมศึกษา

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามเพื่อการวิจัยนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ตามทักษะศรสังคมศึกษา ซึ่งการคิดวิเคราะห์ในงานวิจัยนี้มีนิยามศัพท์เฉพาะ ดังนี้ การคิดวิเคราะห์ หมายถึง ความสามารถในการจำแนกแยกแยะองค์ประกอบต่าง ๆ ออกเป็นส่วน ๆ เพื่อให้เข้าใจองค์ประกอบ สามารถหาความสัมพันธ์เชิงเหตุผลในข้อมูลเหล่านั้น นำไปสู่การสรุปข้อเท็จจริงและใช้เป็นพื้นฐานสำคัญในการคิดระดับอื่น ๆ ได้

2. ลักษณะของแบบสอบถาม ประกอบด้วยคำถาม 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบเลือกตอบ ทำเครื่องหมาย หน้าข้อความและเติมข้อความในช่องว่าง

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์เพื่อให้เกิดการคิดวิเคราะห์ตามทักษะศรสังคมศึกษา เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) และแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อยและน้อยที่สุด มีจำนวน 5 ด้าน คือ

- 2.1 ด้านหลักสูตรและเนื้อหา
- 2.2 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
- 2.3 ด้านสื่อการเรียนรู้
- 2.4 ด้านบรรยากาศในการจัดการเรียนรู้
- 2.5 ด้านการวัดและประเมินผล

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ เกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคการจัดการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์ ซึ่งเป็นข้อคำถามปลายเปิด (Open Ended)

เพื่อให้คำตอบของท่านที่ได้ทำแบบสอบถามนี้สามารถนำไปใช้ในการวิจัย และเกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาการจัดการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์ในอนาคต กรุณาตอบแบบสอบถามทุกข้อตามความเป็นจริง ผู้วิจัยจะปกปิดเป็นความลับและนำเสนอผลการวิจัยเป็นส่วนรวม โดยไม่กระทบกระเทือนต่อการปฏิบัติงานของท่านแต่อย่างใด และขอขอบพระคุณทุกท่านมา ณ โอกาสนี้

นางสาวปวีณา ทาระ
นิสิตหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต
สาขาวิชาวิทยาการทางการศึกษาและการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

**แบบสอบถาม ปัญหาและอุปสรรคการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาในสาระภูมิศาสตร์
เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ ตามทักษะศรระดับมัธยมศึกษา**

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย หน้าข้อความที่เลือกตอบตามความจริง

1. เพศ

ชาย หญิง

2. อายุ

ต่ำกว่า 30 ปี 30 - 39 ปี 40 - 50 ปี 51 - 60 ปี

3. วุฒิทางการศึกษา (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

ปริญญาตรี.....สาขา.....

ปริญญาโท.....สาขา.....

ปริญญาเอก.....สาขา.....

อื่นๆ (เพิ่มเติม)

ประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู (ป.บัณฑิต วิชาชีพครู)

โปรดระบุ.....

4. ประสบการณ์ในการสอนสังคมศึกษา

ต่ำกว่า 5 ปี 5 - 10 ปี 11 - 15 ปี

16 - 20 ปี 20 ปีขึ้นไป

5. ท่านเคยเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์หรือไม่

ไม่เคย

เคย (โปรดระบุ) จำนวน.....ครั้ง

6. โรงเรียนของท่านเป็นโรงเรียนขนาด

โรงเรียนขนาดเล็ก มีจำนวนนักเรียน น้อยกว่า 500 คน

โรงเรียนขนาดกลาง มีจำนวนนักเรียน 500 - 1,499 คน

โรงเรียนขนาดใหญ่ มีจำนวนนักเรียน 1,500 - 2,499 คน

โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ มีจำนวนนักเรียน 2,500 คนขึ้นไป

ตอนที่ 2 สอบถามความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคการจัดการเรียนรู้
ในสาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 5 ด้าน คือ
 - 1.1 ด้านหลักสูตรและเนื้อหา
 - 1.2 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
 - 1.3 ด้านสื่อการเรียนรู้
 - 1.4 ด้านบรรยากาศในการจัดการเรียนรู้
 - 1.5 ด้านการวัดและประเมินผล
2. โปรดพิจารณาปัญหาและอุปสรรคการจัดการเรียนรู้การคิดวิเคราะห์ในสาระภูมิศาสตร์
ตามความเหมาะสม โดยเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน เพียงข้อ
ละ 1 ระดับเท่านั้น

ระดับคะแนนมีความหมายดังนี้ คือ

5 คะแนน	หมายถึง	ปัญหาและอุปสรรคมากที่สุด
4 คะแนน	หมายถึง	ปัญหาและอุปสรรคมาก
3 คะแนน	หมายถึง	ปัญหาและอุปสรรคปานกลาง
2 คะแนน	หมายถึง	ปัญหาและอุปสรรคน้อย
1 คะแนน	หมายถึง	ปัญหาและอุปสรรคน้อยที่สุด

ตัวอย่าง

ข้อคำถามเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคการจัดกิจกรรม การเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์	ระดับความคิดเห็น ปัญหาและอุปสรรค				
	มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
1. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	5	4	3	2	1
1.1 การจัดกิจกรรมการทัศนศึกษานอกสถานที่เพื่อให้เกิดการคิด วิเคราะห์มีความยุ่งยาก และใช้งบประมาณสูง	✓				

จากตัวอย่าง หมายความว่า การจัดกิจกรรมการทัศนศึกษานอกสถานที่เพื่อให้เกิดการคิดวิเคราะห์มีความ
ยุ่งยาก และใช้งบประมาณสูง เป็นปัญหาและอุปสรรคอยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อคำถามเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคการจัดกิจกรรม การเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์	ระดับความคิดเห็น ปัญหาและอุปสรรค				
	มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
1. ด้านหลักสูตรและเนื้อหา					
1.1 มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดสาระภูมิศาสตร์ในหลักสูตร แกนกลางฯ ไม่เชื่อมโยง ยากต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้เกิดการคิดวิเคราะห์					
1.2 หลักสูตรและเนื้อหาสาระภูมิศาสตร์มีจำนวนมาก ทำให้ครูไม่ สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างหลากหลาย					
1.3 หลักสูตรและเนื้อหาสาระภูมิศาสตร์มีจำนวนมาก ทำให้ครูไม่ สามารถเลือกเนื้อหาให้เหมาะสมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้เกิดการคิดวิเคราะห์					
1.4 หลักสูตรและเนื้อหาสาระภูมิศาสตร์ในปัจจุบัน ไม่สามารถจัด การเรียนรู้ให้เกิดกระบวนการคิดวิเคราะห์ได้					
1.5 หลักสูตรแกนกลางฯ สาระภูมิศาสตร์ไม่เอื้อต่อครูสังคมศึกษา และขาดการสอดแทรกสถานการณ์ปัจจุบันในการจัดการ เรียนรู้เพื่อให้เกิดการคิดวิเคราะห์ได้					
1.6 โดยรวมแล้วท่านคิดว่าตัวชี้วัดในหลักสูตรแกนกลางฯ สาระ ภูมิศาสตร์ยังไม่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อ การคิดวิเคราะห์ได้อย่างเหมาะสม					

1.7 ท่านคิดว่าสาระภูมิศาสตร์สามารถนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิด
วิเคราะห์ได้หรือไม่

ไม่ได้

ได้ (กรุณาตอบในหัวข้อถัดไป)

ท่านใช้เนื้อหาสาระภูมิศาสตร์ในหลักสูตรแกนกลางฯ หัวข้อใดบ้าง เพื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้สาระ
ภูมิศาสตร์ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ (เลือกตอบเฉพาะในระดับที่ท่านสอน และตอบได้มากกว่า 1 หัวข้อ)

1) ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

สาเหตุและแนวทางป้องกันภัยธรรมชาติและการระงับภัยที่เกิดขึ้นในประเทศไทยและทวีปเอเชีย
ออสเตรเลียและโอเชียเนีย

ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงธรรมชาติของทวีปเอเชีย ออสเตรเลีย และโอเชียเนีย

ความร่วมมือของประเทศต่างๆที่มีผลต่อสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติของทวีปเอเชีย ออสเตรเลีย
และโอเชียเนีย

ปัจจัยทางกายภาพและสังคมที่มีผลต่อการเลื่อนไหลของความคิด เทคโนโลยี สินค้าและ

ประชากรในทวีปเอเชีย ออสเตรเลียและโอเชียเนีย

อื่น ๆ โปรดระบุ.....

2) ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

- ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางกายภาพและสังคมของทวีปยุโรปและแอฟริกา
- การก่อเกิดสิ่งแวดล้อมใหม่ทางสังคม อันเป็นผลจากการเปลี่ยนแปลงทางธรรมชาติและทางสังคมของทวีปยุโรปและแอฟริกา
- แนวทางการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในทวีปยุโรปและแอฟริกา
- สาเหตุและผลกระทบที่ประเทศไทยได้รับจากการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมในทวีปยุโรปและแอฟริกา

อื่น ๆ โปรดระบุ.....

3) ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

- ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางกายภาพและสังคมของทวีปอเมริกาเหนือและอเมริกาใต้
- การก่อเกิดสิ่งแวดล้อมใหม่ทางสังคม อันเป็นผลจากการเปลี่ยนแปลงธรรมชาติและทางสังคมของทวีปอเมริกาเหนือและอเมริกาใต้
- แนวทางการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในทวีปอเมริกาเหนือและอเมริกาใต้
- สาเหตุและผลกระทบต่อเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมในทวีปอเมริกาเหนือและอเมริกาใต้

อื่น ๆ โปรดระบุ.....

4) ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6

- การมีอิทธิพลของสภาพภูมิศาสตร์ซึ่งทำให้เกิดปัญหาทางกายภาพหรือภัยพิบัติทางธรรมชาติในประเทศไทยและภูมิภาคต่าง ๆ ของโลก
- การเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ซึ่งได้รับอิทธิพลจากปัจจัยทางภูมิศาสตร์ในประเทศไทยและทวีปต่าง ๆ
- การประเมินการเปลี่ยนแปลงธรรมชาติในโลกว่าเป็นผลมาจากการกระทำของมนุษย์หรือธรรมชาติ
- สถานการณ์และวิกฤตการณ์ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศไทยและโลก
- แนวทางการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในภูมิภาคต่าง ๆ ของโลก
- อธิบายการใช้ประโยชน์จากสิ่งแวดล้อมในการสร้างสรรค์วัฒนธรรม อันเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นทั้งในประเทศและโลก
- การมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาและการดำเนินชีวิตตามแนวทางการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

อื่น ๆ โปรดระบุ.....

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมด้านหลักสูตรและเนื้อหา

.....

ข้อคำถามเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์	ระดับความคิดเห็น ปัญหาและอุปสรรค				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
2. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	5	4	3	2	1
2.1 ครูยังขาดทักษะการออกแบบการจัดการเรียนรู้และการเลือกใช้เทคนิคต่างๆ ในสาระภูมิศาสตร์ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ เช่น เทคนิคผังกราฟิก เพื่อฝึกให้นักเรียนเกิดการคิดวิเคราะห์					
2.2 ครูใช้ข่าว สถานการณ์ปัจจุบันในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้นักเรียนเกิดการคิดวิเคราะห์อย่างเหมาะสมเป็นเรื่องที่ทำไต่ยาก					
2.3 การจัดการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์มีความเป็นนามธรรม ไม่สามารถนำความรู้ไปใช้ในการคิดวิเคราะห์เพื่อให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้					
2.4 การจัดกิจกรรมการทัศนศึกษาออกสถานที่เพื่อให้เกิดการคิดวิเคราะห์มีความยุ่งยาก และใช้งบประมาณสูง					
2.5 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเกิดการคิดวิเคราะห์เป็นเรื่องที่ทำไต่ยาก					
2.6 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์ที่เน้นการบรรยายจากหนังสือเรียนเป็นหลักทำให้นักเรียนขาดโอกาสในการคิดวิเคราะห์					
2.7 เวลาไม่เพียงพอต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาภูมิศาสตร์ เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเกิดการคิดวิเคราะห์					
2.8 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์เพื่อให้เกิดการคิดวิเคราะห์ ยังขาดครูที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน					

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

.....

.....

.....

ข้อคำถามเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคการจัดกิจกรรม การเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์	ระดับความคิดเห็น ปัญหาและอุปสรรค				
	มากที่สุด 5	มาก 4	ปาน กลาง 3	น้อย 2	น้อย ที่สุด 1
3. ด้านสื่อการเรียนรู้					
3.1 สื่อและเครื่องมือภูมิศาสตร์ในโรงเรียนของท่านยังไม่ทันสมัย เท่าที่ควร					
3.2 สื่อและเครื่องมือภูมิศาสตร์ในโรงเรียนของท่านอยู่ในสภาพ ไม่พร้อมใช้งาน					
3.3 สื่อและเครื่องมือภูมิศาสตร์ในโรงเรียนของท่านไม่เพียงพอกับ จำนวนนักเรียน					
3.4 การนำสื่อเทคโนโลยีภูมิสารสนเทศ (GIS) มาใช้ในการจัด กิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้เกิดการคิดวิเคราะห์ ยังขาดครูที่มี ความรู้และเชี่ยวชาญในการใช้งาน					
3.5 กลุ่มสาระสังคมศึกษาของโรงเรียนท่านขาดงบประมาณ ในการจัดซื้อ บำรุงรักษา สื่อและเครื่องมือทางภูมิศาสตร์					
3.6 แหล่งเรียนรู้ทางภูมิศาสตร์อยู่ห่างไกลจากโรงเรียน ทำให้เกิด ปัญหาการเดินทางและส่งผลให้นักเรียนขาดการคิดวิเคราะห์					
3.7 การเชิญวิทยากร ประชาชนชาวบ้านที่มีความรู้ความสามารถ ด้านภูมิศาสตร์มีข้อจำกัดในเรื่องเวลาและงบประมาณ					

3.8 ท่านมีความต้องการองค์ความรู้ด้านการผลิตสื่อภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ด้านบ้างใน
ตัวเลือกต่อไปนี้ (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)

- การใช้เข็มทิศ การใช้ลูกโลก การใช้ GPS
 การใช้และการแปลความหมายแผนที่ การใช้แผนภูมิ/แผนผัง
 การสร้างแบบจำลองสามมิติ การใช้สื่อเทคโนโลยีภูมิสารสนเทศ (GIS)
 การจัดทำแผนที่ชุมชน การใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเพื่อนำเสนอข้อมูลภูมิศาสตร์
 การอ่านและตีความภาพถ่ายทางอากาศด้วย Google Map
 การอ่านและตีความภาพถ่ายทางอากาศด้วย Google Earth
 อื่น ๆ โปรดระบุ.....

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมด้านสื่อการเรียนรู้

.....

.....

ข้อคำถามเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์	ระดับความคิดเห็น ปัญหาและอุปสรรค				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
4. ด้านบรรยากาศการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	5	4	3	2	1
4.1 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้เกิดการคิดวิเคราะห์ที่เหมาะสมกับจำนวนนักเรียนในแต่ละชั้นเรียน					
4.2 ครูขาดการกระตุ้นและเปิดโอกาสให้นักเรียนร่วมทำกิจกรรมระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมให้เกิดกระบวนการคิดวิเคราะห์ เช่น การถามตอบ การสร้างข้อมูลและความคิดใหม่ๆ การอภิปรายร่วมกัน					
4.3 ครูยังขาดเทคนิคและประสบการณ์ในการสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อกระบวนการคิดวิเคราะห์ ดูแลและให้คำแนะนำช่วยเหลือนักเรียนตลอดระยะเวลาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้					
4.4 นักเรียนขาดสถานที่การจัดกิจกรรมทางภูมิศาสตร์ เช่น สถานที่การจัดป้ายนิเทศ นิทรรศการ การแสดงผลงานต่างๆ					
4.5 ครูและนักเรียนขาดการปฏิสัมพันธ์การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อให้เกิดกระบวนการคิดวิเคราะห์ระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์					
4.6 การแสดงออกของครูซึ่งขาดความเป็นกัลยาณมิตร ไม่รับฟังความคิดเห็นของนักเรียนเป็นสิ่งปิดกั้นกระบวนการคิดวิเคราะห์					
4.7 ความไม่พร้อมและศักยภาพของนักเรียนเป็นปัจจัยสำคัญที่เอื้อต่อการเกิดกระบวนการคิดวิเคราะห์ในสาระภูมิศาสตร์					

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมด้านบรรยากาศการจัดการเรียนรู้

.....

.....

.....

ข้อคำถามเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคการจัดกิจกรรม การเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์	ระดับความคิดเห็น ปัญหาและอุปสรรค				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
5. ด้านการวัดและประเมินผล	5	4	3	2	1
5.1 การวัดและประเมินผลการคิดวิเคราะห์สาระภูมิศาสตร์ ยังไม่สอดคล้องกับตัวชี้วัดที่ระบุไว้ในหลักสูตรแกนกลาง ฯ					
5.2 การวัดและประเมินผลความรู้พื้นฐานของนักเรียนก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์เพื่อให้เกิดการคิดวิเคราะห์ไม่สามารถทำได้ทุกครั้ง					
5.3 ครูขาดการวัดและประเมินผลระหว่างเรียน ในการจัดการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์เพื่อให้เกิดการคิดวิเคราะห์ที่สอดคล้องกับมาตรฐานและตัวชี้วัดที่ระบุไว้ในหลักสูตรแกนกลางฯ					
5.4 รูปแบบการวัดและประเมินผลการคิดวิเคราะห์สาระภูมิศาสตร์ที่นำมาใช้ยังไม่หลากหลายเท่าที่ควร เช่น ประเมินจากแบบสอบถาม แบบทดสอบ แบบสังเกตพฤติกรรมกลุ่ม เป็นต้น					
5.5 ครูไม่ทราบการวัดและประเมินผลสาระภูมิศาสตร์ที่สอดคล้องต่อการจัดการเรียนรู้การคิดวิเคราะห์ในห้องเรียน					
5.6 การออกข้อสอบสาระภูมิศาสตร์เพื่อวัดการคิดวิเคราะห์ไม่ครอบคลุม เนื่องจากเนื้อหาหามีมาก					
5.7 การวัดและประเมินผลการคิดวิเคราะห์ระดับชาติและการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนเนื้อหาไม่สอดคล้องกัน					

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมด้านการวัดและประเมินผล

.....

.....

ตอนที่ 3 สอบถามความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมอื่น ๆ เกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคใน
การจัดการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์

.....

.....

.....

.....

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง แนวทางการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาในสาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์
ตามทักษะคุณระดับมัธยมศึกษา

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....

ประสบการณ์การสอนสังคมศึกษา.....ปี

ระดับทางการศึกษา (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

ปริญญาตรี (โปรดระบุ)สาขา.....

ปริญญาโท (โปรดระบุ)สาขา.....

ปริญญาเอก (โปรดระบุ)สาขา.....

อื่นๆ (เพิ่มเติม)

ประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู (ป.บัณฑิต วิชาชีพครู)

โปรดระบุ.....

วิทยฐานะปัจจุบัน.....

ระดับชั้นที่สอน

ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

โรงเรียนของท่านเป็นโรงเรียนขนาด

โรงเรียนขนาดเล็ก มีจำนวนนักเรียน น้อยกว่า 500 คน

โรงเรียนขนาดกลาง มีจำนวนนักเรียน 500 – 1,499 คน

โรงเรียนขนาดใหญ่ มีจำนวนนักเรียน 1,500 – 2,499 คน

โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ มีจำนวนนักเรียน 2,500 คนขึ้นไป

การเข้าร่วมอบรม ประชุม สัมมนาเกี่ยวกับการคิดวิเคราะห์

ไม่เคย

เคย

ถ้าเคยจำนวน.....ครั้ง

หน่วยงานที่จัด คือ

ตอนที่ 2 แนวทางการจัดการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์ เพื่อให้เกิดการคิดวิเคราะห์ของ
ครูสังคมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา จำนวน 5 ด้าน ดังนี้

1. ด้านหลักสูตรและเนื้อหา

1. ท่านใช้เนื้อหาใดบ้างในมาตรฐานและตัวชี้วัดการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์ตามหลักสูตร
แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สำหรับการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาเพื่อให้เกิด
การคิดวิเคราะห์ให้นักเรียนระดับมัธยมศึกษา

.....

.....

2. จากเนื้อหาที่ท่านระบุไว้ข้างต้น ท่านได้ทำการสอดแทรกการสนทนาคิดวิเคราะห์ให้กับ
นักเรียนอย่างสม่ำเสมอหรือไม่ มากน้อยเพียงไร

.....

.....

3. ท่านคิดว่าหลักสูตรและเนื้อหาสาระการเรียนรู้ภูมิศาสตร์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มีความเหมาะสมที่นำมาใช้การจัดการเรียนรู้เพื่อให้เกิดการคิด
วิเคราะห์ในระดับมัธยมศึกษาหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

4. เพื่อให้การจัดการเรียนรู้การคิดวิเคราะห์ในสาระภูมิศาสตร์ประสบผลสำเร็จมากยิ่งขึ้น
ท่านคิดว่าเนื้อหาดังกล่าวควรได้รับการปรับปรุง เพิ่มเติม หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

2. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

1. กิจกรรมการเรียนรู้ที่ท่านใช้ในห้องเรียนประกอบด้วยอะไรบ้าง

☐ บรรยาย	☐ สาธิต	☐ ถาม-ตอบ
☐ การทำงานกลุ่ม	☐ ผังกราฟิก	☐ วิเคราะห์ข่าว/สถานการณ์ปัจจุบัน
☐ วิเคราะห์เรื่องราวจากสื่ออินเทอร์เน็ต	☐ วิเคราะห์กรณีศึกษา	

อื่น ๆ โปรดระบุ.....

.....

.....

2. ท่านเลือกใช้เทคนิคและวิธีการใดบ่อยครั้ง สม่าเสมอ มากที่สุดสำหรับการจัดกิจกรรมการ
เรียนรู้สาระภูมิศาสตร์เพื่อให้เกิดการคิดวิเคราะห์ เพราะเหตุใด

.....

.....

3. ท่านคิดว่ามีปัจจัยใดบ้างที่ทำให้ท่านประสบผลสำเร็จในการจัดการเรียนรู้ภูมิศาสตร์
เพื่อให้เกิดการคิดวิเคราะห์สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษา

.....

.....

3. ด้านสื่อการเรียนรู้

1. โรงเรียนของท่านส่งเสริม สนับสนุนให้ใช้สื่อการเรียนรู้ในสาระภูมิศาสตร์หรือไม่

.....

.....

2. ท่านดำเนินการจัดหาสื่อการเรียนรู้ภูมิศาสตร์ต่าง ๆ ได้อย่างไร

.....

.....

3. สื่อการเรียนรู้ภูมิศาสตร์ที่มีอยู่ในปัจจุบันเหมาะสมและมีจำนวนเพียงพอต่อการใช้งาน
หรือไม่ มากน้อยเพียงไร

.....

.....

4. นอกจากหนังสือ/ตำราเรียนที่ใช้สำหรับการจัดการเรียนรู้ในสาระภูมิศาสตร์แล้ว ท่านใช้
สื่อชนิดใดบ้าง เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเกิดการคิดวิเคราะห์

☐ หนังสือพิมพ์	☐ รายการวิทยุ	☐ รายการโทรทัศน์
☐ ภาพยนตร์	☐ สารคดี/เรื่องสั้น	☐ ภาพข่าว/เหตุการณ์ปัจจุบัน
☐ แผนภูมิ/แผนที่	☐ บ้ายนิเทศน์	☐ แบบจำลอง
☐ การสำรวจแหล่งชุมชน	☐ การไปทัศนศึกษา	
☐ การสืบค้นจากสื่ออินเทอร์เน็ต		

อื่น ๆ โปรดระบุ.....

.....

.....

5. ตามทัศนะของท่านสื่อการเรียนรู้ที่นำมาใช้ในสาระภูมิศาสตร์มีความจำเป็นมากน้อย
เพียงไร และควรได้รับการสนับสนุนและส่งเสริมอย่างไรบ้าง เพื่อให้สามารถใช้สื่อในการจัดการ
เรียนรู้เพื่อกระตุ้นกระบวนการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนได้

.....

.....

4. ด้านบรรยากาศการจัดการเรียนรู้

1. ท่านคิดว่าบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมในการจัดการเรียนรู้มีผลต่อการคิดวิเคราะห์หรือไม่ อย่างไร ประกอบด้วยปัจจัยอะไรบ้าง

.....

.....

2. ท่านคิดว่าครูควรมีแนวทางการสร้างบรรยากาศการจัดการเรียนรู้อย่างไรบ้าง เพื่อให้นักเรียนสามารถพัฒนาความคิดได้

.....

.....

3. ท่านมีเทคนิคและวิธีสร้างบรรยากาศการจัดการเรียนรู้อย่างไร เพื่อให้นักเรียนสามารถคิดวิเคราะห์ในสาระภูมิศาสตร์ได้

.....

.....

4. ท่านคิดว่าบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมควรได้รับการส่งเสริม สนับสนุนจากโรงเรียนและชุมชนอย่างไรเพื่อให้นักเรียนสามารถพัฒนาการคิดวิเคราะห์ได้

.....

.....

5. ด้านการวัดและประเมินผล

1. ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์ท่านเลือกใช้วิธีการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้วิธีการใดบ้าง

☐ ครูเป็นผู้ประเมินผลหลัก	☐ นักเรียนประเมินตนเอง
☐ เพื่อนประเมินเพื่อน	☐ ผู้ปกครองร่วมประเมิน
☐ ประเมินจากแบบสังเกตพฤติกรรม	☐ ประเมินจากแบบทดสอบ
☐ ประเมินจากงานที่ได้รับมอบหมาย	

อื่น ๆ โปรดระบุ.....

.....

.....

2. วิธีการใดบ้างที่ท่านเลือกนำมาใช้สำหรับการวัดและประเมินผลการคิดวิเคราะห์ในสาระภูมิศาสตร์อย่างสม่ำเสมอ เพราะเหตุใด

.....

.....

3. ตามทัศนะของท่านการวัดและประเมินผลการคิดวิเคราะห์ วิธีใดควรได้รับการส่งเสริมให้นำมาใช้มากที่สุด เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดสำหรับการวัดและประเมินผล

.....

.....

4. ท่านประสบปัญหาเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการคิดวิเคราะห์ในสาระภูมิศาสตร์หรือไม่ อย่างไร ท่านมีแนวทางการแก้ปัญหาอย่างไรบ้าง

.....

.....

ตอนที่ 3 เพิ่มเติมอื่นๆ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก จ
หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลวิจัย

ที่ ศธ 6918/ 0176

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

17 มกราคม 2560

เรื่อง ขออนุญาตเผยแพร่ข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนศรีสะเกษวิทยาลัย

เนื่องด้วย นางสาวปวีณา ทาระ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาวิทยาการทางการศึกษาและการจัดการเรียนรู้ (สังคมศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญาโท เรื่อง "การศึกษาการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาในสาระภูมิศาสตร์ เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ตามทักษะระดับมัธยมศึกษา" โดยมี อาจารย์ ดร.เกศินี คุรุณาสวัสดิ์ และ อาจารย์ ดร.วิไลลักษณ์ ลังกา เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโท

ในการนี้ นิสิตขออนุญาตเผยแพร่ข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอให้ครูผู้สอนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตอบแบบสอบถาม เรื่อง "ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาในสาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ตามทักษะระดับมัธยมศึกษา" เพื่อเป็นข้อมูลในการวิจัย และขอใช้สถานที่ในโรงเรียนของท่าน ระหว่างเดือนมกราคม 2560 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ 2560 ทั้งนี้ นิสิตจะเป็นผู้ประสานงานในรายละเอียดดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0 2649 5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมกรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 089 423 7310

ที่ ศธ 6918/ 0176

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุนทรวิที 23 เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

17 มกราคม 2560

เรื่อง ขออนุญาตเผยแพร่กับข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนกันทรารมณี

เนื่องด้วย นางสาวปวีณา ทาระ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาวิทยาการทางการศึกษาและการจัดการเรียนรู้ (สังคมศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การศึกษาการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาในสาระภูมิศาสตร์ เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ตามทักษะศระระดับมัธยมศึกษา" โดยมี อาจารย์ ดร.เมทินี ศรีณาสวัสดิ์ และ อาจารย์ ดร.วิไลลักษณ์ ลังกา เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ในการนี้ นิสิตขออนุญาตเผยแพร่กับข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอให้ผู้สอนและผู้สอนสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม คอบแบบสอบถาม เรื่อง "ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาในสาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ตามทักษะศระระดับมัธยมศึกษา" เพื่อเป็นข้อมูลในการวิจัย และขอใช้สถานที่ในโรงเรียนของท่าน ระหว่างเดือนมกราคม 2560 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ 2560 ทั้งนี้ นิสิตจะเป็นผู้ประสานงานในรายละเอียดดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นายแพทย์อัครชัย เอกปัญญาสกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0 2649 5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมกรุณาติดต่อ นิสิต โทรทัศน์ 089 423 7310

ที่ ศธ 6918/ 0176

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุมนวิท 23 เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

17 มกราคม 2560

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนกัณฑ์รัชวิทยาคม

เนื่องด้วย นางสาวปวีณา ทาระ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาวิทยาการทางการศึกษาและการจัดการเรียนรู้ (สังคมศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญาโทในเรื่อง "การจัดการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาในสาระภูมิศาสตร์ เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ตามทักษะระดับมัธยมศึกษา" โดยมี อาจารย์ ดร.เมกคินี คุรุณาสวัสดิ์ และ อาจารย์ ดร.วิไลลักษณ์ ลังกา เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโท

ในการนี้ นิสิตขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอให้ครูผู้สอนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตอบแบบสอบถาม เรื่อง "ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาในสาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ตามทักษะระดับมัธยมศึกษา" เพื่อเป็นข้อมูลในการวิจัย และขอให้สถานศึกษาโรงเรียนของท่าน ระหว่างเดือนมกราคม 2560 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ 2560 ทั้งนี้ นิสิตจะเป็นผู้ประสานงานในรายละเอียดดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0 2649 5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมกรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 089 423 7310

ที่ ศย 6918/ 0047

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

๒ มกราคม 2560

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์สัมภาษณ์บุคลากรในสังกัดเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนศรีสะเกษวิทยาลัย

เนื่องด้วย นางสาวปิณา ทาระ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาวิทยาการทางการศึกษาและการจัดการเรียนรู้ (สังคมศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญาโท เรื่อง "การศึกษาการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาในสาระภูมิศาสตร์ เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ตามทักษะระดับมัธยมศึกษา" โดยมี อาจารย์ ดร.เกศินี คุรุณาสวัสดิ์ และ อาจารย์ ดร.วิไลลักษณ์ สิงคา เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโท

ในการนี้ นิสิตขอความอนุเคราะห์สัมภาษณ์ ครูผู้สอนสาระภูมิศาสตร์ จำนวน 1 ท่าน ซึ่งเป็นบุคลากรในสังกัดของท่าน ในหัวข้อเรื่อง "แนวทางการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาในสาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ ตามทักษะระดับมัธยมศึกษา" เพื่อเป็นข้อมูลในการวิจัย ทั้งนี้ นิสิตจะเป็นผู้ประสานงานในรายละเอียดดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นายแพทย์นิตรชัย เอกปิยประสาทกุล)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0 2649 5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 089 423 7310

ที่ ศย 6918/ 0047

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

๒ มกราคม 2560

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์สัมภาษณ์บุคลากรในสังกัดเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนศรีสะเกษวิทยาลัย

เนื่องด้วย นางสาวปิณา ทาระ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาวิทยาการทางการศึกษาและการจัดการเรียนรู้ (สังคมศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญาโท เรื่อง "การศึกษาการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาในสาระภูมิศาสตร์ เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ตามทักษะศตวรรษที่ 21" โดยมี อาจารย์ ดร.เกศินี คุรุณาสวัสดิ์ และ อาจารย์ ดร.วิไลลักษณ์ สิงคา เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโท

ในการนี้ นิสิตขอความอนุเคราะห์สัมภาษณ์ ครูผู้สอนสาระภูมิศาสตร์ จำนวน 1 ท่าน ซึ่งเป็นบุคลากรในสังกัดของท่าน ในหัวข้อเรื่อง "แนวทางการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาในสาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ ตามทักษะศตวรรษที่ 21" เพื่อเป็นข้อมูลในการวิจัย ทั้งนี้ นิสิตจะเป็นผู้ประสานงานในรายละเอียดดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นายแพทย์นิตรชัย เอกปิยประสาทกุล)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0 2649 5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 089 423 7310

ที่ ศธ 6918/ 0047

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

๒ มกราคม 2560

เรื่อง ขออนุมัติขอความเห็นชอบบุคลากรในสังกัดเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนสตรีศรีวิเศษ

เนื่องด้วย นางสาวปวีณา ทาระ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาวิทยาการทางการศึกษาและการจัดการเรียนรู้ (สังคมศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การจัดการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาในสาระภูมิศาสตร์ เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ตามทักษะศตวรรษที่ 21" โดยมี อาจารย์ ดร.เกศินี คุรุมาสวัสดิ์ และ อาจารย์ ดร.วิไลลักษณ์ สิงกา เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ในการนี้ นิสิตขอความเห็นชอบบุคลากรผู้สอนสาระภูมิศาสตร์ จำนวน 1 ท่าน ซึ่งเป็นบุคลากรในสังกัดของท่าน ในหัวข้อเรื่อง "แนวทางการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาในสาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ ตามทักษะศตวรรษที่ 21" เพื่อเป็นข้อมูลในการวิจัย ทั้งนี้ นิสิตจะเป็นผู้ประสานงานในรายละเอียดดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความเห็นชอบ และขอขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0 2649 5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมกรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 089 423 7310

ที่ ศธ 6918/ 0047

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

๒ มกราคม 2560

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์สัมภาษณ์บุคลากรในสังกัดเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนศรีวิครินวิทยา

เนื่องด้วย นางสาวปวีณา ทาระ นิลตระกูลปริญญาโท สาขาวิชาวิทยาการทางการศึกษาและการจัดการเรียนรู้ (สังคมศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญาโท เรื่อง "การจัดการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาในสาระภูมิศาสตร์ เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ตามทักษะระดับมัธยมศึกษา" โดยมี อาจารย์ ดร.เกศินี คุรุมาสวัสดิ์ และ อาจารย์ ดร.วิไลลักษณ์ สังกา เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโท

ในการนี้ นิลตระกูลขอความอนุเคราะห์สัมภาษณ์ ครูผู้สอนสาระภูมิศาสตร์ จำนวน 1 ท่าน ซึ่งเป็นบุคลากรในสังกัดของท่าน ในหัวข้อเรื่อง "แนวทางการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาในสาระภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ ตามทักษะระดับมัธยมศึกษา" เพื่อเป็นข้อมูลในการวิจัย ทั้งนี้ นิลตระกูลเป็นผู้ประสานงานในรายละเอียดดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นายแพทย์จักรชัย เอกปัญญาสกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0 2649 5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิลิต โทรศัพท 089 423 7310

ภาคผนวก จ
รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์

รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์

1. คุณครูถนอม ทองพันชั่ง

ครู คศ.3 วิทยฐานะครูชำนาญการพิเศษ
 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
 โรงเรียนศรีสะเกษวิทยาลัย จังหวัดศรีสะเกษ
2. คุณครูศิริรัตน์ ธนทองคำเหลือ

ครู คศ.3 วิทยฐานะครูชำนาญการพิเศษ
 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
 โรงเรียนสตรีสิริเกศ จังหวัดศรีสะเกษ
3. คุณครูไพริน คำศรี

ครู คศ.3 วิทยฐานะครูชำนาญการพิเศษ
 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
 โรงเรียนศรีรัตนวิทยา จังหวัดศรีสะเกษ

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล

ปวีณา ทาระ

วัน เดือน ปีเกิด

22 มิถุนายน 2527

สถานที่เกิด

อ. กันทรารมย์ จ.ศรีสะเกษ

สถานที่อยู่ปัจจุบัน

226/1 หมู่ 11 ต.ขามใหญ่

อ.เมือง จ.อุบลราชธานี 34000

Userse03@gmail.com

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2546

มัธยมศึกษาตอนปลาย

จาก โรงเรียนนารีนุกูล จ.อุบลราชธานี

พ.ศ. 2551

วิทยาศาสตร์บัณฑิต (วท.บ.)

สาขาเทคโนโลยีภูมิสารสนเทศ วิชาโทจิตวิทยา

จาก มหาวิทยาลัยบูรพา

พ.ศ. 2555

ศิลปศาสตรบัณฑิต (ศศ.บ.)

สาขาสื่อสารมวลชน วิชาโทรัฐศาสตร์

จาก มหาวิทยาลัยรามคำแหง

พ.ศ. 2560

การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.)

สาขาวิทยาการทางการศึกษาและจัดการเรียนรู้

แขนงวิชาสังคมศึกษา

จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ